המודיע

בטאון אגודת ישראל העולמית — ירושלים

בס"ד יום ועש"ק, פ' יתרו כ"א שבט תשמ"ז (20 בפברואר 87) | שנה ל"ח גליון 10720
דף היומי: בבלי — בבא מציעא ל"ג; ירושלמי — כתובות נ"ו | 1 שקל כ' מע"מ

לאחר 3 ימי שיחות של שמיר בוושינגטון:

ארה"ב תגביר מעורבותה לקידום תהליך השלום כולל ועידה בינ"ל

רייגן הפציר בשמיר לרכך התנגדותו לועידה בינלאומית

מאת סופרנו המדיני

ארה"ב עשויה להגביר את מעורבותה לקידום תהליך השלום במזה"ת, ובמסגרת זו קיום ועידה בין לאומית, בהשתתפות נציגים פלשתינאים מתברר בתום שלושת ימי דיוניו של ראש הממשלה יצחק שמיר בוושינגטון, בהן נסתמנו חילוקי הדעות ביניהן.

בפגישתם בת השעתיים הפציר הנשיא רייגן בראש הממשלה יצחק שמיר, לרכך את התנגדותו לכלול ועידה בין לאומית בין האפשרויות העשויות לקדם את השלום, תוך הדגשה שארה"ב מוכנה למלא תפקיד פעיל, חוגים מדיניים בוושינגטון מקווים שבסופו של דבר יסכים שמיר לצורה מסוימת של "פורום בין לאומי" לפחות כנקודת פתיחה למו"מ.

הנשיא רייגן אמר, כי הוא ושמיר הסכימו על הצורך בהתקדמות לקראת מו"מ ישיר. הנשיא חזר על דעתו, כי ועידה בינלאומית עשויה להוות את אחד האמצעים להשגת התקדמות כזו.

פקיד אמריקני בכיר, אשר ביקש להשאר בעילום שם, אמר כי וושינגטון תמשיך בניסיונותיה, אך הוא לא נתן כל רמז כיצד לדעתו ניתן להשיג את ההתקדמות הרצויה.

הפקיד גם גילה, כי מאחורי החיוכים והברכות ההדדיות התנהלו גם חילופי דברים חריפים. רייגן ושולץ אמרו לשמיר, כי האינטרסים של ארה"ב מחייבים למכור נשק מתוחכם למדינות ערביות מתונות, מכירות הנתקלות בהתנגדות מצד השדולה הישראלית בקונגרס.

מדובר בהצעה שהוגשה לקונגרס למכור מטוסי "אף-16" לבחרין וכלי רכב משוריינים חדישים לסעודיה. הממשל האמריקני חושש, שאם הקונגרס ימשיך לבלום את המכירות הללו עלולות המדינות הערביות המתונות לפנות למוסקבה לשם רכישת נשק, דבר שיגדיל את ההשפעה הסובייטית באזור.

כל הסימנים מעידים כי מר שמיר יצא כמנצח מן המאבק על אופן שיתוף הפעולה מצד ישראל בחקירות שעורכות ועדות הקונגרס האמריקני בעניין שערוריית מכירת הנשק לאיראן.

ראש ועדת הקונגרס החוקרת בפרשה, הסנאטור הדמוקרטי דניאל אינוייה מהוואי אמר כי הועדות יגישו לישראל רשימת שאלות בעניין מכירות הנשק לאיראן, וזו תשיב עליהן בכתב. הוא הוסיף, כי פקידים ישראליים לא יידרשו להעיד בפני הועדות, כפי שדרשו תחילה. (ע"ר).

שמיר קורא לביטול המדיניות של הענקת מעמד של פליטים ליוצאי בריה"מ

וושינגטון — ראש ממשלת ישראל, יצחק שמיר, יצא אמש בוושינגטון בקריאה לשים קץ למדיניות, המעניקה ליהודים יוצאי בריה"מ מעמד של "פליטים חסרי בית", ומאפשרת להם לצאת לארה"ב ולמדינות אחרות, ולא לבוא לישראל.

"אנו רוצים בכל ליבנו לשים קץ לתופעת הנשירה אשר גרמה כבר נזק רב", אמר שמיר בהשמיעו את דבריו לפני כשש מאות מנהיגים יהודים מארה"ב ומקנדה, בסעודת ערב חגיגית של "היבנגס" במלון "קאפיטול הילטון".

במהלך פגישותיו עם אנשי הממשל של רייגן בשלושת הימים האחרונים, חזר ותבע שמיר שארה"ב לא תוסיף להעניק מעמד של פליטים ליהודים יוצאי בריה"מ, שכן בידיהם היתרי יציאה סובייטים לעלייה לישראל. אולם פקידי הממשל דחו בקשה זו, בטענם כי ארה"ב תומכת בחופש הבחירה (עסט"א).

יוסף ביגון קיבל חנינה שיחרורו צפוי היום

שוחררו עוד 150 ממתנגדי המשטר

מוסקבה — אסיר ציון יוסף ביגון קיבל חנינה עפ"י צו של הסוביט העליון ואפשר שי' שוחרר כבר היום — מסר אתמול דובר משרד החוץ הסובייטי, גנאדי גראסימוב.

הודעתו של גראסימוב שמה קץ לכמה ימים של אי ודאות לגבי גורלו של ביגון בן 56. היושב בכלא מאז 1983 באשמת "פעילות אנטי-סובייטית".

לפני ימים אחדים הודיע פקיד סובייטי אחד כי הוא כבר שוחרר, אך למחרת הוכחש הדבר ומאז שרר בילבול בנוגע לגורלו.

בהודעתו ביום ה' אמר הדובר גראסימוב: "יוסף ביגון קיבל חנינה ביום ג' עפ"י צו של הסוביט העליון. השערתי היא כי מר ביגון ישוחרר כבר מחר".

גראסימוב הוסיף, כי החלטת החנינה הועברה למשרד הפנים, והוא מעביר את ההוראות המתאימות לרשויות כלא צ'יסטופול, אשר שם ביגון כלוא.

הצו עליו דיבר גראסימוב הביא גם להענקת חנינה ל-150 מתנגדי משטר אחרים, אשר שוחררו מכלאם מאז ראשית החודש הזה. (ער).

ביילין ממשיך במסעו באירופה

מאת סופרנו המדיני

יוסי ביילין, מנכ"ל מדיני של משרד החוץ, ממשיך בשיחותיו במדינות אירופה, במסגרת המאמצים לקידום הכינוס והועידה הבין לאומית עם סיומו של ביקורו בדנמרק יצא לפגישות ברומא עם שר החוץ אנדריוטי, העשוי לקבל לידו, במסגרת רוטציה קואליציונית, את ראשות הממשלה, וזאת אם שותפיו יעמדו בהסכם הרוטציה.

בשיחתו עם מנכ"ל משרד החוץ האיטלקי הסביר ביילין את עמדתה של ישראל לגבי ייצוג פלשתינאי, לעומת תביעת איטליה לשיתוף אש"ף טען ביילין שאם הערבים יעמדו על השתתפות אש"ף לא יהיה מו"מ, ולכן הוא מציע קביעת נציגים פלשתינאים מוסמכים המתנגדים לטירור.

ועדת החוץ החליטה להפסיק מימון ל"קונטראס"

וושינגטון — ועדת החוץ של הסנאט האמריקני הנחיתה אתמול את "המכה הראשונה" לשמה זו נגד המימון שהעניק הנשיא רייגן למורדי ניקרגואה, והחליטה ברב צבעה להפסיק להם את כל הסיוע האמריקאי (ע"ר).

בוטלו עיצומי ארה"ב נגד פולין

וושינגטון — נשיא ארה"ב, רונאלד רייגן, הסיר אתמול את שארית העיצומים שהטילה כשנתה ארה"ב על פולין, כאשר ממשלת ורשה הכריעה בתקיפות את תנועת "סולידאריות".

עם זאת הדגיש רייגן, כי מן הדין שממשלת פולין תכריז על רפורמות נוספות (ע"ר).

"מלך בלגיה התערב למניעת ביקור של ולדהיים"

בריסל — בודואן, מלך בלגיה, התערב אישית כדי למנוע ביקור של נשיא אוסטריה, ד"ר קורט ולדהיים, בארצו בהמשך שנה זו — מסרו אתמול עתוני בלגיה.

אולם הידיעות הללו הוכחשו בכל תוקף ע"י השגרירות האוסטרית. דובר השגרירות אמר, כי ולדהיים לא הביע כל משאלה לבקר בבלגיה — לא באורח רשמי; לא באורח בלתי רשמי וגם לא באורח פרטי. (ע"ר).

נסתיימה השביתה בקופת חולים

הממשלה תדון ביום א' במצב במערכת הבריאות

בתי החולים של קופת החולים יחזרו החל מהבוקר לעבודה במתכונת רגילה, לאחר שעובדי המנהל והמשק הודיעו אמש, כי החליטו להיעתר לפניית נשיא המדינה לחזור לעבודה ולהפסיק את השביתה.

קודם לכן התקיימו שיחות ארוכות בין יו"ר קופ"ח, פרופ' חיים דורון, לבין יו"ר האגוד המקצועי בהסתדרות, חיים הברפלד.

עם חזרתם של העובדים לעבודה, יהיו היום מרפאות החוץ בכל בתי"ח פתוחות וחולים שניתוחם נדחה עקב השביתה יקבלו החל מהבוקר זימונים חדשים. בתי החולים של קופ"ח נערכו החל משעות הבוקר המאוחרות לעבודה רגילה.

ביום ראשון תקיים הממשלה דיון מיוחד במשבר במערכת הבריאות, בעקבות בקשתה הדחופה של שרת הבריאות, שושנה ארבלי אלמוזלינו.

שרת הבריאות אמרה, כי למרות שהיא נושאת באחריות לנושא הבריאות במדינת ישראל, על הממשלה כולה לתת את הדעת לבעיה זו מאחר והדרכים לפתרון נמצאים בידיה.

נשיא המדינה חיים הרצוג אמר אתמול, כי השיבושים במערכת הבריאות הם חילול זכות השביתה. אין בחולים עוד באמצעים והמצב כעת הוא הפקרות בלתי נסבלת. (עתים).

עיראק ואיראן הכריזו על הפסקה זמנית של ההפצצות

בגדאד — חיל האוויר העיראקי הפסיק אתמול את הפצצותיו על ערי איראן, בעקבות הודעתה של בגדאד בדבר הפוגה על-תנאי במשך שבועיים, לרגל יוזמת שלום חדשה להפסקת המלחמה במפרץ הפרסי.

בתגובה הודיעה איראן תחילה, כי ההכרזה העיראקית אינה אלא תכסיס. אבל מאוחר יותר הודיעה, כי גם היא תפסיק את התקפות התגמול על עיראק.

בתוך כך נמסר מבחריין, כי הכוחות האיראניים והעיראקיים המשיכו להלום אלה בעריהם של אלה, עד שעה קלה לפני מועד כניסת ההפוגה לתוקפה בשעה 11.00 בלילה.

סוכנות "אירנה" מסרה עוד, כי הארטילריה ארוכת-הטווח של איראן הלמה בכמה ערים ועיירות ברחבי עיראק עד 30 דקות לפני המועד של כניסת ההפוגה לתוקפה. בהודעה נאמר, כי ההפגזות כוונו נגד מתקנים כלכליים או צבאיים ב-9 מרכזים שונים בעיראק, כתגמול על ההתקפות העיראקיות על מטרות אזרחיות באיראן (ע"ר).

תחזית מזג האוויר

תחזית מזג האויר למחר: מעונן חלקית עד בהיר עם עלייה בטמפרטורות.

הטמפרטורות החזויות: ירושלים 5 עד 14, צפת 6 עד 12, חיפה 10 עד 19, שומרון 6 עד 15, תל אביב 9 עד 19, באר שבע 5 עד 19.

עובדי משק ומינהל בבתי החולים נערכים לשביתה

עובדי משק, מינהל וכוחות עזר בבתי החולים הממשלתיים יעדרו החל מיום ב' הקרוב מעבודתם, ללא הגבלת זמן. ועד למילוי תביעותיהם במסגרת המאבק המקצועי, שהם מנהלים, להשוואת שכרם לשכר עמיתיהם העובדים בבתי החולים של קופת חולים. (עתים).

וינברגר: ה"לביא" מיותר

מאת סופרנו המדיני

בניגוד לרצונו יצטרך ראש הממשלה יצחק שמיר להתיחס לבעיית מטוס ה"לביא" לאחר נאומו התקיף של שר ההגנה האמריקאי, וינברגר, הטוען, כי מטוס חילופי שארה"ב מציעה הוא משופר יותר מאשר ה"לביא" המיוצר ע"י ישראל.

לפני צאתו לארה"ב טען שמיר, שטרם הושלמו הבירורים בקשר להצעות החילופיות. ובינתיים תמשיך ישראל בייצור הלביא (שלשום אף נערכה טיסת ניסוי נוספת) אולם גישה זו אינה מקובלת על ארה"ב.

בהגיבו על כך, הגיב וינברגר, שאם ישראל רוצה להמשיך בייצור הלביא עליה לדאוג לכיסוי תקציבי שכן ארה"ב לא תסכים להפניית כספי המענק שלה לייצור ה"לביא" שלדעתה היא מיותר ויקר

	ירושלים	תל-אביב	חיפה	באר-שבע
הד"נ	4.52	5.10	5.01	5.09
מוצש"ק	6.05	6.07	6.05	6.08
מוצש"ק לשיטת ר"ת	6.45			

ספרים-קונים בתפוצה!

ברוך דיין האמת

המוסים וכראבים אנו מודיעים בצער וביגון על פטירת אשתי. אמנו אחותנו וסבתנו האשה הצדקנית הצנועה

מרת אסתר ליבא קורלנסקי ע"ה

אשת הרה"ח ר' זלמן יעקב שיבדלחט"א

בת הרה"ג ר' אלתר הלר זצ"ל

הלויתה התקיימה אמש להר הזיתים

המשפחה האבלה

יושבים שבעה בבית בתה משפ' בולינסקי רמות פולין 53/4 ירושלים

שמואל זיינוויל שץ — ישיבת חידושי הרי"ם לוס-אנג'לס
שרה פנינה פרל קימל — בני ברק

מאורשים

בס"ד, אור לעש"ק משפטים כ"א בשבט תשמ"ז

שמואל לינצר (אשל) — פתח תקוה
נעמי באואר — תל-אביב

מאורשים

בס"ד, אור לכ' שבט תשמ"ז

קופות גמילות חסדים

על מיסום של תלמידי ישיבת חידושי הרי"ם ת.ד. 13031 רמת החייל תל אביב

ברכת מזל טוב נאמנה

לידידנו ומכובדנו הבחור המופלג מטובי וחשובי בחורי ישיבתנו, פאר מדות ונעים הליכות הגומל חסד עם זולתו במאור פנים ובנפש חפצה

הבח' כמר **יצחק גורדון** הי"ו

לארושיו בשעטו"מ

יעזרהו בורא עולם לבנות בית נאמן בישראל על אדני תורה וחסידות מתוך רב שפע טוב ונחת

ההנהלה

אגודה למען צפת

רחוב האר"י הק' 42 צפת העתיקה ת"ו
4312 — 15th Ave. Brooklyn N.Y.

מקדמים אנו בברכה חמה ולבבית את כבוד הרב הצדיק

מוה"ר **אהרן מנחם מעדיל טווערסקי** שליט"א

בן כ"ק מרן **האדמו"ר מסקווירא** שליט"א

ועמו יחד "חסידי סקווירא" תושבי ירושלים עיה"ק והסביבות

אשר באו לשבות שבתם שבת קודש פ' יתרו בקרית מלך רב צפת ת"ו

משה גרובער

מנהל מפעלי "למען צפת"

מפעלי נופש ישיבת חדרה

שעי"י מוסדות איתרי חדרה

בקרית הישיבה המטופחת בחדרה, תמצאו מקום נופש אידיאלי לכל המשפחה

★ חדרים מרווחים
★ מדשאות וגינות נוי — מקומות משחק לילדים
★ תנאי הבראה מעולים
★ מטבח משובח — כשר למהדרין מן המהדרין (לא שרויה)
★ תוכניות לשעות הפנאי — הרצאות שעורים ועוד

המחיר רק 36 דולר ליום,

להזמנות טלפון 02-713389, 02-714680

בין השעות 15.30-8.30

מפעלי נופש

ושירותי קייטרינג "אוף שמחעס"

שע"י קרית הישיבה רמת איתרי ירושלים

צאו גם השנה בחג הפסח הבעל"ט, לחופשה אמיתית, חופשה שונה בהרי ירושלים, בין חורשות אורנים ומדשאות מטופחות בעיר ירושלמי צח ומבריא

בקרית הישיבה המטופחת

תמצאו מקום נופש אידיאלי לכל המשפחה

★ חדרים מרווחים
★ מדשאות וגינות נוי, מקומות משחק לילדים
★ תנאי הבראה מעולים
★ שמירת שבת כהלכתה
★ תוכניות לשעות הפנאי, הרצאות, שיעורים ועוד
★ גנת מוטה לילדים ותוכניות מיוחדות

המחיר רק 40 דולר ליום

להזמנות טל. 02-714680 02-713389

בין השעות 15.30-8.30

כמו"כ ניתן להזמין שירותי קייטרינג "אוף שמחעס" לשמחות ואירועים וארוחות מוכנות לבית לחג הפסח וליל הסדר

בקרוב

נאורת הרצורת רק אצלנו תמצאו אכסיאום אוצרים באיקום אחר

הכל-פו פלסטיק

ארונות אמבט אבזרים לאמבטיה כלי מטבח אבזרים לתינוקות כלים אוצרים אבזרי חשמל ואלקטרוניקה

ועוד...ועוד...

הפתיחה החגיגית באוצרינו כל הנבה 21.2.87

שבועיים אחרונים - חיסול!!!

"בגיר" — אופנה והיטות רומן

הייטות מקצועית ·שרית מעולה

מכירת חיסול מלאי

ביאליק 24 רמת-גן

ROMAN

מחלקת תיקונים משוכללת במקום

פנורמה קשת

האולמות המפוארים לשמחות ולארועים

מזל טוב!

האולמות החדישים והמפוארים ביותר בירושלים - לרשותכם!

חתונה, בר מצווה, ברית מילה ואירועים

• עד 1000 מקומות
• מזוג אויר מלא קרור וחימום
• ציוד חדיש משוכלל ואלגנטי
• אולם ענק ללא עמודים באמצע.
• הכשר הבד"ץ — לפי דרישת המזמין.
• אפשרות להשכרת האולם ללא אוכל.

הפתיחה אי"ה 1.3.87

בר"ח אדר

לרגל הפתיחה

מבצעים ומחירים מיוחדים

מרכז ספיר — גבעת שאול ירושלים

טלפון 528592 537058

תחבורה קוים 11, 15, 15א

המטבח המודרני שלכם יהיה מוכן לפסח!

וב— 10 תשלומים* עד חנוכה תשמ"ח

שי חינם כיריים או תנור

ייצור עצמי

הזמינו כבר היום מטבח מושלם של המטבח המודרני וקבלו אותו לפני פסח.

הגימור קפדני מחמרי גלם מעולים (ללא סיבית) בדגמים לבחירתכם ★ מפורמיקה, מעץ אלון ואו משולב.

שרות מיוחד – ביצוע שיש, חרסינה, אינסטלציה וכו'

★ למחזיקי ויזה עדיף ★★ כפוף לתנאי המבצע!

המטבח המודרני – מוניטין ואמינות מנסיון של 36 שנה

רח' ר' עקיבא 20 בני-ברק טל' 03-703231

מרים מאלר מלבי ישראל 5 גאולה ירושלים

המרכז הגדול להלבשת נשים, נערות וילדות

חליפות שריג ושמלות ערב במהירים מוזלים מהחנות למחיר הקרן

★ ★ ★ ★ ★

יצרני שמלות אקסלוסיביות ביותר להתונות

שמלות במידות גדולות והצאיות מקסימות במבחר ענק

הבשיטים, גרביים אטלקוות ובקרוב גב אבזורי אופנה

מבחר גדול של תחפושות לפורים בעיצוב בלעדי ובמחירים סבירים

שרות אדיב, קניה מהנה

מכון בית יעקב למורות ירושלים

ככר הרב לוין ירושלים

תלבורת אחרונה!

אליך, בוגרת יקרה!

תאריך הכינוס מתקרב!

מס' המקומות באולם קטן ממספר הבוגרות — וכל הקודמת זוכה

אנא מנעי מעצמך ומחברותיך אכזבה ומלאי את הפרטים הבאים:

שם פרטי:
שם משפחה:
שם משפחה קודם:
כתובת:
טלפון:
שנת סיום הלימודים:
מחזור:
עיסוק נוכחי:
בוגרות נוספות המוכרות לך:
(בצרוף כתובותיהן, שנת סיום לימודיהן ומס' הטלפון שלהן)

אפשר גם להתקשר טלפונית 815211

גזרי ושלחי לפי הכתובת: (עד ה' באדר)
מכון בית יעקב למורות, ת.ד. 511, ירושלים
עבור "ועדת הדינר"

תודה לאלפי הבוגרות שכבר שלחו את כתובותיהן.

هكذا من الأصل

מן הליגה נגד כפייה דתית לשירותו של ג'ורג' חבאש

יהודי בשם מיכאל ורשבסקי, נעצר ע"י המשטרה בחשד שהוא מעל בשליחות הארגון הרדיקלי "החזית העממית". כמו כן סגרה המשטרה את המרכז לאינפורמציה אלטרנטיבית" שפעל ממשרד במערב העיר. תפקידו היה לספק לעיתונות הישראלית מידע אנטי ישראלי מובהק, ולהאשים את השלטונות הביטחון בהוצאות להורג של מחבלים משוחררים תוך טענה שחומר הנפץ שהכינו התפוצץ בידם.

מנהל המרכז, הצליח להחדיר לתודעת העיתונות הישראלית עניינים מן הצד האפל של המשטר הישראלי בגדה המערבית. המרכז היה עורך מסיבות עיתונאים ומפיץ חומר קטרוג רב על השלטונות, וכל זאת במטרה של משרד ישראלי למידע אלטרנטיבי.

מיכאל ורשבסקי הידוע כאיש השמאל, חבר "מצפן", שעבד בשורות האויב, יובא בוודאי למשפט על כך. לא מן הנמנע כי את ההגנה עליו במשפט תקבל לידיה עורכת הדין המגינה בדרך כלל על מחבלים, הגב' לאה צמל שהיא לא במקרה, אלא אשתו של ורשבסקי...

מסתבר כי הקבוצה הזו שהתרכזה מסביב למרכז לאינפורמציה התגבשה בתחילת דרכה בפעילות והפגנות נגד מה שכינו "כפיה דתית". בגילגוליהם השונים הם עברו את מה שכונה פעם "מצפן", "אתגרד", "שמאל חדש" ועוד ארגונים נגד מי שראו כעוולות חברתיות שונות. המדריכים קרובים בדעות ובאידיאולוגיות אל מקיי דק"ח, "ליברלים" "ראדיקלים" "מהפכניים". לאחרונה נודע על מספר מקרים שבהם גילו חברי קבוצות אלו שהש.ב. החדיר לתוכם אנשים שהתחזו כחברי הארגונים, חלק מהם "שוכנעו" במשך הזמן ב"צדקת" האידיאולוגיה והתוודו כלפי חבריהם על הבגידה.

המרכז לאינפורמציה, היה מתודדך עתונאים ותיירים ועורך להם גם סיורים במה שהם כינו "אתרי הדיכוי של הפלשתינים". הוציא עתון בשם "חדשות מבפנים" שהופץ בכל העולם. פעילי המרכז טוענים כי את האינפורמציה שסיפקו יד מקבלים מפיהם של עורכי הדין של המחבלים, או החשודים. ורשבסקי הוא עולה מצרפת, לעומתו יש בין הפעילים בוגרי "השומר הצעיר" אחד מהם התגאה השבוע כי עוד בעת שירותו בצה"ל הצליח להתחמק משבועת האימונים לנשק ולמדינה.

אין זה המרכז היחידי שפעל בירושלים, יש עוד כמה שבראשם עומדים ערבים מן השטחים, יחודו של המרכז שנסגר הוא בכך שנוהל על ידי יהודי וממערב ירושלים.

יו"ד

אם רעב שונאך האכילהו לחם

ישראל מתבקשת על ידי גורמים בינלאומיים שונים לחזור אל מחנות הפליטים סברא ושתילה. והפעם, מסוסי חיל האויר לא יפציצו את המחנות שבהם נמצאים מחבלים פלשתינאים, אלא יצניחו שקי מזון ותרופות.

להצעה זו, שיש בה כדי סיכון הטייסים והמטוסים בבואם לשליחות הומניטארית זו, הצטרף גם חבר כנסת שריד, אשר היה מראשי התובעים להוציא את צה"ל מן המחנות חדש ועדת חקירה לבדוק את ההאשמה נגד ישראל, על שלבנונים הנלחמים זה בזה שחטו כמה מאות פליטים, בשעה שישראל נמצאה בלבנון.

מעניין לציין בהקשר זה, שהפרות הסדר וההפגנות שהיו השבוע ביהודה ושומרון, כוונו נגד השיעים בלבנון הלוחמים נגד הפלשתינאים, הדרך אגב, זרקו נערים משולהבים אבנים עם על חיילי צה"ל שאינם מעורבים במצור שהוטל על המחנות.

ד. ירושלמי

קולק: הבעיה הכלכלית ולא דתית

הבדיקות שערכה העיריה מראות שגל העזיבה של אקדמאים איננה סיבה דתית אלא כלכלית. אם מישהו מרגיש שהעיר היא לא חילונית אני מוכן להתווכח אתו, אמר טדי קולק לשאלת שעותאי לאחר שבדיקה של העיריה הוכיחה כי כל שנה עוזבים את ירושלים מאות צעירים אקדמאים.

טדי קולק מודע לכך, שיש באוכלוסיה החרדית גידול מסויים כתוצאה מריבוי טבעי, ויש גם ציבור דתי גדול שמגיע ממדינות אחרות יש גם עולים דתיים, שהם בעלי מקצועות אקדמאיים וטכניים "שתרומתם לעיר לא מבוטלת". נכון שבכלל, האוכלוסיה הדתית גדלה, אבל אי אפשר לטעון שכל הציבור הזה אינו תורם לעיר מבחינה כלכלית".

אבל הוא הוסיף "האיזון הדמוגראפי שלנו בסכנה. אנו רוצים לשמור על העיר מצד אחד כמרכז תורני ומצד שני כמרכז תרבותי ותיירותי".

לשאלה אם הבריחה של צעירים חילוניים נובעת מסיבה של היותה עיר דתית, הוא משיב כי הבדיקות הוכיחו שגל העזיבה היא על רקע כלכלי בלבד.

ד. ירושלמי

הרצאה בדרך מקוצרת

ח"כ אהרון נחמיאס, סגן יו"ר הכנסת, מקפיד על השקט באולם המליאה בעת שהוא מנהל את ישיבות הכנסת. השבוע נשמעו מפיו, בין היתר, הדברים הבאים:

(בעת תשובת שר האוצר, משה נסים, על התקציב): "חברי הכנסת, אתם משיחים ביניכם לעתים בזוגות ולעתים גם בשלשות. מה קורה כאן?"

מאוחר יותר, כאשר פקעה סבלנותו לנוכח השיחות הבמשכות של חברי הכנסת אמר נחמיאס (בעת ההצבעה על התקציב): "אני רוצה להודיע, חבר הכנסת אהוד אולמרט, תקשיב, לתשומת לבך. אם תשוחח אתה, או חבר כנסת אחר, בשעת ההצבעה, אני אוציא אותו מן האולם בדרך המקוצרת ביותר"...

מישהו קרא: "כמו בקשה בדרך המרצה בבית המשפט"...

ח. שריג

רבנים או פקידים

צו על תנאי שהוצא בבג"צ נגד שר הדתות, מחייב אותו להשיב, מדוע לא יעמיד לדין משמעתי את הדיינים שחתמו על ההכרזה, לפיה אין להתחשב בהוראת הבג"צ, לרשום את הגיורה סוזאן מילר, שגיורה בגיור רפורמי, כיהודיה.

משפטן ירושלמי אמר השבוע, כי אם לדיינים אסור לומר את מה שההלכה מצווה עליהם לומר, שהרי הם אמורים לפסוק רק על פיה, והם אינם לדעת בג"ץ אלא סתם פקידי ממשלה — גם יתר הרבנים שחתמו על ההכרזה נמצאים באותו מעמד. ואם כך, אולי כדאי להגיש בג"צ נגד שר הדתות, מדוע הוא נמנע מלהעמיד לדין את יתר הרבנים שחתמו על ההכרזה?

אולי כך יהיה אפשר להוציא סוף־סוף מבג"צ את ההודעה הרשמית, כי לדעתם רבנים אינם אלא פקידים...

א. סופר

חיים אשר ברגמן

סוף שבוע

במצב שנוצר במערכת הבריאות, כאשר גם האחיות, גם עובדי המינהל והמשק, גם עובדי קופת חולים וגם הרופאים — שובתים, לא נותרה ברירה בידי החולים אלא לשבות אף הם מכל מחלותיהם.

★

במקום להשקיע מאמצים במלחמה ברפואה השחורה, עדיף למקד את המערכה במערכת החולה של עוטי החלוק הלבן.

★

משחלפו מספר חדשים מביצוע הרוטציה בממשלה, מתבהרת התמונה:

ממשלת האחדות התקיימה עד לביצוע הרוטציה, ואילו לאחר החילופין קיימות למעשה שתי ממשלות, האחת בראשות שמיר והשניה בראשות פרס.

★

ההבדל הקטן:

אייכמן, שהיה מראשי הפיקוד הנאצי ופיקד על משלוח מאות אלפי יהודים לתאי הגזים — לא התכחש אמנם לזהותו וכל מאמצי ההגנה הושקעו בטיעון שהאיש היה רק "בורג קטן" במכונת ההשמדה.

דמיאניוק, שהיה בעל דרגה נמוכה בכח העזר האוקראיני, שפעל לצד הנאצים, מודה אמנם בכל הזוועות שבוצעו ע"י איוון האיום, וכל מאמצי ההגנה מושקעים בשאלת הזיהוי.

★

המנכ"ל החדש בבל"ל מר בינו צדיק, יקבל הדרכה מיוחדת מארנסט יפת ומרדכי איינהורן, איך אפשר "לגמור את החודש" במשכורת רעב של 17,700 ש"ח לחודש.

★

סביר ביותר שהרוב בכנסת יבקש לבטל את הצנזורה על מחזות, שאם לא כן, יאסר פרסום דברים רבים המושמעים בכנסת, לנוכח המחזות המבישים המתנהלים שם בתדירות גדולה.

★

הצדק ההיסטורי ב"בנק לאומי"

הונפסרותו של מרדכי איינהורן מ"בנק לאומי", נעשתה בלחץ כבד של דעת הקהל, לאחר שנודע על שכרו הגבוה ועל היותו אחראי לנזקים המדהימים שניתנו לארנסט יפה בבנק לאומי.

אבל, היה גם מי שהזכיר שהצדק ההיסטורי יצא לאור. מר איינהורן שהיה בבנק בעמדת מפתח, היה בין אלה שהכניסו את "בנק לאומי" עם חברה הבת שלו "דרום אפריקה־ישראל", לבנית והרחבת מלון גני־חמת, שהוקם בחלקו הגדול על הריסות בית עלמין יהודי עתיק מימי טבריה הראשונים.

בנק לאומי לא היה מוכן לוותר, וקבל גיבוי מלא של כל הרשויות במדינה ושל מעצבי דעת הקהל, שהמשיכו לטעון כל הזמן, כי רק לדעת החרדים היה זה בית עלמין יהודי. לא הועיל גם פרסום מכתבו של מנהל אגף העתיקות שהתנגד להפירה בשטח, מפני שהמקום הוא אתר קבורה יהודי עתיק.

השבוע היתה בהדרה הפגנה נגד הריסת "בית היסטורי" בטבריה גרמו לחילול קברים היסטוריים. רק בלחץ ציבורי באלצה החברה להתקין תיקונים שונים במלון.

לפי ידיעה מוקדמת עומדת ועדת קליינהופר שמנונה בעקבות פרשת ארנסט יפה, להפליך בין היתר, כי הממשלה תלאים את הבנק ותוציא אותו משליטת הסוכנות היהודית וההסתדרות הציונית.

ד. דרורי

איזו פרוטקציה יש ל"עלית"

מחיר הקפה נמס בישראל התייקר יותר מפי שש בשנתיים האחרונות. ערב כל עיסקת חבילה ניתנה הרשות ל"עלית" לייקר את הקפה.

כלכלנים שבדקו את הנושא בדיקה מהירה גילו, כי דוקא באותה תקופה ירד מחיר הקפה העולמי במאה אחוז.

גם החישובים שנעשו במשרד המסחר והתעשיה מראים שהמחיר ש"עלית" גובה הוא מחיר מופרז מאד. אולם עובדה זו אינה מונעת מ"עלית" להגביע העלאה. האם יש ל"עלית" פרוטקציה?

למשרד המסחר והתעשיה פתרונים.

מ. דרורי

פתח־תקוה ללא ר' בן ציון גליס

פתח־תקוה, ירושלים של הישוב הישן, איבדה השבוע אחד מסגולות החן שלה. האיש שיצא את חומות ירושלים, ירד לפתח־תקוה, והפך להיות נכס ציבורי שהכל כיבדו אותו.

ר' בן ציון גליס לא היה סתם מנהל חברה קדישא בפתח־תקוה. הוא עשה מלאכה זו בגופו ובנפשו, ללא קבלת תמורה. הוא חי את הנושא 24 שעות ביממה, ועשה זאת בחכמה ובתבונה. הוא ידע לשלב חסד של אמת עם חסד עם החיים. חברה קדישא בפתח־תקוה היתה בימיו, למוסד מיוחד במינו. אהוב ומכובד היה על הבריות, החיים ולא החיים.

היו תקופות שבהן אף העיריה נזקקה לגמילות חסדים מן הקופה שאותה ניהל בעצמו. את דירתו קבע בתוך משרדי החברה קדישא, ועיניו היו פקוחות על כל הנעשה, ביזמה, בביצוע ובכל ענין הנוגע לחסד עם החיים ועם המתים.

כל פעם שפגשנו בו הביע את דאגתו האחת, מי יבוא במקומו בבוא העת, הוא לא הביע דאגה על שאין לו יורש בחיים, על היותו ערירי. הוא דאג למפעלים אותם הקים.

גם בערוב ימיו לא נטש את משמרתו, וכגבאי בית הכנסת הגדול, היה שוקד על תקנתו ועל צרכיו כאילו היה שמש בית הכנסת. פתח־תקוה חייבת הרבה לזכרו. כי פתח־תקוה ללא רבי בן ציון גליס שוב לא תהיה אותה פתח־תקוה, כירושלים של הישוב החדש.

מ. דרורי

התק"ם מבקש סליחה על פגיעה בח"כ הרב שפירא

קוראי השבועון "קיבוץ" הופתעו למצוא בגליון האחרון הודעה בולטת ומסורת בקווים, תחת הכותרת "הבהרה". בהודעה זו, החתומה על ידי המזכליים של התנועה הקיבוצית אהרון ידלין וישעיהו פרי דברי התנצלות המופנים ליו"ר ועדת הכספים של הכנסת, ח"כ הרב אברהם שפירא, על הדברים הקשים שהטיח בו סגן שר החקלאות אברהם כץ עוז, שהוא אחד מראשי התק"ם.

אברהם כץ עוז עצמו לא התנצל על הכינוי "רב סחטן" שהשמיע בעת הדיונים על התקציב, כאשר הרב שפירא אמר, שהוא לא יתן לקיבוצים לקבל את עזרת הממשלה, כל עוד הממשלה לא תתן עזרתה גם לישיבות הנמצאות במצוקה כספית קשה.

ראשי התק"ם המתנצלים בשם התק"ם, מציינים את מאמציו של הרב שפירא לקדם את אישור ההסכם, ואת דברי התמיכה שהשמיע בנושא זה בעת דיוני התקציב. לדבריהם, "אין מקום, בודאי לא בהקשר החלוי ועומד למתוח עליו ביקורת ועל התנהגותו. ואנו מצטערים על דברים שנשמעו בביתנו בישיבת מרכז התק"ם, בלהט הויכוח והמרירות מפי חברנו אברהם כץ עוז", הם מוסיפים "אנו נמשיך לדון בכל נושא לגופו, באורח ענייני תוך הקפדה על לשון נקיה ודמה תרבותית של ויכוח ציבורי".

באותו גליון מתפרסם גם מכתבו של היועץ המשפטי של התק"ם, התובע מכץ עוז להתנצל בפומבי בראש וראשונה בפני התק"ם ובפני חבר הכנסת.

ד. ירושלמי

תלמידים בבית ספר תיכון היכו מנהל ואיימו בסכין שלופה

"אם תתלונן במשטרה נחסל אותך" אמר תלמיד בית ספר "מישלב" למנהל בית הספר, ושלף סכין אל מול עיניו.

התלמידים שנתבקשו ע"י המנהל האדמיניסטרטיבי לעזוב את איזור בית הספר, סרבו לעשות זאת. כאשר התפתח דין ודברים בינם לבין המנהל החלו להכות את המנהל באגרופים לעיני שאר התלמידים, גם שרת בית הספר שניסה להפריד ביניהם הוכה קשות, ואז שלף אחד התלמידים את הסכין ואיים לחסל את המנהל.

המשטרה, שהוזעקה למקום עצרה חמישה תלמידים שהיו מעורבים בתגרה לחקירה, למחרת הובאו החמישה לפני שופט שהאריך את מעצרם ... לשם הארכת מעצרם.

ד. ירושלמי

מודעה מסיונרית בעיתון לאנשים חושבים

"הארץ" הקורא לעצמו עתון לאנשים חושבים, פירסם ביום ששי האחרון מודעה, הכוללת תוכן מסיונרי מובהק.

המודעה היא בצורת מאמר שמתחתיו נדפס אות מ. המעיד שהוא מתפרסם בתשלום, ותוכנו כולו מסיונרי.

המאמר נושא את הכותרת "מכון לחקר עם עולם". בסופו של המאמר המשתרע על שליש עמוד, מתבקש הקורא המעונין לבקש שישלחו לו חינם אין כסף, חומר הסברה על דרכו וגודלו של עם ישראל.

יד"ר הארגון חותם בשם יהודי קלאוס משה פילק, ומקום מגוריו ברמת השרון.

באוירה המתירנית אין מקום להתפלא על עיתון זה, שהוא מפרסם בתשלום מאמר המוקף בחריפות רבה את תנועת התשובה, מסית נגד הציבור החרדי ומשלב בין השורות סגידה לאותו האיש הנצרות שיצר.

מעניין מאד לדעת, מהיכן המקורות הכספים של מפרסם המאמר? לאיזה כת הוא שייך. נושא למחקר מצד הגורמים העוסקים במלחמה במסיון.

מ. דרורי

אף אחד לא רוצה את הכסף שנגבה

לפני זמן מה נגבו מהעובדים היטל מיוחד לצורך מסכות אב"כ (אטומי, בקטריולוגי, כימי). שמו היה "היטל התגוננות אזרחית". הכספים שהצטברו מהיטל זה הגיעו לסכומים בלתי מבוטלים, אולם משרד הבטחון, מסיבות שונות, הודיע, שאינו מוכן לקבל את הכספים הללו.

השבוע, לפני ההצבעה על התקציב, הודיע סגן שר האוצר, עדי אמוראי: "בתקציב מוצע להעביר את תקציב ההיטל למשרד הבטחון".

ח"כ דוד מגן (ליכוד): שר הבטחון אמר שהוא מתנגד לזה. הוא ביקש להעביר את זה לשולחנו של ראש הממשלה.

אמוראי: אני מודיע שמצידנו זה לא יחזור.

ח"כ אורה נמיר (מערך): למה זה יהיה מיועד? הרי ממשיכים להוריד מהעובדים!

והשאלה נותרה ללא מענה. סכומי כסף גדולים ממשיכים להצטבר מ"היטל ההתגוננות", ואיש אינו רוצה בהם. אולי אפשר לכסות בהם גרעון של כמה ממשרדי הממשלה?

ח. שריג

תושבים בבת ים מתנגדים להרחבת שכונה חרדית

קבוצה של תושבים חילוניים בשכונת רמת הנשיא, מתכוונים לפנות ליועץ המשפטי, בכדי לבטל את החלטה של ועדת בנין ערים להקים שכונה חרדית בקרבתם. הם חוששים שהתושבים החרדים יפריעו להם לחיות על פי דרכם, ושהאיזור בו הם גרים יהפך לאיזור מריבה כדוגמת רחוב השומר בבני ברק וכביש רמות בירושלים.

עירית בת ים טוענת כי העמותה "אחוות התורה" זכתה כחוק במכרז. חברי העמותה מתכוונים לבנות במגרש הפנוי שני בנינים בני ארבע קומות שיאכלסו 32 משפחות. התכנית אישרה את הקמת המבנים.

למי מותר להפיץ הסתה על חשבון הציבור?

ועדת הכנסת החליטה להמליץ בפני הכנסת לשלול את חסינות הדואר של ח"כ מ. כהנא. לדברי שר התקשורת, אמנון רובינשטיין, מפיץ כהנא דברי הסתה במכתבים שהוא שולח מהכנסת, למען גירוש והוצאת הערבים מהמדינה. כידוע, משלוחי הדואר של חברי הכנסת פטורים מתשלום. שלילת החסינות תחייב את משלוחי הדואר של חבר הכנסת בתשלום.

בהקשר זה מן הראוי לציין שגם חברי כנסת אחרים מנצלים את הדואר הפטור מתשלום המוענק להם, לצורך הפצת דיעותיהם או מצעי מפלגותיהם. עושה, כן גם ח"כ שולמית אלוני (ר"צ). במכתב השמור במערכת, מפרטת ח"כ אלוני בפני מי שפנה אליה, כיצד יוכל לנסוע לקפריסין לצורך עריכת נישואין אזרחיים, או לערוך חוזה נישואין בארץ, או אפילו נישואין על ידי רב רפורמי! עוד אפשרויות: נישואין אזרחיים באנגליה ו"נישואי פראגוואי", באמצעות הדואר!

הכל במכתבים פטורים מתשלום. בעול הכספי נושאים, כידוע, בסופו של דבר, כלל האזרחים.

א. בד

התנועה הקיבוצית נאה דורשת ולא מקיימת

דוקא בשעה שהתנועה הקיבוצית המאוחדת וחציגיה בכנסת ובממשלה, לוחמים כדי לקבל סיוע לחמישים וחמישה הקיבוצים שנמצאים במצוקה, עשותה קרן התק"ם מעשה ללא תקדים כלפי אחד הקיבוצים הראשונים ברמת הגולן.

הקרן הורתה לארגון הקניות של הגליל לסגור את כל החשבונות של קיבוץ מרום הגולן.

עקב הוראה זו, שלא נעשתה עוד כלפי אף קיבוץ, שוקלים 420 חברי הקיבוץ לעזוב את התנועה.

מוכירות התק"ם לא הגיבה על ענין זה ולא הסבירה מדוע היא נוקטת בצעד דרסטי זה.

ד. ירושלמי

איזבל ובני הנביאים...

(המשך מעמ' ג')

המפורסמת שהעלו "הדתיים" מאי שם. "אנו לא נרתע מהפחדות שכאלה". הכריז בפאתוס. הקהל הריע לו.

כאשר שב לביתו בתום הטקס בישרה לו אשתו כי בנו בכורו אבירם (ובקיצור אבי) חולה. הוא סר לבקרו נגע במצחו הלוהט בדק את הדופק, פתח את החלונות לאיוורור והלך להזעיק את הרופא. הרופא בא ורשם תרופות. התרופות לא עזרו והחום גבר. "קדחת" קבע הרופא המלומד והנער המשיך לצעוק עד שמת. הלויה נערכה ברוב פאר והדר אחאב ביקש לשוות להלויה מעמד ממלכתי. אחאב בכבודו ובעצמו בא לנחם את האב באבלו; הכתבים מיהרו לצטט את חיאל האבל "בסך הכל קדחת, אין לזה כל קשר עם שבועתו של יהושע"...

ואולם בחוגים "חרדיים" וכן אצל המתי הצם (הנוטים ל"אמונות טפלות") נשמעה נימה אחרת "אולי בכל זאת יש קשר?..."

העסלני המלך יצאו בשצף קצף נגד "השמועות הזדוניות" וכולם ניסו לאתר את המקור המרדני המחזיר את הארץ לתקופה חשוכה...

איזבל יועצת המלך לעניני נשים (ודבנים...) בקשה לא רק לפטר את אליהו הנביא ממשרתו אלא אף להרגו. כפי שהרגה את כל בני הנביאים שקישרו בין הדברים...

עם עקש תתפתל

לאחר תום שבעת ימי האבל המשיך חיאל בהקמת "האחוות יריחו". העבודה התקדמה בקצב משביע רצון עד שבא משרתו לבשור "בנך השני החליק מהגג ומת". תגובתו של חיאל היתה משהוא בסגנון "נו, הרי כבר מזמן אמרתי שצריך לתקן את הגג"...

חיאל הזהר קמעה ואחר כך זקף ראשו ואמר בגאון "אני לא אכבע לדעות הקדמות" הוא חרק שיניו והמשיך בעבודת הבניה חיאל לא הפסיק גם כאשר התבשר על מות בנו השלישי ממחלה ממארת ובנו הרביעי שנספה בתאונת רכיבה בנו החמישי התאבד ובתו היחידה נרצחה וכו' כל אימת שמידת הדין פגעה בו היה מוסיף לחרוק שיניים ומוסיף מרד על מרדנותו שבאתו לדתיים גברה והפכה כפייתית ואנטישמית הוא זרק בם כל שיקוץ וכינוי גנאי שרק ידע "משתמטים" "פרזיטים" "קנאים" "חשוכים" וכו'.

אבל מאומה לא עזר (אפילו הצטרפותו לליגה נגד כפיה דתית...) הבנים המשיכו למות ביד "המקרה" הטובה עליהם...

סוף כל סוף הגיע היום הנכסף. העיר יריחו עמודה על תילה השערים הכבדים הותכבו במבצע הנדסי מסובך (מנוף של סולל בונה...) ושוב נהרו כולם לטקס "גזירת הסרט" שבפתח השער החדש, פרוזים ונאומים היו שם בשפע וכמובן גם עיתונאים חיאל עצמו התכבד לחנוך את השער החדש, סוף כל סוף יש שכר לפעולתו והעבודה הסתיימה בפאר והדר. אותו יום שב לביתו מלא חויות משהגיע לאזור מגוריו דומה כי שומע הוא קולות בכי היתה זו אשתו שפיכרה ידיה וזעקה "חיאל חיאל מה עוללת לי גם שגבלה הקטן איננו" מה אירע שאל האב השכול בצער, "הוא נפל לבור מלא מים ומת". אכן מיקרה מצער אבל מה אני אשם? הגם אני מאלה המאמינים בקללות ובברכות של "צדיקים"...

מה יש להפסיד...

מבחוץ שמר חיאל על ארשת מאופקת כיאה לאדם נאור ומשכיל אך בלבו החל הספק לכרסם אולי בכל זאת אשתי צודקת ואני אשם במה שאירע לילדים?...

חיאל נקלע למשבר נפשי חמור ואחאב שלח אליו את טובי הפסיכולוגים לרפאתו הם הרצו בפניו על "תופעת המוות מבחינה רציונלית"... ובקשו להוציאו מהמשבר על ידי מופעי בידור וזמר. שערכו לכבודו, אבל הענגה לא סרה מעל פני חיאל, אחאב בכבודו ובעצמו בא לנחמו ובהכוונת נכבדים (אליהו הנביא גם הוא היה שם) החל להתריס דברים "לא יתכן" אמר שהדבר אירע בעקבות דברי יהושע שכן ק"ו הוא ומה אזהרותיו של הרב הוא משה רבינו לא התקיימו שכן אנו עובדי עבודה זרה כולנו חובתורה כתוב וסרתם ועבדתם וכו' וחרה אף ה' ועצר את השמים" ואנו רואים שיורד גשם... אם כן דברי יהושע שהוא תלמידו של משה על אחת כמה וכמה שלא יתקיימו... (עיין רש"י שם). מיד קם אליהו הנביא ממקומו פרש ידיו כלפי מעלה ונשבע "חי ה' אשר התהלכתי לפניו אם יהיה טל ומטר כי אם לפי דברי" (שם י"ז פסוק י"א). והדבר קם והיה. הגשם בושש לבוא, האדמה חרבה, היבול קמל, הפרות נעו מצמא, ובבית המלך הישראלי האנור נערכה התייצצות. שר הקלקלה מדווח על רוע המצב. הרמומחה למאגרי המים מסביר את משמעות ירידת המפלס במי התהום ומי הכנרת ההזואי מוסר סקירה ברורה מטרית ומראה על קו אופטימי "ישקע ברומטרי" חם ויבש מדרום אפריקה גרם לגל היובש ואילו שקע קר מהצפון יכול לאזן את התמונה תוך ימים ספורים... ברוח אופטימית התפזרה האסיפה, אלא שהתחזית התבדתה והשקע הקר מצפון מיאן להופיע. אחאב היה כבר מיאש אבל עדיין לא רצה לראות את יד ההשגחה שבדבר הוא כאדם רציונלי החל להרהר בקול "אולי בכל זאת יש משהוא בדברי הנביא"? לא חלילה שאני מאמין וכו' אבל איך אומרים הפסיכולוגים "בזמן משבר מוכן אדם להאמין גם במה שלא רציונלי"... מה כבר יש להפסיד, יותר גרוע כבר לא יכול להיות והוא שלח להביא את אליהו הנביא.

מי הוא "עוכר ישראל"

משנפגשו סוף סוף השניים אומר אחאב לנביא "האתה זה עוכר ישראל" מלים כרדבנות המוכיחות כי המלך מודע לכח שיש לנביא להפסיק מטר מעל הארץ ובגין כך מכנהו המלך "עוכר ישראל" ואילו הנביא עונה כנגדו "לא עכרתי את ישראל כי אם אתה ובית אביך בעזבכם את מצוות ה' ותלך אחר הבעלים... דברים בוטים ומפורשים אלה אותם הטיח הנביא במלך ישראל אקטואלים עד מאד גם בימינו ויש לאמר אותם באוזני בנותיה של איזבל ולכל עוכרי ישראל השסאים בימינו... כל מכות הארץ ותחלואיה נובעים אך ורק על עזבם את תורת ה'.

אולי בכל זאת ילמדו מניסיונם של אחרים. מנסיונו של מלך ישראלי נאור ומשכיל כמו אחאב. תקחו ציאנס ותעסו את דרך התורה. וכי מה יש לכם כבר להפסיד...

★ ★ ★

איזבל בת מלך צידון היתה ושם קבלה את "חינוכה", חינוך שכלל חוצפה, העזה, יהירות, שחצנות, תוקפנות כלפי הזולת תוך כדי טיפוח עצמי. לא היו לה את היסודות היהודיים.

גם יורשותיה של איזבל המנסות ללכת בדרכיה מטפחות תרבות יבנא. מנסות ברוב חוצפתן לקבוע מי יהיה רב בישראל ומה מותר לו לאמר, וכמובן מה עונשו כאשר לא שמר את פיו ובכל זאת יצאה ממנו הברה של תורה...

מה נותנת לישראל ההבטחה האמריקנית לשמיר להעניק לירושלים מעמד של "בעלת ברית מיוחדת"

ראש הממשלה השוהה עתה בוושינגטון התבשר ערב צאתו, כי שר החוץ וההגנה האמריקניים הגישו לסנט בקשה להכריז על מדינת ישראל כבעלת ברית מיוחדת ומדינה נלווית לנאט"ו. זהו תואר שלא יביא ארצה חיילים אמריקניים להלחם במקום צה"ל אך הוא מעניק לישראל הקלות בתחום היצוא הצבאי לארה"ב ולאירופה והשפעתו יותר פסיכולוגית על ארצות ערב היודעות שקשרי וושינגטון עם ירושלים מעוגנים במסמך כתוב של ברית ידידות

מאת א. פאר סופרנו הצבאי

"בעלת ברית מיוחדת" ו"מדינה נלווית" לנאט"ו, הם שני תארים השמעים מכובדים מאד ואת אלו מוכנה ארצות הברית להעניק. לראשונה שמע על כך ראש הממשלה יצחק שמיר ימים אחדים בטרם המריא לארה"ב שם הוא עושה עתה ובוודאי יוכל לעמוד מקרוב אחר המשמעות הברורה והתוכן שהאמריקנים מוכנים להכניס לתארים, כמו תארים רבים אחרים אין הם ביטוי לממשות מיוחדת לא מדובר כאן בבריתות אמנה שתהפוך את ישראל לבעלת ברית, צעד המחייב את שני הצדדים בעת ובעונה אחת אלא על הכרה של הממשל האמריקני שהוא רואה בישראל בעלת ברית כפי שהוא רואה בה בעלת ברית היום, יכול אותו ממשל לראות בישראל של מחר מדינה שאינה כמעט, כמו כל מדינה החברה בארגון וזהו דבר משמעותי ביותר למדינה כמו ישראל הסגורה מול גבולותיה הפתוח המסחרי שלה מופנה לעבר אירופה.

אך יותר מכך, תקנות בת ברית מדינה נלווית מאפשרות גישה חופשית למרכזים הרבים שצבא ארה"ב מפרסם כמעט מדי יום ביומו, שילוב של מימון במחקר הישראלי לצד אפשרויות ייצוא יכולות לתת תנופה למאות מפעלי התעשיה הבטחונית ובראשם לתעשיה הצבאית, לתעשיה האוירית, לרפאיל, לאלביט ולאחרים.

בחישוב מימונים של כלי נשק שמדינות שונות בעולם קונות מארה"ב נכלל סעיף שבו המחיר כולל גם השתתפות במחקר ובפיתוח שקדם לייצורו של אותו פריט. מדינה בת ברית פטורה מתשלום זה, דבר המקטין עלויות במוצרים מתקדמים וכאלו רוכשת ישראל במאות מיליוני דולרים מדי שנה.

ויש גם היבט בתחום הפסיכולוגי. הידיעה של ארצות ערב שישראל היא בעלת בריית של ארה"ב חייבת להיות בעלת השלכות אפילו בתת־המודע של השיקול.

אך צריך לזכור שאת התואר הזה תקבל גם מלבד מדינת ישראל, גם מצרים. דבר שמבחינות מסויימות מפחית מהתואר של ישראל שכן עד כה נחשבה מדינת ישראל לבעלת הברית הראשית של האמריקנים באזור. והנה לפתע היא מושווית לקהיר המקבלת מעמד זהה.

שמיר בביקור הנוכחי בארצות הברית, לא יקבל שום תעודה המעידה על הפיכתה של מדינת ישראל לבעלת ברית. לפי התקנות בנושא זה שקבל הקונגרס האמריקני בשנה שעברה צריך שר החוץ להמליץ על הענקת תואר שכזה למדינה מסויימת ואחריו שר ההגנה האמריקני ואז מובא הנושא לוועדה לעניני צבא של שני הבתים בארצות הברית רק אחרי הברית עם האמריקנים.

עתה מדובר על קבלת התואר של "בעלת ברית מיוחדת", תואר שיש בצידו חיובים מעשיים בשטח בתחומים הנראים לעין וכאלו השייכים לתחום הפסיכולוגי.

מה תרוויח מדינת ישראל מהפיכתה למדינה הנושאת את התואר בת ברית ומדינה נלווית לברית נאט"ו? — זו השאלה שבה הרבו לעסוק השבוע, ברחוב הישראלי, אך בעיקר גורמים תעשייתיים המייצרים לתעשיות הבטחוניות.

האזרח הישראלי מן השורה שהוא חלק מתוך כלל תושבי המדינה לא ירוויח דבר. הסדר זה איננו מבטיח בואם של חיילים או יחידות צבא שיצטרפו ליחידות צה"ל לאורך הגבולות לא בעת שלום וגם לא בעת מלחמה. אין זה הופך את ישראל למדינה באנט"ו. מי שכן ירוויחו, אלו המפעלים התעשייתיים של מערכת הבטחון והמייצרים מוצרים עבודה שיקבלו עתה שוק חדש.

מדינה הזוכה לתואר "מדינה נלווית" ואת אחרי האישור המתאים ברשויות הממשל האמריקניות יכולה בכל עת להגיש ותזכיר מדגם למחקרים שהיא רוצה לערוך בתחומי הפיתוח הצבאי ולהנות מכספי מימון גדולים לביצוע מחקרים אלו.

יש למדינה נלווית גם שורה ארוכה של זכויות יתר בכל הקשור לגישה למרכזים הן לקניית מוצרים והן למכירת מוצרים והחלק האחרון הוא המעניק יותר את ישראל שכן עתה תוכלנה חברות ישראליות לגשת למרכזי נאט"ו, שהם מאשרים את הבקשה הנשיא חותם עליה היא הופכת לממשית. זהו תהליך היכול להמשך שנה עד שנתיים והתחשב במצב היחסים המיוחד שבין ישראל לארצות הברית הסובלים מעליות וירידות בהחלט יתכן שהאמריקנים "ישחקו" עם אישור התואר כאמצעי לחץ על ישראל.

לבסוף כשהתואר כבר יעבור לירושלים תצטרך ישראל להוכיח באותם תחומים שיש ממשיות בתואר, בתחום התעשייתי, שהמפעלים כאן יכולים לעמוד בתנאי האיכות ומועדי האספקה של השוק האמריקני שאם לא כן ישאר המסמך ריק מתוכן.

כך או כך חיילים אמריקניים או כאלו של ברית נאט"ו לא יבואו בעקבות התואר וההשפעה הסמלית היא בתרומה הטובה ליחסי ישראל ארה"ב בעת ביקור שמיר שם.

הנשיא רייגן לוחץ ידיו של ראש הממשלה במפתח הבית הלבן. שני מימין: אליקים רובינשטיין, אחריו יוסי בן אהרן

בס"ד

בית הכנסת דק"ק שערי ירושלים

ברכת עלה והצלח

ברגשי ידידות מאחלים לבחור המופלג בתורה ויראה ...

הב' חיים מיכלי ליפשיץ הלברשטאם נ"י

בנו של מורנו הרב הגאון רבי אשי"ש אב"ד קהילתנו שליט"א

ונכד כ"ק האדמו"ר מסטרופקוב שליט"א

על הצלחתו בבחינה המרשימה בידיעה בעל פה על כל ספר הנביאים "ישב שמעתתא"

גבאי בית הכנסת

אברהם גולדשטיין משה גוטמן מאיר סנדרוביץ

בשם כל המתפללים ולומדי השיעורים

הופיע הספר "מעיין חיים"

אוצר אגדות חז"ל ברך רביעי

ארבעת הכרכים שהופיעו עד כה כוללים מאמריהם של תנאים ואמוראים, לפי סדר היסטורי, המופיעים במשנה, תלמוד בבלי, תלמוד ירושלמי, מדרשים, סיפרא וספרי. המאמרים מובאים בלשונם המקורית כשהם מפוסקים, מנוקדים ומבוארים בביאור שוה לכל נפש

הפצה לחנויות: "שלם"

רחוב עמוס 12 ירושלים 95507 טלפון: 02-380195

ניתן להשיג גם אצל המחבר

הרב חיים שנור רחוב בית שערים 8 ירושלים טלפון 02-826802

י. שפיגל

מורה נבוכים...

עם לא יכול להתקיים רק על תזמורות. נדמה שזה כתוב גם במקורות. משהו כמו "לא על הלחם לבדו". בהחלט מתאים לומר זאת בהזדמנות החגיגית הזאת, הן כל העתיד שלנו. בלי אוניברסיטאות לא יהיו לנו רופאים, משפטנים, מהנדסים, פיסיקאים וכל השאר. ובכלל, איזה פרצוף יהיה לאומה הזו, אם בנינו ובנותינו לא יהיו משכילים, לא יחונכו לחשיבה, לא יהיו מצויידים במעט שאר-רוח.

כן, אנחנו מכירים את הטענות הללו ש"מבזבזים כסף על בטלנים", על כאלה שהם סתם "תולעות ספרים" ואין מהם שום תועלת. מכירים את הטענות שצריכים להשקיע את הכל ב"מגזרים היצרניים". אבל, חובה לזכור, אין מנוס מכך, אין תועלת ב"ייצור חומרי בלבד", בלי רוח האדם. על זה נקום ולא ניפול. אפשר ללעוג כל היום לדוקטורים, לפרופסורים, לאנשי הרוח, אבל בלעדיהם אין כל טעם במאבק הזה לקיום מדינה...

ואז בא יו"ר ועדת הכספים, בדיוק כאשר מתדיינים על דרישת המערך לפרוס את חובות הקיבוצים. הוא מנצל בדיוק את הרגע כדי לדרוש החזרת רמת התמיכה בישיבות כפי שהיתה, בטענה שהיא נשחקה בצורה נוראה. איזו מין השוואה היא זאת? להשוות ישיבות ומוסדות תורה לקיבוצים? הלא כאן מדובר במיטב שבמיטב, בקיבוצים שתרומתם למדינה ולציבור היא מעל ומעבר לשיעור כוחם באוכלוסיה, וזה לא סתם תמיכה בערכים ובאידיאולוגיות, כפי שמנסים לבלבל במה, וזהי תמיכה במיגזר כל כך יצרני. יש לקיבוצים ענפים תעשייתיים גדולים ומסועפים, חלקם במשק הישראלי גדול פי שנים בכל מיגזר אחר. אז קרה לקיבוצים שהסתבכו בחובות, שהלכו לעשות פעם רווחים מהון ולא מעבודה, אבל האם לא תמכו גם באחרים?

אבל, מה שעושה יו"ר ועדת הכספים הוא ממש בלתי-נסבל. להשוות מגזר כה יצרני במשק לישיבות, שבסך-הכל מה עושים שם, לומדים, ולומדים, ולומדים, כמה צריכים ללמוד? חייבים לזכור, כי בלי ייצור, בלי תעשיה, בלי מפעלים כלכליים לא נוכל לעמוד. הכל יפול. ונמאס לנו לשמוע כבר על כך שהישיבות תורמות לקיום רוח היהדות. לא נערב עתה כאן את הויכוח האידיאולוגי היסודי שיש לנו עם כל אורח-החיים הזה, אבל לא יתכן לתת עוד כסף למשהו בטלני כזה, כמו לימודים, ועוד לימודים...

* * *

מוכרחים להמשיך במערכה לביטולה של החלטת עצרת האו"ם שהדביקה לציונות כתם של גזענות. הכוונה הרי אינה רק לציונות, אלא לכל העם היהודי. לומר דבר כזה על עם ישראל? זו פשוט אנטישמיות שאין דוגמתה. העם היהודי — מי כמוהו עוד סבל מרדיפה גזעית? הלא כל אחד יודע מה הם חוקי נירנברג, אלה חוקים שקבעו את "רוממות הגזע הארי" ונחיתות הגזע היהודי. שהוא כשהוא תת-אנושי, החוקים אלה הם שהצמיחו את הברבריות הנאצית והעניקו הכשר לכל ההשמדה המתוכננת והמתועשת של ששת מיליוני היהודים. לבוא ולהטיל אשמה כה נוראה על העם היהודי — אין דבר נורא מזה.

ולכן, אי-אפשר למנוע ממחזאים להביע כל מה שעולה על רוחם. ואם הם מוצאים לנכון להשוות את חיילי צה"ל ל...נאצים, מי אנחנו שנפסוק נגדם ונסתום את פיותיהם. זה אמנם מזעזע לשמוע, אבל מה לעשות? יש עקרון כה מוצק וכה חשוב כמו "חופש הדיבור", ובו אסור לפגוע בשום מחיר. כי איזה פרצוף יהיה לנו בעולם התרבותי, אם אנחנו נלך ונגזור אלם על יוצרים? הדברים מבחילים? יש ברירה לציבור להחרים הצגה כזו ולא לראותה. אבל לא אנחנו שנכתיב לאנשים מה לכתוב ומה לראות.

כן, ההצגה הנבזית הזאת בלונדון. כל הכבוד לתיאטרון הלונדוני [illegible] לכאב-הלב של הציבור ולפגיעות הרגשות של הקהילה היהודית דשם, למנוע את העלאת ההצגה המאשימה את הציונות בשיתוף-פעולה עם הנאצים. יש גבול לחופש הדיבור. לא בכל מחיר אפשר לקיים אותו ולשמור עליו. יש מקרים שבהם מוכרחים לומר "עצור". להכפיש את שמה וכבודה של הציונות — זהו דבר שאין להעלותו על הדעת. העובדה היא שגם תיאטרון לונדוני הבין ברוב אצילותו, שיש גם דבר שהדעת אינה סובלתו, להאשים את "תנועת השחרור היהודית" בשיתוף-פעולה עם הנאצים בהשמדת יהודים.

* * *

אז מה יש אם פעם הלך שופט ביהמ"ש העליון חיים כהן והשמיע מעל איזו בימה בינלאומית טענה שההלכה היהודית היא גזענית לא פחות מחוקי נירנברג? הוא אמנם היה שופט, אבל גם אדם פרטי, ולכל אדם מותר לחשוב כדרכו ולהשמיע את דיעותיו. מי שלא רוצה — שלא ישמע. אסור לבלום חשיבה עצמאית והבעת דיעות כלשהן. זו תמציתה של דימוקרטיה, כל אחד חושב ואומר מה שטוב בעיניו. אולי הוא באמת הגזים באמירתו, אבל מה לא עושים בשביל החופש? היו צריכים לנקוט נגדו בזמנו סנקציות, להעמידו למשפט? אוי ואבוי היה לנו אילו עשינו כך. אוי לה למדינה שמגיעה למצב שבו היא מעמידה למשפט שופטים, ועל מה? על שהביעו דיעה?!

ואיך יעלה על הדעת, שדיינים, המקבלים משכורת מקופת המדינה, יאמרו מה שעולה על רוחם? זה הרי מזעזע, כאשר הם מעיזים לומר שלבית-המשפט העליון אין זכות להתערב בעניני גרות. הם רוצים לדבר, אבל שקודם כל יתפטרו מתפקידיהם. שיפסיקו לקבל משכורת מהמדינה, ואז יוכלו לדבר מה שהם רוצים. וזה לא רק הם, גם רבנים מעיזים. מחזיקים בתפקידים רבניים רשמיים ואומרים דברים שאי-אפשר לשמוע אותם. פוסקים לנו הלכות אומרים לנו דינים. בית-משפט אומר שגרות רפורמית היא גרות, והם באים ואומרים לנו שזה כתוב גם במקורות. משהו כמו "לא על הלחם רומת-למדינה ולציבור היא מעל ומעבר לשיעור שזו לא גרות, שזה סתם זיוף. כך פשוט הם מעליבים על ידיד כה דגול לציונות, ראבי קליין מקולורדו, שכולו שופע אהבת ישראל והוא לא עושה עניינים אם איזו גויה באה להתחתן אצלו עם יהודי. הוא דואג פשוט לעם, שיתווספו לו עוד אנשים, וכאן הרבנים אומרים, מדברים, מצהירים ומכריזים, מוכרחים לשים להן קץ. ובשביל מה יש לנו בתי-משפט?...

כמה נחמד הוא הזקן הזה, פרופ' ישעיהו לייבוביץ. דוגמה לא נורמאלית לרוח מפעמת ותוססת. הוא לא קונוונציונאלי. לא צפוי. הוא לא נרתע מלשחוט פרות קדושות, מלנתץ מיתוסים ומלומר את כל האמת בפרצוף. הנה, על הדגל של המדינה — איזו הגדרה משעשעת ונחמדה שלו: "סמרטוט ציוני תלוי על המוט". אני כבר רואה את הפרצופים המתכרכמים והמתעוותים של הפטריוטים למיניהם, אבל מה זה באמת דגל? לוקחים סמרטוט. לבן, מציירים עליו מגן דוד בצבע כחול — וזהו! אז אם הפרופסור לא מייחס קדושה לדגל, אז בשביל זה לפסול אותו? ואם הוא קורא לנוער של השמאל בצה"ל, שלא להתגייס, לסרב לשרת בשטחים, לסרב לפקודות אם אומרים להם לירות בערבים מפירי סדר? אסור לו? למה לא? הוא חושב כך, הכותב לומר מה שהוא חושב...

אז כמה נוכל עוד לסבול מהמתחרדים האלה, המורדים באור הגאולה, המסרבים להכיר במדינה, המשתמטים משירות בצה"ל, הם — לא שמעתם? משהו נורא! ביום העצמאות הם לא מניפים דגלים, לא יוצאים להתהוללות לרקוד, וכפי ששומעים, הם מסרבים בתוקף לומר איזה טכסט דתי ביום זה, נדמה שהם קוראים לזה "הלל", לא חשוב מה, אבל מה זה לסרב להשתתף בתפלות חגיגית לכבוד יום העצמאות? זה הרי ממש גובל בבגידה. והם גם מקיימים לימודים רגילים ביום זה בישיבות שלהם. מה קורה כאן? הסטודנטים שלנו מוותרים ביום העצמאות על לימודיהם, שוכחים את עצמם בנשפים עד אור הבוקר, שותים לשכרה, לפעמים אפילו "לוקחים טריפ" עם קצת חשיש ומריחואנה, הכל כדי להביע את שמחתם על העצמאות, וכאן יש לנו עסק עם "מתחרדים" הכופרים בעצמאות ובגאולה שבאה לעם היהודי. הם צריכים לדעת, או שהם לוקחים כסף מהמדינה ומשתתפים בכל האירועים שלה, או שילכו מפה. מה יש? זה נשמע כפיה? אבל יש גם גבול לחופש ולעצמאות של כל מיני חוגים כאלה. הם צריכים לדעת את מקומם.

אז לא יתכן, אפילו שאנחנו מדינה עצמאית, שזו מדינה יהודית, הגם שכל ההגדרה הזו נשמעת לא מעט גזענית, כי איפה שמעת שיש מדינה המוגבלת לבני עם אחד? טוב, כרגע נעזוב את העניין, כי זה מה שהשאירו המייסדים כירושה ועוד נצטרך להתמודד עם זה הרבה זמן. אבל מה שיש כאן לומר, שאפילו נקבל את התיזה הציונית שזו מדינה יהודית, מוכרחים להתחשב בזה שיש לנו כאן מיעוט ערבי גדול, וצריכים לאפשר לו את מלוא הביטוי העצמי. אם הם לא רוצים להכיר במדינה, מוכרחים לאפשר להם זאת, ואם הם רוצים לדבר על המאוויים הכמוסים, או הגלויים, שלהם שתקום כאן מדינה פלשתינית במקום המדינה היהודית — מדיבורים לא מתים ומותר להם. מה יש? היהודים לא ביטאו בכל מדינה שהיו את שאיפתם שתהיה להם מדינה משלהם. למה לערבים הפלשתינאיים אסור? בכלל, צריך תמיד להיזהר כשהולכים לגעת בזכות הביטוי של הזולת, זה קודש קודשים. אסור לגעת בזה בשום מחיר שבעולם.

* * *

ואיפה טיפה של יושר אינטלקטואלי? אנחנו נלך לומר למורמונים שאסור להם להקים כאן בארץ מרכז מיסיונרי שלהם? אנחנו שתובעים מכל מדינה בעולם שיכבדו על הזכות של יהודים להחזיק לעצמם בתי-כנסת משלהם, נופיע עתה בצורה חסרת-סובלנות שכזאת? מה יאמרו עלינו כל הידידים שלנו בעולם, אתם תובעים הכל בשבילכם, אבל בשביל מישהו אחר אצלכם אין לכם מקום? ובכלל, מה יש לנו כל כך לפחד? ינסו לעשות קצת מיסיון, הנוער שלנו מספיק מחוסן, כידוע, הוא לא נתון להשפעות, ואם כן — אז גם לא נורא. אז יהיו כמה עשרות או כמה מאות שילכו אתם. גם עסק גדול.

ולכן, אם לא עוצרו הצעירים [illegible] שלנו במדינה יהודית [illegible]. לאיזה חושך הם מובילים אותנו? הנה לא לבלבל במוח שהם לא עושים את זה בכפיה, שהם פועלים בצורה דימוקרטית, פונים לאנשים בעדינות ובאריכות. מכירים אותם. הרי זה ה"קונץ" שלהם. אם יבואו בצורה כפייתית, יגרשו אותם. אבל כשהם מדברים בהגיון, באריכות, מסבירים, כל כך שיהודים צריכים להיות מקושרים לעבר שלהם, שעליהם להכיר את השורשים והיסודות שלהם — אז הם משיגים מה שהם רוצים. הצעירים מתפתים ושומעים לקולם ונעשים לנו לדתיים, הולכים ומתחרדים. אז יש גם גבול כלשהו למה שאנחנו יכולים להרשות לעצמנו. גם לדימוקרטיה ולחופש יש איזה סוף.

* * *

אנחנו חייבים להתייחס בכל האהבה גם ליהודים שנטשו את דרך התורה ומסורת אבות. בסדר, הם לא כמותנו, הם הולכים להם בדרכם, אבל אסור לנו לבייש אותם, להציג את החילוניות כדבר ריק. בינינו לבין עצמנו, גם בזה יש איזה שהוא תוכן, איזה ערך ואיזה שהוא מסר. ובכלל, האם לא הלכנו אתם במשך שנים כברת-דרך ארוכה. היינו שותפים. היתה בינינו ברית היסטורית ממש. ביחד קרענו, ייבשנו ביצות, הקמנו ישובים, גאלנו שממות, ואנחנו שותפים אתם בצה"ל. אנחנו לובשים מדים באותו צבע, וזה משהו, ואולי הרבה יותר ממשהו. ולכן, אם הם מתמרדים עכשיו בהסדרים הדתיים שהיו עד עתה, עלינו ללכת לקראתם במציאת הסדר חדש. איזו "אמנה". לתת להם ביטוי עצמי.

ואסור לנו לשכוח כי האיבה שאנו רוחשים לחרדים יש להם סיבות עמוקות. זה שאנחנו והם שומרים על אותה שבת, מקיימים אותן מצוות, אינו מהווה עדיין מכנה משותף כלשהו, הם מתחמקים בשיטתיות מלהכיר בביטוי הדתי של המדינה, הם לא חוגגים אתנו יחד את יום העצמאות — אז אין לנו שום דבר משותף אתם.

* * *

איזה מורה נבוכים שיתווה לנו נתיב בכל הבלבול הגדול הזה של דברים והיפוכם מקצה לקצה?...

הנורמאליים היחידים הם, כמדומה, אותם חילוניים שהודיעו לנו השבוע על יזמתם להקים "בית-קברות חילוני", מה שמבטיח כי, לפחות, לאחר מאה ועשרים יוגדרו התחומים בבירור ובהחלטיות. אלה לכאן ואלה לכאן. אבל, עד אז!...

קריאת אזעקה בשעה קשה

מאת אחד הרבנים

חרב הקיצוצים במשרד החינוך עלולה לפגוע קשות במערכת החינוך החרדי כולה. וביחוד במערכת החינוך העצמאי. אמנם מדובר בצרת רבים, החרב הונפה גם על בתי ספר אחרים, ויכולה לפגוע גם בבתי ספר ממלכתיים ובבתי ספר קטנים, שנמצאים רובם בקיבוצים המקיימים מסגרת חינוכית משלהם, אולם אין בכך אפילו משום חצי נחמה, מכיון שזו גזירה שאין הציבור החרדי יכול לעמוד בה.

אם לגבי בתי ספר אחרים במסגרת הממלכתית אפשר למצוא פתרונות ע"י איחוד של מספר בתי ספר מאותו גוון, לא כן הוא הדבר במערכת של החינוך העצמאי. לסגור 27 בתי ספר קטנים שאינם עומדים בתקן של משרד החינוך בשל מיעוט תלמידים, למעשה כזה, יש השלכות חמורות ומרחיקות לכת על עתידם של התלמידים שהעדיפו את מסגרת החינוך העצמאי על פני כל מסגרת אחרת, למרות כל הפיתויים שמעמידות בפניהם המסגרות האחרות, וזאת בשל אכזבתם מתוצאות החינוך הכללי.

אותה אכזבה, היא גם מנת חלקם של הורים ששלחו את ילדיהם למסגרת של חינוך ממלכתי דתי. שוב אין זה סוד שיש היום מספר ניכר של הורים, שאינם שייכים עקרונית לא לאגודת ישראל ולא לשום מסגרת חרדית אחרת, המעדיפים להקים מערכת חינוך נפרדת, שבה הם יכולים לצפות לתוצאות טובות יותר.

ביניהם ישנם גם כאלה שהקימו להם בתי ספר בעלי גוון תורני, וגם כאלה שבמצב הקיים מעבירים את ילדיהם לבתי הספר של החינוך העצמאי, בשל הייחוד הסגולי של צוות ההוראה.

אין אנו יודעים אם המאמצים לבטל את הגזירה ישיגו את המטרה. אלה הממונים על חלוקת התקציב במערכת החינוך אינם מגלים הבנה לרצון ההורים, וזו אינה תופעה חדשה. זה זמן רב שיש במשרד החינוך והתרבות מגמה עויינת כלפי בתי הספר של החינוך העצמאי, ואנו מקווים כי בסופו של דבר יצליחו נציגי אגודת ישראל להדוף סכנה זו, אף שהסיכויים נראים קלושים למדי בהתחשב בנסיון המר של העבר, ואין צורך אלא לזרז את הנציגים בכנסת למאמץ, אף שקיים הכלל: אין מזרזין אלא למזורזים.

אולם יש מקום לעורר למחשבה שניה את המחנה החרדי על כל זרמיו ופלגיו. אלה, שהחינוך לתורה, מצוות ומעשים טובים הוא ציפור הנפש שלהם. האם מחנה זה אינו יכול לגייס את האמצעים הכספיים הדרושים בכדי לקיים את אותם בתי ספר בכל מספר תלמידים, גם אם הממונים על התקציב הניפו עליהם את חרב הקיצוצים.

אין ציבור עני. כלל זה שהוא עתיק יומין, כתוב היה יפה תמיד, ועל אחת כמה וכמה בימים אלה. בציבור החרדי בארץ ובגולה קיים פוטנציאל של בעלי יכולת מכל הסוגים ויש ביכולתם לכלכל את צרכיו המרובים. בימים שעברו ידעו להתגייס למפעלי הצלה הידועים מסוג זה, אלא שדרושה מידה גדולה יותר של מודעות ועירנות למשמעות של גזירה זו, שהיא כאמור גזירה שאין הציבור יכול לעמוד בה.

היו ימים בישראל שיהודים יקרים ידעו, כי שאלת החינוך היא אבן יסוד לבנינה של חברה חרדית, חברה שאינה מוכרת את עצמה בעד נזיד עדשים. לכן מסרו את כל אשר להם כדי להבטיח את קיומו הבסיסי של בית הספר. ההיסטוריה של היהדות החרדית יודעת פרקים מזהירים של מסירות נפש, אנשים מנעו עצמם מכל דבר שהוא בבחינה של מותרות [illegible], ובלבד שיוכלו לתת לילדיהם חינוך יהודי מקורי, אולם במצב הקיים כיום לא תמיד מבינים ההורים שהם חייבים לנהוג כך.

חרב הסגירה אינה מאיימת כרגע על בתי ספר במרכזים העירוניים שבהם מצוי ציבור יהודי חרדי גדול, ששבהם מספר התלמידים עומד בתקן של משרד החינוך. החרב מאיימת בשנה זו דוקא על אותם בתי ספר קטנים, הקיימים בעיירות וישובים שבהם מתגוררים הורים, המתלבטים בקשיי קיום מינימליים, אלה עלולים ליפול ברשת של החינוך הכללי על שני חלקיו.

החינוך החרדי על כל חלקיו ובראשו החינוך העצמאי, מחנך לנו את הדור החדש ומעמיד את טובי התלמידים בישיבות הקדושות. אם חלילה יגיע עד משבר ולא תהיה אפשרות להורים לקיים את בתי הספר בכוחות עצמם, עלול הדבר להיות בעל השלכות מרחיקות לכת על עתיד הישיבות, על פי הכלל אם אין גדיים אין תיישים. ולא מדובר על סכנה המאיימת רק על אותם בתי ספר קטנים בישובים המבודדים הנלחמים על קיומם.

לא היינו רוצים לחשוד, כי מאחורי הצעה זו לסגור את בתי הספר הקטנים, מסתתרת מגמה אחרת, מגמה פסולה, להילחם נגד היהדות החרדית בדרך של סגירת ברזי התקציב. אולם חשד כזה מתגנב ללב. אם לא נדע לתת את התשובה הנכונה בשעת חירום זו, לגייס בכל המרץ את כל הכוחות החרדיים כדי להוכיח שהעניין נוגע לנפשנו, ולמצוא את המקורות העצמאיים שיבטיחו את קיומם של בתי ספר קטנים אלו בעתיד. שאמנם הם קטנים מבחינת מספר התלמידים אך ממלאים שליחות גדולה של הצלת נפשות.

עלינו להזעיק את העולם היהודי בכדי לקדם פניה של סכנה זו. העבר הוכיח כי בשעת חירום כמו זו המתרגשת ובאה עלינו חלילה, אל לנו לסמוך על אחרים אשר בהינף יד על קיצוץ בתקציב עלולים הם לקצץ חלילה בנטיעות ברוב מאמץ.

ישראל נתבעים ונותנים, צרכי עמך אמנם מרובים, ואין אנו רוצים לקפח חלילה את זכויותיהם של אותם בני ישראל הנתבעים ונותנים, כל אחד מהם בתחום הקרוב אליו, הנוגע לסביבה הקרובה שלו. אבל, כאן מדובר בהצלת נפשות ממש. כי אם ייסגרו אותם בתי ספר שעליהם הונפה חרב הקיצוצים, גם אם היא עצמה מוצדקת בתנאים הקיימים, עלולים אלפי ילדים להגיע לבתי ספר אחרים שבהם יקבלו חינוך חילוני או חינוך פושר, שאינו מעניק להם את החיסון הרוחני ואינו מכוון אל המסורה הקדושה.

בשעת חירום זו צריך לעורר את הציבור החרדי בארץ ובתפוצות, ולהניע את בעלי היכולת שבהם לצאת מגדרם ולהוכיח את עצמם ואת תחושת האחריות הכלל ישראלית. בציבור זה קיים פוטנציאל כספי גדול של בעלי יכולת אשר יוכלו למלא את מקומו של התקציב הדרוש.

זוהי שעת מבחן ליהדות החרדית על כל גווניה. היא צריכה להתמודד עם המצוקה, ולא רק להיות תלויה ברצונם הטוב של אחרים, אשר לכל היותר מוכנים לסבול את קיומו של החינוך לתורה. ואנו מדברים על אלה אשר אינם מסתתרים תחת טיעונים של קיצוץ כללי בכדי לבצע את מזימתם לחסל את החינוך החרדי.

בכדי להשיג מטרה זו דרושה מידה גדולה יותר של אחדות במחנה החרדי המפולג לכיתות. אחדות זו אינה קיימת כיום למרבית הצער. חוסר האחדות והעיסוק המאזוכיסטי בפכים קטנים, בהבדלים דקים, היא העומדת בעוכרנו. מחובתנו לסלק את המחיצות, לקרב את הלבבות. להסיר את המחלוקת שצופים בה אנשים העומדים מחוץ למחנה, ורואים בה את ההזדמנות לנצל את השעה כדי להלחם במחנה החרדי שגאה בשנים האחרונות.

אין ציבור עני, הזכרנו כבר את הכלל הזה, וכדי לתת זירוז למזורזים לא די בכך שנאמר, את נפשנו הצלנו. אנו חייבים להציל גם נפשות של אחרים, תחושת האחריות צריכה להדליק נורה אדומה במחנה [illegible] הדעות [illegible], לעיין דגוע יותר, כדי לעסוק במפעל הצלה רב ממדים. אל נסמוך רק על אחרים, בבטחון עצמי נוכל לעמוד בגזירה זו ואין דבר העומד בפני הרצון.

משה עקיבה דרוק

בימים האלה אין מלך בישראל

מי שעוקב בעין חדה אחר האירועים בישראל, מגיע מהר מאוד למסקנה, שהיא לכשעצמה מסקנה מרה מאוד, שבימים האלה אין מלך בישראל. מי שיושב על כסא המלכות איבד את השליטה על המעשה והמתרחש במדינה זו. הגענו לשלב שבו נראה כאילו המדינה הולכת, כלשונו של אותו משורר "לאומי", "פייפער". לא רק האיש מהרחוב עושה את הישר בעיניו, אלא גם שר בממשלה הנושא באחריות שלטונית ציבורית עושה את הישר בעיניו. יש בישראל ממשלה הקוראת לעצמה "ממשלת האחדות הלאומית" שתי המפלגות הגדולות יושבות אמנם ליד שולחן אחד, וקוראות בשם "ממשלה", אבל האחדות רחוקה ממנה והלאה, וכל שר עושה כטוב בעיניו גם אם הדברים נוגדים ופוגעים בחבריו ובנושאים הכפופים למרותו.

מסקנה זו נוגעת לא רק לנושאי יסוד פוליטיים שבגללם חלוקים אלה העומדים בראשות ממשלה זו, כמו בשאלת הועידה הבינלאומית, נושא שעשוי להיות מכריע. ומשפיע על עתידה של המדינה. ישב ראש הממשלה ומדבר בוושינגטון נגד האפשרות לכנוס ועידה בינלאומית, ומסביר לאנשי שיחו עד כמה ועידה כזאת מסוכנת למדינת ישראל, ויושב ממלא מקומו בירושלים ושוגר מסרים המדברים בכל הבהירות בעד כינוסה של ועידה בינלאומית. ההבדלים אינם רק בניסוח או בטקטיקה. מר שמיר מנסה לשכנע את האמריקאים לקבל את עמדתו, עמדה שהיתה מקובלת גם קודם לכן עליהם. ובאותה שעה מדבר ממלא מקומו בנוסח אחר לגמרי, ולא רק מדבר אלא אף עושה הכל כדי לשכנע גם מדינות אחרות, שרק ועידה בינלאומית, תוביל למשא ומתן ישיר בין הצדדים. האזרח הפשוט בישראל אינו יודע מהי המדיניות של ממשלת האחדות הלאומית, והפוליטיקאים בעולם שומעים ורואים כיצד מחריף הויכוח סביב נושא שהוא עדיין בכלל לא אקטואלי, עד שהם מכנים אותו ביצה שלא נולדה.

מבט שטחי על אירועי השבוע האחרון יש בו כדי לחזק את התחושה שבימים האלה אין מלך בישראל, וכל שר הישר בעיניו יעשה. כמה גלגולים וחבלי לידה עברו על תקציב המדינה שהוגש לכנסת על ידי שר האוצר, עד שהגיע בקריאה ראשונה לאישור על ידי הכנסת. והנה הולך ומתברר, שספק רב אם הוא משקף איזו שהיא מדיניות כלכלית. החישובים שעליו נבנה הולכים ומתפוררים כמעט בזה אחר זה, עד כדי כך שכבר מדברים עליו כעל תקציב שלא יכול לעמוד לאורך ימים. וכבר עכשיו כמעט ברור, שלא יהיה מנוס מתקציב נוסף. שבועות רבים ישבו ראש הממשלה, ממלא מקומו ושר האוצר עם כל אחד מן השרים, בנסיון להגיע לכלל הסכמה כלשהי על שיעור הקיצוצים הדרושים, בכדי להתאים את ההוצאה לשיעורי ההכנסה הצפויה. המגמה היתה לשמור על ההישג היחידי שהשיגה ממשלה זו, להדביר את האינפלציה ועתה שהתקציב נמצא על שולחן הכנסת, הולך ומתברר עד כמה היו אלה תקוות שוא.

שר האוצר מסביר לנו כי זו השעה האחרונה. שאם לא נבצע את הריפורמות הגדולות, אנו עלולים לאבד את ההזדמנות האחרונה לשקם את המשק הישראלי הנמצא בהידרדרות, כיון שבשנה הבאה נעמוד לפני מערכת בחירות. והנה מתברר, שמדברים, כבר לא רק בחדרי חדרים, אלא בכל חוצות העיר על אפשרות של הקדמת מועד הבחירות לכנסת, וכי הממשלה הזאת עומדת לפני פירוק וכל אחד מן השותפים מאשים את חברו ברצון זה. והאזרח הפשוט אינו מתמצא בין ימינו לשמאלו, ואינו יודע מה [illegible], ממשלה מפולגת זו שלמרבית האירוניה נקראת ממשלת אחדות לאומית, [illegible] גדול יותר מן המאחד אותה. ולא רק בעניינים שוליים יש חילוקי דעות, כי אם גם בעניינים ונושאים עקרוניים, ואם האזרח אינו מבין זאת, כיצד אנו יכולים לדרוש שרים יבינו זאת.

יש מדיניות שמציג מי שנשא עתה את התואר הרם "ראש הממשלה", ויש מדיניות של מי שזה עתה מסר לחליפו את התואר הרם, וממשיך לפעול כאילו הוא, ורק הוא, מדבר בשם הממשלה.

* *

השביתות והעיצומים במערכת הרפואה שפקדו השבוע את בתי החולים והמרפאות ושעליהם לא יכולה הממשלה להתגבר, מראים לנו עד כמה התקציב אינו ריאלי. האוצר מצידו דורש לקצץ מאות תקנים ולפטר מאות עובדים במערכת זו, ושרת הבריאות נראית חסרת אונים נוכח המשברים במערכת הבריאות, כאשר העובדים דורשים העלאת שכר. הרופאים נקטו בעיצומים כדי להשיג מטרות שאינן עולות בקנה אחד עם המסגרת התקציבית המקוצצת. עובדי קופת חולים משביתים ומשבשים את העבודה בבתי החולים והמרפאות, והם עושים זאת אחרי שראש הממשלה, ממלא מקומו ושר האוצר, הגיעו להסכם על מתן סיוע מוגדל למפעל זה, בסכום של 47 מיליון שקל חדש.

המערך, לא נתן את ידו לאשור התקציב לפני שהממשלה תיקח על עצמה את האחריות, לשלם בדרך זו או אחרת, את הגרעונות שנוצרו בחמשים וחמישה קיבוצים בסכום של 254 מיליון שקל. הטענה היתה שהקיבוצים כרעו תחת נטל הריבית הגבוהה שגרמה למשברים, ויש לה חלק גדול גם בהתיקרויות הרבות שהכניסו אותנו למעגל קסמים של אינפלציה דוהרת. ולפני שיבש הדיו על ספר התקציב, המבשר קיצוצים והמבקש ליצור תנאים מתאימים לחיזוק היציבות והורדת שיעור האינפלציה לאחוז אחד בחודש, ממהר בנק ישראל לבשר על העלאת הריבית.

גם על עיסקת החבילה עם ההסתדרות עוד לא יבש הדיו. עיסקה שמטרתה לשמור על יציבות השכר והמחירים, והממשלה מייקרת את הדלק בשיעור גבוה של 22%. ההתייקרות שגררה אחריה התייקרויות של עשרות מוצרים, ושר המסחר והתעשיה עומד ומצדיק התייקרות זו, כיון שהתעשיה אינה יכולה לעמוד בנטל הכבד של העלאת הריבית וההתייקרות הדלק. מתוך דבריו אנו מבינים כי המשרד הממונה על המסחר והתעשיה אינו שותף כלל בהחלטה זו, ועל כן הוא מגיב בהתיקרות עשרות מוצרים ובהסרת הפיקוח מעשרות מוצרים אחרים. מתקבל הרושם שיד ימין אינה יודעת מה עושה יד שמאל, או שיש כאן מגמה נסתרת אחרת, להביא לפירוקה של ממשלה זו, אשר בראשה עומד נציג הליכוד.

ואין כל פלא באם ההסתדרות מחליטה להקדים את הגשת תביעותיה למשא ומתן על חידושי הסכמי השכר בכל מיגזרי המשק, נוכח התסיסה הגוברת בקרב ציבור העובדים, לאחר החתימה על ההסכם לייצוב המשק.

קשה להאשים את עובדי המינהל בבתי החולים הממשלתיים על שהם כאילו מתאכזרים ושובתים על גב החולים המסכנים, הנאנקים ונאנחים ביסוריהם, כאשר אישים בכירים מדברים בגלוי על כפילויות שגורמות לבזבוז כספי ציבור, ועל מיכשור, מתקדם שאינו מנוצל כראוי. קשה להאשים עובד המשתכר 500 שקל לחודש כאשר הוא מתוודע לכך שמנהלי בנקים לקחו לעצמם שכר גבוה כל כך. הסטודנטים באוניברסיטאות, מאיימים לצאת למאבק ברחובות, כאשר הם נתבעים להגדיל את שכר הלימוד, ובאותה שעה מתגלה על ידי מבקר המדינה, כי מנהלים מקבלים שכר הנע בין 15 ל-20 אלף שקל לחודש. מה שנדרש מהאזרח הקטן הוא להדק את החגורה, ואלה שמבקשים זאת ממנו, עושים הכל כדי להרחיבה לעצמם.

נגענו רק בקצה המזלג בנושאים שעליהם חלוקים ביניהם שרי הממשלה שאינם מצליחים להציג עמדות מלוכדות, וגם לאחר שהם מתפשרים ביניהם כלפי חוץ, חוזר התפר ונפרם לעיני הכל. ועדיין לא נגענו כלל בנושאים עקרוניים הנוגעים לצביונה היהודי של המדינה. ועוד לא עמדנו על בעיות בטחון פנימיות ועל המצב של ערעור הבטחון מבית ומחוץ, ולא על מערכת היחסים המתוחה בבעיות של דת המדינה שהולכות ומחריפות, נושאים שגם לגביהם יש הבדלי גישה בין השותפים בממשלה, ואיש הישר בעיניו יעשה גם בנושאים אלה.

* *

וכאשר אין מלך בישראל שיכול להטיל מרותו על הציבור, מתגלות יום יום תופעות שיש בהן כדי להכביד על לב האזרח מן השורה. הממשלה עסוקה מידי מכדי להלחם בשתי תופעות, הירידה והנהירה של היוצאים מארצות המצוקה, ולא נותרה לו לראש הממשלה אפשרות אחרת, אלא לפנות לעזרת הממשל האמריקאי, שבכליו שלו יפעל כדי לעצור גל זה של נשירה ובאמצעים שיש בהם כדי להגביל את חופש ההכרעה של האדם.

צעדים — מסוג זה, שיש בהם כדי לעורר התנגדות בישראל מצד חוגים רחבים, שיוצאים במלחמה על כל הגבלה של חופש ההחלטה של האזרח, כפי שאירע השבוע, כאשר הכנסת קבלה בקריאה טרומית את ההצעה לבטל את הצנזורה על סרטים ומחזות, צנזורה שאינה מתעת הצגת סרטים ומחזות שיש בהן כדי לפגוע במוראל ובאמונות של רוב האזרחים.

יש לנו חילוקי דעות יסודיים במערכת החיים הציבוריים, על האסור והמותר. ואנו מרגישים את עצמנו כמו בגלות אצל היהודים. אנו נלחמים על זכויות יסודיות שיבטיחו את זכות קיומנו כאן, אולם החברה החילונית שהיא מתירנית בכל התחומים, בקשה ומבקשת להצר את צעדינו, ולהביא אותנו למצב שבו לא נוכל להיות כאן. וגם זו מן התופעות המצביעות על כך, שאין מלך בישראל ואיש הישר בעיניו יעשה.

נוכח המשבר ההולך ומעמיק במערכת הבריאות, העלתה שרת הבריאות הצעה להקים ועדה שתחקור ביסודיות את מערכת הבריאות, ותציע דרכים להחזיר אותה לפעילות תקינה. נדמה לנו שועדה שכזאת, צריך היה למנות לא רק במערכת הבריאות, אלא בכל מערכת החיים, היא תגלה הרבה חורים במערכת החיים הציבוריים. ואולם שוב, כאשר אין מלך בישראל אין סיכוי לתקן את הדברים, כיון שאיש הישר בעיניו יעשה.

הרב יחזקאל סלמון

איזבל ובני הנביאים...

כלבים צועקים...

במסכת ברכות דף ג' ע"א שנינו משמרת שניה (בלילה) כלבים צועקים. ומבוארים המפרשים כי בלילה רואים הם מלאך המות מסתובב וחרבו שלופה בידו ומפני זה מגבירים נביחתם. יסלחו לי הקוראים על כי פתחתי בעניני כלבים... אך תורה היא וללמוד אני צריך. כל אחד מאתנו ראה לא פעם כלב נובח האם לא שאלתם עצמכם מדוע הוא עושה זאת?... מדוע הוא חוזר ונובח נביחה חד גונית כמעט בלתי משתנה מבלי לחדש בה דבר האם לא נמאס להם?...

המומחים לעניני כלבים יודעים להבחין בכמה מיני נביחות הנביחה הקלסית היא למראה כל אדם זר המתקרב. ואולם כאשר בעל הבית מתקרב משתנה הטון, הנביחות הם נביחות שמחה וחנופה והכשכוש בזנב יוכיח. וישנם גם נביחות כאב ופחד (מחרבו של מלאך המות) כלפי מה דברים אמורים, כלפי שסאי כלי התקשורת וגבוריהם מהשמאל.

כאשר מתארים הם נושא דתי כמו למשל נסיעת רבבות יהודים מאמינים להשתטח על קברי צדיקים ומבקשים להחשיע מכוחה של אמונה תמימה הרי ש"טון" הנביחה הצורמני עד כדי צרידות...

ואולם כאשר מתארים מאורע המוני וחילוני הנוגע לספורט או הערצת המונים לאלילי זמר וכדומה עד כדי טירוף ההתאבדות הרי שאז הטירוף הפך להערצה והנביחות התקשורתיות לחנופה.

כאשר הישיבות משועות לכבשת הרש מציגים זאת כ"סחיטה" ו"פרזיטיות" ואילו כאשר סולל בונה (זולל וסובא) קופ"ח והקיבוצים מקבלים מיליארדים הרי זה "תמיכה במגזר היצרני" "צמיחה כלכלית" וכו' ואין זה משנה שאותם כספי ציבור הגיעו "לשוק האפור" וע"י גלגול מחילות שימשו למטרות פוליטיות מפוקפקות גם לאחר שהכל נחשף שחור על גבי לבן לעין השמש וכלם הציג מכתבים הכתובים בידי בר לב ופרס "דוד היקר" נאמר שם ממשיכים הם לטעון. "לא מכירים לא יודעים"... וכלי התקשורת נובחים "מתוך הבנה" ומכשכשים בזנב השירה עוברת...

וכי מה איכפת להם מי נתן למי כמה ולמה, הרי לא מדובר חלילה בישיבות...

לכלב חושים חדים להכיר בין אוהב לאויב ובמיוחד יודע הוא אצל מי נמצאת העצם...

ואולם הפעם ברצוני דוקא לגעת בסוג מסויים של נביחה. זו שפרצה לאחר דברי הרבנים במגדל העמק. הנביחה היתה עד לב השמים ממש כבמשמרת שניה "כלבים צועקים" באמר בגמרא לא סתם נביחה אלא זעקות אימה מפני הכלבים ממה "פחדו בציון חטאים"?

הפחד מפני האמת

כאשר עשרה אנשים מתים תוך תקופה קצרה מאד בשכונה מסויימת וקטנה והמיתות משונות ושונות, יכול לבוא גאון חילוני ולתרץ "צעיר פלוני מת מלחץ דם גבוה", השני מהתקפת לב, השלישי נהרג "בסך הכל" מתאונת דרכים, הרביעי טבע בים, וכך הלאה. מאורעות "טבעיים" לחלוטין. מאורעות שכמותם מתרחשים יום יום ושעה שעה ברחבי העולם. הקשר בין הדברים אינו אלא "אמונה טפלה" ההסבר פשוט יותר "הגורל האכזר" עליהם... ואולם בכל זאת מתגנבת ללב איזו תחושה של אי נחת "עשרה פטירות טראגיות בזמן קצר במקום מסויים נשמע כמו מגפה" (ציטוט מתוך דיווח בעתונות) אבל העט הארסית מנסה להלחם "כבודה הדעה" ובחרבו של מלאך המות שנשלפה מנדנה. המחאות הרמות נגד דברי הזוהר הקודש (המבוסס על חז"ל במסכת ברכות) אודות מלאך המות המסתובב בלויות מעוברות (ובפרט בבלתי צנועות) זועקות למעשה מפחד סמוי. פן יאמינו אנשים "שיש קשר בין הדברים" ואם אכן יש קשר בין דברי הזוהר הקדוש (או דברי התורה והנביאים כי בעוונות הדור מתים אנשים טרם זמנם) לאסונות שמתרחשים הרי זה מחייב לתשובה. ואם זה מחייב מה אנו עושים כאן... ובגלל שאנו היכן שאנו, פשוט "לא יתכן" ש"הזוהר" צודק... אבל כבר היו דברים מעולם. והדברים עתיקים.

באבירם בכורו יסדה ובשגיב צעירו הציב דלתיה

יהושע עבד ה' לאחר שהפיל את חומת יריחו, השביע את בני ישראל לבלתי יבנו את העיר עד עולם והעובר על שבועה זו עונשו נקוב "בבכורו יסדנה ובצעירו יציב דלתיה" בזמנו של אחאב מלך ישראל הרהיב חיאל בית האלי עוז ומרד במצות אחאב החל בנות את העיר (מלכים א' ט"ז ל"ד) אם כי לא נשתייר לנו תאור מדוייק על מהלך המאורעות אבל לאור האמור במלכים ניתן לשחזר את המאורע.

נערך טקס ממלכתי רב רושם בו השתתפו בחירי האומה (חברי הכנסת) וגם תעמלני בית המלך (כלי התקשורת) התעמלנים מיהרו לכתוב ולדבר בלעג על בורות "המיושנת" של יהושע בן נון שכבר עבר עליה הכלח "והיא שייכת לימי הבינים"... חיאל בית האלי "שר השיכון והבינוי" של המלך אחאב נשא נאום מרגש על גודל המעמד והפטריוטיזם שבו וכמובן הזכיר גם את השבועה

(המשך בעמוד ד')

חוגים מדיניים

דוד אבן

שמיר: ועידה בינלאומית היא "הקו האדום" עבורי

בליכוד שאלו השבוע, האם החליט שמעון פרס להביא לפירוק ממשלת האחדות על נושא הועידה הבינלאומית? ★ "יתכן שאינו רוצה לשמש עוד כ"מספר 2" בממשלה" ★ אבל שמיר מוכן "ללכת אל העם" על נושא זה ★ במשרד רה"מ זועמים על ה"ממלכתיות" של פרס, ששיגר השבוע את עוזריו לאירופה ולארה"ב לתקוף את שמיר

בארוחת הבוקר שסעדו השבוע ראש הממשלה, יצחק שמיר, ושר החוץ, ג'ורג' שולץ, התנהלה ביניהם השיחה הבאה:

שולץ: אני רוצה לבדוק את כל הדרכים להגיע למשא ומתן ישיר בין ישראל והערבים.

שמיר: בבקשה. למה לא?

שולץ: ועידה בינלאומית יכולה להיות אחת ה"דרכים" הללו. מדוע לא לנסות זאת?

שמיר: אם זו כוונתך, תשובתי ברורה לגמרי. אתה אמרת שברצונך "לבדוק". ובכן לפניך יושב ראש ממשלת מדינת ישראל ואני מודיע לך שהבדיקה הסתיימה, שכן רוב העם בישראל מתנגד לועידה בינלאומית!

ה"טונאציה" בדבריו של ראש הממשלה בשיחותיו השבוע בוושינגטון היתה תקיפה ביותר.

ראש הממשלה לא הניח למארחיו לשקוע בניסוחים מעורפלים, כמו שעשה בזמנו ממלא מקומו ושר החוץ, שמעון פרס. יצחק שמיר אינו מוכן להסתבך במונחים דיפלומטיים מעורפלים. הוא רוצה שדבריו יובנו ללא כל דו-משמעויות.

מונחים כמו "ועידה בחסות", או "פלשתינאים אותנטיים" ועוד ניסוחים מסוג זה — אינם מקובלים עליו: פעם אמר לאחד מעוזריו: "אם אני לא מבין משמעות מונח מסויים, איך תבין וושינגטון"?

• "ממלכתיות" שכזו

בשיחות שניהל השבוע עם בני פמלייתו בארצות-הברית, הביע ראש הממשלה כעס רב על פעולותיו של שר החוץ. עוזריו הזכירו, כי בעבר, כאשר שמעון פרס עמד בראש הממשלה, הקפיד מאוד, שאיש לא יכריז הכרזות בניגוד לעמדותיו, כפי שהוא הציג אותן במדינות העולם, מכיון שלא יתכן לפעול נגד ראש הממשלה, כאשר הוא נפגש עם ראשי מדינות.

לא כך נהג השבוע שמעון פרס. "איזו ממלכתיות מפגין שר החוץ, כאשר הוא משגר את מנכ"ל משרדו, יוסי ביילין, לאירופה, לתקוף באזני כל מי שרק מוכן לשמוע, את ראש הממשלה? ולא די בכך, אלא עוזר נוסף, נמרוד נוביק, שוגר לוושינגטון, והוא תוקף שם באוזני סנטורים וחברי קונגרס את עמדותיו של יצחק שמיר? היתכן? לתקוף ראש ממשלה בעיצומו של ביקור בארצות הברית? זה כבר יותר מדי", אומרים אנשיו של ראש הממשלה.

הם מצביעים גם על ההתקפה החריפה, שהשמיע השבוע המנכ"ל השני במשרד ראש הממשלה, אברהם טמיר, נגד ראש הממשלה, כאשר דיבר בעד ועידה בינלאומית. "מתי קרה, שמנכ"ל משרד ראש הממשלה מתקיף את ראש הממשלה? האם פרס היה מסכים למצב כזה, כאשר הוא היה ראש ממשלה".

כל המאורעות הללו השאירו "טעם רע" אצל ראש הממשלה ועוזריו. כאשר אחד מהם שאל, האם שמעון פרס החליט להביא לפירוק ממשלת האחדות, ענה שמיר בתקיפות:

"מבחינתי אני מוכן "ללכת אל העם". עבורי ועידה בינלאומית היא "הקו האדום", שמעבר לו יש רק בחירות. אני בטוח, שאם נלך למערכת בחירות על נושא זה — נזכה באימון רוב העם", אמר ראש הממשלה.

בשיחות שקיים עם ראשי הליכוד בישראל, היתה אחדות דעים, כי אם עומד שמעון פרס לפרק את הממשלה — ימצא את כל ראשי הליכוד מאוחדים בעמדה ברורה נגד ועידה בינלאומית. כולם מוכנים ללכת לבחירות על נושא זה. "רוב העם נגד ועידה, ואפילו במערך לא כולם מסכימים עם פרס", אומרים ראשי הסיעות בליכוד.

הם מתכוונים לדברים שהשמיע השבוע יצחק רבין, שר הבטחון, כאשר הסתייג בצורה די מפורשת מועידה בינלאומית. הוא דיבר עליה, כענין שצריך לגשת אליו רק בדלית ברירה. הדגיש, כי צריך לעשות צעדים רבים אחרים לפני שמגיעים לועידה כזו. רבין ציין עוד, כי ההכרח היחיד העלול להביא אותנו לועידה, הוא אם חוסיין יצטרף אליה וזו תהיה דרישתו המפורשת.

• איפה המאבק?

בליכוד אמרו השבוע, כי השמועות שמפיצים ראשי מפלגת העבודה, כאילו התקיפות שמגלה יצחק שמיר בשיחותיו בוושינגטון, נועדה "לצרכים פנים מפלגתיים", לקראת ועידת "חרות" בעוד חודש, אין לה על מה לסמוך. ראש הממשלה הביע בשיחותיו עם שולץ והנשיא רייגן את עמדותיו הברורות, בלי שום קשר לארוע כלשהו. להיפך, סבורים רבים בליכוד. הפרחת השמועה מלמדת, כי דוקא במערך מסתמן שוב מאבק הכוחות, בין "מחנה פרס" ל"מחנה רבין", וכלל ידוע ש"הרוצה לשקר ירחיק עדותו"...

על החומרה של התקפות ביילין, נוביק וטמיר נגד יצחק שמיר, עוד יגיב ראש הממשלה עם שובו ארצה. אך בינתיים, שמע כבר גם מהאמריקנים, כמה תמיהות ו"הרמת גבות", על המנהג המוזר, של פקיד המתקיף את ראש ממשלתו, בעוד זה נמצא בעיצומן של שיחות ראשי המימשל.

"זה רק מראה, ששמעון פרס החליט לפרק את הממשלה", טוענים אנשי לשכתו של יצחק שמיר. "השאלה היא, האם יצחק רבין יעצור אותו בהתנגדותו לועידה בינלאומית, או שמא הוא יסחף אחריו למערכת בחירות, ואז יתלקח במפלגת העבודה מחדש הקרב על ראשות הרשימה".

"בכל אופן, אם לשמעון פרס נמאס להיות "מספר 2" בממשלה, והוא רוצה לחזור לראשות הממשלה, הוא עלול להיות מופתע מתוצאות הבחירות, אם הנושא של ועידה בינלאומית יהיה המרכזי בהן", טוענים בלהט אנשיו של שמיר, המספרים על הצלחת ביקורו בוושינגטון.

הם מתייחסים לעצם קבלת הפנים הלבבית והחמה, כיאה וכיאות לראשי מדינות בעלות-ברית. על כל יתר ההישגים, כולל אי העלאת הנושאים השנויים במחלוקת מתוך כוונה "ליישר הדורים" (פולארד, נשק לאיראן ועוד), דחיית פרעון חובות, המשך פרוייקט ה"לביא" וכו' — עוד ידובר בהרחבה בימים הקרובים.

חובשי כיפות - לצידו של שמיר בשיחות עם רייגן ושולץ

נופך יהודי מיוחד היה לשיחות שניהל השבוע ראש הממשלה, יצחק שמיר, עם נשיא ארצות הברית, רונאלד רייגן, ושר החוץ, ג'ורג' שולץ.

לפי ההסכם שנקבע לקראת הביקור, יכול היה כל צד, לצרף אליו אדם נוסף לצורך רישום פרוטוקול השיחה.

בשיחה עם רייגן נלווה לראש הממשלה מנכ"ל משרדו יוסף בן אהרן, בשיחה עם שולץ — אליקים רובינשטיין, מזכיר הממשלה, שניהם — יהודים דתיים, שומרי מצוות, שכיפותיהם בלטו היטב בבית הלבן. בסיום ארוחת הבוקר עם שולץ, כך מספרים, נשמעה אפילו "ברכת המזון" של רובינשטיין, אולי לראשונה ב"סטייט-דיפרטמנט"...

ביום שלישי הקרוב ייפגש ראש הממשלה בניו-יורק עם נציגי 3 הזרמים ביהדות, בנושא "מיהו יהודי".

هكذا من الأصل

יוסף סופר

יקרא דמלכא חלק א' - ספר בראשית*

לקראת יום ההילולא של הצה"ק האדמו"ר מוהר"מ מזוועהיל זצוק"ל

קרוב לשלשים שנה נשא הצ־דיק הגדול הרה"ק רבי מרדכי מז־וועהיל זצוק"ל בעול הנהגת חסי־דות זוועהיל המעטירה.

שלשים שנה של לימוד ההד־רכה לנוער ואברכים, צמאי דעת ומבקשי ה'.

שלשים שנה של השמעת דברי אלקים חיים לצעירי הצאן ולזקני החסידים.

שלשים שנה כתבם הצה"ק רבי מרדכי זי"ע על לוח לבם של חסידיו ומעריציו הרבים ששחרו לפתחו, אף העלם ע"ג הכתב בקובצי־תורה, הזיל מפרשת תצוה תש"י ועד פ' תרומה תשל"ט. בה התעלה ונדבק ב"אין סוף" במיתת נשיקה ביום כ"ח שבט, א' לסדר ויקחו לי תרומה.

שמונה שנים אלו שחלפו מהסתלקותו של האי צדיק וקדוש היו שנות המתנה מורטי עצבים של חסידיו ואוהדיו אשר עומדים המה ומצפים מתי יעלו תורותיו אלו על מכבש הדפוס, מתי יפוצו מעינותיו חוצה ומתבדרין מילין בביהמ"ד. אם כי מפעם לפעם יצאו לאור מעט מתורותיו בקוב־צים ובדפים פנימיים.

עתה עת שמחה כאשר לקראת יומא דהילולא שבאמור הנו הש־בוע ביום כ"ח שבט ימללו שפ־תותיו ויתבדרון מילין בבית מדרשא, עם הופעת חלק ראשון מתורותיו ואמרותיו שנערכו וה־עתקו מעצם כתי"ק על ספר בראשית, ע"י חברי מכון "אל ההרים" שע"י מרכז מוסדות זוועהיל בירושלים.

מכון "אל ההרים" ששם לו למטרה קדושה להדפיס ולהאיר ארץ ומלואה בדבריהם הקדושים של צדיקי בית זלאטשוב — זוועהיל רשם לו הישג נאה, כאשר בהופעת בכורה מעניק לחובבי ספר וצמאי דעת, תורותיו ואמ־רותיו של חד משרפי עליון שזכו עינינו לראותו ולחזות באור פניו היוקדים ובעבודת הקודש שלו.

— ספר זה שערוך בטוב טעם מודפס על ששה עשר גליונות נייר בכ־250 עמודים כפולי טורים, אותיות מרהיבות ומרווחות המושכים עין הקורא ומרחיבים דעתו של אדם להבין ולהשכיל בתורתו של רבי מרדכי.

מי אנכי שאבא אחר המלך להביע מרחשי לבי על העונג הרב שנפל בחלקי עת שהגיע הספר לידי, איזה התעלות רוחנית מהמעט שהספקתי לראות, איזה התעוררות ממה שסיפק היה בידי לעיין, אך אינני יכול ואף איני רשאי מלהתעלם מלשבח את צוות העורכים חברי המכון שעשו עבודה נפלאה בציון הרבה מראי מקומות העוזרים להבין ולהשכיל בלשונו הקצרה והתמציתית של מרן המחבר זצוק"ל שהשתמש בה פעמים רבות. — אם כי א"א לומר שאין פה ושם איזה מקומות שעדיין מורגש החסרון ההעדר.

ספר זה הנקוב בשם "יקרא דמלכא", שם זה נרמז מספר פע־מים בדברי תורותיו של רבינו זי"ע, וכפי שרומז בנו ממשיך דרכו כקש"ת האדמו"ר שליט"א, בדברי הקדמתו לספר מעשה ידי אומן הפלא ופלא, אשר כל רואיו הת־פלאו והשתוממו על רוב טוב הצפון בעטו ובדבריו העמוקים המלאים תוכן רב, ומה גם שעבודת הקודש שלו ודברי תורותיו ותוכ־חותיו היו על הערך העליון וצל תפקיד האדם לתת יקר למלך מלכי המלכים הקב"ה, וכפי שמשתמע מתורותיו הנדפסים בזה, ואילו הנמצאים עדיין בכתי"ק.

אין ספק כי כל שוחרי תורה מוסר וחסידות ישישו בהגלות עליהם אור עליון, אשר על אף שרבים מדברותיו מבוססים על דברי קבלה אשר לא כל מוחא סביל דא, בשל עצם ההתגלות והדפסת הספר הלימוד בו שיפיעו שפע ברכת עליון לטובה ולברכה לדרי ארץ הזקוקים לדבר ישועה ורח־מים.

ודוקא בשעה שמחה זו, אשר זכינו לאחר שמונה שנות צפיה להתעמק בדבריו הקדושים של רבינו, להנות מהאור והאש הלוהטת, לשאוף לבקר, להשתדל ולעשות כל מאמץ אפשרי ששאר החלקים על כל התורה ושאר כתי"ק יראו אור עולם במהרה ללא סחבת מיותרת, והיה בהאיר תבל ומלואה בדבריו הקדושים יאירו חשכת ליל בביאת גואל צדק.

זכות רבינו המחבר זצוק"ל, זכות אבותיו הקדושים אשר לא זכינו לאורם באשר הם לא העלו תורתם על הכתב, ולא זכינו להם אלא מפי השמועה וזעיר פה וזעיר שם, יגן עלינו ועל כל בית ישראל, וכשם שעמד פה בחיים חיותו להריק שפע עליון כפי שכתב בספרו שהצדיק הנו צנור ההשפ־עה, אף שם עומד ומשמש לפני כסא הכבוד להריק לנו ברכה עד בלי די.

* יקרא דמלכא - בראשית תורותיו ואמרותיו של הרה"ק מרן האדמו"ר רבי מרדכי מזוועהיל זצוק"ל ע"י, יו"ל ע"י מכון "אל ההרים" שנת "ספרא יקרא דמלכא" (תשמ"ח)

הבוקר האחרון של מנשה

מי מאתנו אינו חושש לבדוק שמא הוא נגוע בחסרון־רוחני כלשהו?

הסבור כי מושלם הוא ואין בו כל מגרעת, זה עצמו חסרון גדול... שכל הגאוה היא חסרון גדול בפני עצמה. יתר על כן, מי שאינו מסוגל לבחון את עצמו ולמצוא חסרונותיו, אות הוא כי טרם יצא מכלל האנשים עליהם נאמר "כל הנגעים אדם רואה — חוץ מנגעי עצמו".

בימים אלה ראה אור ספר מקורי ומיוחד במינו. מעין "ספר מוסר" במתכונת חדשנית, בשפה עכשווית ברורה, תובעת ואינה מרפה. ספר החודר עד מעמקיה של נפש ו"לוחץ" בנקודות הרגישות ו... הנכונות, כדי להגיע בדיוק — לנקודת האמת, ללא כחל ושרק.

מי שרוצה לנסות מיבחן אישי של התמודדות מול האמת — ראוי שישים מבטו בספר. מי שמבקש ליישם את "לא תונו איש את אמיתו" — כפי שאמר הרבי מקאצק זי"א — שלא לרמות את האמת העצמית שלו — שווה השעה שיקדיש לעיון בחיבור.

לצורך הרצאת הדברים, יצר המחבר דמות אלמונית של אברך, בן תורה האמור לדקדק בקלה כבחמורה. הוא צועד בעקבותיו לאורך בוקר אחד ויחיד ומוצא בעקבות את "הדברים שאדם דש בעקביו" ואת המעידות הרוחניות־מוסריות. יש כל מיני "תאוות ההנהגות ומחש־בה"; הן בדברים שבין אדם לקונו וכן בעניינים שבינו לחברו.

הדמות הדמיונית־מציאותית, מציגה אברך שיש בו חסרונות רבים, שאחדים מהם עלולים להמצא בכל אחד מאתנו. כדי להקל על העיון, הוא "מכתיר" בחסרונות רבים מסוגים שונים את אותה דמות אלמונית. למעשה, נוצרת כאן סי־טואציה של דמות בלתי אפשרית עם כל כך הרבה חסרונות. אולם הדברים הוצגו כך, כדי לסבר אוזן ולהקל לעקוב אחר הדמות, גיבור הספר.

הספר כולו מתאר בקטע אחר קטע, סיטוא־ציות מציאותיות, על מחשבותיו ומעשיו של הדמות המתוארת. מספר על חולשות אנוכיות, על רג־בתנות ועל אבידות לב. ומיד, יוצא קול המצפון הפנימי של אותו אברך ומייסר אותו. ואולם, בשלבים הראשונים, "מצליח" אותו אברך דמיוני "להתיישר" נגד צו מצפונו ולמצוא לעצמו "מורה היתר" ותירוצי הרגעה...

"בלילה נדדה שנת מנשה. הוא חש כי משהו מעיק לו בחזהו ולא ידע לפרשו. פתאום הרגיש כאב בחזה. הוא נזכר בקרוב משפחה שלו, בערך בגילו, שלפני מספר חדשים קיבל כאב בחזה וכעבור זמן קצר נפטר מהתקף לב. זיעה קרה כיסתה את גופו של מנשה. תחושת הכאב לא היתה גדולה אבל פחד גדול מילא את כל ישותו. האם גם הוא לקה בהתקף לב? האם גם הוא הולך למות? מה יעשה עכשיו בשעת לילה זו? היטלפן לד"ר קליין, הרופא שלו בקופת־חולים? ואם יטלפן, הירצה הרופא לבוא בשעה כזו ואם ירצה, כמה כסף יקח בשעת לילה זו?"

כאן, מתאר המחבר את הרהורי התשובה העמוקים של האיש בצר לו. ואולם, מיד כאשר הוקל לו, הוא מתחיל לשכנע את עצמו כי לא יוכל לעמוד במה שקיבל על עצמו קודם... המחבר משכיל לתאר בציוריות רבה את המ־חשבות המתרוצצות ומייסר בדברים חודרים מאד וכנים, את האברך על דרכו.

לאחר סידרה של תיאורי "רגעים" בצורה מפורטת חזיה, מתאר המחבר את "החישוב המדוייק" של קיפול הטלית והתפילין ב"אין כאלוקינו" ואת אמירת "עלינו" בפתח ביהכ"נ, כדי שלא לאבד רגע...

הוא מתאר את היחס בבית, למשפחה, לילדים; לבעל המכולת וליתר המתפללים בבית הכנסת ועוד... פרט על נימת הרעבתנות והה־צדקה העצמית.

"עוד כוס קפה, בבקשה, אבל שיהיה רותח ממש" אומר מנשה ופותח את עתון "המודיע"". וקולו של המצפון מייסר: "מנשה יקר, קודם לכן כעסת על השליח ציבור בבית הכנסת שלטעמך לא מיהר מספיק בתפילתו. לראובן לב רצת החוצה מבית הכנסת, דחפת ילד קטן בחנות המכולת, באת בטענות אל אשתך על כי האוכל לא היה מוכן על השולחן בזמן, ועכשיו, אחרי כל אלה, אתה דורש קפה רותח ממש ויש לך זמן ללגום אותו לאט, ולקרוא את "המו־דיע"..."

להלן הוא מתאר את ברכת המזון, תוך כדי שהמחשבות רצות אודות מזדר הבורסה שקרא קודם לכן בעיתון... המצפון מייסר על המהירות וההילות בניגוד למתינות באכילה... וכן על כי אומר הוא את ברכת מזונו כמצוות אנשים מלומדה ולישועה מצפה מהבורסה...

כשמיודענו יוצא מהבנק, הוא נתקל בהלויה של סבר שמערערת את כל יציבותו בחיי החומר בעולם הזה. הוא מגיע למחשבות מעמיקות יותר ומשנה באורח דרסטי את ההליכות שהיו לקויות.

תיאור של בוקר, בוקר קצר אחד, שהסתיים במעין "חזרה בתשובה" של אברך, על כל משובותיו. תיאור דמיוני של לקט אירועים שלא יתכן שיקרו באברך אחד יחידי עם כל כך הרבה כשלונות, אולם יחד עם זה תקועים היטב בקרקע המציאות.

המחבר, יהודי יקר, ר' משה בן שפר. איש בעל חסד שמעטים כמוהו. רצון המחבר בהדפסת ספרו בעילום שמו המוכר, ודרישתו לקבוע לספר מחיר נמוך מהרגיל, משקפים מגמתו המיוחדת השוללת ציפיה כלשהי לכבוד, הערכה אישית או רווחים כספיים.

"יבורך המחבר על חדות עינו ועל הכישור המופלא שנתן להגיגים שחלקם כמעט בלתי מורגשים, כדי שניתן יהיה לבקרם. רבות ידובר בספר זה באהלי תורה. אולם דומה כי יותר מכל, היטיב המחבר בעצמו להגדיר את מהות ספרו, המשרש ומה עצמית, בפסוק שציטט בשער החיבור:

"כל דרך איש ישר בעיניו ותוכן ליבות ה'".

ק. בן ציון

משנה ערוכה לעניני שביעית

בין הישיבות החשובות בעי־ה"ק ירושלים מתבלטת ישיבת "מאור עינים", ואם כי מספר שנותיה מאז יסודה אינו רב, זכתה למוניטין בזכות מגידי השיעורים בישיבה זו, המשקיעים את מיטב יכולתם להעלאתם של תלמידי הישיבה. למעלות רמות ביותר בלימוד התורה, והם רואים ברכה בעמלם.

בין הרמי"ם ומגידי השעורים בישיבה זאת מתבלט הרה"ג ר' משה יצחק ארלנגר, ואם עד כה ידענו על כוחו בהשמעת שיעוריו בפני התלמידים וזכינו לכוחו גם בכתב בספרו "משנה ערוכה" למס' שביעית, ואם כי בשער רשום "משניות מנוקדות לתלמידים" — למעשה לפנינו חיבור מקיף על עניני שביעית.

בהיעדר מסכת שביעית בתל־מוד בבלי הציב הרב ארלנגר את חידושיו והערותיו על המשניות, ובהקדמתו הוא מסביר את הסדר

הנפלא של המשנה, שסודרה ע"י התנאים כשולחן ערוך ומסודר. שני הפרקים הראשונים מוקדשים לדיני ערב שביעית, הפרקים הב־אים מוקדשים לדיני השנה השב־יעית עצמה, דיני עבודות קרקע ודיני הפירות, פרק מיוחד מוקדש לגבולות הארץ ובפרק זה כלולים הלכות העברת פירות ממקום למקום ולאחר שלושה פרקים המוקדשים לעניני קדושת שביעית וביעור, אנו באים לפרק האחרון, שמיטת כספים בסיום שנת השב־יעית, לדעת מרבית הפוסקים, דין הפרוזבול ההי"ל לפנינו שולחן ערוך ומסודר.

מתוך הביאורים וההערות אנו למדים על כוחו הגדול בבירור ההלכה. למעשה נידונו בהערות אלו כל הלכות שביעית, וכדי להקל עלינו השתמש בשיטה המקובלת כיום, הן בצורת הט־בלאות כגון דיני שדה האילן, הבדלים בהלכה לגבי מאכל אדם, מאכל בהמה ויתר הסוגים, ועש־רות הלכות והבדלים משוקעים למשל באותה טבלה בעמ' כ"א על דיני חפירה וסיקול תטילת אבנים.

מכון "אורייתא" העניק לספר צורה גראפית משובחת, הטבלאות המסודרות מסייעות ביותר לתל־מידים כאמור בשער הספר, וביחוד ההמחשות, הן בציורים אלה הן בתמונות שצורפו בנוספה בסוף הספר ומהם אנו באים להבנה ברורה מה פירוש "שדה שניטייבה". בני ישובים עירוניים מקבלים מושג מה פירוש עישון ומה ריסוס, ואנו רואים גם את השיטות השו־נות של ההשקאה. במשנה פ"ב מ"ב אנו מוצאים את ההלכה "מקרסמין מזרדין ומפסלין עד ראש השנה", ההודות לתיאור בעמוד ק"ב מבינים זאת גם בני ישובים עירוניים ולא רק תושבי ישובים חקלאיים.

המפתח המסודר מסייע בידינו למצוא, לאלתר וללא כל קושי, כל ענין שהלומד מעונין בו או שעוסק בו באותה שעה, ולאחר שעמדנו על העינינים החיצוניים ראוי לכל שבח ותהלה הספר עצמו, המקיף על כל הלכות שביעית, החל מהמקור, המשנה, עד לה־כרעת הפוסקים האחרונים שאנו הולכים לאורם.

לפנינו עיקרי הדעות שנחלקו בהם גדולי צפת בשעתו, בקשר לקדושת שביעית בפירות נכרים, עניני ביעור וכו', וגם הכרעות הפוסקים האחרונים, בכל העניינים העולים על הפרק. בשאלת השי־מוש בשמן שביעית לנרות חנוכה או להדלקת נר נשמה, נוטים הרבה אחרונים לאיסור, אך בעל "מנחת שלמה" פוסק להקל. מאידך ברור מתוך המשנה, ומדברי הרמב"ם המסתמך עליה, שאסור לשפוך שמן של שביעית למדורה לי"ג בעומר.

בספר נידונים גם עניני שמור והוא מביא שיטות רבותיו של רש"י ורבינו תם לאיסור ואת שיטת רש"י, הר"ש במתניתין, הרמב"ן והרשב"א להיתר, ומוסיף "ובי־רושלים נוהגים לאיסור".

שאלת משלוחי אתרוגים לחו"ל נידונה לפני כתשעים שנה ע"י הרי"ל דיסקין ובעל "ציץ הקודש" מביא הצעתו בנידון לשלוח את האתרוגים מגידולי נכרים, יחד עם ההדסים ויוסיפו תנאי שהאתרוגים יהיו ברשות הנכרים עד לאחר שיגיעו לחו"ל. החזון איש" פוסק לאיסור הוצאה אולם אין האתרוגים נאסרים. לעומתו פוסק האדמו"ר מסאטמ־אר לאיסור מוחלט. וטוען שאף הברכה היא לבטלה, ולאחרונה פירסם בעל "בית אבי" חוברת מיוחדת להוכיח את היתר השימוש באתרוגים הבאים מארי"י, ואף את עדיפותם.

בפרק האחרון בעניני פרוזבול הוא מביא חומרה שנקט רבה של ירושלים רבי שמואל סלאנט לכ־תוב מעבר לפרוזבול "כרשום מעבר לדף" ולפרט את החובות ושם גם נוסח הפרוזבול שנהוג בבד"ץ ירושלים.

אחת ההכרעות החשובות בעניני שביעית יצאה מתחת ידי החזון איש בשנת תשי"ב, ערב השמיטה האחרונה לחייו על אדמות, כאשר יצא לאדמות יישובי נחל שורק. וותיקי המתיישבים ביום, שהיו אז צעירים לימים, קיבלו פניו בברכת "ברוך שחלק מחכמתו ליראיו", ובניהם ר"י רייכברג מותיקי מושב "יסודות" ור' משה יעקב סיגלר, כיום מראשי המרכז הארצי לחקלאים שומרי שביעית בארץ. ר' יוסף ארלנגר, ממתישבי יתד־בה" בימים ההם, שהיה בין מקבלי פניו, יכול להשתבח שהכרעתו זו של החזו"א מובאת בספרו של בנו "משנה ערוכה לעניני שבי־עית". החזון איש גחן בעצמו על הקרקע בחן את הזרעים והוציא את ההוראה לגבי ירקות ששית שנכנסו לשביעית שמספיקה קלי־טה על פני הקרקע, ובשעת הדחק גם אם יצאו שרשים בלבד. לה־שלמת הנושא לכל היבטיו נציין את עמדתו השונה של רבי שלמה זלמן אוירבאך. קול תורה (תשרי תשכ"ט), רבי יהושע משה אהרנסון בספרו ישועת משה (ח"א סי' ר"י) מצדיק את עמדתו. לעומתו יצא אחי וראש זצ"ל, בספרו שנקרא אף הוא "ישועת משה", (ליקוטים סי' ב'), להגנת רבו המובהק בעל החזו"א, אולם רשו"א עצמו פסק כבר הורה זקן ואכמ"ל.

הרב ארלנגר מביא גם את ההכ־רעה שהתיר החזון איש ע"י ש־נויי מחזור בזרעים; ענין שנידון גם בספר "מנחת יצחק" ואכמ"ל.

סיכומו של דבר; בספר החשוב שלפנינו נידונים כל עניני שנת השביעית הלכה למעשה, מראשית השנה ועד סופה, וגם בשנה הש־מינית לענין ביעור וכו' וכדברי האדמו"ר מראחמיסטריווקא בהסכמתו "כל מי שילמד את המשניות בצירוף הערות וחידו־שים, יכול להבין כל עניני שביעית ממקורם ועל בוריים" והדברים מאירים עינים.

אם אין בידינו לגאול את כל הארץ במעשה — מסכם המחבר בהקדמתו — לכל הפחות נקיים מצוות שביעית לכל פרטיה ודק־דוקיה, בלמוד מסכת שביעית. הן בלמוד הן בעיון, הן במחשבה והן במעשה, ותוך עיון בהלכותיה נעטר את הארץ שאנו מצפים לג־אולתה בעגלא ובזמן קריב.

ב. לנדוי

עיון בפרשת שבוע-יתרו ה.אבן שהם

תכלית הלקח המוסרי - הגשמתו בפועל

הכלל "אין מוקדם ומאוחר בתורה" (פסחים ו:) אומר שסידור פרשיות התורה בספר התורה לא נעשה בהקפדה על סדר נתינתן של הפרשיות אל משה מפי הגבורה, או על סדר אירוע המ־אורעות האמורות בהן. ומפני כן, מפני שסדר התורה אינו מקפיד על הסדר האמור, הרי שיש טעם לסדר שבו נכתבו פרשיות התורה בספר־התורה, והרי מטעם שסידור הפרשיות המקובל המחייב הזה יש בו משום סיבה שלא להתחשב ולהקפיד בסדר האמור, הרי שיש בטעם הסידור הזה כדי ללמדנו לקח וסברה, ולכן דורשים חכמינו ז"ל לבקש טעם לסמיכות פרשיות בתורה זו לזו, אחרי שיש בכך הקפד דוחה את ההקפדה על סדר אירועיהן, כאמור.

*

ומטעם כן, יש לנו לדרוש להבין על מה הקדמה פרשת יתרו — שמיעתו, ביאתו, הודיתו, ועצתו למשה על מינוי הדיינים — לפני פרשת מתן־תורה. גם לדברי האמור (זבחים קט"ז:) "יתרו, קודם מתן־תורה בא", וגם לדברי האומר (שם): "יתרו, לאחר מתן־תורה בא", מכל מקום, כל פרשת מינוי הדיינים מן "ויהי ממחרת" האמורה כאן ביתרו, לא אירעה אלא "ממחרת יום הכיפורים" (מכילתא כאן), וכמו שרש"י ז"ל והרמב"ן ז"ל מאריכים להוכיח שלא ישב משה לשפוט ולהציע חוקים ותורות עד אז, אם כן יש לדרוש ולבקש טעם למה הקדימה וסמכה תורה פרשת יתרו למתן תורה!

רש"י ז"ל, מפרש: "וישמע יתרו" — מה שמועה שמע ובא, קריעת ים־סוף ומלחמת עמלק", והמקור לדבריו אינו בגמרא (זבחים קט"ז), כפי שצויין בחלק מן החומשים, ששם בגמרא לא הובאה דעת האומר "קריעת ים סוף" כלל, המקור לדברי רש"י ז"ל, הוא הוא המקור לדברי הגמרא הנ"ל — ברייתא (מכילתא, כאן) שבה נחלקו שלושה תנאים, "רבי יהושע אומר: מלחמת עמלק, רבי אליעזר המודעי אומר: מתן תורה, רבי אליעזר אומר: קריעת ים־סוף", ולתת טעם למה השמיט כאן רש"י את דברי האומר "מתן תורה שמע ובא"? יש לומר: שנזהר מלהכנס לפלוגתא האמורה אם יתרו בא לפני או אחרי מתן־תורה, ועדיין יש לתת טעם למה הפך דברי הברייתא ואמר "קריעת ים־סוף" לפני "מלחמת עמלק", ובברייתא הובאה הדעה של "מלחמת עמלק" בראשונה? יש לומר שבקש לסדר את שני המאורעות האלה לפי סדר אירו־עיהם, קריעת ים־סוף לפני מלחמת עמלק.

אבל עדיין יש לומר שדבריו ז"ל אומרים דרשני, שמברייתא שלימה וארוכה הוציא שתי דעות והיפכן כאחת הפך את סדרן ובנה מהן משפט שלם "קריעת ים־סוף ומלחמת עמלק". וביותר יש לתת טעם לדבריו ז"ל: הרי באותה ברייתא האמורה, נתנו שלושת האמוראים הא־מורים טעם לדרשתם, ושלשתם מקרא אחד דרשו: "וישמע", יתרו שמע איזה דבר בעל הדים חזקים ביותר מכל מערכת ניסי מצרים, ונחלקו הם מהו הדבר המהדהד ביותר מכולם, אם קריעת ים־סוף, או מלחמת עמלק — הא־מורה בסמוך (ומטעם סמיכות), או מתן־תורה (וכנדרש שם באורך), ואילו רש"י ז"ל דילג על כל נתינת טעם לדרשתו ולפירושו, ושאל: "מה שמועה שמע ובא" והשיב מה שהשיב, בלי לנמק כלל את נימוקו של הדרש, ולמה יש בכלל לשאול "מה שמע", ומה קושיא הוא בא ליי־שב??

הפירוש לפירושו הנפרץ ביותר הוא, בהוסיף את גירסת השאלה הזו בגמרא (זבחים שם) האמורה: "מה שמועה שמע ובא ונתגייר" ובהקדים את דרשת חכמינו ז"ל (ובתנחומא יתרו, ב'): "וישמע יתרו" — יש שמע והפסיד, ויש שמע ונשכר, וכן: "שמעו עמים ירגזון", אבל יתרו שמע ונשכר. וזהו מה שבא רש"י ז"ל להעירנו בדבריו, אחרי שכבר נאמר בשירת הים: "שמעו עמים ירגזון, חיל אחז יושבי פלשת, אז נבהלו אלופי אדום, אילי מואב יאחזמו רעד, נמוגו כל יושבי כנען", ומעתה אין אתה יכול לפרש כוונת הכתוב "וישמע יתרו" להודיענו שאכן שמע, שהרי מי הוא שלא שמע! אלא שהכתוב בא לתת את שמיעתו טעם לביאתו ולהתגיירותו, לא ככל העמים ששמעו ושמיעתם לא הביאתם לידי מעשה — הוא שמע שמיעה של הבנה ותבונה הפיק לקח ויישם לקחו בפועל, ועדיין לא הודיענו הכתוב מה מכל השמועות ששמע בין כולם, הביאתהו לידי חשיבה והפקת לקחים נכונים, ובא רש"י ז"ל ואמר: "וישמע יתרו" — יתרו שמע והתבונן והבין החכים ובא ונתגייר, ומהי השמועה שהשכיל לשמוע מכל מכלול השמועות, שהיא הביאתו לידי מעשה? קריעת ים־סוף ומלחמת עמלק, שאחרי הלקח הגדול של קריעת ים־סוף עדיין אירעה מלחמת עמלק! אחרי ש"אלופי אדום" ועמלק בתוכם "נבהלו" בקריעת ים־סוף, מן השמועה המהדהדת והמאיימת הזו, לא שת עיקש זה אל לבו ושב אל קיאו לבא ולהלחם בעם ה'! ואם אפשר לשמוע ולא להבין, לדעת ולא לשים אל לב, ללמוד לקח ומוסר ולשוב אל מעשים מעותים כבראשונה, כאילו לא היה ולא נשמע ולא נודע, הרי שאין די בשמיעה וידיעה, ואין די בקבלת מוסר וספיגת לקח. וכדי להפיק תועלת חינוכית מלקחים ומוסרים יש ליצור כלים ולעשות מעשים ולהגשים רעיונות וליישם פעלים, ואז יש לצפות לפירות חינוכיים תנובת לקח ומוסר מדע־ותבונה, ובלי ליישם ולהגשים רעיונות בפועל ומעש — אין תכלית ותוצאה לשום חכמה ובינה. ולשום לקח ומוסר, הכל יפוג וינדף במקרה הטוב, או ייעקם וייעוות ויהפוך לסם מות ולרצל משחית, למקור נרפש ומשחת של רעיונות הנתעבים ועיוות מושגים ורגילה ב"ערכים" פתלתולים, ולעשות כל רעה ותועבה "בשם הצדק היושר". ואי לכך לא הסתפק יתרו בשמועות ולקחים, אלא הגשים את לקחו ומוסרו ומששמע בא והתגייר בפועל.

*

ומעתה, אין לך הקדמה ופתיחה יותר מפ־עשהו זה של יתרו, שתשמש מבוא למתן־תורה, לתת לך אזהרה ותמרור לפני כל מפתח מה תכליתה של תורה זו, ואיך יש להפיק ממנה את לשד שמנה ונופת צופה לסם חיים מרפא ומאיר דרך, וכמאמר האמורא (ברכות יז.): "תכלית חכמה — תשובה ומעשים טובים".

תורתנו הקדושה שבאו ישראל כאיש אחד בלב אחד לקבלה בסיני, ושאנו מקבלים אותה באהבה בכל יום ובכל עת, לנו ולזרענו, עליה אמרו חכמינו ז"ל (יומא עב:): "זכה, נעשית לו סם חיים, לא זכה — נעשית לו סם מות", וסוגיא ארוכה וערוכה היא (שם) על "תלמיד חכם שאין תוכו כברו", ועל "העוסקים בתורה שאין בהם יראת שמים" ועל מי שעוסק בה ויורש "יורתי גיהנם", ועל מי אשר "לא זכה, צורפתו למיתה", ורק מי אשר "זכה, צורפתו לחיים", שהרי התורה כולה היא מקור לקח ומוסר תמרורי דרכים וציוני אורחות ואבני אזל, כולה שיקויי מרפא וצרי לנפש ולגוף לעצם ולתואר, והיא רטיית תעלה ומרפא לכל חליי ונגעי בני אדם, ומי האיש החפץ חיים — בכל שפלות מצב רוחני שלא יהיה — "המאור שבה יחזירנו למוטב" (איכ"ר, פתיח' ב), אבל אך ורק אם הוא מבקש בה את החזרה למוטב, ואם הוא מבקש בה את המאור כמאור לדרכו בכל פסיעה ושעל, שאם ח"ו לא כן: "כעמלק, ששמע וידע ולא הועיל, כן הוא, יד האוחז ב"ספר הספרים" וידו השניה תפעל כל און ועול, כל רעיון מעוות ומתועב יביע וכל מעשה נאלח ונרפש יבצע "בשם התורה" ואפילו גם "בשם ההלכה" או "בשם מחשבת ישראל", ואפילו גם: "בשם החסידות", "בשם המוסר", "בשם ההשקפה", בשם "מלחמת השם", "בשם אהבת התורה", "בשם אהבת ארץ ישראל", ואולי אפילו גם "בשם יראת שמים", בשם כל ערך רם ונעלה ובשם כל קודש ומקודש אפשר לעוות ולהפיק רעיונות עקשים ולעשות מעשים פתלתולים ולחלל שם שמים בפרהסיא בשם "קידוש שם שמים", ע"י לגזול בשם "הצורך לשמור על עברו של העם" תוך כדי רמיסת קודש קדשיו של עם ה'! וכתוצאה של שימוש בדברי תורה לא כדי לבקש את המאור שבה שיחזירנו למוטב, ולא כבתורת מעשה, כתורה שאין כוונה אלא בעשיה ומעש בפעולה ובפועל בהגשמה ובי־שום.

ואכן לכן הקדימו ישראל "נעשה" ל"נשמע", כי "נעשה" תנאי ל"נשמע", שאם אין "נעשה" מוטב שאין "נשמע", שרק בכדי לעשות באה שמיעה. וכמו שאמר הכתוב (דברים ד, ח): "ושמרתם ועשיתם, כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים" — השמירה והעשיה, היא החכמה שלכם לעיני העמים, שהרי לשמוע שלא כדי לעשות ישמעו גם העמים, וכמאמר חז"ל (איכ"ר ב, יז): "יש חכמה בגויים — תאמין, יש תורה בגויים — אל תאמין", ותורה בכל אמיתה ותפארתה ביישום פעלה אין בגויים כלל, אלא בקרב עם ה' שהקדימו נעשה לנשמע.

וזהו השוני והייחוד בין יתרו לשאר בני עממים, שבאה התורה להקדים לנו למתן תורה, יתרו לא הסתפק בשמיעה, יתרו בא ועשה מעשה, הגשמת לקחים היא מטרתם ותכליתם, וכך אמר שלמה (משלי, ד, ב): "כי לקח טוב נתתי לכם, תורתי אל תעזובו" — נתתי לכם "לקח", אל תעזבו את "התורה", אל תרפו ממעשים ואז התורה היא לכם לעץ־חיים, "תורה" כשמה, היא לכם שהיא לו תורת חיים מעשיים, ואז היא לו תורת־חיים.

מורא הורים וכבודם השלם

מצוות כיבוד אב היא אחת מעשרת הדיברות, ולדברי חז"ל (סנהדרין נ"ו ע"ב) ניתנה עוד לפני כן, במרה. מצוה זו היא ראשונה למצוות, שאדם אוכל פירותיהם בעולם הזה והקרן קיימת לעולם הבא. וכבר בימי קדם דאגו חז"ל לקיים מצוה זו כהלכה, ובהתאם לירושלמי מצוות כיבוד אב ואם "מצוה חמורה שבחמורות".

ראשונים ואחרונים כבר דנים בענין הבטחת שכרה גם בעולם הזה "למען ייטב לך" והרי "שכר מצוה בהאי עלמא ליכא". ענין מיוחד יש בתירוצו של רבי חיים זוננפלד כי יש הבן צריך להקדיש רוב זמנו לכבד את אביו ולשמש אותו, לפעמים על חשבון לימודיו, ולכן מבטיחו הקב"ה "למען יאר־יכון ימיך", לעומת הזמן שהקדשת לשימוש אביך, יאריך ה' ימיך ותשלים מה שהפסדת. וזאת נוסף על ההבטחה ליום שכולו ארוך ועולם שכולו טוב.

"בעוונותינו הרבים — טוען בעל "בן איש חי" — יש כמה בני אדם, אעפ"י שהם מדקדקין במצוות ובמילי דחסידות הם מקילים במ־צוה זאת ביותר". אף בעל "פלא יועץ" מביע פליאה על בני אדם המוכנים לטרוח סכומים עצומים על מצוות פתיחת ההיכל, או על הולכת ספר תורה שאינו מדאור־יתא ולא מדברי סופרים, רק חי־בוב מצוה, ואילו מצוה דאורייתא, כגון כיבוד אב ואם עומדת אצלם בדרגה שניה, כביכול. יש כאלה הטוענים שמצוות כיבוד אב ואם היא רק לילדים קטנים, והרי באו־תה שעה אינו מחוייב במצוה זאת אלא מדרבנן, מכח מצוות חינוך. ורק לאחר שהוא מגיע למצוות חובת כיבוד אב ואם מוטלת עליו כמצות עשה, כמו תקיעת שופר ואכילת מצה.

כדי לסייע בידינו לקיים מצוה זו לכל פרטיה ודקדוקיה, טרח ועמל רבי נפתלי יונה, מבחירי הלומדים בין עצות המוזרה, ואסף ובירר את כל ההלכות השייכות למצוה זאת, הן בחייהם והן לאחר פטירתם, בספרו "מורא הורים וכבודם השלם". כבר בשער הספר הוא מציין שבמצוה זו ישנם שתי מצוות כיבוד אב ומורא אב, וכן מסביר טעמי המצוות ומקורותי־הם, בירור הלכה ופסקים במרי"מ של הלכה מפי גדולי ההוראה שבדורנו, חשיבות מיוחדת ישנה לדברים שבעל פה, שלא הובאו עד כה בדפוס, והרב יונה, ששמע אותם מפי גדולי דורנו, שיבץ אותם בספרו להאיר עינינו בדרך אשר בה נלך.

המחבר לא התעלם מהבעיות שרק לאחרונה עלו על הפרק בעקבות תופעת בעלי התשובה, אשר במצוה זו לא היה להם ממי ללמוד, והמחבר מדריך אותם לקיים מצוה זו כתיקונה. בפרק מיוחד המקדש לכיבוד הורים שאינם שומרי תורה ומצוות, מובאת דעת החיד"א "הבנים חייבים מדאורייתא בכבוד הור־הם, גם אם הללו הם רשעים גמו־רים ועוברי עבירות, ואפילו הם עומדים ברשעם". לגבי הורים העומדים במרדם להכעיס מחול־קים האחרונים בנידון.

לפנינו פרק על חיוב הבת בכ־בוד הוריה ושאר קרובים, ואם כי אשה נשואה פטורה בגלל עיסוקיה בעניני הבית, הוא מביא את הכר־עת השו"ך שאם בעלה אינו מקפיד חייבת בכל דבר כמו האיש, ומו־סיף לה ראיה מדברי הראשונים. המחבר נכנס לעובי הקורה בבעיות הכרוכות בעניני שידוכין, ובסעיף מיוחד הוא קובע שבת הרוצה

(המשך בעמוד י"ב)

ספרי פלדהיים

חדש!

ספר שערי בית הכנסת

מאת הרב שאול וגשל, גייטסהעד

מח"ס "טהרת עם ישראל", "כשרות בבית", "אורחות ישרים" ועוד ספ'

★ ליקוט של הלכות והנהגות המהגים לציבור, לחזן, לסגן, לבעל קריאה ולכל האחראים לעניני בית הכנסת ובעיקר דיני הש"ץ וקריאת התורה ודיני קדיש וצרוף לעשרה.

★ דיני כל חודש וחודש עם חגו ומועדו ע"פ לוח סדר החדשים, לאפשר לחזור על הלכות לפני כל חג וחג בדרך קצרה.

★ מפתח כללי בסוף הספר ומפתח פרטי לפני כל חלק וחלק.

הדינים מלוקטים מהספרים "משנה ברורה", "שונה הלכות", "שערי אפרים" ו"מטה אפרים": הוצג גם מנהגי ארץ ישראל, מנהג הספרדים ו"מנהג ספרד".

מחיר הספר: רק 14.50 ש"ח

להשיג בחנויות הספרים או

בחנות ספרים פלדהיים

רח' שטראוס 20, ירושלים, טל. 233554

פתוח רצוף מ־9.30 עד 8 בערב

ישיבות הונגריה בגדולתן ובחורבנן

כרך שני במפעלו של ר' אברהם פוקס לתיאור מבצרי התורה בהונגריה

כבר לפני שמונה שנים ערך לנו הסופר־ההיסטוריון ר' אברהם פוקס היכרות עם עולם שלא היה ידוע לרבים מתוכנו: עולם הישי־בות הגדול והמסועף של יהדות הונגריה, זאת בכרך הראשון של מפעלו המיוחד: "ישיבות הונגריה בגדולתן ובחורבנן". עתה הוא מזכה אותנו בכרך ב' של מפעלו, ואף כי הוא עצמו מודה שאין בכך כדי להשלים את המלאכה כולה בהצבת יד ושם לעולם תורה מופלא זה, הרי ברור כי השכיל להעמיד יצירה מופלאה שעיקר המשימה מצוי בה, היינו גאולת ישיבות הונגריה מתהום נשיה שאיימה עליהן מחמת רבות הזמן וההתרחקות מהתקופה בה פעלו למעשה.

ר' אברהם פוקס אינו פנים חדשות בתחום הפרסום הספרותי־היסטורי. הוא כתב והוציא כבר בעבר את הספרים: "סאשנד וישיבת מהר"ם בריסק", "האדמו"ר מסטמאר", ובמיוחד ספרו המפורסם ביותר: "קראתי ואין עונה", על דמותו ההירואית של הגה"צ רבי מיכאל בער ויס־מנדל, ספר שזכה לפרסום בינל־אומי ותגובות נרחבות בכל העתו־נות היהודית בעולם. אגב, הספר האמור הופיע לא מכבר במהדורה שניה, ובה נוספו תמונות, מסמכים ומכתבים שלא הופיעו במהדורה הראשונה.

את מפעל־חייו ראה ר"א פוקס בספר שלפנינו, על ישיבות הונג־ריה, שהרי על כן הוא עצמו נולד.

גדל והתחנך בעיר סאשנד, בה למד בישיבה המהוללה והמעטירה של מהר"ם בריסק הי"ד, רבה של העיר ותופס ישיבתה, ישיבה שהיתה תל־תלפיות למאות רבות של תלמידים מכל ארצות הסביבה. המחבר ששאב ממעיינותיה הזכים של ישיבה זו, הציב לה אמנם יד ושם בספר מיוחד, כאמור, אך הדבר הביא אותו מאוחר יותר, לאחר החורבן הנורא של ישיבות הונגריה במלחמת העולם השניה, אל ההכרה וההחלטה כי עליו לקום ולעשות מעשה בבחינת "במקום שאין איש". ולהקים מפעל מרכזי יותר, היינו הנצחה ספרותית־היסטורית לכל ישיבות הונגריה.

בכרך הראשון תיאר המחבר 60 ישיבות, הראשונה בהן, כמובן מאליו, "אם הישיבות", ישיבת פרשבורג, שממנה הסתעפו הי־שיבות: באונסדורף, דונאסרד־העלי, גלאנטא, ניטרא, שודאן, וייצן, מאד, פאפא, סיגט, סאטמר, טאשנד, סקלהיד, דעש, מונקאטש, מאטרסדורף, ועוד: אלה היו ישיב־ות גדולות ומפורסמות, בהן למדו כמה מאות בחורים, ולפעמים הגיע מספרם עד ל־500.

בכרך השני שלפנינו, כלל המחבר 90 ישיבות קטנות יותר בהיקף ופחות מפורסמות, שמ־מוצע תלמידיהן הגיע לכדי 120־150 בחורים. מתוך אלה ניתן למנות, למשל: הומענע, ווהרבוי, טשעטשוביץ, יוקא, מאגנדורף, פישטיאן, דברצין, גרוסווארדיין, קלויזנבורג ועוד. פרט מאלף במ־יוחד: המחבר כולל כאן גם ארבע ישיבות שהיו ביוגוסלביה: אי־ללאק, זענטא, סטארא־קנידא ופטרוביסלה. קהילות אלה היו על גבול הונגריה ושלטה בהן מסורת הישיבות ההונגרית, וכן אנו מוצאים, אולי זו לראשונה, תיאור על חיי תורה ביוגוסלביה.

מאלף לעמוד על העובדה, כי בעוד שכמעט אין מישהו, בעל זיקה לעולמן של תורה וישיבות, שלא ידע על הישיבות המפור־סמות של ליטא ופולין, הרי קשה לומר שישנם רבים, מחוץ ליהדו־ת הונגריה, היודעים את הפרט ההיסטורי המיוחד הזה, כי בהו־נגריה הגדולה היו כ־200 ישיבות! ואולי כבר בעצם ההתוודעות לעובדה הזו טמונה הברכה הגד־לה ב־2 כרכי ספרו של המחבר, שכמובן לא הסתפק בציון עובדה "יבשה" זו. אלא הוא פורש לפנינו תיאור חי, מלבב ומרנין של רוב רובן של הישיבות הללו, על אישי־הסגולה שעמדו בראשן, על דרך הלימוד של ישיבות הונגריה בכלל, ועל הגונים והי"נד אנוסים" של הישיבות בפרט, כאשר כל אחת ואחת קבעה לה ברכה לעצ־מה בהעמדת דורות של לומדים ובעלי־בתים האחוזים הדבקים בשמירת התורה והמצוות בקפידה מרובה.

ואכן, בעומדו של שיטת הלי־מוד שהיתה מקובלת בכל ישיבות הונגריה, הוא מציין את ה"שיעור עיון" וה"שיעור פשוט" שעבודו כזוג השני בכולן, כאשר ברוח כי בראש עמדה המטרה של "ילא־סוקי שמעתתא אליבא דהלכתא", אבל הוא גם יורד לפרטים המ־יחודים כמה וכמה ישיבות, כמו ישיבתו של רבי ישראל אפרים פישל רוט מאוידאצ'קה, אשר דרש מתלמידיו בעת השיעור לבדוק כל מקור ומקור שנזכר בגמרא ביסודיות (עמ' 115-116); או רבי שמחה נתן גרינברג מקימרק, שהחדיר בתלמידיו, כי יש אמתות סמויות בתורה שיש לגלותן וכשמגלים את ניצוץ האמת, הרי זה מאיר את כל הסוגיא, ובהתאם לזה היה שם את הדגש בלימודיו על סברת ההלכה, בה התייגע למצוא את אמיתת התורה (עמ' 61-62); רבי יחיאל מאיר פאנעט נהג להסביר בראשית זמני הלימוד את כללי התלמוד ותולדות התנ־אים והאמוראים.

לישיבות הונגריה היה קו אופי מיוחד במינו, שהרי כמעט כולן היו יצירות של רבנים יושבי־על־מדין בקהילותיהם השונות. אלה כללו במרכז מלאכת הרבנות שלהם את הרבצת התורה, לא רק במסגרת של שיעורים תמידין כסדרן לבעלי־הבתים, אלא במ־פורש גם במסגרת הנחלת לימוד התורה במסגרת של ישיבה לדור הצעיר. אפס, היו ישיבות שהת־גדרו רק במסגרת המקומית או האיזורית, אך היו כאלה שפרשו כנפים והפכו לישיבות גדולות במלוא מובן המלה, כשאליהן נקבצו תלמידים מקרוב ומרחוק.

במרוצת השנים, כשהתגבשה המסגרת הזו של הישיבות בהונ־גריה, נשמעו דיעות שונות גם מב־חינת הראיה הכללית, וכך, למשל, תבע רבי מנחם סג"ל פולאק מסערנטש להנהיג תכנית לימודים אחידה לכל הישיבות, כדי שיהיה נושא משותף לכל הבחורים בהו־נגריה כשהם נפגשים בהזדמנויות שונות במהלך השנה, אבל רבה של אודלין, רבי ישראל אלתר לבדא טען, כי כל רב יכול להנהיג לו תכנית לימודים לפי הצרכים הנר־אים לו (עמ' 74). לעומתם, רבי אב־רהם צבי אונגר מקאפבואר, הבחין בין שתי תפישות שונות של לימוד, שהאחת משלימה את השניה. האחת היא שיטת חוסט, שהיא בבחינת "ראשית חכמה", והדגש בה הוא על יראת שמים, בעוד השיטה השניה, שיטת אונסדורף, דוגלת ב"חובת הלבבות", היינו בהגות ומחשבה.

ביריעה הרחבה שפורש המח־בר על 150 ישיבות בשני כרכיו, הוא מלווה אותן מראשית התה־וותן, כשאינו פוסח גם על תיאור התפתחות הקהילות ורבניהן הראשונים, מציין את ההוי הפ־נימי שלהן, את העובדה שלרוב לא היו בהן פנימיות, אלא הבחו־רים התגוררו באכסניות מפוזרות בעיר או בכפר. ובמהלך תיאורו ההיסטורי הוא מגיע גם לשלב החדש, הזאת לקראת השנים האחרונות, כאשר נוסף לנוסח ה"אובערלנדי" שאפיין את רוב הי־שיבות, גם הנוסח החסידי, לעת שהוקמו ישיבות חסידיות או בע־לות זיקה לחסידות. כך אנו מת־וודעים לישיבתו של האדמו"ר (לימים בעל ה"אמרי חיים" מויז־ניץ) רבי חיים מאיר הגר מוילחו־בין, ישיבת רבי שמואל רובין במיהאלוביץ, ישיבת בעל "יגל יעקב" במישקולץ, ישיבת רבי שמעון ישראל פוזן בשופרון, ישיבת האדמו"ר מביקסד בסטמ־אר, הישיבות בקלויזנבורג, סוד אליווא, בעטנא ועוד:

מובן מאליו שבמהלך תיאורן של ישיבות הונגריה, עולה ומת־נוססת תמונת־הוד של אישים דגולים, הרבנים מרביצי התורה ותופשי הישיבות, אשר הקימו והחזיקו בעולה של תורה וביחד עם דאגת הרבנות דאגו לעתיד

(המשך בעמוד י"ב)

אורחות־חיים בדרך ישראל סבא

מאת אדמו"ר רבי יעקב פרלוב שליט"א

המאמר שלהלן הוא תוכן הנאום של כ"ק האדמו"ר מנובומינסק שליט"א, אותו השמיע בין קבלת שבת לערבית, בועידה הארצית ה־64 של אגודת ישראל בארה"ב (המערכת).

תקנה הבעש"ט הק' לומר את הפרק "הודו" בערב שבת לפני מנחה בתוכן של "ארבעה צריכין להודות, מתאימה ביותר לעת שיוצאין מן החולין ונכנסין אל השבת. ב"פרי צדיק" כתוב, כי כהתאם למאמר הגמרא "רבון העולמים גלוי וידוע לפניך שרצוננו לעשות רצונך, ומי מעכב שאור שבעיסה ושעבוד מלכיות". על זה אומרים "יאמרו גאולי ה' אשר גאלם מיד צר ומארצות קבצם". "צר" הוא השאור שבעיסה". היצר הרע. ובשבת קודש משתחרר היהודי "מיד צר"; אף מתכנסים, לתורה ולתפלה, וחוזר מן שתחרר השעבוד "מלכיות" ומ"גויי הארצות". הדרוה לכך נגאל היהודי בשבת ומתרומם, והתרוממות הנפש אף מאפשרת להכנס למחשבה רצינית.

התכנסנו בשבת זו לכינוס של צדיקים תחת דגלה של אגודת ישראל כדי לקיים את "אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו" ואנו מתפללים שנזכה להיות כתובים "בספר זכרון לפניו ליראי ה' ולחושבי שמו". כינוסנו מדי שנה הוא בבחינה של "והכנס לכך מתפלל שתיים", וכפי שהמשנה אומרת בסוף ברכות "נותן הודאה על שעבר וצועק לעתיד לבוא". אנו מודים להשי"ת על כל מה שזיכה אותנו להגיע עד הלום ואנו עושים לעצמנו חשבון־נפש על מה שצריכים ויכולים לעשות ולפעול הלאה כדי לתקן את חיינו היהודיים.

בכינוס כזה לשם שמים אנו מקיימים את "הקורא בשם ה'". תפילתנו ברוב עם, כמו המושבים שלנו, הם בחינה של "במקהלות ברכו אלקים". הרמב"ן כפ' לך לך אומר, כי אצל אברהם ויצחק כתוב "ויקרא בשם ה'", אבל אצל יעקב זה לא כתוב "מפני שהוליד בנים רבים, כולם עובדי ה' והיתה לו קהלה גדולה נקראת עדת ישראל ונתפרסמה האמונה בהם ונודעה לכל עם". ברור שכל זה יתקיים בשלימות רק באחרית הימים, כאשר תתגשם ההבטחה של "וכל בניך לימודי ה' ורב שלום בניך". אבל כרגע עיקר הקריאה הוא לנו עצמנו. כל כינוס של יהודים יראים היא קריאה גדולה לחיזוק ועליה ולריבוי כבוד שמים.

ויש עוד ענין חשוב וגדול. כאשר יהודים מתכנסים בסביבתם של גדולי התורה ומקיימים בזה "והיו עיניך רואות את מוריך", הם מתעודדים לתורה ולעבודת ה'. וכך מובא בתוס' (ב"ב, כא) מהספרי בטעם אכילת מעשר שני בירושלים כפי המאמר "למען תלמד ליראה וגו' — "גדול מעשר שני שמביא לידי תלמוד לפי שהיה עומד בירושלים עד שיאכל מעשר שני שלו והיה רואה שכולם עסוקים במלאכת שמים ובעבודה, היה גם הוא מכוון ליראת שמים ועוסק בתורה". השהות בירושלים לשם אכילת מעשר שני, הביאה תוצאה מבורכת, כי ע"י ההתבוננות בעבודת הכהנים, נשטפו אוכלי מעשר שני בהתלהבות של עבודת ה' ואף הם התחזקו בתורה ויראת שמים.

וכך היה לנו גם בכל דורות הגלות, כאשר נתקיים בנו "כבושה בגולה לומדת יראתך". יהודים התאמצו להגיע אל "למען תלמד ליראה" ע"י הסתופפות בצלם של גדולי התורה וחכמי הדורות וההקשבה לדבריהם. הדבר זה נכון במיוחד בימים אלה באמריקה, לעת שאנו שרויים עוד באבל העמוק על הסתלקות שני רועי ישראל הגדולים. קשה למצוא נחום כאשר איננו יודעים במי להתבונן על־מנת להגיע אל "לומדת יראתך". אבל כתוב "נורא אלקים ממקדשך. א־ל ישראל הוא נותן עוז ותעצומות לעם". כאשר השי"ת "עושה נוראות במקודשיו", מתעוררים גם חסדיו לתת לכלל ישראל "עוז ותעצומות" על־מנת שיחזיקו עצמם בתורה וביראה. וחוב זה מוטל כיום עלינו, כי באמצעות כוח הרבים וכוח הקדושה של רבבות אלפי ישראל, אוהבי תורה, נגרום לכך שאור התורה יוסיף להאיר את חיינו ודרכינו.

* *

אמש עסקנו בדיון על המערכה הקשה הנטושה על תורה ויהדות בארץ ישראל ועל הכססיר־ הכלחמה השונים של יהודים שומרי־תורה לאחוז בהם בכדי להגן על יסודות הדת בארצנו הקדושה. המערכה הזו איננה פשוטה כל עיקר ודורש ישוב־ דעת מעמיק ביותר כיצד להגיב, איך ומתי למחות. אנו עומדים בהתמודה בפני הדילמה העדינה, איך לקיים מצד אחד את "משנאיך ה' אשנא", ומצד שני איך גם לקרב יהודים אובדים ונידחים בכל מדת האהבה שאנו חייבים לחוש כלפי כל יהודי.

אבל חייבים אנחנו להבהיר לעצמנו, כי המדובר כאן הוא רק בטקטיקה, על אודות האמצעים שעלינו להשתמש בהם ביחס לאחרים, ועל כך יכולים להיות חילוקי־דיעות וגישות שונות. אבל באשר לעצמנו, בכל הנוגע לשיטת יסודות החיים שלנו, בזה לא יכולות להיות שום פשרות עם כל השקפה שיש בה משום כפירה או מרידה במלכות שמים.

אנו חיים כיום בתקופה קשה. אנו באמריקה כבר התרגלנו לסכנת תנועות הרפורמים והקונס־ רבטיבים ולמינות והאפיקורסות שהן. נשאות בעוכן. לדאבוננו ולדאבון כל בית ישראל, אנו צדים לנסיונות הנעשים כיום לכפות את המינות של תנועות אלה גם על אחינו בני ישראל בארץ ישראל, ואת במסווה המזויף והמסוכן כל כך של "אחדות ישראל" מדומה.

כאן באמריקה אנו עומדים מול התופעה המד־ דהימה של מה שקרוי "האורתודוכסיה המודרנית", שאפילו אם "כוונתם רצויה", הרי אנו שומעים ממנה דיבורים המחרידים את שלוותנו, שכן אלה פוגעים ביסודות התורה הק'. תחת השם "פלורא־ ליזם" מוכנים להכשיר קידושין של ראביים רפור־ מים אם הם נערכים "עפ"י ההלכה". מעיזים אפילו לתבוע הקמת בית־דין משותף לגיורת "כהלכה" עם הכופרים הללו. רב אורתודוכסי הרחיק כה לכת עד שבא לועידה רפורמית ושם שיבח אותם על "התרומה הכבירה שלהם למען הקיום היהודי". אוי לאזנים שכך שומעות, שרב אורתודוכסי יתניף למסיתים והמדיחים המחריבים את הקיום היהודי.

אנו רואים כאן בבירור כמה קצרי־ראות היו מנהיגיהם של אותם חוגים אורתודוכסיים שלא הבינו ולא קיבלו את דברי אלוקים חיים של גדולי התורה בדור האחרון, אשר הזהירו מפני כל שותפות דתית עם הרפורמים בגופים כמו "מועצת הרבנים של ניו יורק" ו"מועצת בתי הכנסת". אנו רואים ממש בעליל כיצד עבירה גוררת עבירה ועד כמה זה מוליך מדחי אל דחי. תחת הדגל המזויף של "אהבת ישראל" ו"אחדות ישראל" תובעים ומצ־ דיקים "פלורליזם" בדת היהודית כשאין כאן אלא מין הכרה ממש במינות וכפירה.

בשבת זו שבו אנו נאספים לועידתנו, מתקיימת גם ועידה אחרת, הועידה של "איחוד הקהילות האורתודוכסיות". איננו רוצים, חלילה, לגרוע משהו מעבודתם החיובית והישגיהם בתחומים שונים. אבל חשים אנו מחובתנו מלומר בכל גילוי־הלב, כי עם כל יום שבו הם ממשיכים להשתתף ביחד עם הרפורמים והקונסרבטיבים בגופים האמורים, הם נותנים יד לחילול שם שמים ברבים.

* *

לאחר כל האמור, עלינו להודות להשי"ת כי קיימת אגודת ישראל. עלינו להיות מכירי־תודה למנהיגיה העסקנים, ובמיוחד לנשיאה, הרב משה שרר, העומדים כחומה בצורה על משמר העקרונות והאינטרסים של יהדות התורה נגד כל המזייפים והמסלפים מבית ובחוץ, המתיימרים להנהיג את כלל ישראל ולהיות דובריו ומייצגיו.

זכותה של אגודת ישראל כפולה היא. מלבד כל הפעלים וההישגים הברוכים שלה למען חיזוק תורה וחסד, הרי יש משמעות גדולה ורבה לעצם הקיום של אגודת ישראל, בתור כוח הרבים המאור־ גן המאחד של שומרי התורה, הנושא ברמה את הדגל של יהדות תורה בלתי־מתפשרת. אכן, גם עצם הקיום של כינוס זה, הועידה השנתית של אגודת ישראל, מהווה קידוש שם שמים ברבים. ההתאספות של מאות כה רבות של יהודים הבאים כדי לשמוע דברי חכמים ומוכנים לקבל מהם דברי מוסר, הדרכה ודעות, יש בה עצמה חשיבות גדולה מאוד.

כל זה נכלל בבחינה של הודאה על העבר, ועלינו רק להתפלל, כי כוח זה יוסיף ויתחזק ויתגבר בכדי שיוכל להשיג את המטרות של ריבוי כבוד שמים ולהגדיל תורה ולהאדירה.

* *

כאשר יהודים שומרי תורה מתכנסים כדי לקיים "אז נדברו יראי ה'", הרי זו העת המתאימה לעשיית חשבון־נפש פנימי והתבוננות לתוך השורות פנימה של המחנה העצמי. זהו הזמן לתקן את החולשות והעצמיות בכדי שנוכל להתרומם ליותר שלימות ביהדות.

הדבר ראוי במיוחד בזמן שבו אנו טרודים בצרות כה רבות, ביסורים, במספר כה גדול של חולים הזקוקים לרחמי שמים וכאשר כולנו עסוקים בתפלה שנזכה להיפטר מכל פגע ומחלה. במצב כזה מוטל עלינו חוב מיוחד להתבונן איך לעורר עת עצמנו זכויות ע"י תשובה ומעשים טובים.

בחסדי ה' יש לנו כיום הרבה אפשרויות להתע־ לות למדריגה יותר גבוהה של שמירת המצוות ולימוד התורה. "בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו", — אומרים לנו חז"ל ואנו רואים שמשמים מזמנים לנו את הכלים הטכניים להגברת חיי התורה. אלפי יהודים לומדים כיום את הדף היומי בחבורות המיוחדות לכך. ואפשר גם ללמוד את הדף באמצעות הטלפון וקלטות. ישנם הרבה ספרים המקלים את לימוד ההלכה למעשה. בשביל דוברי אנגלית קיימת כיום הספריה המרהיבה של "אר־ טסקרול" הפותחת בהרחבה את שערי התורה לאלה הצמאים לכך. מן השמים זיכו אותנו בא־ מצעים יותר יעילים לקיים בהידור יותר גדול את מצוות סת"ם ע"י מוחות ותפילין כשרים. באמצעות המחשב אפשר כיום להגיה בזמן קצר ספרי תורה. ועל כל זה עלינו למסור שבח והודיה להשם יתברך לנוכח התופעה המאירה של מחנות גדולים של אלפי בעלי תשובה החוזרים לחיקה של תורה ואמונה הן בארץ ישראל והן בכל תפוצות ישראל.

וכל הדברים הללו, כאמור, תובעים אותנו גם להיות טובים יותר ולסלק מתוכנו כל מיני פרצות וקלקולים. וכפי שחז"ל כבר אמרו "רואה אדם שיסורין באין עליו יפשפש במעשיו" וכו'. הרבה מאוד כבר דובר על המירוץ הדוהר אחר מותרות והענוגים והעבירה על האזהרה של "למה תתראו". נגע זה של שבירת גדרי הצניעות בלבוש כמו בריהוט הולך ומתפשט יותר ויותר, ומעיקה מכל היא התופעה המכאיבה והקשה של עריכת חתונות וחגיגות בר־מצוה ראוותניות, שאפילו הן "כשר למהדרין". הן רחוקות מלהיות ברוח ישראל סבא.

* *

חז"ל אומרים (שבת, סג): "כל העושה מצוה כמאמרה אין מבשרין אותו בשורות רעות". בעל "מסילת ישרים" (פרק טז) מפרש, כי "מצוה כמ־ אמרה" משמעה עבודה שאינה "מעורבת בפניות לא טובות, כי העבודה האמיתית צריכה להיות צרופה הרבה יותר מן הזהב ומן הכסף והוא מה שאמור אמרות ה' אמרות טהורות כסף צרוף וכו' ואז יקרא עושה מצוה כמאמרה".

כאשר רוצים להתגונן בפני בשורות רעות ח"ו חייבים להתבונן ולהתאמץ לקיים זאת. אמנם נכון, בענין של מצוה כמאמרה, כאשר נוגע הדבר לענין פנימיות הלב של האדם, הרי רק השם יתברך לבדו יכול לדעת את האמת, כנאמר "וה' יראה ללבב". אבל על כל פנים כאשר אנו עוסקים בדברים "הנראים לעיניים", שכל אחד יכול לראותם, כאן, לכל הפחות, זקוקים אנו לכוח המעצור מפני אורח־חיים מגושם וגס. ההתבלטות במותרות מנקר־עיניים עומדת בסתירה לרוח ישראל סבא ולא כך לימדונו רבותינו ואבותינו.

בימים אלה אנו שומעים פירסומי־שלום משומרי שביעית בארץ ישראל. ישנם שם כיום אלפי "גיבורי כוח, עושי דברו": יהודים שהם בגדר "עושים מצוה כמאמרה". הם מסתפקים במועט בכדי שיוכלו להפגין את אמונתם. שמענו כאן אתמול שבוינה נמצאים הרבה בחורים ובתולות יהודיים, פליטי חרב, היושבים על התורה ומתגדרים מן ההפקרות הפריצות של העיר הזו. קבוצה מעסקני אגודת ישראל הצעירים, שנסעו לשם במיוחד בכדי לבחון מה ניתן יותר לעשות בכדי לסייע להם, חזרו הנה נלהבים ועם רשמים עמוקים על התמימות והנאמנות לתורה של הפליטים הצעירים מאירן, הדבקים שם במסורת האבות, בתורה ומ־ צוות, למרות כל הקשיים.

והם אינם היחידים המקיימים במסירות נפש את יהדותם. עלינו לעשות חשבון־נפש ולתאר לעצמנו את הקשיים העוברים על בעלי־התשובה, במאבקיהם ובנפתוליהם הקשים והמרים בדרכם חזרה להשי"ת ולתורתו. צריכים לזכור את מאות, מאות המשפחות בארץ־ישראל החיים בעניות ובד־ חקות ושהשאת כל בן ובת עולה להם ממש כקריעת ים־סוף. ואל נשכח גם את המאות הרבות של בני תורה אצלנו כמו בארץ־ישראל הלומדים תורה מתוך הדחק. בזמן כזה, כאשר צרכי הרבים כה מרובים, איך יכולים ואיך מעיזים לסבול במותרות ותענוגים מיותרים? כלום מותר להתנהג כך בתקופה של "עת צרה היא ליעקב"?

כתוב עם ה' חזקו ונתחזקה. אנחנו שומרי התורה בעלי ההכרה, הבה נתחזק ונקים את הגדרים הנחוצים בחיינו ונראה בכך איך חיים ונוהגים יהודים ה"עושים מצוה כמאמרה". הבה נהיה הנחשונים להראות דוגמה לכל היהודים בהנהגת צנע בשמחות פומביות ובהימנעות מכל מותרות ולוקסוס.

וכאשר יראה השי"ת את רצוננו הטוב הוא גם ימלא את משאלותינו, יאזין לתפילותינו ויביא לנו את הגאולה השלימה בב"א.

הרב מנחם פרוש

כל כלי יוצר עלייך לא יוצלח

הערנות לגורל יהודי רוסיה אינה צריכה להיות מלווה בהתגרות ★ שורשי בעיית הנשירה כתוצאה מן המתיחות ורדיפת הדת

רבותינו אמרו: חכמים היזהרו בדבריכם. אזהרה זו אמורה לכל דבר ודבר, על אחת כמה וכמה כאשר זה נוגע לחיי אדם. בתוך עתנו נפש אחת מישראל זהו עולם מלא. על אחת כמה וכמה כאשר כל דבר ודיבור נוגע ופוגע בחיי אלפים ורבבות אחינו בני ישראל הנתונים בצרה ובשביה תחת מסך הברזל של הקלגסים הסובייטים, שאינם נרתעים מכל דבר. וזה למעשה למעלה משבעים שנה שהם מחזיקים את אחינו בני ישראל אשר ברוסיה תחת שבטם ועושים בהם שפטים ללא רחמים.

חלילה וחלילה לחשוב ואף לרגע שאנו רשאים לשבת שאננים בידיים שלובות. לא ולא, אנו חייבים להיות ערים ולא להזניח אף פינה אשר לא נפנה לבקש על נפש, על נפשות ורבבות אלפי אחינו ובשרנו הנמקים שם ברוסיה תחת שלטון הרשע.

אנו מצווים להיות עירנים ופ־ עילים, לא להחמיץ כל הזדמנות לפעול, אבל בחשיבה מעמיקה על כל צעד, על כל פעולה שאנו עומדים לעשות. עם כל התיחכום שלנו בכל מהלכינו לא השגנו במשך כל השנים מהי הדרך אשר נלך בה בדרכינו להשפיע על רוסיה הסובייטית כדי להושיע את אחינו אשר במדינה הסובייטית. גם אלה אשר נצלו ונמלטו משם עוד לא האירו לנו את הדרך איך וכיצד עלינו לפעול.

אנו מעריכים מאוד מאוד את המיפגשים השקטים של אישים בעלי השפעה, מאיזה חוג שיהיה עם אישים בשלטון הרוסי, למצוא דרכים להגיע אל האישים אשר מובילים את המהלכים המדיניים ברוסיה. יש לנו התחושה שמי־ פגשים אלה במישורים השונים מועילים, וברור שמיפגשים אלה משפיעים כאשר אנו מתמידים בעירנותנו ולא השלמנו ולא נשלים עם שלטון הדיכוי הרוסי. יצירת תחושת עירנות אינה חייבת להיות מלווה התגרות. היא יכולה להיות מחושבת. כאמור, עלינו לזכור כי כל צעד וצעד שאנו עושים עלול להשפיע ולפגוע בחיי רבבות אלפי אחינו בני ישראל הנמקים והאבקים בחשכת הגלות הרוסית.

ברור מעל לכל ספק כי אנו כיהודים המאמינים בה' חובתנו להתפלל, להפיל תחנונים ולבקש משוכן מרומים כי ברחמיו וברוב חסדיו יחוס וירחם את אחינו המפרפרים בין חיים וחדלון ברו־ סיה. ירחם אותם ואותנו וירשיע אותם וירשיע אותנו, ויוציא אותם ואת כולנו מאפלה לאורה ומ־ שיעבוד לגאולה.

מה קורה כאן

בדברנו על אחינו שברוסיה אשר זה כשבעים שנה שהקלגסים הבולשביקים הנחיתו רשעות שלטונם על אחינו ונלחמים לעקור מאחינו את תורתנו ואמונתנו, והכל זאת אנו רואים, ואנו משתוממים לראות חן חסד ה' ברוך הוא, איך ששם, שם ברוסיה האדורה הזאת הנלחמת בעקביות לעקור ערכינו הקדושים, שם ברוסיה תוססת תנועת תשובה לשוב לה'. מתפ־ שים בנרות שביבי אור התורה, וכך במחתרת, מאחורי מסך הבר־ זל, בתנאים איומים, לומדים תורה ומחפשים אורה ממאור התורה והיהדות.

אין לנו כל ספק ש"כל כלי יוצר עליך לא יצלח", וגם במ־ חשכי רוסיה הרשעה ימשיך לגדול דור, דורות דבוקים לתורה ולמ־ צוות שמוכנים למסור נפשם לקיום התורה והמצוות, כמו שהמדרש אומר על הפסוק: "צרור המור דודי לי בין שדי ילין", ישראל כל מה שאתה מיצר לי, כל מה שאתה מימר לי, בין שדי ילין נשאר דבוק להקדוש ברוך הוא. כל הצרות, כל התלאות, כל הגזירות לא יכבאו את הרוח העילאית המרחפת בין שארית פליטת ישראל גם ברוסיה הבולשביסטית.

ועתה אנסה לומר כמה משפ־ טים על הבעיה הכאובה ואף מבישה, מבישה עד מאד, זאת התופעה המחרה התמוהה של נשירת יהודים שניצולים מרוסיה ומעדיפים להגר לארצות הברית ואינם עולים לארץ ישראל. אם יש דבר שלא צריך לתת לנו מנוח, אם יש דבר שמחייב אותנו לעשות חשבון נפש נוקב, זוהי הבעיה הכאובה המבישה של הנשירה לארצות הברית וזוהי הירידה מארץ ישראל.

לבושתנו, לכלימתנו ולתמ־ הוננו הגענו לכך ש־500 אלף יהודים שגרו בארץ ישראל ירדו מארצנו לארצות הברית או ארצות אחרות. בושה וחרפה תכסה פנינו למה שהגענו. מי היה מעלה על דעתו גם בחלומות השחורים כי כאשר תינתן לעם היהודי האפש־ רות לחיות בארץ ישראל, בארצנו, אשר דורות אחרי דורות חלמנו ונלחמנו עליה, וכיום תחת שלטון מדינה יהודית יעזבו יהודים בה־ מונים את המדינה היהודית. מה קורה כאן, איך זה יכול לקרות?

מאיגרא רמא לבירא עמיקתא

הרשו לי, חברי הכנסת, לגלל מה שמעיק על לבי. האמינו לי, אין אני אומר דברי לקנטר, אני רוצה רק לומר דברי ומבקש ברחמים הזכו והיטהרו ובתפילה "לב טהור ברא לי אלוקים ורוח נכון חדש בקרבי". אני אומר דברי בכאב גדול, במלוא גילוי הלב, בלי כחל וסרק.

אין לי כל ספק ואף לא צל של ספק שהנשירה והירידה מהארץ, מארצנו, היא תוצאה עגומה מזו אשר כך כבר עם ההטפה לציונות, לעליה לארץ ישראל, החודרה אי־ דיאה אשר צידלה והפשיטה את ארץ ישראל, את ארץ הקודש מק־ דושתה, והטיפו את האידיאה ככל הגויים בית ישראל וככל הארצות לעמי עולם כך ארץ ישראל לעם ישראל.

אם נבחון, אם נתעמק, אם נשחזר את העבר הגדול של עם ישראל, גם בתקופות החשוכות, בכל הרדיפות והגישות הצוררות הצורות שצרו צרינו בכל הדורות לא הצליחו, וגם האינקוויזיטורים האכזרים הזדים ביותר לא הצליחו לפגוע אף כמלוא נימה בלבת אש הקודש אשר בערה בלבב אחינו בני ישראל בכל העולם בלהט האהבה והמסירות לציון, לירוש־ לים, לעיר הקודש, לארץ הקודש. בימי האינקוויזיציה החשוכים בספרד וצרפת, היהודים האנוסים הועלו על מוקדי אש ולא הצליחו לכבות אש הקודש בדביקות לארץ הקודש. איזה רוח מרומם רחף עלינו ועל ילדינו כעודם בעריסו־ תיהם כאשר העלינו את אשר עבר עלינו בכל הדורות, בכל התקופות. שיננו אנו לעצמנו ולבנינו על קדושי עליון כרבי עקיבא וחבריו, עשרה הרוגי מלכות. ועל מה הוצאו להורג? על שמירת קדושי ישראל. כי תמיד תמיד מאז היותנו לעם זהו אשר החזיק אותנו לעם, כי אנו עם קדוש וארץ ישראל היא ארץ הקודש. וכאשר המירו תורתנו וערכינו הקדושים ועירטלו מאיתנו קדושת חיינו ועקרו מארצנו קדושתה, ירדנו לצערנו מאיגרא רמה לבירא עמיקתא.

האם יש צל של ספק שהתוצאה של הנשירה והירידה מהארץ היא התלהטות היצרים ורדיפות הדת, ורדיפות ערכי התורה. לא פעם אנו עומדים המומים לראות השנאה המפעפעת ללומדי התורה, ממש כמו שנאמר "מי יתן לי תלמיד חכם ואנשכנו כחמור", ואינם חשים כמה הוקהו חושיהם מלה־ בין מלהעריך את לימוד התורה ולומדי תורה, שהם הם ערובת קיומנו על ידי קיום תורתנו. הם הם המעיין ממנו שאבנו לכל אורך גלותנו עד היום את כל ייחודנו.

הביקורת על הדיינים

האם יכולנו להעלות על הדעת שכאשר העתונות מרווחת בזה

אחר זה מה שמתרחש בין כותלי בתי הספר עד כדי דקירות והריגות ממש וירידה מוסרית איומה, כיום בתקופה הזאת יאסרו להופיע בבתי הספר לדבר על חזרה בת־ שובה. החורדנו לשמוע שבצבא אסר הרמטכ"ל להזכיר שם אלו־ קים. ומי כמו הרמטכ"ל נוכח לא־ פעם במלחמותינו כי כל קיומנו בחסדי אלוקים. איך וכיצד הירשה לעצמו הרמטכ"ל להכריז הס מלהזכיר שם אלוקים. זה כואב, וליהודי מאמין זה מדאיג, כי הר־ מטכ"ל עומד בראש הצבא.

יכולתי להצביע על שורה ארוכה של תופעות והעתיות, על ההתנכרות לדת ועל המלחמה בערכי התורה. אבל, אדוני היושב ראש, זמני מצומצם ואתה לא נותן לי להמשיך. תן לי להעלות עוד נקודה אחת.

אני לא יכול לא לומר דבר על מה שקרה אתמול. דייני ישראל, רבנים גדולי ישראל, קובעי הלכה בישראל לפי התורה וההלכה. נתבעים לעמוד לדין על שהורו הלכה בישראל לא לרשום יהודי כאשר אינו יהודי לפי ההלכה. הרי אם רבנים פוסקי הלכה לא היו אומרים כהלכה, היינו צריכים לתבוע זאת מהם. האם לרוסיה דמינו ולסדום היינו, למקרא הכ־ רוניקה המבישה מדי יום ביום על הירידה המוסרית.

נודה על האמת, כאשר עירטלו מארצנו ומעמנו הוד והדרה ותו־ רתנו הקדושה עקרו את יסודותיה, נהפכנו לעם ככל העמים, ארץ ככל הארצות. איטלקי כאשר צר לו באיטליה, מהגר לארצות הב־ רית, וכן אירלנדי כשצר לו באיר־ לנד הוא מהגר לארצות הברית. וכך כאשר התנכרנו לעיקרי התורה ועקרנו את להט הקדושה והדבי־ קות לארץ ישראל, זוהי הסיבה האומללה לתופעה האיומה המ־ בישה של הנשירה והירידה מא־ רצנו ארץ קודשנו.

אחים חברי כנסת, באו חשבון. באו חשבון, כי בנפשנו הדבר.

(דברים בכנסת)

מנחם קלוגמן

"האגודה להצלת החילוני האחרון"

עו"ד רשעוני, יו"ר "האגודה להצלת החילוני האחרון", שמע זה עתה סקירה דמוגרפית על מצב היהודים במדינת־ישראל. הוא קם מזועזע ונסער מכסאו המרופד, כשהוא אוחז טורף ודק בחדרו אנה ואנה, מקצה אל קצה, בנסיון נואש למצוא תשובה מתאימה לבעיה המטרידה את מנוחתו ומטרפת את דעתו האינטלקטואלית.

בידיים רועדות ובחמת זעם, מוכה תדהמה, הוא הולך אל שפופרת הטלפון ומחייג בבהילות לידידו, פרופסור נמרוד. בקושי מצליח עו"ד רשעוני להוציא הגה מפיו. המלים נעתקות מפיו ורק במאמץ רב עלה בידו להתבטא בענין המסעיר אותו כל כך. שמע! מכריז הוא באזני ידידו, המצב חמור הרבה יותר מכפי שאנו חושבים. אם לא נעשה משהו דרסטי ודחוף, אנו אבודים! הנה, זה עתה שמעתי, שקיימת עליה מבהילה במספר היהודים הדתיים במדינת־ ישראל, מול ירידה מדאיגה במספרם של החילוניים. כל נתוני הסטטיסטיקה מצביעים על ריבוי ילודה בלתי רגיל בקרב הדתיים ועל מאזן שלילי של ילודה בקרב אנשינו. אם נצרף לזה את הירידה הגדלה ההולכת מהארץ של הציבור החילוני, לעומת העליה של הדתיים, ונוסף לכך את הצרה הצרורה של בעלי־תשובה, ההולכים ומתרבים בצורה בלתי הגיונית, הרי, תוך תקופה של עשר שנים, נמצא את עצמנו במיעוט במדינה תשלטים על ידי כתות השחור, שתאינו בלב תפש.

לא אוכל לשאת מחשבה מרה זו בקרבי אף רגע נוסף ועל אגודתנו לנקוט מיד ביוזמה, כדי לסכל את הסכנה המחמרה. רבצי, איפוא, שנבין תכנית מתאימה ונביאה לאגודה לקבלת החלטה. פרופסור נמרוד נדבק אף הוא בפחד הנורא, ולאחר הרהור קל, הבריק במוחו רעיון. עלינו, מכריז נמרוד באזני רשעוני, למרר לדתיים את החיים במדינה ולהמאיס להם כאן את השהייה, למען יעקרו מישראל. בשלב ראשון, עלינו לבטל כל מגבלה בחוק ההפלות ולאפשר הפלות ביתר חופשיות וללא כל עיכוב ומעצורים. זה ודאי יקפיץ את הדתיים ויפחיד אותם עד מוות. עצום! משיב רשעוני. משהוא גאוני! יש להזדרז בשינוי החוק ולא לאבד זמן. כל רגע הוא גורלי עבורנו.

בנו של רשעוני, שהאזין למהלך השיחה, מתפרץ לפתע לדברי אביו, ומגיב בתמהון: אבא, הרי תשיגו בכך מטרה הפוכה. הדתיים בין כך אינם עושים הפלות ואצל החילוניים תגברנה ההפלות פי כמה, והמספרים ילך וימעט עוד יותר. טפשון! משיב האב לבנו, אינך מבין דבר. אנו זקוקים לחופש מוחלט, ללא כל מעצורים, ואת הדתיים יש להכניס ללחץ, זהו הפתרון היהודי. רשעוני, רומז לבנו שלא יתערב, והוא לוחש באפרכסת לאוזני ידידו, פרופסור נמרוד; תשמעני, שבני נדבק בזיזק של בעלי־תשובה. דרך מחשבתו חשודה בעיני ומעוררת דאגה.

רשעוני, שטרם נרגע מקצפו, על אף הצעת ידידו, דוחק בו, למצוא אמצעים נוספים לפתרון הבעיה. נמרוד שוב מתעמק והוא שולף רעיון נוסף. עלינו, אומר הוא, להזהיר את הרפורמים לארץ. יש לאפשר להם לקיים גיורים, לערוך נשואין, כפי שהם עושים זאת בארה"ב וביתר מדינות בעולם, ולרשום כיהודי בתעודת זהות, כל אדם המזדהה עם העם היהודי. יוצא מן הכלל! מתלהב רשעוני. הדתיים יצאו מעורם בראותם רב רפורמי וכומר עורכים במשותף חתונה מעורבת. הם יתפלצו למראה ילדיהם הנישאים, ללא מגבלה, לכל אשר יעלה בלבם, כשהם עוקפים את המימסד הרבני. זה פצץ של רעיון!

שוב קוטע בנו של רשעוני את שיחת הרעים, ומכריז באזני אביו: יש, לדעתי, מן הטורף בהצעתכם, הנכם גורמים בכך לאיבוד לדעת של עצמכם ולהחשת תהליך הצטמקותכם וסילוקכם מהזירה הארץ־ ישראלית, בנישואי תערובות רק יקטינו את מספר היהודים החילוניים שרבים מהם יטמעו בקרב העמים ושמם כיהודים לא יזכר ולא יפקד עד לעולמים. סכל, שוטה! מפסיד האב לעבר בנו. אין לך כל חוש פסיכולוגי. הרווח כאן, רב הוא ללא שיעור, מול ההפסד הצפוי לנו. הדתיים יחולו על ארבע מגבלות הארץ ולא יחזיקו מעמד מול אחיזת הרפורמים. הם ישברו ויתמוטטו ולא יוכלו לשאת במצב החדש שיוצר.

אנחה עמוקה שהוציא מפיו עו"ד רשעוני, רק הבהירה את דאגתו הקשה, לנוכח ההתרחרדות המפחידה, שהוא רואה בבנו יחידו, והוא חזר ולוחש לידידו, חושש אני מאד, שהבן נלכד היטב ברשתם של שונאינו...

פרופסור נמרוד, אינו שוקע על שמריו והצעותיו קולחות, צרורות צרורות. חושב אני, אומר הוא לרשעוני, שעלינו להפקיע אחת ולתמיד את ענין הקבורה וטקס ההלויה מידי הדתיים. לא עוד מונופול בלעדי שלהם בשטח זה. הדתיים מוליכים אותנו באף, גם בעניני קבורה ולויות, ולאחרונה העיזו בחוצפתם גם להפריד בלוויות בין גברים ונשים, ומי יודע לאן יגיעו. אנו נתבע, הקמת בתי קברות חילוניים נפרדים, ונעמוד על קיום טכסי לוויות חילוניים, בלי כל סממן דתי. מחובתנו לאפשר לאנשינו להיפטר מן העולם מבלי לכבוד באמונתם והשקפתם. כאשר נצליח לבצע זאת, נשמיט כליל את הקרקע מתחת לרגלי הדתיים. הם יפסיקו לשלוט במתינו ויאבדו מאוזן חשוב שהיה בידם, ללא מצרים. רשעוני, התלהב התלהט למשמע הרעיון החדש, אך בנו הסורר, שב מיהר לקרר ולצנן את התלהבותו. אוי, אבא, מתערב הוא בשלישית — אתם תגרמו בכך קורת רוח מרובה לדתיים, שישמחו להיפטר ממתיכם, אשר חלק מהם בין כך חשודים בעיניהם כספק יהודים, והם יקבלו בעונג את הצעתכם לקבור אותם בנפרד...

את זאת כבר לא יכול היה לשאת מר רשעוני. הוא התחיל להתמוטט כשהאפרכסת נשמטת מידו, ולרגע קט איבד את הכרתו. לאחר ששב לאיתנו, ונרגע קמעה, הכריז באזני ידידו, פרופסור נמרוד: הלך לי הבן!...

למותר לציין, כי בשיטה זו התהליך לא נמשך עשר שנים. חמש שנים הספיקו לחלוטין. "האגודה להצלת החילוני האחרון" הגשימה את תרומתה התשובה להחשת ההליכים.

שבוע ראשון למשפט דאמיניוק / י. גושן

בקצב הזה עוד עשוי להופיע טיעון שטרבלינקה בכלל לא היתה

קו ההגנה של הסנגוריה מעלה אולי מספר שאלות על מידת ההכנה הראויה לקראת המשפט מצידה של התביעה. מה שהסנגוריה ניסתה לעשות השבוע: לכפור ביכולת לזהות את דאמיניוק האמיתי — ולא פחות מכך, גם לנסות להציג את בית המשפט הישראלי כמי שאולי כבר קבע עמדתו מראש ★ ועוד משהו חשוב: על הנוכחות באולם המשפט

ככל שחלפו הימים מאז נפתח בראשית השבוע משפטו של ג'ון דאמיניוק, אותו מאשימה התביעה כמי שהיה "איוואן האיום" שהטיל חיתתו ומוראו על כלואי מחנה ההשמדה בטרבלינקה והיה שותף פעיל וישיר בהשמדתם של 870 אלף יהודי פולין — כך נרשמת עליה מסויימת בהתעניינות שגורם המשפט לתושבי הארץ.

הוותיקים, כמו גם הפרשנים, ניסו ועדיין מנסים למצוא את ההשוואה שבין המשפט הזה לבין משפטו של הפושע הנאצי אדולף אייכמן. ההשוואה המתבקשת בשלב זה, איננה דוקא השוואה בין הפשעים שביצעו השניים, גם לא בציפיה לגזר־הדין והעונש, אלא יותר באשר לתוכנו של המשפט.

אייכמן לא הכחיש שהוא אכן אייכמן. הסנגוריה שלו התמודדה אולי בהיקף הפשע המיוחס לו ובמידה שהוא אישית היה אחראי להיקף זה. דאמיניוק היושב בי־ רושלים על ספסל הנאשמים מכ־ חיש בתוקף שהוא אכן אותו "אי־ וואן האיום". הסנגוריה מתמקדת בנקודה זו, אך בדרך להוכחת עמדתה היא מבקשת לרמוס נקו־ דות רבות אודות השואה בכלל וטרבלינקה בפרט.

בין איזקונתו, סנגורו של דא־ מיניוק, היה לדמות המרכזית במהלך השבוע הראשון למשפט. האיש בעל הופעה תיאטרלית, כמי שנהנה להופיע בפני קהל, היה גם דמות שנויה במחלוקת בין הצופים הלא־מקצועיים במשפט. יש שראו בו פרקליט מוכשר המנסה לגונן על לקוחו וככל הנראה מא־ מין בחפותו מבחינת הזהות. לעומת זאת, מבקשים הצופים להגיה שאוקונור אינו מכחיש ואינו ממעיט מאומה מן הזוועות הא־ יומות שהיו מנת חלקו של העם היהודי בימי אימי השואה בכלל ובמחנה ההשמדה בטרבלינקה בפרט.

אחרים סבורים אחרת. אוקונור, בסידרת טיעונים שהעלה ובאופי חקירתו הנגדית את ד"ר יצחק ארד יו"ר "יד־ושם", מבקש לא רק להוכיח את חפותו של דאמי־ ניוק היושב על ספסל הנאשמים ולהוכיח שהוא לא האיש אותו מבקשת התביעה, אלא יותר מכך: להמעיט מחלקו האמיתי בהשמדה של דאמיניוק האמיתי ואף ליצור רושם שעדי התביעה כמו גם הת־ ביעה עצמה — הגזימו בתארם את מאורעות ומוראות טרבלינקה האיומה שהיתה לגיא ההריגה ליהודי פולין.

אוקונור עושה זאת בשיטתיות. בית המשפט זוכה מפיו לא פעם לכינוי: "טריבונל", מינוח מתרגם את מושג בית המשפט, אך הוזה יותר כאשר מבקשים לתאר: "בית־דין שדה", בו ההכרעות די שלופות ודי קבועות מראש. לכל אורך טיעוניו, הוא מבקש ליצור רושם שבית המשפט עויין אותו, מתנכל לו ולטיעוניו, מעודד את התביעה ואת עדיה וכאילו גם בית המשפט ישב באולם המשפט כצד בעל ענין.

כמו במשפטיהם של גדולי־ הנאצים בעולם, מבקש אוקונור, בין השיטין של דבריו, לשרבב את הנימה שלא העם היהודי היה הנפגע העיקרי של הנאציזם. שא־ לות טכניות ופרטניות, כאלו או אחרות על אופיו הטופוגרפי, חלוקתו הפנימית ומערכת המיגון של מחנה טרבלינקה, באו עפ"י רושם של צופה מן הצד, להוכיח שכל המחקר אותו השמיע ד"ר ארד לוקה בחוסר אמינות.

אוקונור הגיע לשיא פיתוח קו מחשבה זה, בשאלה המסכמת של חקירתו הנגדית את ד"ר ארד ביום רביעי: "אם כדבריך שאכן היתה אותה מסכת עינויים לרצוחים היהודים; אם כדבריך שמי שהגיע למחנה העליון בטרבלינקה, הוא הוא מחנה ההשמדה שוב לא שב משם — איך אתה יכול לומר שהיה ולו גם יהודי אחד שיכל לעמוד מקרוב ולהביט בפני מרצחיו מעניו?. מכאן, מסקנתו של אוקונור, הניצולים שאותם תעלה התביעה בהמשך הדיון, אינם מוסמכים ואינם מסוגלים להשיב לשאלת הזיהוי.

ד"ר ארד הצליח להתמודד עם הטיעון. ההתמודדות הזו באה על סמך תיאור זוועות טרבלינקה ומידת כושר ההמצאה השטני של המרצחים הגרמנים ושותפיהם האוקראינים — אבל נוכח סגנונו של הסנגור, הדברים האיומים שהושמעו במהלך עדות הפתיחה קיבלו מימד של מונחים משפטים יבשים, טכניים, כאילו חסרי משמעות אנושית. את זאת הסנ־ גוריה כנראה תבקש להשיג בכל מהלך המשפט.

מערך התביעה הניצב למולה של הסנגוריה נראה עד שלב זה של המשפט די־הומם. חסר אותו כושר טיעון כריזמאטי בו ניחון אוקונור. פרט זה, אם לא ישתנה או יקבל תגובה הולמת במהלך המשפט, יהיה בו כדי להזיק מן הבחינה החינוכית וההיסטורית מבלי לקבוע דבר לגבי שאלת די־ הזיו של האיש היושב על ספסל הנאשמים כ"איוואן האיום".

לו היה התסריט של הסנגוריה פועל עד תומו, דומה הדבר, שה־ שאלה הבאה שהיתה משמעת באולם הדיונים. היתה כזאת: "האם אתם בטוחים שהיתה בכלל טרבלינקה? האם אתם אכן משו־ כנעים ש־870 אלף יהודי פולין מצאו בה את מותם במיתות שונות ואכזריות?

מידת ההתענינות

הקהל המגיע מידי יום לאולם המשפטים שאולתר באולם "בנייני האומה" בירושלים הוא די מגוון. בולטים בו אותם באים בימים שחלק נכבד מהם חווה על בשרו את מאורעותיה ומוראותיה של שואת אירופה האיומה. חלק קטן מהם, שרד בחסדי שמים מטרב־ לינקה עצמה. הם באים מידי יום אל האולם בו מתקיים הדיון, נוע־ צים מבט מאשים אל האיש חסר־ המבע היושב על ספסל הנאשמים כמי שאשם בזוועות ובתופת שהם חוו על בשרם.

מגיעים, בימים האחרונים גם צעירים. כאלו המבקשים ללמוד על השואה שניחתה על העם הי־ הודי בדור האחרון — ואין ספק שזהו מימד חשוב ונחוץ של המשפט הזה. בולטים בין הקהל אנשים דתיים. אולי מטבע הדב־ רים, הציבור הדתי והחרדי שמע מאבותיו יותר מאחרים. כל עולם התורה ועולם החסידות, מזכירים חזור והזכר את ארזי הלבנון, צדיקים יסודי עולם שבאו באותה אש תופת על קדושת שמו יתברך.

ומגיעים גם מספר המזוהים כבחורי ישיבה. ההתעניינות שלהם מובנת מאד. הנוכחות שלהם במ־ קום — מובנת פחות. כבר ישנם מספיק בין הקהל ובתקשורת היודעים לציין כי מבן־ישיבה הם מצפים ליותר, ובודאי שלא לר־ אותו באולם "מעורב"...

אחרים גם כותריסים על "תורתו אומנותו"...

נכון שאין זה הוגן מבחינתו של חילוני לתקוף את הצעיר החרדי על בואו לאולם המשפטים ובודאי שלא־לו לקבוע את הה־ תו... אבל בתוקף הנסיבות המצב עלינו לעשות גם דברים שהם מעבר להבין הצורך. שלא לדבר על הבטים ופרטים נוספים שלא הזכרנו בפירוט יותר...

הגבורה היהודית

עוד משהו קטן, כתום השבוע הראשון למשפט. הד"ר ארד, במחקרו ובהרצאתו, סיפר על כמה נסיונות התקוממות ומרד של

(המשך בעמוד י"ד)

מכירת סוף העונה
במרכז הסריגים
בהנחות מדהימות!
מחירים לדוגמא;
חליפות סריג לנשים;
במקום 199.90 ש"ח - 99.90 ש"ח בלבד!
סוודרים לילדים;
במקום 35.90 ש"ח - 24.90 ש"ח בלבד!
מבחר מרהיב של סריגים אפנתיים
ב; 19.90 ש"ח 29.90 ש"ח 39.90 ש"ח 49.90 ש"ח
הגיע משלוח של
סוודרים מכופתרים לגברים!
★
עוד מבצעים והנחות במקום!
★
מרכז הסריגים - חנות המפעל
עודפי ייצור וייצוא וסוג ב'
רח' השומר 86, בני-ברק
פתוח במוצ"ש מ-18.45-22.00
בימים א'-ה'; מ-10.00 עד 19.00 רצוף!
בימי ו'; מ-09.00-13.00
חניה במקום
מכבדים כרטיסי אשראי ויזה וישראכרט
ניתן לשלם גם בצ'קים דחויים, מעל -.100 ש"ח ל-2.3.87

هكذا من الأصل

אש קודש תוקד בו

לזכרו של ראש ישיבת רוז'ין זצ"ל

— מאת מנחם פרוש —

דרך הילוכו היה תמיד בצידי דרכים, מרוכז בתוך עצמו, בבית הכנסת, בבית מדרש בכל מקום שבא ישב בצד, נדחק בעצמו לקרן זוית, ישב מכונס בתוך עצמו. מהורהר, לא פעם הבחינו על פניו איך שמתלהט, פניו הזה, והוא כובש את עצמו ויושב בצד, מתהלך בצד.

אותו רבי יהושע זצ"ל השקט, המרוכז בתוך עצמו, המכונס בתוך עצמו, כשנזעקו על איזה אירוע, וביחוד על איזה פירצה או על איזה גזירה, תמיד היה נענה לכל קריאה והיה מופיע, נכנס בדלת צדדית ויושב מן הצד, לא ראה את עצמו כדאי שיבחינו בו, אולם ברגע והבחינו בו וקראו אותו לעלות על הבמה להגיב, לדבר, לעורר, בתחילה לא השיג, למה ביקשו דוקא אותו. כי לא העריך את עצמו שהוא ראוי לעלות ולדבר, הענוותנות שלו היתה מקורית, לא היה צריך לעבוד על עצמו להיות עניו, כי מטבעו היה עניו, שפל ברך, לא החזיק טיבותא לנפשיה, מי אני מה אני היה שואל, ושאל זאת באופן טבעי, אבל כשעלה על הבמה והתחיל לדבר, התחיל להגיב ולעורר, אז כאילו התפרצה לבת אש קודש, ויכלו להבחין איך שבתוכו, בתוככיות נפשו ונשמתו הבהבה כעין גחלת אש, וכמו ששופכים שמן על האש, ואז האש זונקת ומתפרצת, כך נהפך רבי יהושע זצ"ל המרוכז, המכונס, השקט, כמדורת אש קודש, פניו להטו ופיו הבדיק משפטים חוצבים, אותו רבי יהושע זצ"ל שהיה מדבר בשקט ובהסתייגות, התלהב התלהט, זעק צעק וראו חשו שכל הנשמה. כל הלב, כל כולו נסער, וכך היה מסעיר לבבות, לא נשא נאומים פרגמטיים, ריטוריים. הוא דיבר מעומק הלב, יותר מדי אנו דשים בהגדרה "מעומק הלב", תנו לי איזה ביטוי יותר הולם לאופן דיבורו של רבי יהושע זצ"ל, הוא לא דיבר כפי שמדברים, הוא זעק, הוא שאג, וכל זעקה הזריקה זרקורי אש, כי דבריו היו משולבים מבוססים מצוטטים ממכמני הרוח מדברי גדולי חכמינו והוא דיבר והוא זעק בלי הרף בשטף, והתוכן היה עמוק, היה מרגש, האווירה היתה כמו בהתפרצות זיקוקין דינור, וזה היה לבת אש קודש. כך, כך הסעיר לבבות, והעלה את האירוע שהיה להעלות, ותיאר את הגזירה בתיאורה כפי שהוא ראה זאת, ראו עד כמה שזה מסעיר את רוחו את נשמתו, אגלי זיעה שטפו את פניו הלוהטים, להט דקדושה, וכך הלהיב וזה הביא לתסיסה בציבור, כי דברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב, וביחוד מלב טהור ללבבות טהורים.

כך לויתי את רבי יהושע זצ"ל, כך ראיתי אותו למעלה מארבעים שנה.

את רבי יהושע זצ"ל הכרתי מבחרותו והוא היה מבחירי הישיבה. גרנו בשכנות, למדנו באותה ישיבה, התפללנו שנים רבות באותו בית כנסת, הכרתיו מקרוב, קרוב מאד, כי היה לפני ולפני כל המסובבים אותו דוגמא ומופת, כך היה בלימודיו, בשקדנותו והתמדתו, בכשרונו היה מנתח סבך בלימודים בהסברה ברורה בהירה בטוב טעם ודעת, וידע הרבה, הרבה מאד, וכן היה למופת בתפילותיו, בכל תפלה ותפלה שלו חשו את הרעד הרטט וההתרכזות לכוון בתפלה, יחיד בין המיוחדים, מהבחירים בשכונה, בישיבה בבית הכנסת.

רבי יהושע זצ"ל בכל ישותו ואישיותו סימל את ירושלים, הירושלמיות בלטה בכל הליכותיו הוא היה איש ירושלים, מירושלים של מעלה, היה ירושלמי מבטן ומלידה, הורתו ולידתו ועריסתו בקדושת ירושלים, בה גדל בה חונך, בה התפאר וירושלים התפארה בו. באישיותו התגלמה ירושלים, זה בלט בכל הליכותיו, הירושלמיות על כל משמעותה היתה המנחה בהליכותיו, הפשטות, הצניעות, הישרות, ההסתפקות במועט, הענוות המקורית המייחדת את הירושלמיות, הוא היה איש ירושלים בכל מלא ההוד וההדר, קדושת ירושלים חפפה עליו, הוא זכה להתחמם באודם של מאורי עולם שהיו בירושלים, וגדולי עולם שעלו לירושלים העריכוהו עד מאד, והוא נשאר ירושלמי עם הענוותנות המיוחדת, עלה והתעלה מהקשר ההדוק עם גדולי עולם, ונשאר ירושלמי בצניעותו את עצמו צניעות מקורית ירושלמית, הוא ינק את קדושתה של ירושלים, אש הקודש של ירושלים בערה בו.

רבי יהושע זצ"ל שכל כך היה מרוכז לעמול על עצמו בלימודיו בתפלותיו, רבי יהושע זה שהיה כאמור מהלך בצידי דרכים יושב בזווית בצד, השתקף עם כינון מדינת ישראל כאשר העמדנו בפני הנסיונות הגדולים, התהפוכות ההיסטוריות. המשימות הכבירות לקיום התורה, לקיום קדושת טהרת המשפחה, המערכות הגדולות שנוכל להתקיים, השתקף התייצב כל כולו למערכות הקדושות הקשות.

בכל התהפוכות ההיסטוריות המערכות הסוערות, בכולן, בכולן ממש, היה רבי יהושע זצ"ל מהראשונים ולא פעם הראש וראשון, באסיפות אלה, במפגשים אלה, בכינוסים אלה, בכולם היה משתתף ולא רק משתתף אלא פעיל ממש לכינוסים, ימים ולילות ללא הפסק היה מתמסר למערכות אלה, כי היה לא פעם רוח החיה, אותו רבי יהושע זצ"ל השקט המרוכז המכונס היה תוסס היה מסעיר פעיל מפעיל ללא ליאות. ממערכה אחת לשניה רץ לגדולים, והגדולים כשראו את רבי יהושע זצ"ל העריכו רציניות הנושא, כי ידעו וכולם ידעו שאם הנושא לא היה רציני. ולא היה נוגע לגופי תורה לא היה מפסיק לימודיו. כי ידעו שקדנותו, ידעו התמדתו.

שם בכינוסים באסיפות ואף בשיחות כאשר דיבר לא הוא לבד דיבר אלא ראו כי נפשו נשמתו כל לבבו סוערים ורוגשים.

כיום אנו לוקחים את כל הנושאים כשיגרתיים, כאילו לא יתכן אחרת, אבל אז עם קום המדינה היו צריכים להיות ערים וללחום בכל מיני דרכים כיצד להשיג את כל מה שהשגנו.

כך השגנו את קיומו של החינוך התורתי. התשבי"ר, החנוך העצמאי, לחמו מלחמות סוערות להציל האלפים והרבבות של ילדי ישראל שעלו בהמונים מהמחנות ומארצות ערב הצילו אלפים ורבבות, לא בקלות, על כל ילד וילד התנהלה המלחמה. כך השגנו דחיית בני ישיבה מהגיוס כל עוד תורתם אומנותם ועל זאת לבד התנהלה מלחמה.

זהו זה אבן היסוד למה שזכינו בהקמת מבצרי התורה שלא היו כמוהם בארצנו הקדושה בכל שנות גלותנו, וזכינו לדורות מפוארים של בני תורה. וזכינו להציל קדושת טהרת משפחתינו כשחרור בנות מהצבא ושרות לאומי, וגם על זה התנהלה מלחמה. זכינו להשיג ההישג הגדול של ביטול גזירת ניתוחי מתים, ומי ישכח המלחמה שהתנהלה. זכינו וזכינו שנוכל להתקיים ולקיים חיינו כרוחנו בארצנו. להשיג כל זה פעלה אגודת ישראל בשני מישורים, המישור בכנסת ובמישור הצבורי.

העירנות הרגישה והמתמדת של אותם החיילים, אותם העסקנים, גדולי וטובי התלמידי חכמים, הם הם אשר בעירנותם בפעילותם נתנו את הרוח והנשמה במערכות, זה היה כח כביר גדול עד מאד.

המובילים את הכח הצבורי בכל עוצמתו היו אלה גדולי התלמידי חכמים ורבי יהושע זצ"ל היה לא רק מהמובילים אלא פעמים רבות המוביל, כי היה בו כח כביר עצור שהיה צבור בו לבת אש קודש, וכך התלהבו התלהטו והתלכדו למערכות הגדולות ההיסטוריות.

רב גוני היה רבי יהושע זצ"ל בפעליו, מלבד פעליו במערכות הגדולות הגדיל לעשות להגדיל תורה ולהאדירה, רבי יהושע זצ"ל היה זה אשר ריכז סביבו חבורות חבורות מבחירי הישיבות וכך הקים את הישיבה "תפארת ישראל" בהשראתו ובהשפעתו של כבוד קדושת הגה"ק אדמו"ר מבויאן זיע"א הניח את היסודות, הניח אבן על אבן, בצעד אחר צעד הביא שחסידות רוזין נתברכה בישיבה לשם ותהלה, וכשלא היו לו האמצעים להחזקתה לקח מקל הנדודים ונדד פעמים רבות לארצות הברית ולאירופה, ליכד אגודים וחסידים ולזכותו יאמר שגם שהוא בלהט הקדושה הלהיב לבבות.

הטבעיות המקוריות של רבי יהושע זצ"ל להתהלך בצידי דרכים ולא להתבלט ולבטל את עצמו לא להשתלב עם המשימה הרמה כעומד בראש, הוא לא היה מטבעו מחתן לצעוד בראש, הוא התהלך בצד, ואם אלה שהיו מסביב לו הצטערו על כך אבל הוא ישב לו בצד המשיך בלימודיו בתפלותיו ההנהגותיו, וגם המשיך במשמרתיו.

גם לרווחה כאשר זכה להחזיר העטרה ליושנה לחסידות בויאן, בהכתרת האדמו"ר לבית בויאן, הוא שאף לכך כל השנים וכאשר זכה לכך ראה לעצמו זכות גדולה ששרשרת תפארת בויאן נמשכת.

אחת הזכויות הגדולות שיש לזקוף לרבי יהושע זצ"ל הוא קיום רשת שיעורי תורה, היה מההוגים, מהיוזמים, מהמיסדים, מהמלוים את התפתחות וקיום רשת שיעורי תורה מההתחלה.

זה היה אחרי שהעבירו את המערכות הגדולות ההיסטוריות לשחרור מהצבא לבני ישיבות שתורתם אומנתם אחרי שהשיגו שחרור בנותינו מהצבא אז נערכו בחירות לכנסת, ובכל מערכות הבחירות לכנסת וגם לעיריה היה רבי יהושע זצ"ל לוקח חלק גדול עד מאד במערכות, ולא היה דבר שהיה קשה לו לעשות.

והיה זה אחרי מערכות בחירות, הזמנתי לבית כנסת בתי ורנר במוצאי שבת בשעה מאוחרת, ישבו שם גדולי התלמידי חכמים, וכשבאתי פתח רבי יהושע זצ"ל כדרכו ברגש ואמר, היהודים האלה שאנו באים להעיקם לבחירות שואלים מאתנו היכן אנו במשך כל ארבע השנים מבחירות לבחירות, הבה נייסד שיעורי תורה, תלמידי חכמים יצאו כל ערב לומר שיעורים, הנוכחים קבלו על עצמם מימון מחצית התקציב ואני קבלתי על עצמי המחצית השניה, ואז הגאון רבי יהושע זצ"ל ויבלח"ט אחיו הגאון רבי חיים ברים שליט"א היו הרוח החיה.

אם כיום אפשרי בקלות להכנס לבית כנסת איזה שהוא לייסד שיעור לתורה, אז היה זה בחינת "קריעת ים סוף" ייסוד שיעור לתורה, ורבי יהושע זצ"ל הוא זה אשר היה הכח הכביר במשימה גדולה זו והגדלנו לעשות, גדול עד מאד זכותו של רבי יהושע זצ"ל.

כלל ופרט וכלל, בכל מכל היה נוטל רבי יהושע זצ"ל חלק, ללא ספור אותם מקרים של היחידים שנקלעו לצרה, מי נקרא לחלץ מהצרה, מהראשונים ולא פעם ראשון בין ראשונים היה רבי יהושע זצ"ל.

גם אם מניתי את כל אשר מניתי, הם נושאים מנושאים שונים מהמערכות מהמשימות שרבי יהושע זצ"ל לקח חלק בהם, נשארו עוד נושאים רבים ושונים בהם נטל חלק גדול, כי לא היה דבר צבורי ונושא של מי שלא יהיה אשר ידע על זה ולא נטל חלק בו, אבל אם המערכות בדרך כלל חולפות ואם רוב רובם של הנושאים הצבוריים והפרטיים הם חולפים, אבל מערכה אחת היא מתמדת ואינה חולפת וזאת העידנות המערכות על קדושת השבת, המערכות על קדושת השבת ליוו אותו בכל שנות חייו.

הוא שאב מהשבת שחלפה ושאף לשבת הבאה, הוא היה כל כולו בכל לבו תפשו יהודי של שבת, היה ניתן להבחין כאשר היתה התיעצות לבלימת פירצה בקדושת השבת, ואינני זוכר התיעצות בלעדי רבי יהושע זצ"ל תמיד היה בוער וסוער, פגיעה בקדושת השבת היתה כפגיעה בלבו בנפשו ובנשמתו.

ראיתי פעמים רבות בשנים ממושכות כשהלך בשבתות מביתו לביכ"נ בויאן ואלך לעבור רחובות בהם עברו מכוניות כל פעם כשראה חולפת מכונית זעק וצעק שבת בקול בכי, בהיסטוריה קורעת לב, כי הוא ראה בחילול השבת סכנה לקיומנו, ואם חכמינו אמרו לא חרבה ירושלים אלא על שחיללו בה את השבת, הוא ראה את המכוניות הדוהרות בשבת בחוצות ירושלים כאילו טנקי השונא מסתערים עלינו.

כזה היה רבי יהושע זצ"ל, היה ואיננו.

עברה שנה מאז שנעקר מאתנו, אבל נשאר חקוק בלבבותינו, וכל עת שמתכנסים בדיונים ומפנים מבטים, אם כולם הגיעו כאילו מאליו מזכר השם רבי יהושע זצ"ל שאיננו, לא השלמנו שאיננו.

גזירה על המת שישתכח מן הלב, אבל לא מן המת.

במחשבתנו, בתודעתנו, גם בהתבטאויותינו בכל מבצע בכל פעולה מתחת לסף ההכרה הוא עוד אתנו.

מי ידמה ומי ישוה ומי יערוך, מי מוכשר להעריך דמות כזאת, אשר באותה דמות התגשמו ה"מי אני ומה אני" עם ה"מה הוכתר בעולמי". לכאורה הוא כה מרוכז ומכונס בתוך עצמו, כל כך צנוע, ומתהלך בצדי דרכים, יושב בצד, בזוית, בפינה, אותו צנוע יצניע בתוכו לבת אש קודש כזאת כפי שראינו אותו כל עת שהיה מופיע, מי עוד כמותו?

חבל, חבל שאיננו,

איננו, כי לקח אותו ה'.

המודיע — עמ' ח'
יום העש"ק כ"א שבט תשמ"ו

מחזיר עטרה ליושנה

הגאון החסיד הרב יהושע העשיל ברים זצ"ל - שנה לפטירתו - כ"א שבט תשמ"ו

פרק מתולדותיו מתוך המבוא לספר שעוריו "תפארת יהושע" העומד להופיע בקרוב בעזה"י

- מאת בנו הרב ראובן ברים -

רוזין! המילה שהרטיטה לבותיהם של רבבות אלפי ישראל משמעה: מלכות, הוד, והדר, תפארת ואצילות, קדושה הדקות, היכל ספר לפרט, לפרש, לבאר את המלה על כל תוכנה? היכל ספר את תוכנה ומהותה?

מלכות ישראל על כל סממניה הפלאיים, מלכות ישראל ללא רבב כפי שרק הדמיון יכול לדמיין ולצייר, מלך ישראל היה הרוזינאי הקדוש והטהור "מלך ישראל" שרבבות אלפי ישראל היו מוכנים למסור את נפשם בפועל על מוצא פיו, מלך ישראל שמהיהודי הפשוט עד זקני האדמו"רים ברוזין אמרו: "בצלו נחיה".

רוזין! מה יחוד לבנו בהעלותינו על דל שפתינו שם קדוש זה, שהאיר לעולם כצאת השמש בגבורתו, שהשאיר את העולם משתומם כאותו ילד שלא זז ממקומו עומד ומשתאה איך הכנפיים של המלאך הרוזינאי, והסבא קדישא צוה להראות לו את ששת בניו הקדושים שהם ה"שתא גיבנאי", מי ימלל ומי יתאר גודל קדושתם, אשר עליהם אמר אביהם הס"ק זיי"ע, האם יודעים אתם כמה נשמות אספתי לעשות מהם גופים לבני הקדושים, ואחד מצדיקי הדור אמר, שבעים עורות מתקלפים לנו עד שאנו מגיעים למדרגה שהם נולדו.

* * *

רבבות אלפי ישראל על גדוליהם וקטניהם, אדמו"ריהם ורבניהם היו עוזבים קהלותיהם, עשירים ואביונים היו עוזבים ביתם ונחלתם, אלה במרכבות מפוארות ואדרותיהם המכובדות, ואלה בכתונת לעורם ונעליהם ברגליהם, נמשכים מעבר תעות האהבה ועולים לחצרות אדמו"רי רוזין, כאמרם: הגידה לי שאהבה נפשי איכה תרעה איכה תרביץ, ובהגיע כל אחד ואחד למחוז חפצו, אמר בהתלהבות וברשפי אש, מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה ונהרות לא ישטפוה, אם יתן איש את כל ביתו באהבה בוז יבוזו לו, שום מכשול לא היה בכוחו לעכב את החסיד הרוזינאי מלנסוע לרבי כדי להיות עם הרבי תחת גג אחד, לזכות ולראות את הוד השטריימל, ומה רב היתה הזכיה כשהחסיד זכה לקבל שלום מקצות אצבעותיו הק' של הרבי.

והיה כעץ שתול על פלגי מים אשר פריו יתן בעתו ועלהו לא יבול, כן נתפשטו בעולם מלכי ישראל, בניו ובני בניו הקדושים והטהורים המקרינים בקרני הוד על כל חלקי תבל וכך הלכו ונתרבו ממשיכי השרשרת וכך הוקמו חצרות הקדש, סדיגורא, לעווא, שטעפינעשט, טשורטקוב, הוסיאטין, בוהוש, בויאן, ואסלוי, אדדוד, פאשקן, טשרנוביץ, ליפציג, דורהביטש, שפיקוב, למברג, קראקא, קופישניץ, ולאטיפול, וכו' וכו', וכך נהפכה מלכות רוזין לאמפריה אדירה שהיתה כובשת ערים ומחוזות, מרחיבה גבולותיה — גבולות הקדושה והתפארת כשבראשה עומדים מלכי ישראל וסביבם נמשך אש קודש נהר דינור שנותזים ממנו שביבי אש, איה הסופר שבכחו לתאר אפילו אחת מחצרות הקודש, לא את הרבי שהוא למעלה מהשגה, אלא את החסידים, איך שהיו מבטלים עצמם כאין וכאפס מול האור הגדול המסנוור שהאיר עליהם והיו נמוגים מגודל תשוקה ואהבה לרבותיהם הקדושים.

* * *

מלכות רוזין בזמנינו — סבלה שתי חורבנות, מלחמת העולם הראשונה בלבלה את העולם ועקרה חצרות קודש וקלויזים קדושים ממקומם, גדולי אדמו"רי בית רוזין גלו ממקומם בעזבם אחריהם את כל הקודש והיקר — חצרות הקודש והקלויזים המפוארים, והחורבן השני הנורא האיום שירד על בית ישראל באירופא ותתקיים "ידו פרש צר על כל מחמדיה" ובתוכם נהרסו ונחרבו מרכזי התורה והחסידות של מלכות רוזין — איך נאכלה חצריך והפכו למאכלת אש, איה הקלויזים שאש האמונה של "ויאמינו בה' ובמשה עבדו" יקדה בהם בשלהבת קודש, איה היה הסקנתן שיקנן "איכה"? השמש אספה נגהה וחשך העולם, אדמו"רים קדושים וטהורים עלו על המוקד הי"ד, ומהם שגוועו מצער השכינה וצרות ישראל, ואלו שה' ברוב רחמיו וחסדיו השאיר לפליטה נשארו כמלך בלי צבא, כשהחסידים פזורים ומפוחדים בכל קצוי עולם מרוחקים ומנותקים זה מזה, היחידים שזכו להמצא בקרבתם ובמחיצתם של האדמו"רים הקדושים שארית הפליטה, בוכים את המלכות המפוארת בימי תפארתה, היו מלאי כאב ולבם דוה, ספקו כפיהם ואמרו: הזאת העיר שיאמרו כלילת יופי משוש לכל הארץ, בגלל הצרות שנתכו על ראשי עם קודש בדור האחרון רבים מהאדמו"רים הקדושים עלו לעולם שכולו טוב מבלי להשאיר אחריהם ממשיכים, אחרי השואה האיומה שררה בא"י התעוררות עצומה, התחילו לבנות מחדש ולשקם חצרות קודש, ישיבות קדושות שנחרבו ונהרסו ע"י הצורר ימ"ש וכוד התחילו להשתקם מחדש בתנופה אדירה, אבל למרבה הכאב חסידי רוזין לא יכלו להתאושש.

אך ברית כרותה לישראל "לא ימושו מפיך ומפי זרעך ומפי זרע זרעך אמר ה' מעתה ועד עולם" — וכבר אמר הס"ק מרוזין זי"ע ועכי"א, אספתי לי נשמות עד ביאת המשיח.

* * *

שנת תשי"ג היא השנה אשר בה הונח היסוד למלכות רוזין המתחדשת, מאדמו"רי בית רוזין מאותם שראה הקב"ה בני עליה והם מועטים ועמד ושתלם בכל דור ודור, עמד נצר מבית רוזין מרן אדמו"ר הקה"ס רבי מרדכי שלמה מבויאן זצוק"ל ויסד מגדל אור לתפארת ישראל ישיבת רוזין בעיר קדשנו ותפארתנו — ירושלים קרתא דשופריא, כשכל האדמו"רים לבית רוזין מקרינים מהודם על הישיבה הקדושה, אשר ראו בה את העתיד המקווה להתחדשות מלכות רוזין, ומכתירים את הישיבה בכתר נשיאותם.

הישיבה נתקבלה בהתרגשות עצומה ולהצלחתה נרתמו טובי הכוחות של זקני החסידים האברכים, מלאים להט קודש, אך על ההתרגשות העיבו חששות כבדים היוכלו לעמוד במשימה הגדולה והקדושה זקוקים היו לאיש על העדה אשר יבא ואשר יצא לפניהם מרן אדמו"ר הק' מבויאן זצוק"ל ראה באבינו עט"ר זצ"ל את האיש אשר רוח בו וסמך את ידיו עליו והכתירו בכתר ראש הישיבה "יהושע הוא עובר לפניך".

אבינו עט"ר זצ"ל היה שקוע באהלה של תורה בישיבת "עץ חיים" והיה מבחירי תלמידיו של ראש הישיבה הגאון האדיר ר' איסר זלמן מלצר זצ"ל, בעל ה"אבן האזל", היה נו"נ בישיבת מיר אשר נתמנה לזה אישית ע"י ראש הישיבה הגרא"י פינקל זצ"ל שעמד על כוחותיו הנעלים והמופלאים בהכוונת בחורים בלמוד החודש, לן בעומקה של הלכה יחד עם גדולי ירושלים בישיבת "בית הוראה" של הגאון מטפעליק זצ"ל ובבירור הלכות התלויות בארץ ב"מדרש בני ציון" אשר בה הפליא בחדושיו שהתפרסמו בספר "כרם ציון", הוא הי' חביבם של גדולי התורה והיראה של גדולי האדמו"רים מהדור הקודם ראש וראשון לכל דבר שבקדושה במלחמת ד' צבאות להעמיד את הדת על תילה בארץ הקודש.

עם התייסדות הישיבה העמיד את הישיבה בראש מאוייו, הוא ראה בה את אתגר ומשאת חייו, חסיד בויאן נלהב היה כפי שגודל חונך בבית אביו הרב החסיד המפואר ר' מרדכי דוד זצ"ל שדבק בילדותו באדמו"רי בויאן ובנה את ביתו עם בת חותנו הגדול הרב החסיד בעש"ק מו"ה ר' משה רוקח זצ"ל שהיה נוסע מירושלים לסדיגורא ובויאן והי' מהיושבים הקבועים שם, בן הרה"צ. עובד ה' מנעוריו ירא ושלם מופלג בתורה בגלוי ובנסתר חסידא ופרישא כק"ש הר"ר יצחק יוסף רוקח זצ"ל מיאס, בן הרבני המופלא שלשלת היחוס ר' בנימין זאב בהמ"ר יצחק נכד הרב הגאון החסיד מ' אליעזר זצ"ל בעל המ' "מעשה רקח", (ע"פ נוסח המצבות בירושלים (ביאס) אבי סבו הרב הצדיק רבי יצחק יוסף זצ"ל היה מבאי ביתו של הרב הקדוש הצדיק מרוזין והוא סמכו והכתירו לקבל פתקאות, ואמר לו: "הרי בידך להטיב לישראל ואינך צריך לסרבי" והי' בעל מופת גדול ופועל ישועות ונפלאות ספרו עליו. אבינו עט"ר זצ"ל המשיך את המורשת הקדושה. דבוק הי' בצדיקי רוזין וזכה להסתופף בצלם, ובראשם אדמו"ר הקה"ס רבי ישראל מהוסיאטין זצוק"ל, עם זקני חסידי בויאן בעלי המנה ובעלי ההשגה קבע שעורים בספרי היסוד של החסידות, הוא למד בעמקות וברגש כשהוא בולע כל מלה ומשתעשע בה כאבן ספיר — רוזין היתה הדבר הכי נאצל וקודש בעיניו והי' מזכיר בסילודין את השם רוזין, בחיל ורעדה הי' חוזר על אמרותיו הקדושים של הס"ק מרוזין, לכן טבעי הדבר שהוא כאב את כאבה של רוזין, כל רגשותיו הסוערות והקדושות פרצו כפת החוצה בלבת אש ובלהט קודש, מהיום בו נתייסדה הישיבה תפסה את כל ישותו, לא היה דבר גדול או קטן בחייו שלא סבב מסביב הישיבה, הוא ראה בישיבה את כל עתידה ותפארתה של מלכות רוזין שעליה החליט למסור את נפשו להקמתה ולהחזרת העטרה ליושנה, ובאחת מהופעותיו מלאות ההוד באותם הימים אמר כשהוא כולו להבת שלהבת:

"אנחנו הדבקים במעשי אבותינו ורבותינו הקדושים, המשך אנו עושים לכל אותם הקלויזים ובתי החסידים של רוזין באירופא, אשר נחרבו ונשרפו והיו למאכלת אש, המשך אנו עושים למעשי הצדיקים הראשונים מרן הקדוש מרוזין זכותו יגן עלינו, אשר קנה חלקת שדה בעיר העתיקה בירושלים עיר הקודש ואשר בנו הקדוש אדמו"ר הזקן מסדיגורא זכותו יגן עלינו בנה את בית הכנסת הגדול "תפארת ישראל" אשר גם זה נחרב בעונותינו הרבים, והנה באים אנחנו ובונים במקום הנחרבים בתים הקדושים שנחרבו בית מקדש מעט בירושלים עיר הקודש למקום תורה וחסידות שיתפאר והדר לחסידות רוזין בכל העולם".

* * *

בשנה שעוד לא הי' לישיבה ארבע אמות משלה כבר תיכנן במעופו הגדול לבנות בירושלים מבצר לתורה וחסידות שיתגלה בהיקפו ובגדלו כיאה להיכל מלכים — מלכי רוזין, אותה שנה נדמה לו רק כחלום באספקלריה, אמרו, אך החלום הפך למציאות,

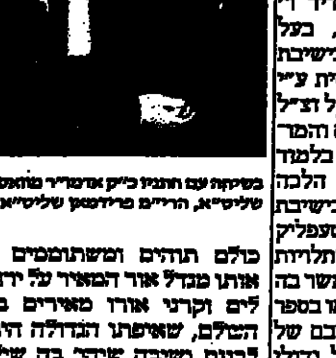

בשיחה עם חתנו כ"ק אדמו"ר מוואסלוי שליט"א, הרה"מ פרידמן שליט"א

כולם תוהים ומשתוממים על אותו מגדל אור המאיר על ירושלים וקרני אורו מאירים בכל העולם, שאיפתו הגדולה היתה לבנות ישיבה שיהי' בה שילוב של כל הטוב והיפה שאפשר להגיע בתורה יר"ש וחסידות, ויסודותיה מוצקים על מדות טובות, ישיבה שבדרך למודה תתחרה עם המעולות בישיבות המפורסמות יחד עם החן והאצילות שבדרך החסידות הרוזינאית המלכותית.

זכה אבינו עט"ר ראש הישיבה זצ"ל לראות בהתגשמות מפעל חייו, הוא זכה לראות דורות תלמידים, בחורים ואברכים תלמידי חכמים מופלגים, למדנים העמלים בתורה, מתעלים ביר"ש, חסידים אשר חוט של חסד משוך עליהם ועדינות מלכות רוזין נסוכה על פניהם, הוא זכה לראות את תקות חייו תלמידים מכל ענפי בית רוזין שהיו פזורים בעולם זה בכה וזה בכה, מאוחדים תחת דגלה של מלכות רוזין בין כותלי הישיבה, חוזרים לביתם ולמדינתם כשגרירי כבוד המייצגים בגאון ובתפארת את המורשת המפוארת אותה הביאו משנות למודם בישיבה, מוסיפים קלויזים ודבקים באדמו"רי רוזין כמו באותם הימים הטובים והמאירים של רוזין בתפארתה. על הכל זכה לראות את נסיכי בית רוזין — אותם נסיכים אשר עיני כל בית רוזין נשואות עליהם, מתחנכים בישיבה, ביניהם פרי עץ חיים, אוצר כלי חמדה, הרה"ג הרי"מ פרידמן שליט"א, ובראשם ממשיך השושלת כ"ק מרן אדמו"ר מבויאן שליט"א.

כשהגיעה הישיבה לתפארתה אמר כ"ק מרן אדמו"ר הק' מבוהוש שליט"א: "באחד הזמנים סיפר הס"ק מרוזין לבנו הק' כי ראה בחלום שהוא לובש מלבוש עליון עם כפתורי זהב וכך כשבאו אליו חסידי השרף זי"ע קרא לבניו הראה להם הנה הכפתורי זהב שראיתי בחלום, והוסיף מרן שליט"א, "היום כפתורי הזהב של רוזין הם תלמידי הישיבה". ובפעם אחרת אמר: כל זה משה ראש הישיבה הרב ברים, וכ"ק מרן אדמו"ר הק' מבויאן זצוק"ל הי' אומר: "מודה אני להשי"ת על אשר נאות לכהן כראש הישיבה".

* * *

ברוך מציב גבול אלמנה - הגרי"ה ברים זצ"ל על רקע בנין הישיבה.

הדרך שהוליכה אל כל ה"תפארת" הזו, אל המבצר האדיר הזה לא היתה סוגה בשושנים, לא על שטיחי קטיפה צעדו לעבר המטרה הנכספת מלאה מכשולים ומהמורות רצופה יסורים ועג"מ, היתה הדרך מתוקלת, הוסדה, כרחות כביריים וגבורות שמשון היו צריכים כדי לעבור כל צעד ושעל, הן במישור הרוחני והן במישור הגשמי, באחד מנאומיו המרשימים אמר: חז"ל אמרו, שלש מתנות טובות נתן הקב"ה לישראל וכולן לא נתנן אלא ע"י יסורין, אלו הן, תורה וא"י והעוה"ב ועוד אמרו חז"ל אין תורה כתורת א"י, הרי שאין יסורין כיסורי תורת א"י, אולם אנחנו מחוסרים ביסורים כמהדרין מן המהדרין — אמר, ואכן מרבית פעילי הישיבה לא יכלו להחזיק מעמד ברציפות במשא הכבד מנשוא, אך אבינו זצ"ל עמד בגבורה עלאית ובלהט קודש שלא דעך אצלו אף לרגע אחד מיום הוסדה.

"והיה ראשיתך מצער ואחריתך ישגה מאד" ראשיתה של הישיבה מצער מאד — ישיבת ערב עם שמונה תלמידים, בצד ההתלהבות והלהט בשעת יסוד הישיבה, רבים היו המערערים והמפקפקים, מתוך חששות ליכולת להגיע לישיבה שתתאים לכבודה של רוזין ולהחזיק מעמד תמצא שם רוזין מתחולל ח"ו. ברור היה כי הצלחתה של הישיבה תלויה בהטיית שכם ונשיאה בעול של כל חסידי בית רוזין הפזורים בעולם. היה צורך להפיח רוח תקוה ולהעביר את הלהט בין כל גוני הקשת של חסידי רוזין — לא קלה היתה המלאכה, אבינו עט"ר ראש הישיבה זצ"ל, מתוך אמונה צרופה זכה וטהורה בזכותו של הסבא קדישא מרוזין וממשיכיו זי"ע ויבלחט"א אלו החיים אתנו לאריים, שינם כבוד חלציו, כל חייו הפרטיים היו כאין וכאפס מול המשימה הגדולה והקדושה שנטל על כתיפיו, הוא התמודד עם בעיות קטנות בצד בעיות קשות ומסובכות, הצעיד את הישיבה צעד אחר צעד, מישיבת ערב עם תלמידים אחדים לכולל אברכים מפוארים מפארה ותפארתה של ירושלים, מכולל אברכים לישיבת בחורים עם בית תבשיל, ואח"כ לפנימיה עבור תלמידים מחוץ לירושלים ומחו"ל, לתלמוד תורה המהווה בסיס מוצק ועתודה טבעית לישיבה, עד לבנינים הגדולים והמפוארים המתנוססים לתפארה במרכז ירושלים ואשר הוציאה כבר אלפי תלמידים - ודע כך ה'.

הקצב המהיר של התקדמות והתפתחות הישיבה, עורר פליאה והשתוממות עצומה. בברכתו ל"יובל העשורי" כותב יד"נ מרן זצ"ל יו"ר ועד הישיבות. הגאון הרי"ז סורוצקין זצ"ל: "זכיתם וישיבתכם עשתה בתקופת עשר השנים את אשר רבים אינם זוכים לעשות בתקופה הרבה יותר גדולה וארוכה. היא גדלה במנין ובבנין, מקבוץ קטן אשר נער יספרם, — לישיבה חשובה וגדולה, אשר יד רשם לה בין תופסי התורה".

עם כל צעד של התפתחות נוספו בעיות מקום בעיות בניה, אבינו מתביל וסוחף במרצו וכמעט את כל הפעילים, מלהיב זקנים ואברכים עומד בקשר מתמיד מתוך בטול עצמי עם כל אדמו"רי בית רוזין הרוחשים לו אמון בלי גבול, מקשר ידידים בעלי אמצעים לישיבה שנעשים שותפים לעול החזקת הישיבה, ומגדלים מכספם לישיבה.

מבט החודר לעומק רב וגם צופה למרחקים וחוזה את העתיד — בחינת חכם עדיף מנביא, מבט זה הביא אותו להתכן תוכניות נועזות כשהוא נסחף תמיד במעגלים חדשים של התלהבות ולהט נפשי פנימי, מתוך הפקרה עצמית שלא ידעה גבולות חמצים — "עם הסתכלות בשעון אי אפשר להגיע למבצר תורה וחסידות כזה", אמר, כח שכנוע רב הי' צריך כדי לבצע את משימותיו הנועזות, בסופו של דבר היה מדביק רבים שלא יכלו לעמוד בפני כח השכנוע שלו ביחוד עם הדוגמא האישית המופתית כאיש המחוסר כל חשבונות של נוחות אישית או צרכי ביתו, שנים רבות נלחם ממש לא להשתמש בכתרה של תורה, הוא בחל בכבוד ולא סבל שיכנוהו "ראש ישיבה", זמן רב סירב בתוקף לקבל שום טובת הנאה מהישיבה וגם כשאלצוהו ושכנעו אותו, נהגה כל ימיו במינימום שלא יאומן, שני הפכים שאינו בנמצא היו בו, רחבות, הוד והדר, יופי ותפארת, בכל הנוגע לישיבה, הסתפקות במועט, חיי צניעות, וצמצום, בכל הנוגע לעצמו.

אחד מגדולי ראשי הישיבה בירושלים שהקדיש את שיחותיו המוסריות למידת ההסתפקות, נפגש תוך כדי הליכה ברחוב באבינו עט"ר זצ"ל והראה לתלמידיו ואמר: "אליו התכוונתי בשיחותי", גם אחרי שהקיף עולם ומלואו וקשר קשרי ידידות אמיצים עם גבירים אדירים שהיו מבקרים בביתו, המשיך בחיים הצנועים, הוא לא התחשב כלל במעמדו הרם ובקשריו המקיפים עם נשיאים ושרים אישי כלכלה ומדיניים מהשורה הראשונה שהפעיל אותם בהצלחה גדולה להתפתחות הישיבה, נשאר ללא שינוי אותו "רבי יהושע", בחינת יוסף הצדיק שנאמר עליו: "והוא יוסף הרועה את צאן אביו הוא יוסף שהי' במצרים ונעשה מלך".

* * *

ניהל את הישיבה כ"אבהות" ואבא הוא המחנך וגם המפרנס, אבא מתעניין בפכים קטנים ואינו מתחמק מבעיות קשות, לכן ניהל את הישיבה הן במישור הרוחני והחינוכי והן במישור הגשמי והחומרי כשאחד משלים את השני והכל מוכב לתכלית החינוכית הרוחנית, כדי להגיע לישיבה ברמה גבוהה ומיוחדת הקפיד ביותר על צוות מיוחד ומעולה של מגי"ש, משגיחים ומחנכים, שהאידיאל שהציבו כלפיהם היה שהם אנשים שיעמדו בדרישותיו הבלתי מתפשרות להגיע למטרה מתוך אחריות חינוכית ומחודה, כמו כן בנוגע לתלמידים שום דבר לא מנע אותו כדי להגיע לתלמיד רציני וכשרוני.

הי' מתבטל ממש מתוך הערכה לתלמיד השקוע ומתעלה בתורה וירא"ש. מאד ומעולם דרש את המכסימום בלימוד יסודי למדני ומקיף, לחדור לעומק הסוגיה, ליטוש אחר ליטוש.

הוא דרש בתוקף התאמצות מיוחדת לא להרפות מאף תלמיד ולשלבם במסגרת הכללית של הישיבה והשעורים. יחד עם גאונתו למדנותו וחריפותו השכיל לרדת לבינוניים ואף לחלשים. מעודד ומחזק ועוזר אפילו ע"י לימוד אישי, מחזה רגיל הי' לראות אותו לומד עם תלמידים ומכין אותם לשיעור. הוא עשה א"ז בפשטות בענוה ובטבעיות שזה התקבל כדבר מובן ולא עשה שום רושם יוצא דופן. עקב אישית וידע מצבו של כל תלמיד ותלמיד, עין בוחנת מיוחדת במינה היתה לראש הישיבה — אומרים מגידי השעור, כשהי' נכנס לישיבה ועובר בין התלמידים, או היה נכנס לשעור, היה קובע במבטו מי במצב עליה ומי במצב ירידה, היה משוחח שעות עם המגי"ש בחיפוש דרכים איך לקדם את התלמיד. כשהי' חושש מרפיון בישיבה היה יושב עם הצוות ודן עמהם כשוה בין שוים ולא נתן לעצמו ולהם מנוחה עד שהיו מגיעים להחלטה וכשלא הצליחו להניח את דעתו לא נח ולא שקט ולא נתן תנומה לעיניו.

באחת השיחות עם הצוות שהזמין לביתו ישבו חמש שש שעות רצופות ודנו בשיטיים שיביאו לשפור והתקדמות. השיחות נמשכו עד שעה וחצי אחר חצות הלילה, אבל לא הצליחו להגיע לתוכנית מניחה את הדעת, כשקמנו — אומר מג"ש, לא יכולנו להחזיק את הראש מרוב מאמץ, למחרת בבקר כשהגיע ראש הישיבה לישיבה הופתענו לשמוע ממנו תכניות חדשות, תמהנו מתי חשב על תכניות אלו ונודע לנו כי לא הלך לישון והי' ער כל הלילה, גם מצבו של תלמיד יחידי לא היה מניח לו לישון. מספר מג"ש שפעם אחר חצות לילה שמע בחצר ביתו פסיעות ושיחה הנשמעת כמתלבטים לדפוק על הדלת הוא פתח את הדלת ולהפתעתו, ראה את ראש הישיבה עם אבא שבאו להתייעץ עמו, אחרי שכבר ישבו כמה שעות וחפשו דרכים לשפור מצבו של התלמיד. בעי' של תלמיד היתה הופכת לבעי' אישית שלו. אחד ההורים אמר המיוחד שבראש הישיבה ה"שמע, חשב, וענה", ואיך ששמע וחשב וענה, היה יחיד ומיוחד, מעולם לא עמד בצד השני של המתרס, תמיד עמד באותו צד, ביחד עם ההורים כאב, חשב ופעל.

* * *

הוא דרש "יסודיות" בכל, בתורה, בחסידות ובמדות, לא התפתה בשטחיות ולא התגנדר ברושם, באחד ממכתביו שלחה מחו"ל הוא כותב: תכתבו בהשכל ודעת איך המצב בישיבה לא לא המוחה הכללי אשר כמובן זה מצוין, רק העיקר איך... ואיך האברכים המתחתנים ובאמת שדברנו עם אדמו"ר (שליט"א) זצוק"ל והוא אמר שזו שאלה רצינית וכו'.

מטרתו היתה "שלימות" — שלמות ללא פגם, הוא דרש שלמות מעצמו, שלמות אצל בחור, שלמות אצל אברך, ישיבה שהיא שלמות. הוא הסביר: כשחסר משהו אין פירוש דבר שלם עם חסרון, אלא זה פוגע בהיקף של השלמות, דבר פגוע יוצא מגדר שלמות — אמר, ובאחד ממכתביו כותב: בודאי חסר לנו עוד הרבה להגיע לשלמות ולמה שצריכים להגיע וכו'. אם כי בודאי להגיע למטרה בתורה וחסידות אין בכלל מושג כזה, אבל זה בטוח להגיע המחשבה, וכדי להגיע לזה לא הניח שום חלל, כל שעה מסדרי הישיבה מחושבת, ונוסף ללמוד העיקרי, סדר בהלכה, סדר במוסר, שעורים בערב שבת, שעורים בשבת כשהוא אישית משתתף בהם, סדר שלישי שהצלחתו הייתה לשם דבר. אחד מזקני וגדולי ראשי הישיבה שבדור הקודם שניהל ברמה אחת הישיבות המפורסמות, אמר לו: אני מקנא אתכם בהצלחתו של ה"סדר שלישי" הרבה השקעתי בזה ולא עלתה בידי — אמר.

המצאותיו להתחדשות לא ידעה גבול תמיד דרש "מהפכה" כלשונו, הוא הגה את רעיון הבחינות בכתב בכולל ובישיבה, והוסיף יותר מכפל דמי ישיבה עבור "בחינות חדשיות", בסוגיות הגמ' עם ראשונים עד הלכה למעשה.

כשביסס את שיטת הלמוד בישיבה קבע שיעור קבוע בקצות בכל יום שישי, תלמידי הישיבה שבאו מישיבות שונות ומשיטות למוד שונות נגשו ללימוד מתוך התאפקות, אך עד מהרה הפך השעור למקור חיות והתבנחצות של ת"ח צעירים, אופקים חדשים נפתחו לפני התלמידים, הוא היה מפתח כל דבור קושיא או סברה של תלמיד ומשלבם למהלכו של הקצות, תוך כדי עדוד היה מפליא את גישתו של התלמיד לענין ומטעימו טעמו של חדושי תורה. מי שטעם טעמו של שיעור זה אין טעמו פג אצלו לעולם ובזה הניח את היסוד בהכוונת התלמידים לחדושים ולאמירת "חבורות".

בישיבה היה עובר מתלמיד לתלמיד מקשה קושיה, מעורר תמיהה, שואל הסבר ואולם הישיבה הפך למרקחה, זה מתרץ וזה מקשה, זה בונה וזה סותר, והוא עומד עליהם מעודד ומדרבן, מביע התפעלות מתירוצו של זה ומקשיב ברוב קשב לפרכתו של זה, והדברים מתבהרים ושמחים כנתינתן מסיני, כולו אושר, התלהבות, התפעלות וחיות. ע"פ רוב היו פלפולים אלו מהוים את היסוד במהלך שעוריו הכלליים שהיה אומרם בשרשרת של כמה שעורים, צורת לימודו ליטוש אחר ליטוש. מתוך חדירה לעומק רב והעלאת פנינים וכ"ז בחיות ובכל-הם, כל פרכא מפרקת הרים, כל ישוב מיישב גבעות, כל סברה מאירה ומבריקה. אחד מגדולי ירושלים סיפר שבהיותו צעיר לימים היה רואה את אבינו לומד חברותא במסכת ע"ז והי' עומד ומצפה מתי תבוא לידו ללמוד מסכת זו, כי מצוות לימודו של אביו הי' משובע כי "עבודה זרה" היא המסכת הכי למדנית בש"ס.

ובי"ה זכה לראות פרי בעמלו בחורים ואברכים שקועים באהלה של תורה ותלמודם בידם, בכנס הארצי שהתקיים בב' חשון נגע אפס קצהו של ההצלחה הגדולה ואמר: בישיבה נמצאים בי"ה תלמידים היודעים נשים ונזיקין בע"פ, אין אני רוצה לדבר ברבים ולהאריך בזה, כדי לא לגרום אי נעימות לבחורים הנוכחים כאן ואינם יודעים בעפנם, ברוך השם שיש לנו תלמידים כאלו, יעידון על כך גדולי התורה שבחנום.

שמם הטוב של תלמידי הישיבה הלך לפניהם, ואחד מגדולי ראשי הישיבות בחו"ל אמר: תלמידים הבאים מישיבת רוזין בירושלים אני מקבל בדלתות פתוחות אין צורך לבחנם, וראש ישיבה מאחת הישיבות הליטאיות בארץ שנפגש עם כמה מתלמידי הישיבה ושוחח אתם בלימודם, חזר מלא התפעלות מלמדנותם של תלמידי ראש הישיבה, ובשיחה בישיבתו לקחם דוגמא לעורר אצל תלמידיו קנאת סופרים.

* * *

שעורים בחסידות ו"ישיבה" — התוועדות חסידית, מלאו תוכן והשקפת עולם המכוונים ובונים את עולמם של הבחורים והאברכים, אמונה פשוטה ביחוד עם השגחה, ברטט בלהט קודש היה מזכיר את הבעש"ט הק' ותלמידיו הק' זי"ע את הס"ק מרוזין וממשיכיו הק' זי"ע, כשהוא משתעשע מתלהב ומפליא כל אמרה ואמרה. שעורים ו"ישיבות" שאינם נגמרים בחזרה על אמרה נאה ונעימה שאינם מסתפקים בספור יפה ומרשך, זה רק מרגיל את המצפון, — היה אומר, אלא כל ספור מחייב, כל אמרה דורשת — דורשת עמלות ויגיעה בתורה, דורשת התלהבות ודביקות בתפלה, דורשת קיום המצוות בהתחדשות ולא מצוות אנשים מלומדה, דורשת שבירת המידות, דורשת אמונת צדיקים ללא התחכמות, בטול גמור לצדיק ללא שיור, כל זה דרש בהתוועדויות ביומא דפגרא וביומא דהילולא, בימי ההתעלות היה מצטרף לארוחות צהרים רגילה וכך הפכו ארוחות אלו להתוועדות המרים ומזככים, ונבלעים בדמם של התלמידים.

בשבי"ק למוד באר מים חיים ובלילי שישי אור החיים הק'. "ישוב" מלאי חיות חמימות ונעימות תוך כדי שילוב זמירות ושירי כוספים בהשתפכות הנפש שהיו מתפשטים בכל האברים וחודרים עמוק ללב למח ולנשמה מתוך ערגון קודש, כשהוא מנצל את פתיחות הלב והרגש ומכוונם לעשיה. באחת מסעודות ה"מלוה מלכה" שרו בהשתפכות מיוחדת את הזמר "אליהו הנביא" כשהגיעו לקטע "ותצליחנו על ידו בתורה" אמר במתק לשונו אי אפשר להטיל את כל הצלחתינו בתורה רק ע"י אליהו הנביא גם אנו צריכים להשקיע בעסק.

פסגת "הישוב"ים ההתוועדויות הי' בליל שבת קודש, עשרות שנים בקביעות לא נעדר גשם וקור, חום ושרב, מדי שבת בשבתו היה הולך לישוב זה, מאציל מהודו, מטהר נפשו, מלהט נשמתו, מהשלהבת של שבת קודש שיקד בו, הוא היה מעין הנובע בחסידות, דולה ומשקה מתורת רבותיו אמרות ועובדות שזכה לשמוע בעצמו מגדולי התורה, ומגדולי האדמו"רים ומאלו ששמע אצל זקני החסידים, כשהוא מוסיף רעיונות נעלים ונשגבים, כשמפעם לפעם שרים זמירות שבת, מתוך ערגון קודש, טעמו טעמו של "מעין עולם הבא", תלמיד ישיבה ירושלמי שבנה את ביתו בחו"ל, כתב אליו, אי אפשר לתאר את ההרגשה להיות בגולה רחוק ממקום חיותי, לא ידעתי את נפשי מרוב שברון, אך כשאני נזכר באותם התוועדויות עם ראש הישיבה בלילי שבת קודש, זה מחייני ונותן לי כח להחזיק מעמד כל השבוע.

מסכת מיוחדת היא שיחותיו בישיבה, אי אפשר בשום אופן לתאר את צורת השיחות, פשוט לא יאומן כי שיחות כאלו אכן התקיימו במציאות, שיחותיו

הופעתו האחרונה במוצש"ק האחרון לחייו נואם בסיום סדר זרעים במפעל המשניות לכ"ק אדמו"ר מטולנא שליט"א. לימינו כ"ק האדמו"רים מרחמסטריווקא ומ[illegible] שליט"א

היו עוצרי נשימה, התחיל בקול דממה דקה עולה מפעם לפעם ומתלהב עד שהפך ללפיד אש כולו סוער ורועש, דורש ותובע, מייסר וממריק, רגילים לשיחות שתוכנם מח, השגה, השקפה, או לשיחות שמהותם רגש והתלהבות ע"פ רוב אחד מכהה את חודו של השני, ואילו בשיחותיו השתלבו שני הקצוות יחד, נתוח שכלי מבריק, רעיונות נעלים ונשגבים, ביחד עם רגש ולהט — אש להבה, כל רעיון מרומם את המח, רועם ותובע, כל רעם מיישר עקמומית שבלב, כולו שברון ואנחה כשכל אנחה שוברת את הגוף, מרגליה בפומיה דברים פשוטים אני אומר, מפיו קלחו בשטף קטעים שלמים "רבינו יונה" חובות הלבבות, במיוחד ספרי הרמח"ל, אור החיים הק', באר מים חיים, ועוד, כשהוא מטעים ומדגיש כל מלה ומלה ואומר, אני רק מתרגם את דבריהם הק', כל שיחה מסכת שלמה על מהותו של החג המשמש ובא, על צורת ההכנה לחג, איך שצריכים להראות בחג, וכמה מסכתות של שיחות לימד לפני כל חג, כל שיחה כור-היתוך-אש יוקדת, בגמר שיחה היו גם פני תלמידי הישיבה להוטים ממש, כי הוא היה בבחינת "אנא נפשי כתבית יהבית".

* * *

כדי להגיע לבצוע מעשי ולתוצאות מקסימליות של הנאמר והדרש, אירגן חבורות במסגרות מצומצמות, חבורות אלו הפכו לחלק מעצמיותו כשהוא מבחן ועוקב אחרי כל פרט אפילו הקטן ביותר, מחבורות אלו דרש השתתפות ואחריות לפתיחה ושגשוגה הרוחני של הישיבה ושל כלל החסידות. כבר זמן קצר אחרי התייסדות הישיבה הקים לצורך זה "ועד רוחני" מתלמידי הישיבה. ואמר: עכשיו השגנו את ה"אלף" מכיון שהתלמידים לקחו על עצמם אחריות משותפת עם ההנהלה בפיתוחה הרוחני של הישיבה. התקנה הראשונה והיסודית של הועד הרוחני היתה:

כל תלמידי הישיבה מהגדולים עד הצעירים צריכים להשתלב בחבורות, מטרת החבורות היא, להתאחד ולהתאגד באהבה רבה ולהיות רעים כאחים ממש, לתקן תקנות לחזוק התורה והמצות, בכל שבוע בשעת ההתוועדות ידברו על נושא אחד, תפלה, תורה, חסידות, מדות, וכו' וכו', וכל אחד מהחבורה צריך להתכונן על הענינים המדוברים מתוך למוד בספרים הק' ולהביע את אשר לבו בשעת ההתוועדות, כדי לדעת את גודל הענין אשר יביא לתועלת גדולה לחבורה בכלל ולכאו"א בפרט.

החבורות המשיכו אצל האברכים בוגרי הישיבה, הוא ראה בחבורות את הנקודה עליה סובב

(המשך בעמוד י"ב)

אלימלך גלבשטיין

צדיק אמת

שנו חכמים, אם ראשונים כמ־לאכים אנו כבני אדם ואם ראשונים כבני אדם אנו כחמורים, ופירשו צדיקי אמת, כשם שהחמור בעל־חי ללא שכל, מושלל ומופקע להבין מהות אדם בעל שכל, כן האדם נעדר במהותו הבנת המלאך — שכל נפרד תבדל, לאמר לא די בכך שאנו משוללים הבנת מציאות המלאך משום שלא ראינוהו ולא למדנו למהותו וכשתגיע האפש־רות יהיה בידינו להשיגו, לא כן הדבר, כשם שהחמור מושלל בעצם כן האדם נעדר ההשגה לגבי השכל הנפרד.

מתוך אמת זו, מה לנו לבוא אחר המלך מאן מלכי רבנן, אלו הצדיקים המושלים ביצרם וליבם ברשותם, מצוקי ארץ שעמדו בקשרי המלחמה הגדולה מול הגוף וכבשוהו והפכוהו לצורה מובדל מגשם והגשמה, עד שכל תאות נפשם הוא הבורא ית' יחודו וכבודו, וכן הוא הלשון במדרש, צדיקים יש להם תאוה ומה תאו־תם, הקב"ה שנא' נפשי אויתיך, שהשימו ויחדו כל תאות לבם רק לה' ובזה הגיעו למדריגת מלאכים כלשון חכמינו אם הרב דומה למלאך ה' צבקות הרי שיש באפ־שרות האדם להגיע לגבול וקודש גם כשהוא בתוך גוף נראה (ועי' במהרש"א ב"ב קס"ד שמדייק דגמ' חייב אדם להגיע למדריגת מלאך) ואיך יגע קרוץ מחומר לשום קינו בין סהורי שחק אולם תיכנו יתודותינו בדברי סופרים שחייבונו לתאר את ה' כהגדול הנורא אע"פ שהוא א"ל עליון בלתי מושג לכל בריה אעפ"כ נת־ארהו, כפי פעולותיו לא כפי שישנו ואדרבה יש חיוב של ידיעה, עד מקום שיד נברא מגעת כדי לדעת גדלותו ולאהבו וליראה אותו, והקב"ה חס על כבוד צדיקיו יותר מעל כבודו מכאן החיוב להאדיר כבוד הצדיק.

המורם מהאמור צדיק האמת הדבוק ביוצרו מצד רוחניותו הוא בלתי נתפס משום שאין מחשבותיו ורצונותיו כשלנו ומעשיו הקשורים בלבת אש ובדיבוק נפלא ביוצר הכל אין בידינו להשיגם.

כה אמר, אור שבעת הימים הבעש"ט הק' זיע"א — אל נא תרבו לספר ממופתי דברו נא מיראת שמים שלי.

הקדמנו במילי דחסידותא משום שתואמים הם למאורי רבינו הק' זיע"א בדרכו בקודש ואף אנו בעינינו חזינו כשעמד ופרס על שמע ובאמרו ברכו את ה' רעד בכל גופו ברתתה ורעדה שאין בכח אנוש לתאר לעצמנו במידה יותר חזותית ומוחשית מזה גופו הקודש התנועע מעלה ומטה בהנפה והרמה והורדה עד שנגשר אל הקודש לאחוז בו לבל ימוט ארצה מלא קומתו, זכינו לכך כי בערוב ימיו עת שכוחותיו נחלשו ולא היה בידו הכח מלעצור לבל תפרוץ היראה החוצה ראה ראינו בעינינו ביראה זו מה שאמרו צדיקים על גדולי הדורות הקודמים שיראתם היתה כאדם העומד בפני כיתת יורים.

מה נהדר היה מראה כהן עת הכריז בהתחדש הבריאה בליל כניסת השנה בגווני פנים חוורים וגידי ראש בלטו כחבלים עבותות כשקולו עצור ומרעיד נשמע קולו בקודש — מלך על כל הארץ קריאה שפלחה כל קרב ולב.

עדיין מהדהדים באזנינו רשפי אש שלהבת י"ה בליל ש"ק אחר יום תענית והכנה דרבה אחרי עבודה מפרכת של תפילה וקידוש היום שנמשכו זמן רב ונאמרו בהתגברות להבת שלהבת אחר עריכת השלחן הטהור לפני ה' וכבר הגיע זמן האשמורה האחרו־נה כשרבינו הק' החל באמירת מגן אבות וכשהגיע לתיבות לפניו נעבוד ביראה ופחד היה כל גופו מירתת והיה מטה ראשו כלפי אחורי הכסא בפחד ורתת וקולו רעד באמרו ביראה ופחד ותואר פניו כתואר מלאך וכך חזר ושנה המחזה פעמים רבות עד שתמהים היינו מאין לילוד אשה כחות נפש אדירים כאלה.

אהבה ויראה תרין רעין דלא מתפרשין. עדים היינו לאהבתו את ה' בכלות הנפש בהגיע עת ריקוד ולפעמים כשהשחר עלה לקראת בוקרו של שבת בריקודין קדישין לכבוד שבת מלכתא והקב"ה עושה מחול לצדיקים בהגיע עת הוסיף מעין עולם הבא יום שבת אחזה שעת התרוממות ראינוהו בוער כאש להבה עצורה, עיניו הטהורים בלטו בצורה לא אנושית ורגליו שמודד עקב בצד אגודל בכח עצור לא יצאו מגדרם והע־מידם בכח במקומם הראוי שהיה ידוע לו כפי הנראה לו ליד"ה.

או בליל שימורים באשמורת ההגדה וכל כולו כאילו מרחף בעלמות שמעבר להשגותינו בכמה נעימות ומתיקות היו התיבות היוצאים מפרוש מפיו הטהור כמה בגעגועים והתרפקות כמה אהבה ודביקות ובפרט בהגיעו למורא הגדול זו גילוי שכינה אפשר היה לחוש בכבנותו למסור נשמתו לה' מרוב אהבה ומרוב כסיפה ושאיפה לזכות גם היום-לגילוי שכינה.

קצר המצע מהשתרע ותלאות היד מלהביע רגשות קירות הלב מרוב המיה ותאבון מרוב געגועים לחזות עוד בפניו הקדושים כל זה אבדנו מרוב עוונינו.

אולם מצד החיוב של למען יצוה וכבר חובה עלינו ללמוד קצת דרכיו למען יהיו לאות ולמופת לנו ולבנינו.

מי שזכה להכיר. ולו בראיה שטחית מקצות דרכי רבינו ז"ל בקדושה כטהרה בפרישות ביראת חטא וענוה יבין כמה בטלה וחז־סירה לדור עני זה מידותיו התור־מיות של רבינו בקדושה ובפרישות שישים שנות צום תעניות וסיגופים כפיה ואתכפיא גם בעת עריכת השולחן בר טעם כדי לחזק לבו. קרה לא פעם כשהובא לפניו דחה האוכל מעל פניו ורק נגע בקצה אצבעו על המאכל. זכורה לנו תקופה שהשתרעה על פני שבועות רבים שאחר אכילתו בליל ש"ק או בסעודות זעיר אנפין שאחר גמר הסעודה היה מקיא האוכל שבא לתוך פיו ואעפ"כ לא חל כל שינוי בעבודתו בקודש ובאור פניו. יכולנו להעיד כמאה עדים שמעולם לא הביט מחוץ לד' אמותיו, ומתוך מעשה שהיה נודע לנו שאינו מכיר את מיקומו ושמו של הרחוב החוצה את מקום מגוריו זה כחמ"י שנים.

עדיין בהיותו צעיר לימים לא הניח רגליו על המטה לטהרה, כדי שלא יהנה מעולם הזה. באותה תקופה כששהה אצל האדמו"ר הקדוש מהר"ד מבעלזא זיע"א קירבו להפליא, עד שהכריזו שישב אתו עמו על כסאו בעת עורך שולחנו הטהור. ולפליאת החסידים המקורבים התבטא הק־דוש מבעלזא זיע"א: מעולם לא ראיתי עלם נקי כ"כ כבער הזה. עובדה זו שמענו כבר מזקני הח־סידים. אולם לפני כשלש החודשים שמענוהו מרבינו הק' בעצמו עת שנפר היה כלבוש לרוחניותו, באותה שעה סיפר בשבתו מדבר על גוף שלישי, בחזית שכינה מדברת מתוך גרונו כידוע בספרי קודש.

איזה העצם שתואר גודל מסירות נפשו על נקיות, שכידוע סגולתה לטהרת הלב והמח. שישים שנות עמל יום יומי מפרך ומשבר בימי חול כימי ערבי שבתות וחגים, בימי שלום ובימי מלחמה ומיצר, בשמחות צאצאים, או בימים הק־דושים, מעולם לא שינה הנהגתו בעמל מפרך להכנה דרבה לתפי־לה, כדי שהתפילה תהיה זכה יותר בדביקות מושלמת. רק יראת חטא טהורה עילאית ביכולתה להביא למסירות נפש גדולה כזו.

כמה נפלאה זעקתו מתוך דם לבו — טהורים! טהורים!, שבה פלח לבנו. בכוונה לא הארכנו בסיפורים על רוח הקודש שהופיע בבית מדרשו, על מופתים וישועות שפעל, שעדים היינו להם, על עניני נשמות שעסק בהם, משום שנאמ־נים אנו למה ששמענו מפיו הטהור כהאי לישנא: מדריגות איז א מתנה, דער עיקר איז ארוהען! ארוהען! (יגיעה). ובעבודה וביג־יעה, בקדושה ובפרישות, היה הוא ז"ל, שגריר נאמן לצדיקי הדורות מליזענסק מלובלין וכו'. ככל שראינו עבודתו בקודש יכולנו לקבל מושג כלשהוא מאבות החסידות.

נאמן לדברי עצמו שעיקר היא העבודה והיגיעה, הרי שרובי תורתו נסובו על עניני עבודה וק־דושה. יש בנותן עין לזכור צורת אמירת התורה, יש ולא אמר כלל ויש ואמר לפני עריכת השלחן, או באמצע הזמירות. או כשקם מש־לחנו הטהור, יש שאמר בקול ויש שאמר בחשאי. תואר פניו שונו לבלתי הכר וגווני פניו מתחלפים מסומקא לחוורא ועיניו מביטים לנעלם. דרוש היה כח הבנה והיכר ובקיאות רבה במרחבי התורה כדי לקשר ולהבין אמרות קדשו. נקווה לה' שבודאי יובאו דברות קודשו בספר ואזי יאיר העולם מברק היוצא מזיו תורתו, ורק כדוגמא נביא אימרה אחת שחזר עליה כמה פעמים וביארה באופנים שו־נים ותוכנם הוא פירוש הפסוק תראהו עין בעין, שכידוע הנשמה קודם ירידתה לעולם לא חסרה דבר מכל מנעמי ותענוגי השגות השכינה, וירידתה לעולם השפל הוא רק כדי שלא תהיה מאוכלי נהמא דכסופא וכדאיתא בחז"ל מאן דאכ־יל לאו דיליה בהית לאיסתכולי באפיי — מי שאוכל משל חבירו בוש מלהביט בפניו, ולכן בעולם הזה עולם העשיה ע"י יגיעה זוכה הנשמה לשכר משלה ותענוגיה מושלמים וזה שאנו מבקשים ונ־ראהו — את ה' — עין בעין ע"י עולמנו שלנו עצמנו.

מאי דעסיק אינש בהאי עלמא עסיק בעלמא דאתי. כמה תפילות והפצרות העתיר רבינו הקדוש זיע"א על התגלות כבוד שמים ועל ישועתן של ישראל בשובם לנויהם בכלל ופרט בגשמיות ורוחניות לבני חיי ומזוני.

שקולה מיתת צדיקים כשריפת בית המקדש מי שמרגיש בהסתר הגדול של העדר השראת השכינה בתוכנו ע"י שריפת המקדש הוא המרגיש בהסתרה ובחושך הגדול בהעדרם של צדיקים יתן ה' ויאמר לצרותינו די.

שביבים משולחן גבוה

בשנופלים למשכב

הרבי חלה — קבל שתוק — הוא רתוק — למטתו — אולם, מוטרד הוא מעניינים אחרים. הוא מבקש מהבאים לקרוא אליו 3 אנשים כדי להתיר נדר.

לתדהמתם, הוא מסביר, בצעירותו שמע קבוצת חסידים מספרת בהתלהבות על אחד מחסידי הסבא זצ"ל שמעולם לא גרד את גופו ומאז הוא נוהג בהנהגה זו. עכשיו שחלה ואינו שולט לגמרי על ידיו הריהו חושש שמא יעבור על הנהגתו הטובה דהוי כנדר, לכך בעי התרה...

בכל יום אני מחכה לו...

היסורים מתגברים, רופאים משתאים לכח הסבל הבלתי אנושי של בשר ודם.

אך הרבי מסביר זאת בפשטות: היסורים הם רק יסורים של יום אחד ומחר הריני מאמין באמונה שלמה בביאת המשיח ועל יסורים של יום אפשר להתגבר...

בדיקת חמץ בגיל צעיר

ספרה אחותו של הרבי זצ"ל שלאחר פטירת סבו הוא עדיין צעיר לימים, כשהגיע זמן בדיקת חמץ והוא נתחייב בבדיקה כי אביו שהה בחו"ל.

והבחור בודק במשך כל הלילה תוך בכיה עצומה.

תקון חצות

בימי בחורותו היה הרבי זצ"ל נוהג ללכת מדי לילה לשריד בית מקדשנו לערוך תקון חצות בדביקות עצומה ובצניעות נפלאה.

עיניים צופיות

בליל שבת קדש היה משוחח על הנהגות הצדיקים ודרכי עבודתם. פעם שינה מהרגלו והחל משוחח על נשיא ארה"ב קנדי ותוך כדי דיבור החל צועק בקול גדול: מי צריך אותו, הרי הצדיקים מנהיגים את העולם ובמוצש"ק נתברר שבשעה זו ממש נרצח הנשיא.

לימוד גמרא עם יר"ש

סיפר הרה"ח ר' בן ציון גרוסמן שליט"א — בחור בישיבת "מגדל העמק" התלונן תקופה ארוכה על כאבי בטן, האב בצר לו פנה לרבה של מגדל העמק ובפיו שהרופאים חוששים לדבר רציני ביותר וממליצים על ניתוח מידי ומסובך, הלה נסע אתו לב"ב וכשסיפרו לרבי את הבעיה, פנה לנער ואמר לו, האם הנך לומד גמרא, ... האם הנך מקבל עליך ללמוד בהתמדה ויר"ש.

וכשענה בחיוב. הבטיחו שיבריא ואין לו ממה לחשוש, האב שלא היה רגיל בזה, כעס מאד, וטענתו דלא בא כלל לבקש עצות אלא בא רק להתברך. ודבר שכל הרופאים מצווים לנתח לא שייך להתנגד לזה, למרות ההפצרות קבעו תור לניתוח וביום הניתוח עשו הרופאים צילום סופי ויצאו מופתעים ואמרו לאבי הנער שהם רואים שינוי עצום לטובה ואין צורך בניתוח... ויהי לפלא. האב והבן חזרו אז בתשובה שלמה ושניהם היום בין חובשי בית-המדרש.

זמן תפילה

חסיד אחד שהיה ברוך לב"ב נתקל בקבוצת אנשים שהתעו בו מדוע רבם מאחר זמן תפילתו.

הלה כשהגיע לבית רבו הופתע לראות את הרבנית שכבר מחכה לו בדלת הבית ובפיה: שהאדמו"ר כבר שאל עליו כמה פעמים האם הוא כבר הגיע.

ומיד כשראהו. אמר לו... כבר התפללת מעריב? אני כבר התפללתי, כי לעולם אני משתדל להתפלל מיד בזמנה ובבוקר תמיד לפני חצות, אך מה אעשה ואינני אדם בריא ואנוס לפעמים להתאחר בזה... — ובאמת תקופה ארוכה נהג להתפלל בכל יום כוותיקין.

בחלום אדבר בו

סיפר הרה"ג ר' ישראל דוד ניוזנער שליט"א מפריז — לפני שנים אמרו לו הרופאים שכאילו יש לו מחלה מסוכנת במותו וכבר קבעו יום לנתחו, ביום לפני הניתוח, והנה הוא רואה את רבו בחלום ודבר בפיו שלא ילך לניתוח. כי כל הענין הוא טעות גמור, והוא כלל לא חולה. ויקץ ותפעם רוחו. אך עדיין היה חוכך בדבר, והנה בא אליו בן דודו שגם הוא מחסידי האד־מו"ר. ואומר לו יש לי בשורה טובה עבורך.

ראיתי בחלום את הרבי והוא טוען שכל ענין מחלתך היא טעות גמורה וצריך מיד לצאת את ביה"ח. למחרת ע"י בדיקות נוספות התברר הדברים.

אני גרוע מכולם

באחד מהפעמים כשהיה בש"ק במירון פנה לאחר קבלת שבת לבלה"ט האדמו"ר מלובלין שליט"א ואמר לו... כבודו בודאי רואה שאני

בשמחה. ואסביר מדוע, כשנכנסתי להתפלל מנחה פניתי כה וכה וראיתי שאני הגרוע מכולם ולבי נשבר בקרבי, ושוב התחזקתי ולבי שמח בקרבי בזה שאין עוד אחד כמותי וכולם חשובים ממני...

אהבה לארץ ישראל

כשבא אחד מחסידיו מארה"ב ובשורה בפיו: בעיר הגולה בונים שכון גדול עבור יהודים. הרבי לא השתתף בשמחתו. יהודים גרים בחו"ל דירות ארעי, אך כשיהודים בונים לעצמם שכון בארץ לא להם לשמחה מה זו עושה?! היכן הציפיות לישועה?!

מסירות נפש...

המוהל הנרגש פגע בסכינו באצבעו של הרבי ששימש כסנדק, וזב ממנה דם. המוהל חשש, אך הרבי שמח: "כל ימי היית מצטער מתי אזכה להתיז דמי לכבודו של בורא עולם"! והסביר, ששמע פעם מחסיד ברסלבי שהאדמו"ר ר' נחמן זצוק"ל חלה בסוף ימיו וירק הרבה דם ושמח מאד על כך, כי קיוה שכל טיפת דם שלו שלא נתן מכוחו עבור הקב"ה תצא מגופו.

שלוחי מצוה אינם ניזוקין

גם בימי חוליו לא ויתר הרבי לחדש את הלבנה ולומר לבורא עולם ובמאמצים מרובים על אף אסורי הרופאים יצא לקיים את המצוה.

בחזרתו לביתו הפנו את תשומת לבו לענין צדדי. והרבי לא התיחס לזה כלל. אולם אח"כ הסביר מדוע לא הגיב לדברי החסידים. הגמרא בפסחים אומרת דהא דלא בודקים חמץ במקום חשש עקרב על אף ששלוחי מצוה אינם נזוקים אלא חיישינן שמא מחטו יפול שם ויסית דעתו מהמצוה, הרי כל היסח הדעת כבר צריך למיחש ל"ונשמרתם".

ל"ג.

יאיר ויינשטוק

אב ידעך מנוער

הורתו ולידתו - גידולו ולימודו ומקורות יניקתו התורנית והנהגתו מימי הינקות והנעורים של רבינו זי"ע

ספרו חסידים:

אל הגה"ק מצאנז בעל הדברי־חיים באו פעם אב ובנו, האב רצה שהרבי יברך את בנו לקראת כניסתו לעול מצוות. תהה בעל הדברי־חיים על קנקנו של העלם ושאלו מה לומד כעת.

— בסוגיא של יאוש שלא מדעת, השיב הנער והחל משנת תלמודו: אביי אמר לא הוי יאוש, ורבא אמר הוי יאוש. "לאט לך", עצר בו האדמו"ר מצאנז, "היודע אתה מי היו אביי ורבא? חושב אתה שהיו אלה בני בשר ודם? אלא, נטל הקב"ה להבת אש מגנזיו של מעלה הורידה לעולם השפל וזה היה אביי, הוסיף ונטל עוד חתיכת אש בוערת והציגה בעלמא הדין ותקרא שמה רבא!"

המחשה ברורה לדברי קדשו של בעל הדברי־חיים קיבלו בני דורינו בדמות הפלאים של כ"ק הרה"ק מלעלוב זיע"א. כל כולו לא היה אלא להבת אש הבוערת ויוקדת על קידוש שמו יתברך עשרים וארבע שעות ביממה, שרף משרפי מעלה שהשתייך לדור דעה של תלמידי הבעש"ט וירד לעולם הזה כדי לתקן את נשמות בני ישראל ולפלס להם נתיבה במים סוערים אל אביהם שבשמים.

רבים מספור הם האנשים שמראה זיו איקונין הטהור עורר אותם להרהורי תשובה וחרטה כנה על עוונותיהם, די היה להם שעל פי יחוסו אליהם ידעו בדיוק מהי דרגת טהרתם והיכן נמצאים הם בעבודת ה', בנוכחותו לא היה יכול איש לקום ולומר: כופר אני, איני מאמין בה' ובתורתו, ויהא זה האדם הגס והמגושם ביותר, שכן גם עין בשר לא יכלה שלא לראות אצלו תופעות שהסברן רק בעולם שמעל הטבע.

במסכת זו ששמה "רבי משה מרדכי מלעלוב" פרקים רבים מאד. חלק מהם ידוע לבני דורינו. אך הרבה מהם הם בבחינת "הלכתא למשיחא" נתיבו — לא ידעו עיט. סתום חתום היה בחייו וכך נשאר לאחר הסתלקותו, המעט מן המעט, פחות מטיפה מן הים, נותר בידינו.

וכה קונן וספד כ"ק האדמו"ר ממכנובקה שליט"א שהתייפח בבכי מר בעת שנודע לו על עליתו בסערה השמימה "והלא זהו חורבן עולמי = אוועלט'ס חורבן!".

ילדותו

"ויגדל משה. וכי אין הכל גדלין? אלא לומר לך שהיה גדל שלא כדרך כל העולם (שמו"ר א־כו).

בירושלים של מעלה, בעיר שבין החומות עמדה עריסתו של הרה"ק מלעלוב זיע"א שנולד בחורף תרס"ד לאביו הרה"ק רבי שמעון נתן נטע זצוק"ל, נצר מגזע אראלים ותרשישים, אדמורי"י בית לעלוב והחוזה מלובלין, היהודי הקדוש והאחים הקדושים רבי שמעלקא מניקלשבורג ורבי פנחס בעל ההפלאה.

בבית מלא קדושה וטהרה גדל העולל, ועוד בהיותו טליא ניכרו בו גינוני טהרה בלתי מצויים. שכנה שגרה עם אביו באותה חצר תיארה אחרי שנים רבות כיצד הבחינה עוד בהיותו בן שנתיים שקדוש מרחם הוא. הפעוט שיחק בחול — כך סיפרה — כשלפתע באו כמה ילדות בנות גילו לשחק עמו, רגע כמימרא והילד כבר איננו, נשא רגליו ונמלט מחברת הילדות כמפני שריפה...

גדל הילד במקצת, הכניסהו אביו להדר הירושלמי המפורסם שייסד זקינו הרה"ק רבי דוד צבי שלמה זי"ע "חיי־עולם". שם שקד הילד ברוך הכשרונות הגאוניים על לימודיו וגמע בשקיקה את דברי התורה מפי מלמדיו. באחד הימים כשחזר מהחדר פגש בו הגה"צ המקובל חכם רבי יצחק אנסי זצ"ל ובחן את ילד החמד על משנתו, פתח פיו בחכמה וענה לו על כל שאלותיו אחת לאחת במ־תיקות ובחן עד כי חכם יצחק אנסי לא יכול להתאפק, גחן ונשקו על מצחו כשהוא מברך בהתפע־לות, הלואי שירבו כמותך בישר־אל.

זקינו רבי דוד לא גרע ממנו עין, העתיד לגדולות, הילד גדל תחת עינו הפקוחה והוא חינכו בכל דרכיו, צעד אחרי צעד, מפיתו אכל, מכוסו שתה ובמיטתו ישן, אל הרה"ח רבי זישא ברנדוין התוה פעם באצבעו כלפי הילד הישן ואמר לו, רואה אותו זישא, אתו אני נמצא כבר בדרך הנכונה... ולנכדיו האחרים שהיו עמו בבית אמר, אין לכם כלל מושג מה צפון בחובו. יראת חטאו כבר היתה בימים ההם להפליא, בעודו רך בשנים אולי כבן שבע קנה פעם בערב פסח כוס משקה שאין עליו שום חשש חמץ, אלא שתיכף ומיד התחרט על מעשהו, ולבו נקפו, איך יכול היה לקנות מאדם שאין מכירו, החל בוכה וזרם הדמעות שניגר ממנו יכול היה למלא יותר ממדת הכוס שקנה...

מגיל אחד־עשר הפסיק כל קשר ושייכות עם הילדים בני גילו, לא גילה עניין בשיגם ושיחם ומכל־שכן שלא שחק עמהם במשחקיהם, הוא צעד על מסלול שונה לחלוטין, וכמו שהעיד בו הרה"ח רבי משה ולדמן ז"ל, שכבר אז ראו בו שהתנהגותו אד־מו"רית היא, ועתיד הוא להיות רבי של חסידים.

ערב היותו בר־מצוה התפלל על קברו של התנא רשב"י במירון וכך ביקש, רבש"ע, רוצה אני להיות בקדושה ובטהרה כל ימי חיי ללא שום מחשבת פסול כלל, ואם עתידה לבוא אלי מחשבה לא טובה, יהי רצון שיבקע ראשי ויתפוצץ לפני כן ובלבד שלא אפ־גום ח"ו!

וכשחבש את השטריימל לראשו בבר־המצוה ראו הכל שאדמו"ר ורבי עומד לפניהם, "א פארטיקער רבי".

בחור בעל רוח הקודש

ככל שגדל כך התעצמה הת־מדתו ופרישותו, התלכדה אז חבורת נערים ששמה לה למטרה לשקוד על דלתי תורה גם בלילות ומדי לילה שני — לילה כיום יאיר, כמובן שהוא היה בין הרא־שונים, אלא שלאטה נתפרדה החבילה, הבחורים הצעירים נתע־ייפו מהמרוץ הקשה שנטלו על עצמם ולבסוף נותר הוא יחידי שהמשיך בהנהגה זו.

עבודת ה' שלו בסערה ובכל הכוחות לא התחדשה אצלו בש־נותיו המבוגרות, ניצניה גמלו בו בהיותו כבן תליסר, תפילתו ביגי־עה עצומה היתה והגוף הכחוש לא יכול היה לעמוד בפני פרץ האש, ובעת תפילת שחרית נפל לא פעם מתעלף מרוב מאמץ.

בפרק הזמן ההוא רכש קניני תורה בשו"ע ידי"ד אצל הרה"ח רבי חיים יצחק כהן זצ"ל, וכש־נבחן אצל רבני הארץ עטרוהו בכתר הוראה "יורה־יורה".

אחרי הסתלקות זקינו הרה"ק רבי דוד זיע"א נותרו הוא ואחיו ללא דואג ומפרנס, אביו התגורר בעיר קראקא והם אמורים היו לנסוע אליו, אלא שלא בקל עלה הדבר, אהבת ארץ־ישראל שבערה בו לא הניחה לו לעזוב את הארץ ורק באמצעה של שנת תר"פ, לאחר שנה וחצי של רעב ומחסור הגיעו לפולין.

קראקא עיר מלאה חכמים וסופרים היתה, רבנים ואדמורי"ם גדשו אותה. מיד נמשך אליהם כבחבלי קסמים, והללו לא יכלו להסתיר את התפעלותם מהבחור בעל המדרגה כאחד האדמורי"ם הגדולים. חסידים בני־דעת ואנשי מעשה אהבו לשהות במחיצתו ולהתבשם בזיו חכמתו וקדושתו. אחד מהם, הרה"ח רבי אליהו קושיצקי זצ"ל ממנכבדי החסידים שבעיר, העיד בהתרגשות אחרי שנים רבות, "עוד בהיותו בן שש־עשרה כבר ראיתי אצלו גילויי רוח הקודש כאלו שטרם ראיתי אצל כל האדמורי"ם שהייתי אצלם!"

גדולי רבני העיר כמו הגה"צ רבי יוסף נחמיה קורניצר ועוד, נפעמו למראה עבודתו והפליאו אותה, ברבות הימים אף ספר הג־און רבי חיים קרייזווירט שליט"א "העלוי מקראקא". "זוכרני אותו עוד מהימים שהתגורר בעיר, כולם התפעלו מעבודת טהרתו של הב־חור שאינו מסוגל להתפלל לפני שיהיה גופו נקי לחלוטין".

כפרפר הנמשך אל האור משכו ליבו אל צדיקי הדור, בהבנתו הדקה והעמוקה מני עומק ידע להבחין בצדיקי האמת, אך מאידך לא היתה חצר חסידית שלא ביקר בה, ומכל מלמדיו שבחר בהם השכיל לעטר את עצמו בקרים וניצוצות שקלט מהם, אין פלא איפוא שברבות הימים באה לידי בטוי מזיגה מופלאה ביותר של חלקים רבים משיטות שונות בחסידות, "התורה" בנוסח לכוזיסש ואיזביצה: המחזק של חב"ד: חריפותה של קוצק ועוד ועוד.

עבודה עד כמה

"העולם" טועים לחשוב שה־אדמורי"ם הגדולים נולדו כשהם בעלי נשמות גבוהות ואשר על כן זכו להגיע למדריגות נשגבות — אמר פעם לאחד מחסידיו — אך אין הדבר כך, מדריגות והשגות אין מחלקים בחינם, הם עבדו ועבדו בכל כוחותיהם עד שהגיעו למשהו.

וזו היתה תמצית חייו של אד־מו"ר זי"ע, מאז עומדו על דעתו עד לרגע אחרון עבד בכל כוחו את השי"ת, עבודה קשה ומפרכת לשבור את הגוף ומאוויו ולמגרו כליל, לעשותו כלי שרת לדרישות הנשמה, וכי יש רצון אחר מלבד רצונו יתברך? הוא שואל לעתים מזומנות.

טיב עבודתו הזכיר את ההסבר הידוע על זקינו "היהודי הקדוש" אמאי נקרא כן. היו צדיקים מב־תיקים ואומרים כי בכל יום היה מתחיל את עבודתו מחדש בכל הכוח כאילו רק היום היה ליהודי וזו לא העבודה הראשונה. כך היה מתנהג כצאצאו האדמו"ר זי"ע, כל יום כמו החלה עבודתו מקו הה־תחלה, ההתלהבות ולהט מסירות הנפש היו בלי גבול.

ההרגשים הרגשיים נולדו מחדש כל יום. אחד ממשמשיו הכין עבורו את סעודתו הדלה שהיה אוכלה בערבו של יום. ובטוח היה שהרבי כבר סועד את לבו. מה התפלא איפוא לראות שתפילין דר"ת עדיין מונחות פתוחות על השלחן כאילו טרם הניחם.

— "בטוח הייתי שהרבי כבר אוכל" התמרמר.

— אכן כך, הצטדק האדמו"ר, אלא מה אעשה כאשר נגשתי לה־ניח תפלין דר"ת הרגשתי בושה בעצמי. התביישתי מתפילין, וכי מי אני שאניח אותם, האם ראוי אני לכך? נמלכתי בדעתי שאפפל קודם בעצמי שאהיה ראוי להניחם, ובינתיים עבר זמן...

תשומת לב לכל מילה שיצאת מהפה שתהיה כולה אמת, הקפיד האדמו"ר. אצל סבו רכש דרך קשה ומיוחדת בעבודת ה'. לא לדבר גבוהה גבוהה, אלא רק באורים דברים שהמדבר יכול להצביע על עצמו ולומר "אני כבר במדרגה זו", לכן כתב פעם מכתב ששגר אל חסידו הגרש"א שוורי זצ"ל: ..."ואני יושב לפעמים בין בני־אדם כמו אילם, מחמת שגדרתי עצמי במה שלמדני זקני לא לדבר רק מה שאוחזים בזה".

תחילת ההנהגה

לאחר הסתלקות אביו בצום גדליה תרי"ך החלה מתלקטת סביבו חבורה של בני עליה ששחרו לפתחו יום יום בביתו הדל שבשכונת בתי־ורשא הירו־שלמית ונהנו מזיו שכינתו. בשלהי תרצ"ט הפצירו בו נמרצות שישבו עמו בליל שבת בשולחנו והוא ניאות לבקשתם, ומשהחל לכהן באדמו"רית שוב לא יכול היה לכלוא ולהסתיר את כוחותיו הט־מירים והם פרצו מתוכו כלבה להוטת מלועו של הר געש.

— אצלי לא מקבלים כלום! נעש באחת השבתות הראשונות, מאי משמע "אין מקבלים כלום:" אלא כאן תלמדו להכיר שאין אתם ולא כלום, מי שחושב את עצמו "לייש" אין כאן מקומו! הזהיר ושינן באזני חסידיו את אמרתו של הרה"ק רבי יחיאל מאיר מגו־סטנין שהתבטאה בו עצמו:

— "שמעתי מאדם אחד ששמע בעצמו מהרה"ק מגוסטנין: יכול אדם לחיות שנותיו של מתושלח, וללמוד כל ימי חייו תורה, אך אם התערבה נגיעה אי־שית דקה כחוט השערה, אזי גם שאול תחתית לא תספיק עבורו!"

והוא תבע זאת מאנשיו, שיק־דישו עצמם כליל להקב"ה ללא שמץ של פניה אישית, שידעו שהכל בא ממנו ואנו עצמנו אין ואפס אפסים, את גידיהם ניקר כשהוא מחריב אותם ללא הרף, והנהגתו משמשת מופת חי לת־ביעותיו.

באי ביתו הורגלו לראות בו אדם ששמים וארץ נושקים בו אהדדי, דברי המדרש על אדם הראשון שהיה "דר בבית ובעליה כאחד" התגלמו באישיותו, לעתים נדמה היה כי שתי מחות לו, באחד הוא נושא אותם עם כל דאגותיהם, ובשני הוא שקוע בשרעפי קודש ומיחד יחודים תוך כדי שוטטות בעולמות העליונים.

דביקותו היתה ללא שיור, בחייו לא היה אף רגע של חולין, לעתים בלט הדבר כאשר קם, אחרי שיחה ממושכת עם חסידיו בשר לחנו ואמר מספר מילים ומהם ניכר היה בעליל כי באותה עת היה מיחד יחודים.

שעות ארוכות היה יושב כשהוא שקוע במחשבותיו העמוקות והנעלות, בקרבו תוקד אש ומדי פעם מתמלטות מפיו קריאות כי־סופין וגעגועים לשכינה הקדושה, "תורה" שאמר על הפסוק, אם חומה היא נבנה עליה טירת כסף (שיר השירים פרק ח') — אם חומה מבדלת בין ישראל לאביהם שבשמים איך נפיל אותה? נבנה עליה טירה של כיסופין וגעגועים להשי"ת — "תורה" זאת בקעה מתוכו החוצה, לא היתה חידוש בלבד...

קמעא קמעא הפך ביתו אבן שואבת לבעלי־מחזק שבין חסי־דים ואנשי מעשה, אפשר היה לראות בשולחנותיו את הגה"ח רבי שמואל אהרן שזורי (ובר) מזכירה הראשי של הרבנות הראשית ומאידך את הרה"צ רבי שמואל דייטש, מקנאיה היותר חריפים של ירושלים, דמויות הוד כמו הגה"צ רבי יוסף חיים שיינ־ברגר, הגה"ח רבי נח גד וינטרויב, הגה"ח רבי מרדכי יהודא אייזנלד, ישבו מסובים ליד שולחנו ביראה והתבטלות מוחלטת.

אישי מעלה מימים עברו — כמו הרה"ח רבי שלמה פינקוס מחסידי חנצ'ין — שאמר שאינו בא אלא כדי לראות איך הוא אוכל — והגה"ח רבי ישראל משה בידרמן זצ"ל מגדולי חסידי חב"ד שהיה יושב שעות ארוכות כשהגה אינו יוצא מפיו ומבטו לא מש מאדמו"ר זי"ע אף לא לשניה — אישים כאלו ועוד רבים כמוהם היו נראים תכופות בביתו של הרבי.

כאן, בבית שעניות מרודה חופקת שרדה בו החלה תקופה חדשה בתולדות החסידות, שנ־משכה קרוב לחמישים שנה והגי־עה אל קיצה בחודש שאותה דלות ופשטות "קישטו" אותו, ועל דברי ימי קורותיה — כטיפה מן הים הגדול — יספרו בצער ובגעגועים מדור לדור, ועוד חזון למועד.

המודיע
העתון של
היהדות
החרדית

הרב יעקב יצחק בידרמן

משה רעיא מהימנא

א"ל על האי שופרא דבלי בעפרא קבכינא (ברכות ד':) ואיתא בזוה"ק על הסתלקות הרשב"י שחוצפא יסגי היא לעפר שקיבלה גוף קדוש כזה ולכאורה איזה חוצפא היא, ואד־רבא היא מקבלתו לכלותו ושוב ישאר לרוחני בלבד, וביאר האבנ"ז בזה, שכבר אינו צריך להזדכך מעפרא בהיותו רק עור ועצמות ממש בלא בשר וגוף...

עד הלום, שרבינו הקדוש נ"ע היה חי, היינו רואים בעליל ככל החזיון, כל אדם שהיה נכנס בקו־דש פנימה ולא יהא בפנים והפגות מצרותיו וכדי יצא משם בפנים חדשות לכאן, בעינים מלאות תקוה אמונה ובטחון בה', בבחי' "כלבא שבעי", כי "המחלה תעבור על הגוי". "אותן צרכה מדוד ומגוי במספר עפ"י הרבי, ע"מ שיהי־בבי", "משיח קומט אט שוין", תמצא נוחם בזה, ובאמת אפ־כראי בעלמא על דיוקנו אשר שפע קרני אור היה ממלא את זולתו סביב בהרהורי תשובה לא־בינו שבשמים, ובפרט כשפתחו את פיהו לברך את עמו ישראל באה־בה, כזקן מלא רחמים אהבה וחמלה.

מה נהדר היה מראה כהן! — עכשיו שנשבה ארון האלקים, אהה! מי יתן ראשנו מים, ועינינו מקור דמעה, גדול כים שברנו, מי ירפא לך, מי יודע כמה בזיזות בטל בבכח תפלתו וקדושתו, ומי יודע וכו', כי כל ימיו היה שרוי בתענית על גלות השכינה ועל צערן של ישראל, עד אשר העיד בנו האיש משה לאמר: שסובל את היסורים בעד כללות ישראל, "יסורי משיח", הם אינם שייכים לו כלל, ובפעם אחרת אמר, לא־הרבנים שאמר לו שסובל את סב־לות ישראל והוא כפרתם, ע"ז נענה רבינו זיע"א בחכמה ואמר: מי יאמר לך שכלל ישראל צריכים לסבול עוד וכי לא סגי בגלות מר וארוך שכזה, כבר שילמנו אלף פעמים בכפל על חטאינו — בפ־סקנות — הרי הוי רעיא מהימנא קדישא: אבוי! על מי נטשת את הצאן.

דעת לנבון נקל, שאין אנו מתימרים לחשוב שבאנו במילי ולהספידא על האי עמודא דנהורא, חי', כי מי הוא זה ואיזהו אשר השיג בגודל יראתו ואהבתו לה־שי"ת, מיהו אשר השיג בקדושתו ופרישותו, בתורתו ובענוותנותו, ועל הכל את "הבלתי לה' לבדו", אמת צת ומצוחצחה היתה "מטיל־תר" בכל דרכי חייו, ומה גם אשר תמיד גילה טפח וכסה אלפיים.

ובכן, על כל זה יספידו לנכון אך ורק היודע תעלומות לב ב"ה וכמ"ש במסתרים תבכה נפשי, דקאי אקוב"ה, ובמדרש (תנחומא ואתחנן אות ו') פתח הקב"ה ואמר מי יקום לי עם מרעים, מי יעמוד להם לישראל בשעת כעסי, ומי יעמוד במלחמתן, מי יבקש להם רחמים, בשעה שחוטאים לפני, שמים בוכים ואומרים, אבד חסיד מן הארץ, ארץ בוכה, וישר באדם אין, יהושע היה בוכה ואומר, הושיעה ה' כי גמר חסיד ע"כ, בכל זה מבואר בביתו של יחיד ועל דבר מיוחד, שאין האחד מבין בכאב חברו, כל אחד בכאבו הפרטי, והצד השווה שבהם לגבינו

(המשך בעמוד י"ד)

هكذا من الأصل

יעקב ב. פרידמן

"תִּקּוּן חֲצוֹת" בְּשַׁעֲרֵי וֹלוֹזִ'ין מאמר שלישי

95 שנה לסגירתה של "אם הישיבות" "עץ חיים" בוולוז'ין

על חרבות ההיכל

משה חיים הטיקטינאי השקיף מבעד החלון האחורי, אל ההיכל פנימה, ונחרד כאשר נתקל בעיניו הקרות, המלגלגות של סטאנוב פריסטוב, פקיד החבל, הלה שיגר אליו חיוך צונן, פשט את זרועותיו; - פתח לשם תוספת נופך ודרמה - את דלתות הענק של היכל ה', ושב וטרק אותן בתנופה אדירה. תם ונשלם. משה חיים לא הספיק לראות את הפקיד מטביע ברוב רושם, את חותמת השעווה המלכותית על גבי הדלתות; אף נבצר ממנו לשמוע את ההכרזה הארסית, כי הוד מלכותו, אלכסנדר ירום הודו, יטול, בחסדו, את נפשו של זה שיבקיע את חותם השעווה... יגון נורא שטף את הלב לבלי הכיל, הוא השתטח מלא קומתו על גבי העפר התחוח, והרווה אותו בדמעותיו. תִּקּוּן חֲצוֹת בְּשַׁעֲרֵי וֹלוֹזִ'ין - מאמר שלישי

תמונה נדירה של מרן הנצי"ב בשנות העמידה.
מאוסף ש. נור

ב"ה, יום ב' כ"ב אדר תרכ"ב.
יציץ ופרח וכשור בקר יזרח, כבוד ידיד ה' וידידי נפשי, הרב הג' חו"ב, שמעוזיו שושנים בר, מו' אלי' אהרן נ"י אב"ד גריווא.
...ממה שקרני, היום שהישיבה הק' סגורה, תקוותנו במקווה ישראל ה', שהוא נפתחת אי"ה, ויהי שם ה' מבורך שברבים הם עמנו בפטרבורג, שמשתדלים בזה. אבל נגזר עלי, ועל בני וחתני הטמנים נ"י לצאת מכל גבולנא וילנא, על שלש שנים. ובני וחתני כבר יצאו לשלום. ולי, מחמת זקנותי ניתן לי זמן, חדש או חדשיים.
ובאמת אומר לידיד נפשי, שאם לא הייתי בעל חוב ע"ח הישיבה, הייתי יוצא אחד התג לארצנו הק', ולנוח שם אחר נשאי משא הישיבה הק' שלשים ושמנה שנה, ולמות שם על קבר אבי בירושלים, כדבר ברזילי הגלעדי לדוד, אבל הכובת שאני חייב, שכרתני לעזוב את אשתי ובני שיחיו, ולהיות גולה. ולקבץ מעותני הרבים, ולסלק, וכ"ז מעכר רוחי, וראשי סחרחר...
וה' יהיה עמו, וירום שמו ויברך טעמו.
הנני ידידו מוקירו ומכבדו
נפתלי צביהודה ברלין

מתוך מכתבו של מרן הנצי"ב אחר סגירת הישיבה, לתלמידו, ממנו נבחר דקות אחרות לפני שהגיעו הז'נדרמים...
הסיסמה הנודעה: "העמוס בעבודה" שוב אינה מופיעה על מכתביו...

יום רביעי, ה' שבט תרנ"ב.

בקר חורפי מצרי. ממעל לה, לוולוז'ין העיירה הקטנטנה, נפרשים שמים קרים תמרכים, הנושקים בגג הישיבה. מזחלה עמוסה נוסעים ממולודצ'נה, פלטה קבוצת אכרים קפואה ומסורבלת. שהתמזגה באורשת הקפואה שכלפה היום את העיירה. בית הישיבה הזדקף ביהורה של "שמינית שבשמינית" על פסגת ההר, ונגנו עטוף הקרח בשר רעות.

פונדקו של יוסף זליג, שסערת השלגים הקנתה לו משנה חשיבות, המה מאז שעות הבקר המוקד-מות, רבנים בני ישיבה, ואיכרים בעלי צורה, התה הלהט כבר החל נמוג מן הזוד השלישי, ניחוחו החריף ניסך רוח חדשה בר' חיים אהרן השוחט הוילנאי שעשה את הלילה בבית-לא-נים, על-גבי ספסלו המרופט של קרון הרכבת.

כעבור רגעים אחדים נחפז ועזב את הפונדק בדרכו אל בית הישיבה, שם קיווה לפגוש בר' חיים סולובייצ'יק, שלשם פקחותו ותושייתו, עשה את הדרך המפרכת וולוזינה. מעולם לא בקר כאן בעיירה. אך מפי השמועה למד, כי וולוז'ין — עיירה קרונית, מנומנמת, מסוגרת בתוך עצמה. התאור הזה לא יכול היה לקבל אשור מקבוצת הערלים הקולנית שפתע נגלתה בקצה האופק. האט את צעדיו, מצמץ בעיניו אל מול השמש העולה, ונחרד למראה התהלוכה הנסערת, שהלכה ולבשה, ככל שהתקרבה, פנים אלימות. נצנץ זר הצית את עיניהם האפלות של הערלים, והקלשונים שהתנופפו בת-נדות מאיומות, הזכירו מחזות עגומים מדברי ימי ישראל. הקבוצה שמנתה מאות איכרים, הלכה וקרבה בצעדים נמרצים אל גבעת הישיבה, והוקפה מכל עבריה בפרשי משטרה, שאקדחיהם השלופים למדו, כי כאן ענין רציני; רציני מכפי שסבר ר' נפתלי צבי עצמו, שישב אותה עת ליד חלון ביתו, ופניו הקודרות משקיפות אל האופק המושלג.

הנה כי כן: יש ושומה על איכרים נבערים לסייע בידי שוטרי המהוללים של אלכסנדר.

השעה היתה תשע ועשרים בקרוב, כאשר ר' חיים סולובייצ'יק עזב את היכל הישיבה, ליד הפתח צבר, הקשיב שעה ארוכה לקולות הנישאים מעבר לדלת. ניחוח קר של המצב, ולבו הרגיש נסער בתודעתו את הרעיון המשונה, כי זו לו הפעם האחרונה שהוא שומע קולות של תורה בוקעים מהיכלה של וולוז'ין.

רעש משונה, קולות נעמים, ושעיטת סוסים, הסיטו את עיניו אל האופק. עינו החדה הבחינה בקצין המחוז — אישיות נשואת פנים שאינה מזדמנת מדי בקר לעיירות שבצידי הדרך — הנלווה לז'נדרמים מזויינים. חשוב-בזק העלה את המסקנא המתבקשת: הקיץ הקץ על מבצר התורה!

החזות הקודרת לא ערפלה את תחושותיו. אף עתה, כתמיד, בקש למצא את מקומו שלו במהומה ההולכת ומתרגשת. לפתע מכר בדבר מה. דלג במהירות על-פני המדרגות הספורות המוליכות אל מעונו של סבו. הגלגל לא ישוב עוד — מסתבר — אחורנית. עליו לקדם את הרעה אשר תמצא חלילה את ראש-הישיבה. פתח בתנופה את דלת הבית, ונרגע כאשר הבחין בר' נפתלי צבי עטוף בטליתו ותפיליו, רכון על גליונותיו.

ר' שלמה דוד מנהלה הרוחני של הישיבה נכנס — אף הוא במרוצה — והטיח כמעט בזעקה אל החלל המתוח:

"איכרים, ר' חיים... ז'נדרמים!..."

ר' חיים ניתק את עיניו מן התמונה הנאדרת שמלאה את החדר; בחן רגע את עיני החרדה של ר' שלמה דוד. והשיב באורך רוח:

"איכרים אומר ר' שמואל? נו נו, איכרים..."

* * *

בבית הישיבה שרר שקט מוזר. חמש מאות תלמידים רתקו עיניים נדהמות בסטאנוב פריסטוב פקיד החבל הנודע לשמצה, בשר המחוז, ובקבוצת ז'נדרמים יהירה שפלשה פנימה ברעש יוזם, כדי להאדיר את הרושם. פריסטוב ואדונו פסעו מעדנות לכיוון ה"בימה", החשש שבצבץ מעיניהם המל-גלגות, למד כי מלאכי החבלה היו מודעים היטב למשמעות הטראגית הכרוכה בתפקידם. העידו על כך אף עשרות האיכרים החמושים שבפתח, שגוייסו על ידו למקרה של התמרדות. אף הם היו רגישים איפה, לעובדה, כי וולוז'ין איננה "זובוב יהודי בעיר מצער", אף איננה "בית ספר למדעי עברים"...

עיניו של ר' אהרן מיילקובסקי הציצו בבעתה בעד חלון הישיבה. אתרע מזלו. אותו בקר בקש לעזוב את הישיבה, ולשוב לצמיתות לגרייבה בה נתקבל לרבנות. לפני דקות ספורות נכנס אצל רבו, הנצי"ב, שנפרד ממנו נרגשות ואצל לו את ברכת הדרך. כאשר העמיס את מטענו על העגלה המו-ליכה למולודצ'נה, ומבטו האחרון נשלח אל היכלה המפואר של הישיבה, הבחין לחרדתו ב"פנים חדשות" המקיפות את הבנין. הוא עזב את מטענו, התקרב בריצה, אך הבית כבר נחסם, ואיכר זועף שהגן על הפתח נופף בקלשונו בזעם. הוא הקיף אחוז בעתה את הבנין, הצמיד את ראשו המבולבל אל הסורגים. תוכן המבשר שהקריא אותו רגע שר המחוז, כהן איפה אף אליו:

"מהיום והלאה תסגר הישיבה, על-פי חוק המדינה, על שלא שמרו בה חוקי בית-הספר; על התלמידים לעזוב את העיר במשך שלשה ימים; תעודות בני-הישיבה כמו מכתבי מסע ותעודה, כי מלאו חובת עבודת הצבא לא ינתנו להם, רק ישולחו לבית פקודת הפאליציי במקומות מושבו-תיהם, ושם יחזירו להם. תעודות-מסע עד בואם לביתם, יקבלו מלשכת הסופרים של פקיד חבל וולוז'ין..."

בני הישיבה התרוממו כאיש אחד ממקומותיהם. ידי"ם רועדות נשלחו מאליהן אל הגמרות שעל הסטנדר, ההד החריף שהתלווה להזזת הסטנדרים ולחכוך הרגליים ההמוני, היה האחרון שנספג בכתלי בית-המדרש.

הנצי"ב תלה עיניים מזוגגות בעד חלון ביתו. ההמולה בחוץ למדה, כי דבר-מה יוצא דופן ארע ז'נדרמים מזויינים לא צלחו מעולם את מפתנו של היכל ה'. ר' חיים נשלח לברר מה אירע. אך רוחו הסוערות של הנצי"ב לא ידעה מנוח, ועם צאת נכדו התרומם אף הוא ושרך את רגליו אל עבר הישיבה.

הוא הגיע עד לגרם המדריגות, ועצר תחתיו. פניו חוורו כסיד, עיניו הלוהטות חשכו, וימינו נשלחה לקיר הסמוך. טורים טורים של תלמידים יצאו בהלוך איטי, קודר, מבעד לשערים הכבדים, שזה לראשונה נפתחו שניהם לרווחה; הגמרות תחת בית שחיים, ועל פניהם ענה כבדה.

... והשעה 9.40... צצומו של סדר!...

ר' נפתלי צבי עצר את אחד התלמידים, ותבע לדעת:

"מה שם?!"

התלמיד-נער צעיר — מאן לבשר את בשורת השכול, נשא רגליו והסתלק במרוצה.

פריידעסקי, שר המחוז, נתקל ביציאה, בראש הישיבה הניצב שחוח ליד המדריגות.

"דברים קשים רבין, אה?..."

וכאשר נענה בפניו החוקרות של הנצי"ב, מכר כי כאן הזדמנות-פז לשוב ולדקלם בנעימה דרמטית את דבר המבשר:

"מהיום והלאה..."

עיניו התוהות של הנצי"ב שבו ונתלו בו בקוצר רוח. הלשון הרוסית לא היתה נהירה לו...

נמצא מי שנאות לתרגם את הדברים באוזני האב השכול.

הכסא שטולטל מבית הישיבה, הובא ברגע הנכון. הנצי"ב קרס תחתיו, והטיל אליו את גופו המיוגע. פניו הקודרות לא החליפו גוון, אך דמעות-דם שטפו טיפין טיפין ולחלחו את הכסא, ואת מגפיו הנוצצים של פריידעסקי שר המחוז, שעדיין ניצב היה על ידו, שפוף קמצא, והגליון הרשמי מתנופף לרוח היום. היהירות בעיניו פנתה את מקומה לארשת נבוכה ומשתאה.

הנוכחים מבקשים היו שיאמר דבר, שיקונן, בת היה להם שישמיע זעקה גדולה ומרה שתרעיד את וולוז'ין כולה.. השתיקה הקפואה התרידה את הלבבות. שתי מלים בודדות צלחו את נפשו הפ-צועה:

"יד' ספרים!!..."

אהה! הספרים! לא נתנו את הדעת עליהם. קומץ תלמידים נחפז אל בית המדרש, כל עוד לא נחתמו דלתותיו, הסביר משהו ברגש רב באוזני האיש שעל הפתח, שנסוג בהסוס, והניח להם להבלע בפנים.

החלה הטענת הספרים: ספרי תורה, ש"ס, ראשונים ואחרונים... כל ארגז ספרים שהוצא לווה ביללות קורעות לב, משל הוצאה "המטה" מן הבית; אבר נוסף נתלש מן הגוף. אנשי העיירה התאספו כולם, אנשים נשים וטף במורד הגבעה, ואיש איש פירש לפי דרכו את האסון, נשים הספיגו את הממחטות בדמעותיהן, ולחצו את עולליהן אל לבן, ראש הגבאים הזדקף ביראת הרוממות, החליק עיניים מכווצות מצער על פני הבנין הנישא; הניח את ידו על לוח לבו, ועזב את המקום במרוצה. לבו החלש לא אצר עוד כח.

התלמידים התגודדו במבוכה מסביב לבנין. אלו מהם, בעלי רוח סוערת עמדו והטיחו את ראשם בכתל, או הרבו בדברים עד לורא. אחרים בעלי רגש ודמיון, שבו ונסו — ללא הצלחה יתירה — להציץ פעם נוספת אל פנים הבית שצווה להם את החיים. נמצאו גם כאלו, מישבים יותר, שפשפשו והעלו מתוך אחד הארגזים הסטונים גמרא; תחמו לעצמם פינה שלווה, הרחק מן ההמולה, הסיטו ביד קשה את ההוה הנורא, והמשיכו במקום שהפסיקו.

"... הסבר שני ניתן להעמיס בלשון "בעל-המאור"...

אלא שההסבר השני, שוב לא היה "וולוז'יני".

ספריה של ישיבת וולוז'ין שהועברו לאוניברסיטה הבילורוסית במינסק ומצוה לישיבות "אמרי וולוז'ין" בבני ברק.

———————

משה חיים הטיקטינאי התבודד עם עצמו מא-חורי הבנין. מבקש היה לדעת, מה עליו לעשות או לחשוב עתה. חצי שנה שהשגחה קרבה אותו לוולוז'ין, הצמידה אותו אליה בעבותות של אש. לא העלה על דעתו כי קיים כח כלשהוא העלול לנתקו. התקרב מעט אל הכותל הצונן; נסה להתחכך בו, להניח עליו את ראשו, ונרתע לאחוריו: לא עוד היה זה כותל של ישיבה.

השקיף בעד החלון האחורי אל ההיכל פנימה, ונחרד כאשר נתקל בעיניו הקרות, המלגלגות של סטאנוב פריסטוב, פקיד החבל. הלה שיגר אליו חיוך צונן, פשט את זרועותיו; פתח — לשם תוספת נופך ודרמה — את דלתות הענק של היכל ה', ושב וטרק אותן בתנופה אדירה. תם ונשלם. משה חיים לא הספיק לראות את הפקיד מטביע ברוב רושם את חותמת השעווה המלכותית על גבי הדלתות; אף נבצר ממנו לשמע את ההכרזה האר-סית, כי הוד רוממותו אלכסנדר ירום-הודו יטול, בחסדו, את נפשו של זה שיבקיע את חותם השעו-ה... יגון נורא שטף אל לבו לבלי נשא. קרא השתטח מלא קומתו על גבי העפר התחוח, עפרה של וולוז'ין — עליו פסעו בתשעים שנות ממלכתה דמויות הוד, כר' חיים מיסודה, ר' איצלה בנו, רבי יוסף דב, הדורות-דעה של מבקשי ה', — והרווה אותו בדמעותיו.

— כי עפר של ישיבה. נותר כזה, גם כאשר יטביע פריסטוב את חותמו המלכותי של הצאר ירום — או ישפל — הודו, על גבי דלתותיה; גם כאשר יוזזו הסטנדרים, שם בפנים, בודדים לנפשם ———

* * *

"יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵיהּ רַבָּא!! ———"

קולו של ר' חיים הלל פריד, ראש הישיבה הרשמי, הנכד של רבי איצל'ה הגדול, נשמע חלול, משתנק. הנצי"ב על עמודו, האריך הפעם שלא כדרכו, בתפלה, ונחל דמעות משוך תחתיו.

מנחה. כל חדרי הבית — מעונו של הנצי"ב; ומבואיו, מלאו מתפללים, בני הישיבה, ומקצת אנשי העיירה שמאנו לפרוש לבתיהם בשעה הקשה. אליו חיים "הברודסקאי" שנפשו ספונה היתה זה שבע עשרה שנה בין הכתלים הוולוז'יניים, ניגש לפני העמוד.

תפלת "אשרי" נמשכה שעה ארוכה. כתפיו של ר' נפתלי צבי "הכהן הגדול" הניצב על חרבות היכלו — מרותתים בבכי כבוש, כאשר קולו האדיר של ה"ברודסקאי", הולך וחזק:

"——— צַדִּיק ה' בְּכָל דְּרָכָיו ——— וְחָסִיד בְּכָל מַעֲשָׂיו ———"

לאחר "עלינו", ניגש רבי חיים הלל לומר קדיש. איש לא אמר דבר, ואף אצבע לא הורמה לעצור. אך כל העיניים נתלו, מדרך הטבע, בו, הנצר לשושלת המלוכה. פשוט היה הדבר, שהוא האיש שיהא אומר את הקדיש אחר מותה הגדול של כנסת ישראל.

המילים המרתיתות, שבקעו ברסוק הברות מגרונו המשתנק של ר' חיים הלל, חתמו פרק עטור תהלה, של ארמון המלוכה לבית וולוז'ין:

"יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵיהּ רַבָּא!! ———"

* * *

ירד הלילה.

סופת שלג עזה וקרה מקפיאה, הטילו את חיתתם על עולמו של הקודש-ברוך-הוא. חושך בלהות עטף את הגבעה המתנשאת למרגלות בנין הישיבה. דמויות מצונפות, מכורבלות בבגדי ישיבה-דל, הטילו עצמן בצוות-מצה אל תוך הסופה המשתוללת. הקיפו, פעם אחר פעם, את הבית הקודר, נצמדו ללא אומר אל הקירות המושלגים, ושילחו מבטים יוקדים אל החלונות החשוכים. נר-נשמה בודד הפיץ עדיין ניצוצות זעירים, שהור-גישו את החשיכה העבותה. מבצר התורה שהאיר תשעים שנה, לילה לילה, על פני הגבעה המתנשאת, על פני העיירה כולה, הצטנף בתוך עצמו, וחשך וקודר.

זליג, אף הוא עמד שם. זליג מ"ועד הקהלה", זליג, שאיש לא היה משייך אותו אי פעם לישיבה, לינונה ורגשותיה; זליג שבלבו הקשה שמורה היתה טינה עמוקה לישיבה ותלמידיה, עוד מימי "מס השמרים" ("קורובקה") והכסוכיו... זליג שמ-עודו לא עבר את סיפו של בית הישיבה; ושהיה מתאוה — הלכו לשונות רכיל — כי המלשינות תשא חלילה פרי... אף הוא מצא לו בערב האזמים הזה פינה קפואה וקודרת משלו; ליטף בערגון את הלבנים; הצמיד את ראשו המסורבל בין אריחיו המחוספסים של הבית, ושחרר את יגונו בשאגה מרה, שהדיה שבו והתגלגלו שעה ארוכה על-פני הבאיות ומרחבי השלג הקפואים:

"אה! יְשִׁיבָה... יְשִׁיבָה!!..."

* * *

(המשך יבוא)

קהילת פוטנאק בהונגריה ורבניה

לרגל הופעת שו"ת "נהרי אפרסמון" להגה"ק רבי יעקב טעננבוים זצ"ל אב"ד ור"מ פוטנאק — במלאת תשעים שנה להסתלקותו

מאת: הרב מ.א.ז. קינסטליכער

יסוד הקהילה ורבה הראשון

פוטנאק — עיירה הונגרית טיפוסית בצפון המדינה במחוז בורשוד-גומור, ליד גבול צ'כוס-לובקיה דהיום, בה היתה קיימת קהילה יהודית תוססת במשך למעלה ממאה שנה, עד לחורבנה ועליית יהודיה על המוקד בשנת תש"ד. הקהילה נוסדה בשנים מאוחרות יחסית, עקב הגבלת השלטונות להתיישבות יהודית בכל המחוז, מלבד משפחות בוד-דות שגרו במקום עוד בתחילת ה' אלפים ת"ק.

בתחילת שנות ה' ת"ר, עם פתיחת השערים במחוז בורשוד-גומור להתיישבות יהודית, התחילו יהו-דים להתיישב בערי הסביבה, בשנת תר"י נמנו אז כארבע מאות וחמשים משפחות יהודיות במחוז, בכללם שלשה קהילות מוכרות רימא-סאמבאט, עם עשרים משפחות. ראדאנף, 15 משפחות, ועם הגליל שלה 50 משפחות, וכעבור שנתיים מינתה גם רב לעצמה. הקהילה הגדולה אז במ-חוז, פוטנאק, שכללה 35 משפ-חות, היו קשורים אליה הקהילות בטארנאליא, רימא-סעטש וגלי-לותיהם, שחיו בהם כמאה ועשרים נפשות ("בן חנניה" שנה רביעית עמ' 14).

בשנת תר"י נוסדה ה"חברה קדישא", והוקדש מקום לבית החיים בפאתי העיירה. גם שאר מוסדות הקהילה נוסדו שם בפאתי העיירה. שם נבנה מקוה הטהרה ששימש את הקהילה עד לחורבנה, נקנה בית שהוקדש לבית הכנסת, ובית להגאון רבי שלמה זלמן ברודי זצ"ל, שנבחר לרבה הראשון של פוטנאק.

רבי שלמה זלמן נולד בשנת תקפ"ד בעיירה שאיר-קאדינץ שבמחוז בורשוד, אחיו הגדולים משה וצבי ז"ל למדו בישיבת פרשבורג, כנראה אצל מרן ה"חתם סופר", ונפטרו שם בדמי ימיהם. הרב עם כל תלמידיו ליוו אותם בדרכם האחרונה, ובהספדו הכריז עליהם "אשרי יולדתם". גם אחיו רבי שמואל ז"ל (שדר לאחר מכן בהאנגאטש) ורבי מרדכי ז"ל (שנשאר לדור בעיירת מולדתו שאיר-קאדינץ, נפטר בשנת תרכ"ד לערך), למדו בישיבת פרשבורג ובאויבן ישן, והצליחו בלימודיהם. הצעיר שביניהם רבי שלמה זלמן הלך בעקבותיהם, כבר בגיל רך כבן עשר עבר לעיירה הסמוכה שאיר-סענטפעטער ללמוד בישיבת הרב שם, כנראה אצל הגאון רבי דוד יהודה רוטנברג זצ"ל בעל ה"תהלה לדוד", ששימש שם ברבנות. בגיל י"ג עבר להערפעלט לישיבת הגאון רבי יהושע כ"ץ ראפאפורט זצ"ל, מגדולי תלמידי החת"ס, מח"ס "מהר"י כץ", משם המשיך לישיבות נוספות. לאחר שהוסמך להוראה ע"י רבני פרש-בורג ואויבן ישן חזר לביתו, ונשא לאשה את מרת דבורה ע"ה בת רבי יעקב רייניץ ז"ל מבאלאט-בורשור.

בשנת תר"י לערך נבחר כאמור לכהן פאר כרבה של פוטנאק והגליל. עם בואו מצא כר נרחב לפעילות, המקום היה שומם מב-חינה רוחנית, והוא החל לבנות את אישיות הקהילה ממסד ועד טפחות. בין הראשונים שהשתקעו במקום היו בני משפחתו, רבי אברהם האפמאנן ז"ל. בן אחותו (אשת רבי נפתלי הירץ האפמאנן ז"ל מסאיר-וועלעזש), ורבי משה בלוי ז"ל, חתן אחותו, שהיו תל-מידי חכמים, הם סייעו בידו בהבאת מלמדים שילמדו תורה לתשב"ר, בין המלמדים הראשונים נמנה רבי אריה קליין ז"ל. אור התורה החל לחדור למקום, עד שגם פשוטי העם העריכו והעריצו את הרב על פעליו לקידום וביסוס החינוך בקהילה. מלבד זה ייסד במקום ישיבה, אשר בה הרצה שיעורים לתלמידים שבאו לשאוב מבאר תורתו.

הרב שהקפיד על ניהולה התקין של הקהילה, לא נשא פנים לאיש, כל ימיו נזהר לא לקחת מתנות מבני קהילתו, מלבד המשכורת הדלה שהוקצבה לו מקופת הק-הילה. למדנותו ופקחותו היתה לשם דבר, ומקרוב ומרחוק באו אליו להתדיין בסכסוכים שנתהוו ביניהם. וגם אז הקפיד לא לקחת "דמי פסק". במשך השנים נקרא לכהן בקהילות גדולות יותר. אולם העדיף להשאר בפוטנאק ולהמ-שיך במשימות שהציב לעצמו לרומם קרן הקהילה.

עם התפתחות הקהילה, ובפרט מעת שהיהודים החלו להתיישב במרכז העיירה, הורגש צורך לבנות בית כנסת חדש ומרווח. ובשנת תרכ"ה נמכר ביהכנ"ס הישן בכדי לבנות בית כנסת חדש בתוך העיר, עקב כך פנה הרב אל הגאון רבי אהרן דוד דייטש זצ"ל אב"ד ב' יארמוט: "יען בני קהילתי מכרו בית הכנסת הישן כדי לבנות חדש, וזה נגד הש"ס... אם ימחה בידם" בתשובתו הוא מתיר "יען שבני קהילתו דרים רחוק ממקום בית הכנסת, ועל כן ביהכ"נ החורף אינם מתקבצים כלל בימי החול, רק מתחילה היה מעכ"ת נ"י דר שם, והוא עם תלמידיו היו שם עשרה... עכשיו שבעון הדור נחלש ואינו יכול ללמוד עם בחורים, והוצרך גם הוא לעקור דירתו משם... ודר ג"כ רחוק מבית הכנסת סמוך אצל שארי יהודים, ובחורים אינם שם עכשיו, ונתבטל התמיד שם בימי החול" ("גורן דוד" סי' ח'). ואכן נבנה אז בית כנסת מפואר בתוך העיר, שהיה המרכז הרוחני של הקהילה במשך כל שנות קיומה.

בשנת תרכ"ו התאספו במי-האלחיטץ חלק מרבני הונגריה המפורסמים, ובראשם הגאון רבי הלל ליכטנשטיין זצ"ל שהיה לאחר מכן אב"ד קאלאמייא, והחליטו החלטות שונות לגדור פירצות בקהילות ישראל, ההחל-טה הראשונה היתה שאסור לרב לדרוש בלשון לאומים. ההחלטות עוררו פולמוס במקהלות ישראל, וגרמו למחלוקת בהרבה קהילות, אשר אין כאן המקום לעמוד על כך. מחלוקת זו לא פסחה גם על פוטנאק, שכן הרב היה דורש ג"כ בהונגרית, בפרט שהרבה מבני הקהילה הסתופפו בצל קדשו של רבי הלל ליכטנשטיין זצ"ל, ששימש אז ברבנות סיקס הסמוכה, ונתהוותה מחלוקת עצומה בקהילה.

במלחמה נגד הניאולוגים

גם מתוך תשובה של הגאון בעל ה"נטע שורק" (חו"מ סי' כ"א) משנת תרי"ל אל ראשי הק-הילה, אנו מתוודעים לדברי ריבות שנתהוו בקהילה, הוא דן שם או-דות שני מוסדות צדקה הקיימים בעיר, "חברת גמילות חסדים" וחברת "משכיל אל דל", וחלוקת ההכנסות ביניהם. כמו"כ הוא מציין לפסק דין שהוצא כבר, "שכל הדברים אשר נגד הש"ץ הנה בדבר איסור היותר לאכול מזבחו, יציצו דבריהם לפני המרא דאתרא נ"י, ובשאר ענינים הרי הוא עומד תחת ממשלת הקהל החדש". כנראה שהריב לא נשקט, ובשנת תרל"א כותב הגאון רבי חיים סופר זצ"ל בעל ה"מחנה חיים" אל "החכם כבוד המאה"ג הרב ר' שלמה נ"י אב"ד פוטנאק" בנידון זה, ובין השאר, "שערכתי מכתב לאיש מכירי החשוב ר' פנחס וייס נ"י שאני משביעו באה-בתי אליו שירף ולא יחזיק עם השוחט" (ק"ן סופר מכתב מ"ב).

רבי פנחס ב"ר אלחנן וייס הנ"ל, "היה נכבד הקהילה ומהראשונים שבאו הנה לדור והיה ממייסדי הקהילה והחברה קדישא, ונודע ומפורסם בפעולת צדקתו והש-תדלותו בטובת הכלל ובטובת כל פרטי" (נהרי אפרסמון יו"ד מ"א).

במשך השנים נוסדו במקום מוסדות תורה צדקה וחסד, שהיו לתפארת הקהילה, ביניהם "חברת תלמוד תורה", "חברת גמילות חסדים" "משכיל אל דל", "ביקור חולים", "חברת ש"ס", "חברא סנדקאות", "חברת נשים", "תפארת בחורים" ועוד, שפיתחו פעילות ענפה בכל התחומים.

על פי החלטת השלטונות התקיים בשנת תרכ"ט בעיר הבירה פעסט ה"קונגרס" הידוע של קהילות ישראל בהונגריה, שהיה אמור לקבוע את תקנות היסוד של כל הקהילות במדינה. עם השתלטות המשכילים על ני-הול הקונגרס, פרשו ממנו גדולי ישראל ומנהיגי היהדות החרדית. הפורשים ייסדו אז לאחר מאמצים אדירים את הארגון הארצי של הקהילות האורטודוקסיות שהתקי-ים עד לחורבנה של אירופה המזר-חית. רבי שלמה זלמן עקב מחלתו נבצר ממנו להשתתף בקונגרס, אולם עקב מרחוק אחרי התרחשויות הרות הגורל, והמריץ את בני קהילתו לא להצטרף ל"חוקי הקו-נגרס", דהיינו לארגון הקהילות הניאולוגיות, ובעזרתו של הצדיק רבי יצחק רייך זצ"ל ממנהיגי היהדות החרדית, החליטה פוטנאק להצטרף לארגון הארצי של הקהי-לות האורטודוקסיות, שהתבססו על שלטון השולחן ערוך בכל תחומי החיים וניהול הקהילה.

רבי שלמה זלמן כיהן פאר בקהילה במשך כ"ב שנה, עד להסתלקותו ביום כ"ג מר חשון תרל"ג והוא בן נ"ב שנה, ונטמן שם בפוטנאק. מיוצאי חלציו ידוע חתנו הגאון רבי יצחק אייזיק שטערן זצ"ל דומ"ץ מישקולץ. מחידושי תורתו שהשאיר אחריו בכתובים, הועברו לידידו ר' משה רוטנברג ז"ל על מנת להוציאו לאור עולם. ר' משה עבר בזמנו לארה"ב וייסד בניו-יורק את הק-הילה האשכנזית, ועד לפני תש-עים שנה לא עלה בידי משפחת הרב לברר גורל הכתבים ("מא-דיאר ושידי סעמלע" שנה 29, שם מוקדש מאמר לקורות הרב הראשון בפוטנאק).

מייסד הקהילה רבי פנחס וייס "הלך מפה בעסקיו ולא שב, וב-שמתו יצאה בדי"ן תשרי העבר (תרל"ד) בק"ק א' אירשא, ונקבר שם ביום שלאחריו". באותו הדור נזקקו לשאלה "האם יש היתר לפנותו ולהביא הנה לבה"ק דפה", והכריעו כי אין היתר לפנותו (נהרי אפרסמון יו"ד מ"א, מהר"ם שיק יו"ד שנ"ה, מחנה חיים סוף או"ח ח"ג). וכנראה נשאר טמון בבית החיים של הקהילה עתיקת היומין באירשא. בצוואתו השאיר מכספי עזבונו לקהילת אירשא, ובפרט השאיר קרן קיימת לקהילת פוטנ-אק, שבנוגע למילוי צוואתו נזקקו שוב גאוני הדור (מהר"ם שיק יו"ד ר"ל"ה, נהרי אפרסמון יו"ד מ"ז וחו"מ ט"ז, נטע שורק חו"מ סי' י"ט וכו'). בין השאר "הניח את ביתו לחברה קדישא שישכירו אותו בכל ג' שנים ומה שיעלה השכירות יחולק לעניים וגם להש-יא בהם בתולות עניות". קרן זו היתה קיימת בפוטנאק עוד הרבה שנים לאחר פטירתו, ובשנת תרנ"ז התעוררה שוב שאלה בקשר למח-לוקת הכסף (נהרי אפרסמון י"ד ס"ח).

גם לידידו הגאון רבי חיים סופר זצ"ל השאיר מכספי עזבונו, וכפי שהוא מספר בהקדמה ל"מחנה חיים" (או"ח ח"ג): "איש אחד היה בעיר פוטנאק ושמו ר' פנחס וייס ז"ל, איש ירא אלקים עוסק במצוות שבין אדם למקום ובין אדם לחבירו, פיזר ונתן לאביונים ודלים ולאלמנות ויתומים, נודע בשערים שמו, והעולה על גביהן אוהב תורה ומכבד התורה, הוא הספיק בידי להוציא בדפוס ספרי מחנה חיים ח"ב על או"ח ואה"ע, ובשנה העבר נסע מביתו ונחלה ומת בה' תשרי בק"ק אורשא, ופקד בצוואה שלו ליתן בידי לדפוס ספר, והיו עיכובים שונים, ואחר סוכות העבר קבלתי מכתב מאל-מנתו אשתו השניה, שהיא תשמור צוואת בעלה, מיד קיבצתי המ-כתבים כתב ידו ונתתי אותם להעתיק... זכות התורה יגן על נשמת איש היקר והחשוב ר"פ ז"ל... זכרו לא יסוף מעמו ושמו יהיה לברכה בקרב הארץ". בסוף הספר הקדיש קונטרס על שמו בשם "גבעת פנחס", המכיל בירור הלכה בנוגע להעברתו מאירשא לפוטנאק, שהוזכר כבר למעלה.

עם התייתמות כס הרבנות בפטירת רבי שלמה זלמן, תרו ראשי הקהילה אחרי מועמד מת-אים שינהל וינווט במישרים את חיי הקהילה. מעניין מכתבו של המהר"ם שיק אל ה"מחנה חיים" בחודש טבת שנת תרל"ג, "שמעתי בק"ק פוטנאק צריכים ורוצים לקבל רב ומורה, וחתני הרב המופלג מו"ה יעקב פראגר נ"י (בעל שו"ת שאילת יעקב)... כולם מספרים בשבחו... וידעתי להודיע נאמנו נ"י בק"ק הנ"ל מכירים, ימליץ נא פר"מ נ"י עבורו לקבלו לרב דשם..." (ק"ן סופר מכתב נ"ה). לבסוף נפלה הבחירה על הגאון רבי יעקב טעננבוים זצ"ל, ששמעו הטוב הלך לפניו.

רבי יעקב טעננבוים זצ"ל

אביו הגאון רבי זאב והאלף טעננבוים זצ"ל, היה תלמידו המובהק של הגאון רבי עמרם חסידא זצ"ל אב"ד אירשא וה' מאר ומנו"כ בצפת. נשא לאשה את בתו של הגאון רבי שרגא פייש פרנקל מבית חלפון זצ"ל אב"ד בינך-רוסקא. מגזע בעל "עבודת הגרשוני" ה"צמח צדק" והגאון רבי העשיל מקראקא זצ"ל. בשנת תקי"פ נתקבל לאב"ד סע-גדרא, ובשלהי שנת תר"ו נתמנה לרבה של קהילת הערפעלעס, שם הרביץ תורה ויראה עד להסתל-קותו ביום ב' דר"ח אלול תרל"ג ושם מנו"כ. מחיבוריו נדפסו ספריו באגדה ודרשות, "פלגי מים" (אובין תר"ן), "קריה נאמנה" (וויען תרי"ד), "רחובות הנהר" (אונגוואר תרכ"ד, סיגעט תרכ"ו), "אילת השחר" (מונקאטש תרל"ו).

הבנין החרב של בית הכנסת בעיירה.

שנתפרסמו בהסכמות גדלי הדור, "הישמח משה" שמכנהו "ארז אשר בלבנון", "ראיתי במכתביו הקדושים...", המהר"ם א"ש מאונגוואר, וחותנו-תורתנו הגאון רבי ליפמאן שטיין זצ"ל אב"ד סערדאהל.

זכה לנטוע שני ארזים גדולי תורה, בנו בכורו הגאון רבי שרגא צבי ט"ב זצ"ל שנולד בשנת תקפ"ו, מילא מקום אביו ברבנות סעגדרא משנת תר"ח, ואח"כ נתקבל כשו"ר תול"ד לאב"ד מ' טשאטה. נודע בשערים בחיבוריו הגדולים "נטע שורק" שו"ת, חי-דושי סוגיות, על התורה ודרשות, נפטר ד' אדר ראשון תרנ"ו, ושם מנו"כ.

בנו השני נולד "ביום ט"ב לחודש תמוז תקצ"ב א' פרשת מטות בעלות השחר אשר הרחמים מתגבר בעולם, והאיר הבוקר נולד לי בני חביבי יעקב, וקראתי לו שם זה להקים שם הגאון בעל "חות דעת". והבורא כל יזכנו שי-כירו הכל כי הוא זרע ברך ד'...". ואכן זכה אביו וברכתו נתקיימה במילואה. למד תורה במלוא חופ-ניים בישיבת אביו, ובעודו צעיר לימים בשנת תר"ח, נתקבל לרבה של קהילת טאליא, ונתקבצו שם תלמידים לשאוב מבאר תורתו. בהיותו שם פנה אל ה"דברי חיים" מצאנז אודות כשרות תרנגולים מסויימים, ובמכתב תשובתו משנת תרכ"א, ענה לו בכבוד גדול. על אף גילו הרך, "לכבוד ידידי הרב הגדול החריף", ומסיים: "כ"ד ידידו דורש שלום תורתו בלב ונפש חפצה" (נהרי אפרסמון תניא סי' ל'). לאחר כעשר שנים לכהונתו שם עבר לכהן ברבנות מ' טשאטה בשנת תר"ל. לא עברו אלא כשלש שנים וכאמור נתייתם כס הרבנות בפוטנאק, ונתמנה רבי יעקב לאב"ד ור"מ הקהילה. על מקומו במ' טשאטה, נתמנה כאמור אחיו הבכור ה"נטע שורק".

עם התמנות הרב החדש הגיע לקהילת פוטנאק תור הזהב, מלבד פעליו הגדולים לביסוס וביצור הקהילה ברוחניות, הקים ישיבה שגדלה ברבות הימים. כבר ברא-שיתו נמנו בישיבתו כשמישים תלמידים שהגיעו מקרוב ומרחוק לשאוב מבאר תורתו. פוטנאק נהפכה למרכז רוחני שהכל פונים אליו. התמסר לתלמידיו יומם ולילה בהרבצת התורה ויראה, (מבית מדרשו יצאו ברבות הימים גדולי תורה, ביניהם ידוע רבי יוסף שלמה רייניץ זצ"ל אב"ד דקהל ספרדים מישקולץ, רבי פנחס בר' ליצר זצ"ל אב"ד סערענטש, רבי יוסף הכהן שווארץ הי"ד מג"ם בבראסאדיין, רבי יהושע בריסק זצ"ל אב"ד טיסא דאדא, רבי שמעון באלטשטיין זצ"ל אב"ד יאסי והאב"ד בק' יארמוט. רבי נתן צבי בריסק זצ"ל אב"ד סאל-אנטא, רבי יואל זאב והאלף באל-טשטיין הי"ד אב"ד ק' העלמעץ, רבי משה והעכטלער זצ"ל רב בניו יורק, רבי שמעון סג"ל לאוויא זצ"ל מגרינברג-פיורדא, וכן בניו תכדיר רבנים ומרביצי תורה בק-הילותיהם.

גם לאחר שעזבו תלמידיו את ישיבתו לא הסיח דעתו מהם. אופייני לכך מה שכותב בתשובה לתלמידו רבי יוסף שווארץ זצ"ל: "אהובי תלמידי, מעת שהלכת מאתי דרשתי תמיד אחריך ומאד שמחתי בשמעי שאתה לומד בי"ה בהתמדה נכונה ופנית הולכת לאוהל התורה לבלתי לכת אחר עצת בחורים אשר יפנו אחר דברי שקר, וכבוא מכתבך אלי נתתי שמחה בלבי..." (נהרי אפרסמון יו"ד ק'). וכשאב פונה ברגע לבנו, "עתה באתי לביתי ומצאתי את מכתבו היקר... כבר הודעתי... שהם מתנהגים בדרך ישרה, ולומדים השיעורים מגידים כסד-רן, ועומדים בכל פעם בנסיון ומשנתם עולה יפה" (שרש יעקב סי' ר').

מהמתיישבים הראשונים בפוטנאק היה כאמור רבי משה בלוי זצ"ל, אחד מבניו היה בעל כשרון נפלא, ועוד לפני גיל הבר מצוה נכנס ללמוד לישיבת הרב, בהיותו בן ט"ו שנה הוכתר מרבו בתואר "חבר", ועבר ללמוד לי-שיבתו של הגאון רבי מרדכי הור-וויץ זצ"ל האב"ד שימלויא, ולאחר כשנתיים הוכתר מרבו זה בתואר "מורנו", כשחזר התלמיד לעיר מולדתו, נתכבד ע"י רבינו לדרוש ברבים בבית הכנסת, בכדי לעודד לעלות גם הלאה במעלות התורה. רבינו שדאג לעתיד תלמידו, הס-ריצהו להמשיך בתלמודו בישיבת הגאון בעל ה"שבט סופר" בפ-רשבורג, ולא בישיבה מודרנית בגרמניה כפי שהיה במחשבה תחילה, ואכן הצליח במשימתו (הצופה לחכמת ישראל).

בד בבד עם פעילותו בתוך הקהילה והישיבה, עמד גם בפרץ במלחמת הדת שהיתה אז במדי-נתו. עוד בהיותו אב"ד טאליא, השתתף באסיפת הרבנים בעיר מיהלאוויץ בשנת תרכ"ו, וחתם גם על התקנות שתיקנו שם לביצור חומות הדת. בשנת תרכ"ט בעת האסיפה הגדולה בפעסט בהשת-תפות מאות רבני הונגריה, היה ג"כ בין המשתתפים ומניחי היסוד להקמת הקהילות האורטודוקסיות בהונגריה. מעניינת התבטאותו של הגאון רבי שמואל רוזנברג זצ"ל האב"ד אונסדורף, "כשהלכתי בשעת החלוקה (בשנת תרכ"ט) בעיר פעסט בכינוס לצדיקים וג-אונים מצוקי תבל, ובתוכם ראיתי את הגאון הצדיק מוהערפעלט

(המשך בעמוד י"ד)

המודיע — עמ' י'
יום וערש"ק כ"א שבט מ"ז

"יד-דוד"
צרכניה למשפחות ברוכות ילדים
רח' ים סוף 101 סנהדריה המורחבת טל. 825233/4
מבצע השבוע:
בואמס 3 ק"ג 8.40
קורנפלקס קלוגס ½ ק"ג 3.95
אננס בד"ץ 1.69
תירס בד"ץ 0.98
ממרח שוקולד ½ ק"ג 0.90
טיטו ½ ק"ג 1.95
קרם ידיים פנג'ל 2.69
סבון הוואי 0.69
מחלקת מוצרי תינוקות
איזוסיל 11.70
מטרנה 5.50
נרבר 0.79
סיטולים נסיך קטן 9.90
ספנקים 9.60
מטהסות לחות 180 יחידות 2.90
מבצע עופות בד"ץ
תחת פיקוחו של הרה"ג ר' מאיר ברנסדורפר שליט"א
1 ק"ג עוף 6.40
מחלקה מיוחדת לפורים בהוזלות:
תחפושות
מסיכות
אקדחים
ממתקים
בובביות
משקאות חריפים ויינות
ניתן להשיג סלסילות שי לועדי עובדים למוסדות תורניים הנחה מיוחדת
ירקות ופירות סוג יום יום בהשגחת הבד"ץ של העדה החרדית לעניני שמיטה
עופות ובשר בהשגחת העדה החרדית במחירים מוזלים
כמו"כ נפתחה מחלקה חדשה לדגים
קרפיון חי, סחון, כסיף, בורי, אמנון, סרדינים ועוד + סחינה במקום
מתקבלות הזמנות בטלפון: 825233/4 — 828263
על כל קנייה מעל 60 ש"ח — משלוח חינם
פתוח רצוף מ-7.00 בבוקר עד 8.00 בערב
יד-דוד כדאי לבוא מכל העיר

הרב שלום חיים פרוש

איש אלקים קדוש הוא

"עבוד התפ־ה'" כך כינה אותו רבן של ישראל מרן ה"בית ישראל" מגור זי"ע, ואכן תפלתו הק' היתה כבן המתחטא לפני אביו ועושה לו רצונו, כל כולו חטיבה אחת של דביקות בקונו, עד שהיה בעצמו בבחינת: ואני תפלה.

מתורתו הק' בהקדמה ל"תפלת הצדיקים" הוא התפלה המקודית של רבינו הקדוש הרבי ר' אלימלך זי"ע מליזענסק למדים אנו באפס־מה על גודל עבודתו וקדושתו שהיה כחד מקמאי. למרות שעלה בידו להסתיר עצמו, ולא רבים יחכמו לדעת ולהבין עד כמה עמקו דרכיו הק', בהיותו כשרידי צדיקי דורות עברו, וכהגדרתו הקולעת של מרן ה"בית ישראל" מגור, זי"ע בצאתו מהקודש בליל ר"ה — לאחר שביקרו לברך ולהתברך — אפארייטישער רבי — (אדמו"ר מדור קודם).

וכך הם דברי קדשו "מבואר שעיקר ענין התפלה למסור הכל להשי"ת כל חיותו וגם התפלה השלך על ה' יהבך בדרשת חז"ל אין התפלה נשמעת אלא אם משים נפשו בכפו (תענית ה, א) כמו מי שיש איזה חפץ ביד איש, יכול בנקל למסור לכל מי שירצה, כך ענין תפלה השתפכות הנפש וכי־סופין ונעגועים להידבק במקור עליון".

כל מי שזכה אי־פעם לראותו בשעת תפלה, יוכל לשחזר לעצמו קטע זה של מסירות נפשו בכפו לגבי עבודתו הק' עבודה שבלב־זו תפלה, וכפי שציין להלן: כמו שמובא בחז"ל: אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו (פסחים נ, א) שימסור הכל בחזרה הן התורה והתפלה, הן חיותו וחשקיו ומאויו, ואז: בעת ההיא לאמור, יקיים: בכל עת יהיו בגדיך לבנים ושמן על ראשך אל יחסר (קהלת ט, ח) כי התורה והמצות הם לבושין דקדושה ולא יינקו החיצונים מאומה".

אותה תפלה טהורה שהיתה זכה ונקיה כתינוק בן יומו, היא שאפיינה את מהותו לא רק שלש פעמים ביום בשחרית, מנחה וערבית, אלא בכל שעות היממה, בבחינת: משים נפשו בכפו, ולא בכדי היה מרגלא בפומיה בכל עת, ורגיל היה לחזור ולשנן לפני צעירי הצאן שהיו חביבים עליו עד לאות, שיהיו ההידים לבין כראוי בקריאת שמע, כשהוא מפרש להם את הכונה הפשוטה של: שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד, וכדברי הרה"ק רבי יחזקאל מקוזמיר זי"ע — המובאים בספר של זקינו ה"תולדות אדם" מאר־סטרובא זי"ע: ובתורתך כתוב לאמור שמע ישראל וכו', שתכלית כל התורה היא הדביקות של שמע ישראל.

רצונך, הרי בכך מוגדרת עבודתו בחיים חיותו בעוה"ז למעלה משמונים שנה, בבחינת כל התורה כולה על רגל אחת, ואידך זיל גמור, דביקות אמיתית במסירות נפש, בשלבו את שלשת האהבות: אהבת השי"ת, אהבת התורה ואהבת ישראל כאחד, כשהוא עצמו מתעטף ב"הצנע לכת", למרות היותו תפלתו גלויה לכל, בהתלהבות עצומה ובקול רעש גדול שהחריד לבבות, עד שאפילו מי שלבו לב האבן נמס והיה כמים, וממש לא ייתכן היה להישאר שוה־נפש, כאשר שפתיו הק' רוחשו תפלה לקונו, אם בק־ריאת שמע שהיתה מהדהדת בחללו של עולם, או בעת שהעיד על בריאת שמים וארץ בקידוש ליל שבת כאשר כל הנוכחים ראו במו עיניהם שהשכינה הק' מדברת מתוך גרונו.

ושוב, ניתן ללמוד על אותה פנימיות נסתרת מדברי קדשו (שם להלן) "ובזה נוכל־להבין כונת הרמב"ן זצללה"ה (בפירושו על התורה סוף פרשת בא) "כי תכלית כונת היצירה שיתקבצו בבתי כנ־סיות ויתפללו ויודו להשי"ת, וי־אמרו לפניו ית"ש בריותיך אנו, המכוון שמוסרים הכל להשי"ת, כחומר ביד היוצר, כן אנחנו לפניו ית"ש, ואז נשלם אדם העליון, ויגרמו בזה להתגלות מלכות שמים והתיקון הגמור".

קים זה מה שכתב בזה, בה־ביעו את שאיפתו האחת והיחידה בכל ימי חלדו עלי אדמות, להשלים את הקומה העליונה, ולקרב התגלות מלכות שמים ותיקון העולם במלכות השי"ת, ולהמשיך שפע ברכה לכנסת ישראל כדברי קדשו בהקדמתו ל"ידבר בינה" (אבות) "וזה שאמרו (תורת כהנים קדושים) ואהבת לרעך כמוך — זה כלל גדול בתורה. כמו ע"י אהבת רעים יכולים להמשיך שפע, כמו שמובא בשם הרבי ר' משה לייב זצללה"ה מסאסוב באם איש ישראל נותן יד, כל אחד לחבירו נעשה יד אחת, ומגיע לרום שמים, [illegible] כל גדול בתורה, שהליגוד התורה יהיה גם כן בבחינה זאת (של המשכת השפע).

התורה והתפלה וכך תקון המ־דות היו כולם לגביו חטיבה אחת של הטבה, תיקון העולם ותיקון הכלל והפרט כאחד, שכן עבודתו היתה שלימות בכל, הן בינו לבין קונו, הן למען כלל ישראל, וכדרך שפירש (שם להלן) את מאמרם ז"ל: המתפלל צריך שיתן עיניו למטה ולבו למעלה (יבמות קה, ב) כי לב מרמז על אחדות: נשא לבבנו אל כפים (איכה ג, מא) כשנותנים יד אחת — לבו למעלה — אז: עיניו למטה, פועלים השגחת השי"ת עלינו למטה, כי עין בעין יראו בשוב ה' ציון (ישעיה נב, ח).

לפנינו השיפה הזעירה פחות מטפח, מאותה עבודה יוקדת כשרפי מעלה, בה עבד את קונו, בשלבו תורה ותפלה עם אהבת ישראל, בהיותו דורש טובתם ומוסר נפשו למענם בכל עת ובכל שעה, כדוגמת צדיקי קמאי בם דבק ואת תורתם קיים בשלימות.

צדיק נסתר - בתוך ההתגלות

יחיד היה רבינו בהסתרתו תוך כדי התגלות שהיתה נראית לעין כל, כפי שהעיד עליו יבלחט"א בנו כ"ק אדמו"ר שליט"א מביאלא בעל "מבשר טוב על קדשים" בעת שנשא מדברות קדשו ביום הש־לושים להסתלקותו "שדרכו היה גבוה מעל גבוה, כשדבר עם העו־לם והצדיק גלוי, ובכל זאת היה בחינת צדיק נסתר, שהצליח באופן נפלא להסתיר שמקו ורום מדרגותיו הנפלאים, והוא נטבע משורש עבודתו להשפיע ברוחניות וגשמיות בגלוי ובמסתרי יותר על כן, הסתרתו היתה "באופן נפלא עד מאד, ואפילו לאלו שפעל להם ישועות נראות כמו בזמן הבעש"ט הקדוש – וכמו שסיפרו לנו – עם כל זה שכחו מזה מיד בחיים היותו, ולא נתקשרו אליו כדבעי, וגם יש שלא נהגו בכבודו — כמו שהיינו חייבים לאיש קדוש ונורא".

מקובל בפי חסידים כי הרב מלובלין זי"ע הסתיר עצמו ומד־ריגותיו ברוח הקודש ובמופתים גם רבינו הק' עלה בידו להסתיר גדלותו בזה שבעיני הבריות נראה היה כמרבה להטיף בעניני "פרומקייט" וכדומה, בעוד שכל זה היה מעטה על גדלותו האמי־תית שהיתה למעלה מהשגתנו.

כך ממשיך כ"ק אדמו"ר שליט"א את דבריו על אביו — רבינו זי"ע "שהיה בקדושתו ומהדרתו ועבודת הקודש שלו כאחד מן הקדמונים מדורות הקודמים, וקשר שני הדורות שלפני השואה האיומה — שנעקדו על מזבח ה' רוב הק' של כלל ישראל — לתקופה שלנו" ואכן, הוא היה המקשר בין דורות קודמים לדור אחרון של עקבתא דמשיחא, בה־יותו משרידי כנסת הגדולה בכל עניניו, ובמיוחד "העביר את הספר תורה החיה של תורת הבעש"ט הק' בלי שינויים כל שהם, מהדור הקודם לדור זה, והשתיל והשרי־שם בזמן הזה ובהסתר ובהעלם בכל העולם כולו, בהיותו צדיק יסוד עולם ומקיים הדור".

זכותו אבלחט"א בעת רצון לשמוע מרבינו זי"ע כי לאחר המלחמה העולמית הראשונה, עם חדירת טומאת "ההשכלה" הבר־לינית לתוך פולין, בעקבות הכי־בוש הגרמני, נפסקה ההתגלות של צדיקי הדורות, שפעלו וחוללו נפלאות בתפלתם, אמנם כולנו היינו עדים לכך שרבינו זי"ע היה בבחינת יוצא מן הכלל בזה, ולמ־רות בריחתו עד הקצה האחרון מכל סממן של פרסום, הכריזה עליו תורתו ועבודתו, ודבריו היו נשמעים בשמים להמשיך שפע ישועה ורחמים לכל מי שביקש ברכתו ותפלתו.

מבני היכלא של רבינו הבעש"ט והרבי ר' אלימלך זכי"ע

באותה הקדמה ל"תפלת הצ־דיקים" מביע רבינו את רגשות לבו הכואב על ירידת הדורות "כאשר תכפו הצרות והלכנו מגו־לה אל גולה, ותחשך הארץ וכיסוי העננים והעבים את האור הבהיר בשחקים, ודרכי עבודה סגורים ברם "בחומלת השי"ת על עמו ישראל, שלא עזב חסדו ואמיתו מאתנו, לבל־ידח ממנו נדח וקדיש מן שמיא נחית, רבינו הרב ישראל בן אליעזר הבעש"ט זצללה"ה נחל הנובע מקור החכמה הקדושה, הוא היה עץ החיים הנטוע בגן אלקים, בבחינת אילן הנטוע לר־בים, וממנו יציץ ופרחו ענפי אילן הקודש, תלמידיו. ותלמידי תל־מידיו כולם אהובים. כולם ברורים הם פירסמו קדושת שמו ית' ע"י תפלתם, ונטעו והשרישו בלבות ישראל אופני עבודת הקודש, ומ־הות ואיכות עבודה שבלב, עד שאפילו הפשוטים והמון עם הת־פללו בדביקות והשתפכות הנפש, ולשמם, ולקיים [illegible] כל נפש מבוזך מעוזה העב עלמי".

דומה שכל פירוש מיותר לשר־טוט יקודות אלו. שנכתבו בדם לבו של עמוד החסידות בדורנו, שהיה ברוחו מבני היכלא קדישא של אור שבעת הימים רבינו הבעש"ט הק' זי"ע.

אותה דביקות בתורת הבעש"ט היתה ניכרת בכל מהלך חייו. שהרי בכל עת שאמר דברי תורה, בנה יסודותיו על מאמרי הבעש"ט זי"ע, ואשרי האוזן ששמעה כיצד היה ממתיק בנועם שפתיו כל דיבור וכל סיפור של הבעש"ט בשולח־נותיו הטהורים, כדרכו בקודש בליל ש"ק לפרש את פסוקי הפרשה בהקדמה מדברי הבע־ש"ט, ואילו בסעודה השלישית בעת רעוא דרעוין היה רגיל לספר סיפור מהבעש"ט, ועל פי הסיפור היה מקשר את דברי תורתו. כך שכולם ראו לפניהם את הקשר הבלתי נפסק בין אור האורות ומ־קור החיים לצדיק יסוד עולם שב־דורו — רבינו הק'.

יחיד בדור ואולי גם בדורות קודמים היה בדביקותו ללא גבול בכל תלמידי הבעש"ט ותלמידי תלמידיו. ובהנהגתו המופלאה שאין בדומה לה לשנן בכל יומא דהילולא של כל הצדיקים את דברי תורתם, כדרכו בקודש לשתות עם הציבור לחיים, ולהזכיר מדברי תורתם של צדיקי הדורות, מכל השושילתות וכל חוגי החסידות ללא יוצא מן הכלל עד להפליא!

פרשה מיוחדת היא דביקותו בהרבי ר' אלימלך מליזענסק זי"ע, שהיה עוסק בספרו הק' "נועם אלימלך" בכל שולחנותיו הטהו־רים, וכעדות בנו כ"ק אדמו"ר שליט"א "שאת ספרו הק' זה הציל במסירות נפש ממש בימי הזעם ותחת יד הצוררים ימ"ש (היה זה בגלותו בעמקי רוסיה תחת השל־טון הקומוניסטי הארור, לא יאומן כי יסופר, כאשר חדר לתוך מבצר המשטרה החשאית ולקח מידם את הספר "נועם אלימלך" שנלקח ממנו, ולא חת מפניהם ונכנס בש־לום ויצא בשלום!) כי הוא לא יכל להיות בלי הספר הזה, וגם ביומא דהילולא דיליה היה יושב בעריכת השולחן עם השטריימל לראשו, והיה דלוק המנורה של שבת קודש וכו', שהיה דבוק אליו במאד, והוא משום שעבודתו גם כן היה על דרך זה להשפיע עבור כנסת ישראל בזמנו ולעתיד לבוא.

לא בכדי פעל במסירות נפש להוציא לאור את התפלה המקודית של הרבי ר' אלימלך זי"ע וחיבר הקדמה מופלאה שכולה תורה וקדושה לתפלה זו, בראותו בכך התעוררות רחמים וחסדים על כל ישראל, ומה נהדר היה מראהו הקה"ט בעת ששפך לבו בתפלה זו ברבים בכל יומא דהילולא של הרבי ר' אלימלך זי"ע כשעיניו הטהורות זולגות דמעות בחיל ורעדה.

מרגלא בפומיה דרבינו זי"ע בשם הזוה"ק שכל צדיק מאי דמשיך בעוה"ז משך לבתר ואין ספק כי כדברי קדשו: ואברהם עודנו עומד לפני ה', שממשיך בתפלותיו הק' לעורר רחמים על כנסת ישראל.

הרב אלכסנדר מילר

יקר זיהוריה

עבדו חלפו חמש שנים. מבחי־נת מרחקי זמן יש לתקופה כזאת משמעות מסויימת. לא כן הדבר באשר לזכרון מרן האדמו"ר זצוקללה"ה ודמות דיוקנו של רבינו הקדוש שהיא עדנה לנגד עינינו במלוא עוצמת טהרתה באורח בהיר ובורר הדבר בעינינו כימים אחדים.

ימי ההילולא עיקר תכנם להי־תעלות ולחשבון הנפש ולרגלם אתיחדות חבורתא קדישתא ואית־דבקת באור הימים שבהם עולה הצדיק עליה אחר עליה לעילא ולעילא ומהם ניקח לעבוד את ד' ביתר עוז בתיקון המידות והמע־שים ולעשות נחת רוח לבורא יתברך שמו.

ומדי דברו צפה ועולה השאלה איה החרט אשר יוכל לחזות בתר־קף קדושת אדמו"ר זצוקללה"ה חיד טהרתו אשר נתקדש בזה העולם בקדושה של מעלה וכל ימי חלדו עלי אדמות התהלך בתוכנו כמלאך אלוקים באנפין רברבין אשר נפלאו מאתנו תשגבו מבינתנו והיינו כמתבונים בשמש בתקפה בצהריים אשר מי יוכל לראות.

הן כל יקר ראתה עינינו בהיג־לות ניגלות בדורנו דוד שפל ריתום מי שלו הוד קדומים ועטרת תפארת מלכות עד שכל גדולי מודי ומאורי עם ישראל ראו בו מי ששייך לדורות קדומים דימות ראשונים ואך בחסדי ד' ורחמיו נטע בתוכנו אור יקרות כזה קדוש וטהור בכל מיני טהרה. זאת באהבת ד' אותנו ומחמלתו עלינו.

מי שזכה להימצא עמו במ־חיצתו ברב ואף במעט חש בבירור נגיעה בגבולות הקדושה שהרי כל כולו לבת אש אהבת ישראל מר־עיפה כל לב שוקק אלוקים היתה קיימת הרגשה כי משהוא שאינו מעלמא הדין מרהיב את הנפש ומעטפו בכיסופין ורגשות התעלות כנר השואף אש מן המדורה. האש היוקדת באהבה ויראה ושמחה כחד מקמאי.

אף גם זאת עדיין רבים המה המעלים זכרונות בערגה וכיסופין מהתפילות והשולחן הטהור אשר לפני ד' ובפיהם זכרון המיית הת־געות הערבות והמעוררות רטט שבלב שנאמרו במתיקות ובדבי־קות עילאית בזמירות שבת קודש ובהתרגשות הנפש משננים בפיהם מי פה ומי שם כאשר הלב מתחמם למשמע אזן.

כמה קולמוסין נשתברו וכמה דיו נשפך, בהעלות את הערות, נרות זכרון עצם פרשת גדולת כ"ק מרן אדמו"ר עט"ר זצוקלל־ה"ה, אור זרוע לצדיק, שהרי כבר יצאו כמה ספרים ממכבש הדפוס וכן מאמרי זכרון רבים ומאלפים כל חד וחד לפום חורפיה, תפיסתו והשגתו, מזוית זו או אחרת, ברם אף אחד אינו מעלה כלל על דעתו כי ניגלו לפניו תעלומות שיעור קומת הענק וכל חד ובפשטא די־ליה רק כבוטל טיפה מן הים.

המורם מן הצד השווה של כל כותבי השיטין ורושמי הזכרונות ומסקנא דילהון כי תועלת רוחנית עילאית טמונה בלימוד מסכת מפעלות הצדיק ובשאיפה לעלות ולהתעלות ע"י הדיבוק במעשיו וברוממות הנהגתו בקודש.

ואם הלב נפעם ונרגש מנעימות יתנו ומתיקות זמירות ישמיעו כל העת שהן עולות על דל השפתיים קל וחומר מזכרון תורותיו דא"ח שהיו בוקעות מעמקי הלב וחוד־רות חדרי בטן ואף בעיני הרוח הקלושות שלנו ניתן היה להרגיש משהוא דמשהוא מקדושה השבת טעם הנשמות ועונג הרוחות.

כאמור, כבר נכתב רבות על דרכיו והנהגתו בקודש ואין לך מן חבריא שאין באמתחתו צרור עובדות וסיפורי פלאות אשר הניד יכלה והם לא יכלו כי רבים הם ולפיכך יש קושי רב לפרט בענין זה או בנושא אחר מסויים שכן אז עולה הפליאה מאליה וכי עד כאן ותו לא.

ברוח איפוא כי קצרה היריעה של מאמר אחד ואין אפשרות במסגרתה להביא לכלל ביטוי את ההיקף שאכן יש צורך לפרט והרי במקום שאמרו להרחיב אי אתה רשאי לקצר.

בזכרון קדושת מעשיו של כ"ק אדמו"ר זצוקללה"ה ומפעלות עבודת קדשו עבודה תמה שזכו עינינו לראות נתחזק ונתחשל, נבצר את חומת הקדושה ותיקון המעשים.

המודיע
העתון של היהדות החרדית

בצלאל לנדוי

לשרשיה של המהפכה הרוחנית ביהדות ארה"ב (ב)

ישיבת בית התלמוד ישיבה ראשונה ללא לימודי חול

חלקם של בני ישיבת מיר וחלקו של רבי אריה לייב מאלין בהתפשטות הישיבות בארה"ב

במאמרנו הקודם עמדנו על המפנה הרוחני, כמעט מהפכה, שחל ביהדות ארה"ב לאחר מלחמת העולם השניה, והיתה בכך קיום נבואתו של רבי חיים מוואלוזין, אותה השמיע כמאה ושלשים שנה לפני כן. הרב מפתיבה, הכריז בשנת תשכ"ג, בהספדו על רבי אהרן קוטלר, כי המתבונן במיפנה הרוחני הכביר שהתחולל באמריקה בכ"ה השנים האחרונות, עד כדי הפיכתה מארץ ישימון רוחני איום למקום תורה פורח ומשגשג, אי אפשר שלא יעלו על־לבו דברי רבי חיים מוואלוזין, אשר הגיד מראש כי "לפני ביאת המשיח תשלים תורתנו הקדושה את נדו־דיה בגולה, על פני כדור הארץ כולה, ותגיע גם לאמריקה".

רבי אהרן קוטלר מקובל, ובצ־דק, כמבשר התקופה החדשה לחינוך התורני באמריקה על כל שלביו, כנושא לפיד התורה באופק החמרנות האמריקנית, וכמי שהקיץ לתחיה את החינוך שכולו תורה בקרב המוני יהדות זו, אולם כבר הזכרנו במאמרנו הקודם שלא יגרע חלקם של יתר העושים במ־לאכה, וגדול חלקם של תלמידי ישיבת מיר, שהגיעו לארה"ב והתמודדו עם המציאות, עד שה־גיעו למפנה הרוחני.

קדמה לכך התמודדותם עם המציאות הגיאוגרפית במשך חמש שנות נדודיהם במזרח הרחוק, ואין לתאר את הקמת הישיבות בארה"ב ללא תיאור פרשת הצלת חלק מבני ישיבות ליטא, שהיתה תופעה מופלאת ביותר, ואין להגדיר אותה אלא כתופעת נס מידי הקב"ה לה־יותנו כהיום הזה.

הרבצת תורה בארצות הברית

תקופה קצרה לאחר שרבי אריה ליב הגיע לחוף מבטחים בארה"ב נכנס לפעולה, שכן מעולם לא שקט על שמריו. הוא וחבריו ראו חובה לעצמם למלא לפחות חלק קטן מהחלל שנוצר ע"י חורבן הישיבות באירופה. ולכן התיצב במלוא כוחו ר' אריה ליב להציב מחדש את עמוד התורה. באחת מקריאותיו הראשונות שפורסמה בקובץ "התבונה" הוא פותח בדברי תורה "במה נקדם אלקי מרום על ריבוי חסדיו שעשה עמנו, לא בזכותנו רק בזכות אבות, וזכינו להשגחה מסוימת ונפלאה, כל שבע השנים שישבנו בגולה, וי־צאנו מבית כתלינו בית הישיבה במיר".

הוא ממשיך לתאר את חורבן קהילות אירופה שאין לדמותם אלא לחורבן הבית, ודווקא לאחר החורבן, לאחר השמדות והחריגות, רבו המתחזקו בתורה באופן חושי, לא פחות מאשר בצאתם ממצרים, והוסיף מדברי רבי ירוחם כי תורת הסתר פנים אינה נופלת מגילוי מאור פנים, הכל משועבד לרצונו, ברצותו בונה וברצותו מחריב, גרמו העוונות ונחרבו מקומות הקודשים, הקללה האיומה שלא יישאר אלא "אחד מעיר ושניים ממשפחה" נתקיימה כפשוטה וכמשמעותה, אולם מעתה יש לעשות שקול התורה יישמע שוב בבית ישראל.

השעה היא רבת אחריות ורבת מעשים — טען רבי אריה ליב — עבודה זו מוטלת עלינו, חובה לקבל עלינו מחדש את אותן ד' אמות, שבהם תשתמר צורת הי־שיבה, אשר נקודתה העיקרית היא, שתורה ממלאה את כל החלל ואין עוד מלבדה.

ועד להפצת תורה ויראה ע"י ישיבת מיר, בראשותו של רבי אריה ליב, החל בסיון תש"ו להוציא לאורה את קובץ "התבו־נה" לתורה ומוסר, המיועד ליחידי הסגולה בעלי עיון הלנים בעומקה של הלכה, לקבוע פינה מיוחדת לעיון והעמקה, ליצור למענם במה "תל תלפיות, שבו יפרסמו את חידושיהם". הם הזמינו את גדולי התורה ובני הישיבות לשלוח לפרסום בקובץ זה, את פרי חי־דושיהם ויצירותיהם, פרי יגיעה בעמלה של תורה "כדי שתתפשט החכמה ותרבה הדעת".

מהולל ומייסד הישיבה הגדולה "בית התלמוד" בברוקלין

תקופה קצרה לאחר מכן, הונח יסוד לישיבת "בית התלמוד" בארה"ב ע"י רבי אריה ליב וחבריו, שהציבו כמטרתם "להקים מקום לעליה בתורה, לבנות בית ללמוד התורה, באופן גדלותי, עם כל היקפה ושלמותה, להחזיר עטרה ליושנה, להשריש ולהרבות הש־איפה לגדלות בין חוגי בני התורה, לעלות ולהשתלם "להיעשות גדולים".

מייסדי "בית התלמוד" הרגישו בכוחם הגדול ובסמכותם "חברי בית התלמוד נודעים וניכרים בי־כולתם לבנות את בית התלמוד, כמרכז גדול של תורה ויראה "ללמוד וללמד", להגדיל תורה ולהאדירה. לא ארכו הימים ורצונם זה עלה בידם. רבי אריה ליב הוא שהניח את היסודות לישיבת "בית התלמוד", והוא שבנה אותה מן המסד ועד הטפחות, ולא היתה זו מלאכה קלה כל עיקר.

תנאי החיים בערי ארה"ב — שונים מתנאי החיים בעיירות הקטנות בליטא ופולין. לעומת החיים הרגועים של היהודים בביתם הישן באירופה, הרי החיים בארצו של קולומבוס סוערים. כאן אין אדם מוצא שעה פנויה להרים את עיניו השמימה. אין אדם מסוגל לחשוב לאן פניו מועדות, אולם אין בכך כדי למנוע אותו להקים כאן מחדש את ישיבתו, ישיבת "בית התלמוד" הישיבה הראשונה שאין בה לימודי חול.

גם האופטימיסטים ביותר פקפקו ביכולת לשנות את פני הדברים בארה"ב, בגלל התנאים המיוחדים והאוירה החומרנית בארצו של קולומבוס, אולם רבי אריה ליב התעלם מכל הנעשה סביבו, והציב לנגד עיניו את מט־רותיו להרביץ תורה לילדי ארה"ב. לא עברו ימים רבים וי־שיבת "בית התלמוד", מיסודו של רבי אריה ליב, נמנתה בין הישיבות הגדולות והחשובות ביותר בניו יורק. עוצבו כאן חיי תורה, שאם נתעלם מהסביבה הגיאוגרפית אין הן שונים מישיבות פולין וליטא.

ואת ועוד, אם רוב לומדי הי־שיבות במרכז אירופה המזרחית היו בני משפחות מעוטות אמצ־עים, הרי כאן רובם הגדול של תלמידי הישיבות יוצאי משפחות מבוססות, ויש ביניהם שהוריהם ובני משפחותיהם מאיצים בהם להשתלם בבתי אולפנא מקצועיים, לבסס, כביכול, את מעמדם הכ־לכלי, אולם הצעירים עצמם הו־קסמו מרוח התורה שטעמו את טעמה. הם מבכרים חיי עולם על חיי שעה, וקשרו את גורלם עם חיי תורה, ולא[...]

השרשרת נמשכת גם בדורות הב־אים.

היו מתלמידי ישיבת מיר שהר זמנו להרביץ תורה גם בישיבות אחרות וכדוגמא בלבד נזכיר את רבי אליהו חזן מגדולי תלמידיה של ישיבת מיר שעמד תקופה מס־וימת כראש מתיבתא דחסידי גור בניו יורק.

רבי אריה ליב כסמל וכדוגמא

לאחר חמש שנות גלות במזרח הרחוק הגיע לחוף מבטחים, אולם גם כאן לא שקט. רבי אריה ליב ראש הישיבה שימש כדוגמא, הן באמונתו הן בצדקתו וביחוד בת־פילתו. תפילותיו גם בימי החול היו תפילות זכות וטהורות, כאילו הימים ההם ימי ראש השנה, וכל מי שהיה רואה אותו בתפילתו היה מתעלה יחד אתו לספירות עליונות.

לא ארכו הימים וישיבת "בית התלמוד" הפכה להיות אחד הי־שיבות המרכזיות בארה"ב. בשעה שרבי אהרן קוטלר ראש ישיבת לייקווד עמד לעלות לארץ הקודש ולהשתקע בה, נאספו אליו תלמי־דיו וטענו "על מי אתה נוטש את הצאן, מי יורה דעה ומי יבין שמועה"? אך הוא ענה להם "הלא רבי אריה ליב מאלין בארצכם, ראש ישיבת "בית התלמוד". ידע רבי אהרן כי בכחו של רבי אריה ליב להחזיק את לפיד התורה לתלמידיו; ולהאיר לא רק לתל־מידיו אלא לכל תלמידי הישיבות בארה"ב.

דרך הלימוד של רבי אריה ליב

הצטיין ר' אריה ליב בהסברה מעמיקה, ומהירה, ובלשונו השוטפת ידע להסביר בטוב טעם את מיטב המושגים ההגיוניים של רבי שמעון שקאפ ראש ישיבת גרודנא, לחזור על כל סברא דקה של בריסק ולבטאה בכל גווני גוו־ניה וכך העביר לתלמידיו את דרך הלימוד שקיבל מרבותיו, ראשי הישיבות, שבהן למד בשנות נער־רים ועמידה.

כמעין הנובע היה. כמעין המ־תגבר אשר לא יכזבו מימיו, היה רבי אריה ליב בכח החידוש. כל סוגיה שהיה עוסק בה היה צולל במבכי תהומותיה ומגלה צפונותיה, דברים סתומים וחתומים נתפרשו על ידו בכל הדרם. העקוב היה למישור, וכאשר השמיע אותם באזני תלמידיו היו הדברים מאי־רים כאור יקרות ומזהירים כזוהר הרקיע, ושומעי לקחו היו עולים ומתעלים יחד אתו.

דרך הלימוד של רבי אריה ליב היא שיטה המקובלת בדורות האחרונים בישיבות ליטא, היא שיטת ההגיון וההפרדה, וכך למשל הוא דן (בסי' ס"ד מהדורה ראשונה) בענין קידוש ידים ורגלים אם דין זה הוא כ"גברא" "שכל זמן שלא נתקדש הוא פסול לע־בודה כמו פסול זרות וכל פסולי כהונה, או דין בעבודה" והוא מס־ביר "דתרתי איתנייהו ביה". בהסבר הדעות בקשר לטומאת ידים וטומאת משקין (סי' פ"ז) הוא דן אם דין טומאת ידים חלה על הידים עצמם ואינה קשורה עם טומאת הגוף, וכמו שגזרו חכמים על ספרי וכתבי הקודש כן גזרו טומאה על הידים, או שטומאת ידים היא טומאת האדם, אלא שלא גזרו על כל הגוף, אלא על הידים לבדם. תנפקא מינא אם צריך מגע בשתי הידים.

בשעורו הוא משלב את בירור הסוגיה באופן יסודי, אולם הוא משלב בכך גם את הענינים עד מסקנת ההלכה, תוך בירור דבריהם של השו"ע והרמ"א, הש"ך וה"קצות", והוא מתעמק בדברי השו"ע ונושאי הכלים, בעזרת בירורי הסוגיות בעינן במקום, עם הערותיו של המהרש"א וקושיותיו

(המשך בעמוד י"ד)

בס"ד

תלמוד תורה "רב פעלים"

עם שם המקובל רבינו יוסף חיים זצוק"ל בעל הבן איש חי זיע"א
ובנשיאות הרה"ג רבינו בן ציון אבא שאול שליט"א
שכונת נוה יעקב ת.ד. 27068 טל. 855189

וכל בית ישראל יבכו את השרפה אשר שרף ה'

אוי נא לנו שכך עלה בגורלינו

בתלמוד תורה רב פעלים בשכונת נוה יעקב בירושלים פרצה דליקה אשר אף אחד לא חלם עליה עקב תקלה במכונת הצילום המשוכללת ואשר שרפה כל חלקה טובה ספרי קודש, ציוד משרדי, ניירת הקשורה למכונה עצמה, חומר הנלמד יום יום וכן ציוד שאין אנו יכולים להעלות במודעה זו, ומסיבה זו הצטרכנו להשבית התלמוד תורה לכמה ימים (על זאת אני בוכיה) הנזק הכבד נאמד עד עתה ב־$15,000 וכן מצב הת"ת מבחינה כספית ירוד מאוד שעד השרפה הזאת היינו בחובות של $80,000 וכתוצאה מדליקה זו הגענו ל־$95,000 וזה עוד לא נגמר כי כל יום מתגלה דבר חדש ואננו יודעים איך נתגבר על המצב

אנו פונים אל אחינו בני ישראל הנמצאים בכל אתר ואתר, להשתתף אתנו בצערינו ולתמוך בעין יפה וברוח נדיבה כדי שנוכל להתקיים ושנוכל להחזיר הציוד לקדמותו וכיום לומדים בת"ת רב פעלים 100 ילדים נשמות טהורות וכל מי שתומך יש לו חלק בתורה שהם לומדים. בפניתינו לעירית ירושלים בבקשה לסיוע כספי התשובה היתה שלילית

לכן אנו פונים לעזרת הצבור ומבקשים מכם "אנא תרמו בעין יפה"

ושכרכם יהיה גדול כפול ומכופל מן השמים וזכות רבינו יוסף תגן בעדכם וזכות התשב"ר תגן לכם אלף המגן אמן

את התרומות אפשר לשלוח לת.ד. 27068 ירושלים
חשבוננו בבנק הדואר 2־36665־4
חשבוננו בבנק הפועלים 137780 סניף 533 ירושלים

هكذا من الأصل

לוח זמני השבוע — פרשת יתרו — משפטים; כ"ב־כ"ח שבט מ"ז

יום החודש	יום השבוע	שבט	עלות השחר	עטיפת הטלית	נץ החמה	סו"ז ק"ש למג"א	סו"ז ק"ש להגר"א	סו"ז תפילה למג"א	סו"ז תפילה להגר"א	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	מנחה קטנה	פלג המנחה	שקיעת החמה
כב	ז	יתרו	4.44	5.20	6.13	8.18	9.00	9.28	9.56	11.52	12.22	3.11	4.22	5.33
כג	א		4.43	5.19	6.12	8.18	9.00	9.28	9.56	11.52	12.22	3.11	4.23	5.34
כד	ב		4.42	5.18	6.11	8.17	8.58	9.28	9.55	11.51	12.22	3.11	4.23	5.35
כה	ג		4.41	5.17	6.10	8.17	8.58	9.28	9.54	11.51	12.22	3.12	4.24	5.36
כו	ד		4.40	5.16	6.09	8.16	8.57	9.27	9.54	11.51	12.21	3.12	4.24	5.36
כז	ה		4.39	5.15	6.07	8.15	8.57	9.26	9.54	11.51	12.21	3.13	4.25	5.37
כח	ו		4.38	5.14	6.06	8.15	8.56	9.26	9.53	11.51	12.21	3.13	4.26	5.38

לפי אופק ירושלים — מתוך לוח דבר יום ביומו

ישיבות הונגריה

(המשך מעמוד ר')

להינשא לבן ישיבה והוריה מתנגדים אין לה לשמוע בקולם, ועל אחת כמה וכמה, אם הוריה מצוים לה שידוך בטענה שיש לו אמצעים וכו' ואינו בן תורה וכו'. חשוב ביותר, כי לגבי כל הכרעה המובאת על ידו מצוינים גם המקורות, אם מפי ספרי ראשונים ואחרונים ואם מפי גדולי דורנו, כאמור.

בספר הזה נידונו כל הבעיות הצלולות לעלות על הפרק ביחסים שבין הבנים והבנות להוריהם, הן לגבי עדות המזרח והן לגבי עדות אשכנז. דברים שלא היו ברורים די הצורך נשאלו בעל פה, ולפנינו עשרות ויותר מאות הכרעות ששמע מפי רבותינו: רבי יוסף שלום אלישיב, רבי בן ציון אבא שאול, ועוד מגדולי דורינו.

מתוך המפתח המסודר אנו למדים על מאות העניינים הנידונים על ידו כגון: עניני כיבוד בירכוד, קימה לכבוד ההורים, הבעיות הכרוכות בהזכרת שם ההורים בפניהם ושלא בפניהם, בכתב ובעל פה, וכן באיזה מידה ההורים יכולים למחול על כבודם, וידועה הכרעתו של החזון איש שכתב בקצרה: "נראה דאין ראוי למחול תמיד, דאם לא כן, היו כולם מוחלים".

סיכומו של דבר: המחבר השקוד על משנתו הוציא מתחת ידו דבר מתוקן, בירור וליקוט נאה של דברים יקרים, הספונים על אדני האמת והסכמות הפוסקים, וחשיבותו של הספר הוא לא רק לזירוז בקיום מצות כיבוד אב ואם, אלא בבירור ההלכות ובציון דברים הטעונים שאלת חכם.

נסיים את דברינו בציון שכתו של המחבר שכבר יצא שמו לתהילה בספרו "זכרון יוסף" בירורים בכמה סוגיות הש"ס, ועתה זיכה אותנו בספר חשוב, העשוי לעודד אותנו לקיים מצוה חשובה זו, כראוי לכל פרטיה ודקדוקיה. מפי השמועה נמסר על כוונתו להוציא לאור את ספרו "שלושה שותפים באדם", דברי מוסר על מצות כיבוד אב ואם, וכן ספר מיוחד לכיבוד זקן ות"ח שנמצא בשלבי עריכה אחרונים.

חילו של הרב נפתלי יונה לאורייתא ויוסיף לזכות את הרבים.

ב. לנדוי

מורא הורים

(המשך מעמוד ר')

התורה שלא תשתכח. המימד הטראגי שבספר נשקף כאשר בכל אחד מהפרקים נסקר גם הסוף המר של הקהילה או הישיבה, כאשר את כולן פקדה השואה האיומה של האשמדאי הנאצי.

בכרך השני מצויות 122 תמונות של רבנים ובחורי ישיבות, שאחדות מהן הן נדירות ביותר. כן יש בו כ־140 מסמכים מכתבי רבנים, מחציתם משולבים בתוך הפרקים והמחצית האחרת — בנספחים בסוף הספר. כמו"כ מופיעים גם צילומי קטעי עתונות, ביבליוגרפיה מפורטת, מפתחות ועוד.

זהו, כאמור, מפעל חיים של המחבר ר' אברהם פוקס, שהעמיד על שכמו מלאכה כה קשה ומסובכת, שהצריכה עבודה מחקרית רבה ומסועפת, התייגעות על גילוי פרטים שחלקם כבר היו כמעט עלומים והוא הצילם מתהום הנשיה. כך הציב יד ושם לישיבות הונגריה, שאם כי חרבו בעה"ר הרי השפעתן הרוחנית הגדולה עברה בכל זאת גם לדור שלאחר השואה, הדרות לשארית הפליטה והאודים שנשרדו מהאש הגדולה.

יישר כוחו וחילו! ש. חמד

מחזיר עטרה ליושנה

(המשך מעמוד ח')

הכל כי בהם ראה את התרגום המעשי לכל הדרישות, את רגשי היו לבני החבורות, והתקוות שתולה בהם הביע במכתב ששלח בהיותו בחו"ל: (העתק מקוצר)

התחדש וכבוד לאהובי ידידי רעי האמנים, האברכים היקרים והחשובים, צבורים בקירות לבי, מושלמים ומופלגים מסורים בכל לבם ונפשם להרמת קרן התורה והחסידות וכו' הי"ה החבורה קדישא כל אחד ואחד במעלותיו הרמות הי"ו.

אחדשה"ט באהבה ובידידות נצח,

...וכעת אהובי וידידי הנאמנים, אביע קצת מרגשותיי בהיותי בנכר, תדעו לכם נאמנה שהנני נוקים אחריכם אחרי כל אחד ואחד מכם וביחוד כשיושבים בצוותא ומתכנסים כבה ומשיחה להתחזקות עבור עצמכם וכבוד הכלל, אני ממש הייתי קופץ ויושב אתכם ביחד, מה אומר לכם ידידי ורעי האהובים כשאני מכיר בזה זה מחזק אותי מאד בכל המובנים, אם כי בודאי חסר לנו עוד הרבה להגיע לשלמות, ועוד צריך הרבה הרבה עבודה עד שמגמתי נציג למסורה הקדושה — אם כי בודאי להגיע למסורה בתורה הזכירות אין בכלל מושג כזה, אבל גם ככה שנבר עלינו עד כה אבחנו יכולים לקבל חזוק גדול, ולכן אין פלא שמתעורר אצלי מצבים ובודאי כמים הנגים לפנים, יתן ה' שנזכה לראות את צמאונינו במעשים והצמאון ילך ויגדל במהי"ר.

וכעת ידידי היקרים, מה נשמע עם כל הצבורים המתחיל בבאר מים חיים ונמצר בענין האחרון שהחלטנו ללמוד שמור מבחת חוד בבקיע לפני הלכת הדרות, כה אומר לכם הדי כל דבר ובכן כמני עצמו הוא לאין שיעור הברוך, וכפי שדברתי כבה פעמים היה צריך כל אחד להשתדל במסירות ממש להרחק ולהחזק את החבורה בכל יכלתו וכחו, כי אין להסתייד ולשער התעלות הגדולה שזה יכול להביא כבוד עצמו וכבוד החבורה וכבוד כל הצבור הקדוש שלנו. אחי ורעי אין בכח שני כבת וכפרם כיצד בבאים בכבר להביע כה שבלבי של זה, אני יכול רק לבקש ממכם מעומק ותוך תוך לבי בברוך רגשות ודמעות, אנא התחזקו התחזקו יחזק כל אחד את חבירו בכל המובנים בשפה של אהבה וידידות, באהבה מסותרת וגלויה ותוכחות גלויה והזכרו והשתפו גם אותי אתכם כי אני נמצא ביחד אתכם במחשבותי ורגשותי.

ובמכתב לחבורה אחרת הוא כותב: כשאוכל להכנס לאדמו"ר שליט"א אקוה לדבר הדבר הראשון מהמכתבכם, אבל העיקר הוא אם אין אני לי כי לי וכמו שמבואר בשערי תשובה, שאם אני בעצמי לא אתפוש ואני בעצמי לא אשתדל מי לי כה יתגלו לי כל ספרי מוסר, והעיקר שהחבורה בעצמה ידברו ביניהם ויחזשו כל מיני דרכים להכנס בעבודת הקודש אשר רק זה הוא כל תכלית האדם.

בני החבורה היו מתחייבים במגוון של התחייבויות, ומתקנים תקנות היו החותמים לשלם קנס על מי שאינו עומד בהתחייבות או עובר על תקנה, אבינו ראש הישיבה הי' חותם ביחד עם האברכים הצעירים על התחייבויות שהיה לה תהודה ארצית, ושהיתה נושא למאמר ראשי ב"המודיע" ולתגובה ב"מכתבים למערכת", היא ההתחייבות בנוגע לעתונים חילוניים, בהתחלתה היו מתחייבים מחצי שנה לחצי שנה ואח"כ משנה לשנה, וזה נוסח ההתחייבות הראשונה: (שנת תשי"ד)

היות והעתונים החילוניים מלאים כפירה ומינות וזוהמא וניבול וכל מיני רעל המרעיל נפש המסתכל בהם, והחול שבחלונות הראוה מוצגים כל מיני עתונים וספרות חולה והמאה, ואף הרוצה להסתכל בעתון חרדי אינו ניצל מהשפעת עין במעתונים החילוניים והזמתן, וכבוד שמים מתחלל ח"ו ע"י באופן מבהיל, אי לזאת אנו הח"מ מקבלים עלינו בלנ"ש שני הדברים דלהלן א. שלא להסתכל בשום עתון מהמוצגים במקומות הראוה, ב. שלא לקרוא ולציין במעונים החילוניים בכל מקום שהם, חוץ מהמעתונים המוחזקים והמפורסמים להחרדיים...

על התחייבות זו חתמו גדולי תורה וגדולי ירושלים ביחד עם אבינו זצ"ל, והאח"כ חתמו אברכי הכולל, ועם התפתחות הישיבה הקיפה את כל תלמידיה.

* * *

בד בבד עם הפעילות הרוחנית שמילאה את כל ישותו מרצו וזמנו, נשא על שכמו את העול הכספי העקרי, את העול החומרי הכבד מנשא, כשהתקציב השוטף ותקציב הבני' מסתכם בסכומים של מליונים, אי אפשר להבין איך עמד בכ"ז, איך עמדו לו כוחותיו, ורצונו העז והיוקד הבלתי מתפשר להחזיר את עטרת תפארת מלכות רוזין ליושנה, אמונתו הצרופה הטהורה בכחה של תורה ולומדיה, בכחה של חסידות ואדמו"ריה, אמונתו בנצחיות עם ישראל, אמונתו בבוד־דין ועתידה היא אשר עמדה לו ותתקיים בו "וקוי ה' יחליפו כח" חכה לסייעתא דשמיא למעלה מדרך הטבע.

הישיבה התפתחה והתקדמה בצעדי ענק היכל הישיבה הארעי בקלויז דחסידי בויאן בבתי הורנשטיין ששופץ והורחב ע"י הרב החסיד המופלא רמ"א פישמן זצ"ל, נעשה צר מהכיל את כל הדופקים על שעריה, חדר קטן שמש גם לחדר שעורים וגם לחדר אוכל, תלמידי הפנימי' היו מפוזרים בבתים פרטיים, אתחד שטח לישיבה היוה שאלת חיים להמשך קיומה של הישיבה, שנת תשכ"א הביאה בכנפיה את הבשורה המיוחלת על חתימת החוזה לרכישת המגרש הגדול בלב לבה של ירושלים ברח' מלכי ישראל. עם חתימת החוזה חל מפנה מכריע בפעולותיו ובעבודתו הק', אבינו עט"ר זצ"ל שהי' חלק מנופה של ירושלים, עצם מעצמה, יליד ירושלים מכמה דורות, כל כולו איש ירושלים שלא עזב מעולם את גבולות ארצינו הקדושה, יצא בליווי חבר הנהלה לחו"ל להקיף את העולם הגדול לגייס כספים למימון הרכישה ולהתחלת הבניה רחוק הי' מהמושג "כסף", כל חייו הי' חיי דוחקות, אין לו אפילו מלבוש ראוי, וכאן הוא מתכונן לנסוע לחו"ל כדי להקים "מלכות", נסיעתו הדהימה את מכריו הרבים ששאלו, היתכן? האם זה נכון שהוא נוסע? היו שאמרו, בדאי שהעולם יכיר מהו "ירושלימער איד" מקורי כמות שהוא בלי כחל ושרק, זה יהי' כבודה של ירושלים, יציאתו מהארץ היתה לשיחת היום, אבל הוא היה רגוע, כי ידע את אשר לפניו, הוא אינו נוסע לגייס כספים הוא נוסע לחדש "מלכות" ולמלכות אין בעיות כספיות. ב"המודיע" מופיע דווח על מסיבת הפרידה הלבבית ובה משתקפת מטרת נסיעתו כפי שהוא ביטאה:

"במיוחד נשמעו דבריו של ראש הישיבה הגר"י ברים אשר אמר כי יציאתו מבין זו לחו"ל איננה "גלות", איננה סבל, אלא זכות גדולה שנפלה בחלקם לפעול להגשמת מטרה קדושה כזו, למכון ירושלים, למען בצור התורה, ולמען חסידות רוזין, מטרה קדושה כזו איננה יכולה להראות כגלות, הוא הביע במהוגו כי באמונה זו יצליחו במשימתם ובהדרכם, בסיום דבריו תבע מתלמידי הישיבה להגביר את ההתמדה בלימודים ולא להפסיק בהשגותיהם הנוכחיים"...

ואכן ההצלחה האירה פנים מעל ומעבר לכל חישוב, לולא נתיסרה הישיבה אלא בשביל נסיעה זו דיינו, הוא יצא לעולם הגדול בתנופה אדירה של שליחות עליונה להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים, לקבץ נפוצים ולהרעיף טל של תחי' על כל מי אשר בשם רוזין יכונה, הוא קרא את הקריאה אשר הדהדה בכל העולם "את אחי אנכי מבקש", להגיע למסורה הנכספת הירושה של מלכות רוזין, נואם בחסד היה, שופע רעיונות, אמרות, זכרונות, עם מטען כביר של להט ואמונה, בהופעותיו הפומביות, כמו באסיפות מצומצמות ובפגישות עם יחידים עורר את הכמיהה למלכות רוזין, הוא הפיח את הגחלת — הגחלת שלא כבתה אלא טמונה היתה תחת הריסות של הקלויזים וחצרות הקודש הוא הצית את הנצוץ — הנצוץ שלא דעך אלא חבוי היה תחת ערימות האפר של הקרבנות הקדושים והטהורים, והנה נתלקח הנצוץ והיה לשלהבת אש, במשאותיו מלאות הלהט והחזון כשהוא כולו אש קודש היה אומר: עם ישראל אינו נכנע, עם ישראל אינו נכנע בראש, בשעה שרואים מדת דין כזו שפוכה כל עם ישראל רואים מדת רחמים — רחמים גדולים כאלו, עם ישראל בונה את עצמו מחדש "להגיד בבוקר חסדך ואמונתך בלילות" חושב אני כל פעם איך זכינו לראות חסדים כאלו שכלל ישראל נבנה מחדש, התשובה הוא "ואמונתך בלילות" ע"י האמונה בלילות החשוכים שהיהודים הלכו לקדש שם שמים ברבים בשמחה גדולה עם האמונה הזו בחשכות הלילות של הגלות, זכינו "להגיד בבוקר חסדך".

יותר מעשה חדשים רצופים הי' בחו"ל, בלונדון ואח"כ בארה"ב ובקנדה, בכל מקום הביא את בשורת ההתחדשות של רוזין, ע"י הצלחתה הגדולה של הישיבה בירושלים, בכל מקום שהופיע נקשרו אליו בעבותות אהבה מתוך יראת הכבוד, הוא הרים את כבודה של ירושלים, את כבוד התורה והחסידות, הקים את כבודה של רוזין, כשרק זה ממלא את כל ישותו והוא עצמו אינו תופס מקום כלל, באותם חדשים ארוכים חיו את אחד מבניו, אבא מסור בלב ונפש שאין לתארו במילים היה, הדאג מהעג"נ שתגרם מכך שלא יהי' בחתונה, בכל זאת טובת הישיבה דרשה שימשיך בפעולותיו במסעיו ובמשאיו זה. מכל לכל חשובים אישיים, הוא התייעץ עם כ"ק מרן הק' מבויאן זצוק"ל ומרן אמר לו בלה"ק: יהודי אתה יהיה שהכל עוד באמצע, השם יתברך יעזור לך כשתבוא תמצא אי"ה גרדים נחת" אחרי דבריו של מרן זצוק"ל כתב: אצלי הוא ממש שוה כאילו הייתי בירושלים, אבל הוא לא הסתפק בזה אלא ביקש התחתן שגם אנו נרגיש כך "שלא יעשה על החתן שום רושם מה שאני איני על החתונה, העיקר שאני אהיי ביום החתונה אצל אדמו"ר שליט"א ובעזהי"ת אנ"ש ישתתפו בסעודה שתתקיים ביום החתונה זהו ממש ועוד יותר כאלו הייתי על החתונה" עם כל מסירותו ועם כל הצלחתו לא דרש לעצמו טובת הנאה שיוכל לעמוד בהתחייבותו לחתונה ובקושי רב עמד בהלקו לדירה קטנה ומינימלית בדמי מפתח, וכשהעירו לו שהוא זכאי ליותר הרחבה היה מתרעם מאד ואומר, מה מגיע לי? ולמה מגיע לי? הוא היה "מוליך ומביא" את משואת הקודש, "מעלה" את ערכם של כל העתונים המסייעים ו"מוריד" את ערך עצמו בענוה טבעית ובחן, לכן זכה לראות את כל גולת רוזין לפניו מאירה כמדורות אש, ההצלחה הגדולה והבלתי טבעית ביסוס האמצעים לבנית הישיבה וכבוסה, ובמיוחד בלכודם של הקשורים הדבוקים בכל ענפי רוזין מסביב הישיבה הביאה להמשך נסיעותיו עד השנה האחרונה כשהוא מרחיב את היקף נסיעות לכל יבשת אירופה, בכל מקום ציפו בכליון עיניים להופעתו הכובשת והסלבבת, המאצילה אצילות והוד, מפיצה נועם וחום, מרחיבה את אפיקי הקדושה ומרימה את קרן הישיבה התורה והחסידות, תלמידי הישיבה שנסע לחו"ל אחרי הסתלקותו כותב: "זכיתי באמסטרדם כמה ימים ומה אומר, עד כמה שידעתי לפני כן מהו עוצם החלל והחסרון אצלינו עם סילוקו לעולם שכולו טוב של הגאון הצדיק משירי כנסת הגדולה ומשרידי דור דעה מרן ראש ישיבתנו זצוק"ל, הרי בימי שהותי באמסטרדם נוכחתי לדעת עוד יותר מה גדולה היא האבדה, עם מי ששהותי ראיתי את הצער העמוק הכואב הגדול, חייבים אנו להתחזק בדרכו הקדושה ובשרשרת מעשיו בחיים רבי המעשים, חבל על דאבדין ולא משתכחין.

* * *

עוד מימי הרב הקדוש רבי שלום הגדול מפרוהבישט זצוק"ל ובנו הסבא קדישא מרוזין זצוק"ל, התנהלה מלחמה גלויה וסמויה בין כוחות הקדושה והטומאה וידוע ומפורסם הסיפור אודות רכישת השטח מול הר הבית ע"י הסבא קדישא מרוזין, עליו נבנה בית הכנסת הגדול והמפואר "תפארת ישראל".

לדאבונינו הרב גם בימינו רצו להצר את גבולות הקדושה ובשום אופן לא רצו לאשר את רשיון הבניה של הישיבה הק' על השטח שנקנה לצורך זה, ביקש אבינו עט"ר ראש הישיבה זצ"ל לישב בשלוה וקפץ עליו רוגזה של ה"ועדה המחוזית", במקום זה לא תקום ישיבה, במקום זה יבנו בנינים לציבור הזולתי עם תאטרון וכדומה — אמרו לו, יש לציין כי בירושלים שלפני "ששת הימים" שטח זה היה מהגדולים והמפוארים בירושלים ובניית הישיבה שם היתה מרחיבה את גבולות הישוב הישן עד ללב לבה של ירושלים, — לא נרשה להעביר את "כבר השבת" ליד הכניסה הראשית של ירושלים, אמרו לו, אבל הוא לא אמר נואש, הוא לא נכנע, פעל הפעיל ולא נח ולא שקט, הפגיש ונפגש עם כל המי ומי, והרשיון המיוחל אושר, לציין המאורע המשמח ערכו "כנס ארצי" בראשות האדמו"רים לבית רוזין ביום ההילולא קדישא של מרן קודש ישראל מרוזין זצוק"ל, ובהזמנה לכנס באו לידי ביטוי הקשיים שעברו: "והודות להשי"ת שעברנו את המכשולים שעמדו בדרכנו להקמת הבנין החדש של ישיבתנו הק' וכו'". בכנס מרשים זה במעמד נשיאי הישיבה כ"ק האדמו"רים הק' לבית רוזין נשא נאום מזהיר ומקיף כשהוא לוהט באש קודש, כדרכו, על קדושת היום על גדולתה ותפארתה של הישיבה ובתוך דבריו אמר:

...בשעה שאנו נותנים שבח והודאה לרבש"ע, אנו נותנים שבח והודאה גם על זה שאחרי שעברנו כ"כ הרבה מכשולים וקשיים כ"כ גדולים, קשיים הנולדים מהטבע, מכשולים בלי שעור הולדנו בדרכינו, שזה יודעים כמה יהודים לא היתה מחשבה שבדרך הטבע נוכל "גשת לבניה", וכשזה עוד לנו עומדים כבר ביום אחרי הנחת היסוד, באמצע הבנין, אנו נותנים שבח והודאה בורך להשי"ת "במקהלות אברך את ה'" כולנו ביחוד מודים להי "אמררה שמך לאחי בתוך קהל אהללך".

* * *

זכה אבינו עט"ר זצ"ל והלחט"א אמנו מנב"ת אשת חבר כחבר, אי"ה עטרת בעלה תליט"א, כי האור הגנוז של רוזין זוהר בביתם, זכו לזכיה הכי נעלה משאת נפשם של גדולים וקדושים, לבא בקשרי חיתון עם אותה מלכות עליה מסרו את נפשם, אותה מלכות שהפיצה את אורה בעולם — מלכות רוזין, חתנם האחד הוא כ"ק אדמו"ר מואסלוי שליט"א וחתנם הצעיר הוא מע"כ הרה"ג והרב החסיד כש"ת רבי יעקב מנדל פרידמן שליט"א נכדו היחיד של כבוד קדושת האדמו"רים מרן מפאשקן זצוק"ל ויבלח"ט מרן מבוהוש שליט"א, זכו שיוצאי נכדיהם שיזיזו הם בן אחר בן של הס"ק מרוזין זצוק"ל ולמעלה בקודש עד המגיד הגדול ממעזריטש זצוק"ל ממלא מקומו של הבעש"ט הקדוש זיעוכי"א, ואחרי צלותו לשמי מרום בקדושה וטהרה, זכה ששמו נקרא על נכדו הנושא את שם משפחתו הקדושה של הסבא קדישא מרוזין זיעכי"א.

המודיע
העתון של היהדות החרדית

מכירה
בגדים מחו"ל
לנשים ונערות ותנוקות
במצב מצוין
במחירים מפתיעים
כל הקודמת זוכה
ביום ראשון כ"ג בשבט
מ־10—12 בבקר, בנשי
אגודת ישראל
שומר הכותל 5 ירושלים

מכירת סוף העונה נמשכת
הנחות גדולות על כל המלאי
Eterna
איכות ארופאית
מוניטין עולמי
ROMIKA
רומיקה — מירשם לרגלים בריאות
למרות הפיחות ותיסוף המארק הגרמני
מכירת סוף העונה
★ הגיע משלוח רומיקה מוגבל
של נעלים אורטופדיות
שחורות לגברים רוטסטאר
★ הגיע משלוח רומיקה של
מגפים שחורות לנשים
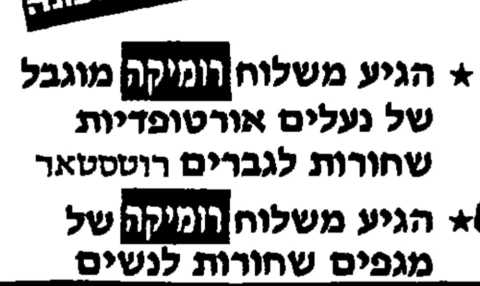
אטרנה • בני־ברק רח' רבי עקיבא 31 טל' 798708 • נתניה רח' סמילנסקי 10 טל' 43401
• ירושלים רח' יפו 97 מרכז כלל טל' 244803 • רח' בן יהודה 2 טל' 225845 • צפת רח' ירושלים 110 טל' 74461
• אטרנה תל־אביב רח' יצחק שדה 38 טל' 335776 • פתח־תקוה רח' מוהליבר 1 טל' 911394

המודיע הצעיר

באתר ־ החרמון

ביקרה: שולמית

הארץ הקטנה שלנו היא מן שילוב נהדר ונדיר של אזורי אקלים. אי שם בדרום נהנים אנשים ממזג אויר חמים ונעים בימים אלו. ולא כל כך רחוק, כשמונה־תשע שעות נסיעה בסך הכל, וכבר אפשר להחליק על שלג לבן ורך. הפעם גם אנחנו מצפינים. (חורף או לא חורף)

חרמון הוא אצלנו כמעט מילה נרדפת לסקי, (= החלקה בשלג) שלג וקור. נכון שזהו החלק המרתק ביותר, אבל כדאי שנדע קצת יותר. החרמון הוא בעצם רכס הרים גדול (ורק למתעניינים: אורכו כשמונים ק"מ) שרק שבעה אחוזים מכלל שטחו כלולים במדינת ישראל. (והיתר בסוריה) הוא גבוה מכל שאר ההרים שבארץ ישראל בכאלף מטר. האם הוא מכוסה תמיד בשלג? בכלל לא. באזורים הגבוהים ביותר נשמר לפעמים שלג דאשתקד, אבל רוב רובו נמס. החרמון מעשיר ומשקה את מעינות הגולן ונחליו, והוא ברובו — עד כמה שזה נשמע מוזר — נשאר יבש וצחיח בחודשי הקיץ. גורמות לכך הרוחות היבשות, וקרינתה החזקה של השמש באזור. גם בעונת החורף לא מכוסה ההר כולו בשלג. הסופות החזקות מעיפות את השלג למקומות מוגנים מרוח. כך, שבשעת ירידת השלג — הכל, כמובן, מתכסה. אך כשנפסקים השלגים — נראה ההר כלוח שחמט שכתמים כהים ולבנים מתחלפים בו לסרוגין.

עולם החי והצומח של החרמון מיוחד ושונה מזה שאנו מכירים בשאר חלקי הארץ. נזכיר רק כמה תופעות מעניינות במיוחד. במקומות המוגנים מרוח נערם השלג לגובה של כמה מטרים. ערמה כזו מכונה שְׁלוּגִית. באביב נמסה השלוגית ומצטמקת לאט לאט. כך נוכל לראות בשטח קטן מאד אותו סוג צמח בשלבי גידול שונים. ברצועה הראשונה נראה פרות מבשילים, ברצועה השניה — פרחת שזה עתה חנטו, ברצועה שלישית נגלה את הפרח — ואם נעמיק, נראה את השתיל הקטן שזה עתה הציץ. ההסבר הוא פשוט: הצמחים גדלים בקצב שהשלג נמס.

תעלומה נוספת, והפעם מעולם החי — תעלומת חיפושיות משה רבנו. אם נרים אבן גדולה או שיח קוצני, נוכל לגלות תחתיהם מאות חיפושיות משה רבנו הנראות כמתות. עם בוא האביב, כשהאויר קצת מתחמם, הן "קמות לתחיה" והשטח מתמלא באלפי חיפושיות. הן נמצאות בתרדמת חורף כתשעה חודשים, ומיד כשמרגישות בחום — הן מתעוררות. לא ברור ממה הן ניזונות, וכיצד הן חיות ומחזיקות מעמד בתנאים הקשים. אבל עובדה: הן חיות!

עוד פרט מעניין הוא מציאותם של ישובים יהודיים עתיקים בחרמון. מתוך כתבי שאלות ותשובות ומסמכים שנמצאו בגניזות, מסתבר שהיו יהודים בחרמון לפני אלף שנה, והם עזבו את הכפרים רק לפני מאתים שנה, כשנלחמו ביניהם הנוצרים והמוסלמים. אם אתם מכירים מישהו בשם חַצְבָּנִי, דעו שאבות אבותיו באו מן הכפר חַצְבַּיָּה שבחרמון. (כיום בשטחה של לבנון.)

ובכך־זהו, הגענו סוף סוף לאתר הסקי המפורסם. רכבל פתוח דו משובי עולה מגובה של אלף שש מאות וחמישים מטר לגובה של אלפים מטר. בתחנה הסופית של הרכבל אפשר לשכור מזחלות ומגלשי סקי. מסלולי הגלישה הם באורכים שונים ונתונים לבחירה. קצת מסוכן, אבל יש כאלו שפשוט מחליקים על שקית ניילון... אם מישהו מכם "זוכה" להחליק פעם על ברך, הוא מכיר את ההרגשה. כמובן שלהחליק על שלג קצת יותר נקי וקצת יותר נעים, אבל העיקרון דומה.

משטח הסקי נשאר מושלג גם באביב. בימים שאינם מעוננים, מתבקשים המחליקים להצטייד במשקפי שמש. מה פתאום? הצבע הלבן אינו קולט את קרני השמש, הוא מחזיר אותם, ומשום כך כמות הקרינה באזורים המושלגים — רבה מזו שבאזורים רגילים, והמטיילים זקוקים למשקפי שמש. דרישות מיוחדות יש לו, לחרמון שלנו.

בשכונה שלנו

מספרת: שולמית

ציפי הגיעה אלי מתנשמת ומתנשפת: "שולי, יש לי סיפור מעניין בשבילך. רק תגידי לי מאיפה להתחיל: מההתחלה, מהסוף, מהאמצע?..."

— "בלבלת אותי לגמרי. תתחילי מההתחלה".

— "נכון שהיום יום שני? אצלנו עושים ביום שני אמבטיות לקטנים".

— "נו?" שאלתי בלי סבלנות, והתישבתי על המדרגות ליד ציפי.

— "יש לנו באמבטיה תנור חשמלי קטן, כזה שתמיד עושה בעיות. עם סיבות ובלי סיבות. ה"מומחה" לעניני התנור הוא חנן. אינני יודעת על שום מה רוחש אליו התנור חיבה מיוחדת. השפופרות הכתומות נדלקות לכבודו והכל בסדר.

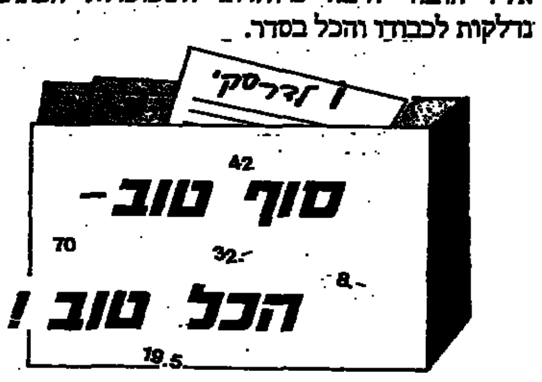

כשניסיתי היום להדליק את התנור — הוא לא נדלק. אותה שעה היה חנן אצל מוטי לדרמן, הם לומדים כל יום אחרי מעריב למבחן במשניות. לא היתה לי ברירה, אלא ללכת לקרוא לו. אחותו הקטנה של מוטי, חני, פתחה לי את הדלת. עד שקראה לחנן מחדר הילדים, קיבלתי קטע שיחה מִכִּוּון המטבח. לא תאמיני אבל כך זה היה:

— נו, שילמתְ?

— לא.

— למה?

— יוסף אמר שאת שילמתְ.

— מה פתאום? אני אף פעם ל...

כאן הגיע חנן והשיחה נקטעה. רציתי מאד להמשיך ולהקשיב, אבל התבישתי לעמוד סתם כך בפתח. חנן רץ הביתה, ואני ניסיתי לשחזר את הקטע ששמעתי. מה, לפי דעתך, נראה לי?"

— "בדיוק."

— "שיוסף שלנו החליף את לדרסקי בלדרמן".

— "נו, מה עשית?"

— "שום כלום בינתים, באתי לספר לך."

— "זה נשמע מצוין, אלא שצריך ללכת למשפחת לדרמן ולברר." הלכנו. בפתח החצר חזרנו בפעם החמישית על מה שנאמר. שוב פתחה חני.

— "אמא נמצאת?" א־ - -מא...!

אמא של מוטי הופתעה. "כן, מה הענין?"

"אֶם..." פתחה ציפי, "הייתי כאן מוקדם כדי לקרוא לחנן ו... ועד שחני קראה לו, שמעתי ש... שאבא של מוטי אמר לך שיוסף אמר שאת שילמת ו..." (הנאום יצא מבולבל, לגמרי לא על־פי התכנית.) "לפני כמה ימים פגשה שולי את גב' לדרסקי בחנות, והיא טענה שהסכום שיוסף מבקש ממנה אינו הגיוני. חשבתי שאולי יוסף טעה, וכתב את החשבון שלכם ושל לדרסקי על אותו כרטיס".

אמא של מוטי הרצינה. היא אמרה שהם יבררו את הענין, והודתה לנו. מוכרחים לומר שבימים הבאים הייתי סקרנית מאד לדעת כיצד נפל הדבר. היה זה יוסף שפתר לי את החידה. כשנכנסתי באחד הבקרים לחנות, אמר לי: "בקר טוב, שולי! שמעתי שאת זאת שעשית את הבלגן הגדול..."

— "אני??"

— "כן! אלא מי? אני כתבתי החשבונות של לדרסקי ושל ולדרמן באותו כרטיס?" איך שהוא הצליח להסתיר את חיוכו מאחורי השפם הגדול.

הענין סודר מן הסתם — אמרתי לעצמי.

מענה - תשובות לילדים

לאלה רבינוביץ, הירושלמית — מספרת שבבית קוראים לה "תולעת המודיע הצעיר", במקום "תולעת ספרים". היא נהנית מאד מהמדור, ומתעסקת עימו כל השבוע. יש לה גם אוסף של כל הגליונות. את הסיפור שלך, לאלה, קראנו ונהנינו, אך סיפור כל־כך ארוך אנו מפרסמים רק אם יש בו מֶסֶר חינוכי.

ילדי משפחת גולדשטיין — מכנים את עצמם "צוות הקוראים הבני ברקים הקבועים". הם שלחו לנו כרטיס ברכה כתוב ומעוטר יפה לגליון היובל. תודה!

גב' רבינא בבני ברק — תודה על הברכות והעידוד. דעתנו כדעתך בענין הסרגלים ודומיהם.

לברוך טסלר — לא הבנו בדיוק את הצעתך. אנא, פרט.

למשפחת בורזוקלבסקי החיפאית — הנהנית מאד מהעיתון, ובמיוחד מהסיפורים. מדוע אי אפשר לאסוף את הגליונות בצורה מסודרת לקריאה? אפשר בהחלט לגזור את המודיע הצעיר מתוך העיתון.

יעקב ידחמיאל גלרומן מחיפה — המבקש, כמו רבים אחרים, לפרש את המדור על פני דף שלם ולהוסיף סיפור בהמשכים ועוד מדורים. לאט לאט, יעקב, אנחנו רק עכשיו נהיים בני שנה!

אֵיךְ מַחְמִירִים?

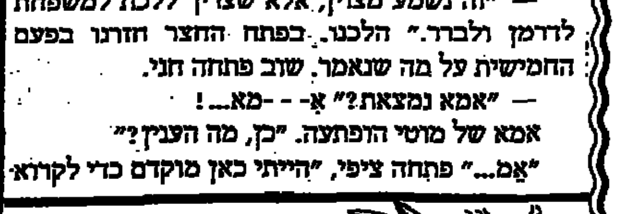

פַּעַם בָּאָה אִשָּׁה עֲנִיָּה לְרַבִּי אֵלִיָּהוּ חַיִּים מִלּוֹדְז', וּבְיָדָהּ שְׁאֵלַת טְרֵיפָה בְּעוֹף. עִיֵּן רַבִּי אֵלִיָּהוּ־חַיִּים בַּשְּׁאֵלָה, חִפֵּשׂ בַּפּוֹסְקִים וּבִתְשׁוּבוֹת, טָרַח וְיָגַע לִמְצֹא צַד הֶתֵּר — וְלֹא הִצְלִיחַ.

הוֹצִיא רַבִּי אֵלִיָּהוּ־חַיִּים רוּבָּל מִכִּיסוֹ, נָתַן לָאִשָּׁה אֶת הָרוּבָּל עִם הָעוֹף, וּפָסַק וְאָמַר: טְרֵפָה...

רגע, חושבים! 53

(1) צמדים

בפרשת השבוע ארבעה צמדים של פעלים כפולים, כמו: שמוע־ישמע. שלושה מהם — עונשים, והאחד — קשור לעצת יתרו. מצאו אותם.

(2) ישר והפוך

לפניכם הגדרות לצמדי מילים בנות שתי אותיות הניתנות לקריאה מימין לשמאל, ומשמאל לימין. לדוגמא: כַּל — לֵב. מצאו את הצמדים.

מימין לשמאל	משמאל לימין
מזג אויר קיצי	חלק חשוב בראש
רטוב	עפר
מורה הלכה	תבואה
מזמר	עני
צאצא	עיר הכהנים
ביסוי שלילה	ביסוי שלילה
יופי	ניצול המבול

(3) מה הקשר?

הציור שלפניכם רומז על חלק מניב. חלקו השני של הניב — יש לו קשר לחודש שאנו בסיומו.

מה הניב?

מה הקשר?

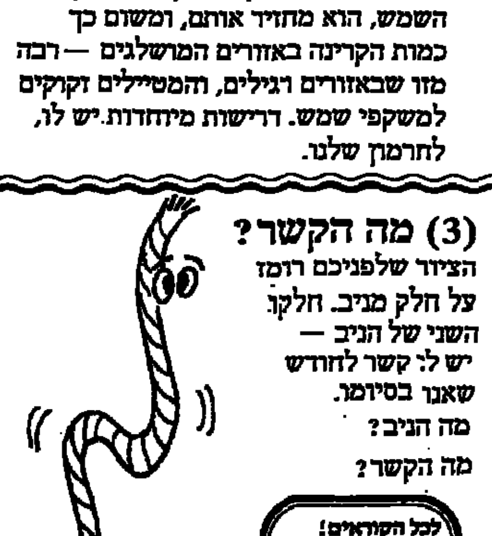

לכל הקוראים! אנו מוכנים לחומר נוסף מפרי עטכם עבור גליון פורים שיהיה כולו שלכם

פרס ראשון ברוך מרדכי נור אריה, החשמונאים, ירושלים. — "רבי אייזיל חריף"
פרס שני אסתר שטעפל, הולשהא 18, בני ברק. — "כתבים נבחרים"
פרס שלישי אהרן ליכטנפלד, חזון 26 חולון. — "בשבילי פולקי"
מתנות "כנוסד הרי"ם לוין"

פתרונות לרגע חושבים 49

1) א. אש מן הסנה (תשועה מן העבודה) ב. יוכבד ומרים, משה. ג. יתרו נתן את ביתו ופרעה לא יתן למלוך. ד. המילדות, משה.
2) כל המרים יד על חברו נקרא רשע.
3) 46 או 100.

אהרן סורסקי

חלקו של האדמו"ר מסלונים זצ"ל בעל "דברי שמואל" בהתארגנות היראים ויסוד אגו"י העולמית / ליום ההילולא: י"ט בשבט

לפני יותר מ־100 שנה, כשהוכתר מהר"ש מסלונים זצ"ל לרבן של חסידים, ראה מיד את עצמו מחויב לפעול מעבר לתחומי העדה הקדושה המקושרת אליו, ולדאוג להצלת כלל ישראל מן הסכנות הרוחניות של התקופה. בספרו "דברי שמואל" על התורה מובאת (פ' נח) חזות קשה על הנסיונות הרוחניים של התקופה, שהמלחמה הנטושה בין הכשרים בישראל ופורקי העול תהיה כבדה ביותר, ויכריעו ביניהם לעשות כדרך אליהו בהר הכרמל, מי שתרד אליו האש מן השמים הצדיק אתו, והנסיון הגדול יהיה אז שהאש תרד דוקא לצידם של הנלחמים בתורה ובתוים דביה. אך זה יהיה הבירור האחרון "כי הכשרים באמת לא יתבטלו אפילו בפני המופת הזה". בהקדמה שכתב לספר זה כ"ק אדמו"ר שליט"א (בעל "נתיבות שלום") מסופר בהטעמה, כי לרגלי הנסיבות המיוחדות של התקופה, ביאות ההשכלה והכפירה, עמד מהרש"ל זי"ע בפני תפקידים מיוחדים במינם. אם צדיקים בדורות קודמים עסקו בעיקר בהקמת היכלין קדישין ואדמונות פאר להסידות, בדמות אנשים דבי עילאה ואצורות של מחשבה ורגש, היה עליו לעסוק אף בבנין גשרים לגשר באמצעותם בין איש יהודי לאביו שבשמים, ובין יהודי לרעהו. היה עליו לחזק את חישוקי הברזל והזהב של עם ה' לבל יתרופפו.

אחד התחומים המיוחדים שפעל ועשה בהם גדולות ונצורות הוא ליכוד ואירגון היראים לדבר ה' במסגרת ציבורית חזקה. במכתב משנת תר"ש ששלח בן אחיו אדמו"ר מהור"א זצ"ל (בעל "ברכת אברהם") אל רבי משה בלוי ז"ל, ונשתמר עד היום בארכיון מרכז אגו"י ירושלים, נאמר בין השאר "כי אדמו"ר מהר"ש זיע"א מסלונים היה, אם אפשר להגיד, המסציא של כל התנועה של התארגנות היהדות החרדית נגד החפשים — עד לפני התייסדותה הרשמית של אגו"י — ע"י "מחזיקי הדת" וכדומה, ולא נח ולא שקט עד שבהשתדלותו התארגנה החזית העולמית הכללית: אגודת ישראל".

אפס כי מרוב הירותו להישאר תמיד מוצנע מאחורי הקלעים לא נודע הדבר ברבים. מרגלא בפומיה: "והצנע לכת עם ד' אלקיך" כל מה שעושים בהצנע, בלתי לד' לבדו, עולה לרצון והולך עם ד' אלקים, בניגוד לדברים הנעשין בפרסום, לעיני הזולת, שיש לחשוש בהם מפני אחוות

בעל ה"ברכת אברהם" זצוקלל"

החיצונים. בהרבה מסמכים מוכר שמו ברמיזא כגון זו "והחפץ בעילום שמו" ובני ביתו גילו אח"כ בפנקס אישי שלו שפירש כוונתו בכינוי זה "החפץ בכבוד השי"ת הנקרא בעילום שמו". מטעם זה לא שרדו בדברי־הימים רישומי פעליו ומעשיו כי־אם מעט מזעיר, ולא הגיעו אלינו ידיעות מספיקות על היקף מעורבותו בתהליכים השונים של התארגנות היראים, מלבד רמזים קלושים ועדויות בודדות על עצם מעמדו כאחד המהוללים של הרעיון הנשגב.

בשורות הבאות ננסה ללקט קצת ראשי־דברים באותו ענין, שנשתמרו פה ושם, ויש בהם כדי ללמד הרבה. הרעיון של התארגנות יראי השם כדי לעמוד בפרץ ותרם עוד וגידים בשלבים אחדים. המדובר בתחילה היה לכונן מסגרות ציבוריות שיבטיחו את החיים הדתיים בכל קהלה וישוב יהודי, תחת פיקוחם של גדולי ישראל. אח"כ נתגבש הרעיון להקים גוף שיהיה לפה ומייצג של היהדות הנאמנה וידאג להבטחת רצף המשכיות לצביונו של עם ה'.

בספר "כנסת הגדולה" שחיבר ועורך הרב אהרן מגדל כהן ז"ל (סאראמן, תרס"א) נכלל מצע פרוגרמטי ליסוד הארגון "מחזיקי הדת" והוא פרי רוחו ועטו של ה"דברי שמואל" זצ"ל. על־פי י"ג סעיפי יסוד משתרעת תכנית הפעולה שהתכוון להגשים ביסוד ארגון זה, אשר יגדור את הפירצות הקיימות מכבר בכרם בית ישראל, ויעמוד כחומה בצורה מול נסיונות חדשים לבקרים מצד הקמים להשחיתו. תוכן הסעיפים כולל ענייני חינוך וחיזוק הדת, ארגון ופיקוח ברוחני"ת, עד לסעיף הקובע ביטול מחיצות בין גושים שונים ביהדות, חסידים, מתנגדים, בעלי מוסר וכדומה "כי אחרי שמתנגדים בדרך התורה כל לבבות דורש ה'". הפרטים ופרטי־הפרטים שהוא זצ"ל ידו לבירורם מאלפים ביותר. רק אחרי שנות דור ודורות נתחוור מה שצפה מראש, ואיך שקידם את פני הרעה, וגרם ביומתו הצלה רוחנית לדורות יבואו.

בעתון הגאליצאי "מחזיקי הדת" לבוב משנת תרס"א נמסר שעוד בשנת תרמ"ו פעל האדמו"ר מהר"ש לייסד אגודת "מחזיקי הדת" ברוסיה, יד־ביד עם אחד מזקני הרבנים שבדור הגרא"ח מייזל זצ"ל, אך יד ה"משכילים" שימה כזאת היתה לשיכים בעדניהם חיבלה במאמציו (כפה"ג אכלו קורצא אצל השלטונות שהפריעו להתארגנות". לא ידועים לנו פרטים כלשהם על פעילות זו. לעומת זאת נמצאנו למדים על פעילותו המשותפת עם הגרא"ח מייזל זצ"ל בשנים מאוחרות יותר מתוך מספר אגרות שנתפרסמו אז בכתבי העתים. הרה"ג רבי נח חיים מקוברין ז"ל (בעהמ"ח ילקוט בבלי וירושלמי למס' אבות) פירסם בשעתו חלק מהאגרות. מענין ומאלף במיוחד להביא פה חליפת מכתבים בין הגרא"ח מייזל זצ"ל, והאדמו"ר הזקן מטשורטקוב רבי דוד משה זצ"ל, שהתגלה באמצעות ה"דברי שמואל" זצ"ל.

וכך כותב הגרא"ח מייזל זצ"ל במכתבו:

איש קודש ונורא, כמלאך אלקים בתוכנו כיראתו הטהורה, בן קדושים גדול בתורה, לישראל אורה, הרב הקדוש חסידא ופרישא כ"ק דוד משה שליט"א. אחר הברכה הקידה והשלר, ירשני כבוד קדושתו לשוח לפניו את מכאוב לבי, אוי לי אם אומר, אוי לי אם לא אומר. אם אומר אוי. כן אכשל ח"ו בלשוני, ברבוי בעם הקדוש. בני האבות הקדושים, העם קנה לו ד' יתי"ש הלוא גדול הנביאים נענש בקראו טמא שפתיים, אם לא אומר אוי, כי עלי עבודה נתונה, עבד לעם ד' נהייתי כי לרוב שמני, ותהי העבודה עלי לשמור עדת צאן קדשים לבל ישטפם זרמי מים רעים, המביאים זעם שמים, בהפג תורה ומצוה ח"ו.

אחת אמרתי עם לבבי הן אב רוחמן המשכיל על דבר, הרוצה בתקנת בנו. אם יימצא מום בו לו יהיה גם מגונה, לא יבוש להגיד לפני רופאים מה הוא למען ימצא מזור לו, והרופא הנאמן, בהסירו את מומו, תוסר גם חרפתו והיתה זאת תפארתו. לא כן האב המכסה מום בנו, כי יחשוב לכסות חרפתו, יוסתירהו אך לרגעים כי ישאר פניו, לחרפת פרץ ורציץ על פניו, להרפת עולם ולקלון נצח. הנה כחולי הגוף כן חולי הנפש. העם הנבחר חלה מחלהו. מחלת הנפש. מחלה טה. מחלה מכוערת, אם אבוש מהגידה, תושישני פן תושרש חלייתם, ולא תוכל להרפא. ע"כ בחרתי לבלי כחד תחת לשוני, ולפני ס"ק רופא הנפש אגלה: איחל כי ישים לבבו הטהור אל הדבר הגדול הזה. ותגלגל זכות ע"י הזכאי וקדוש כבכבודו וישראל יעמוד בצדקתם. והנה לכתוב כל הדברים על ספר יאריך הענין. ע"כ בתרנו בכבוד הרב הגדול צדיק וחסיד כשי"ת מו"ה שמואל שיחי', והוא הרב בק' סלאנימא נעתר לנו לנסוע להוציא הענין לפני הוד קדושתו כת"ר שליט"א. ולתשובת כבוד קדשו נייחל. הן כה עתירת איש שיבה צעיר החכמים נפש נענה.

אלי' חיים מייזל באאמו"ר ז"ל אבד"ק לאדז
טו"ב מנחם אב תר"ס לפ"ק.

ואלה הדברים אשר השיב האדמו"ר מטשורטקוב זי"ע לרבה של לודז' ביד ה"דברי שמואל" לחזק ידיהם:

ב"ה עש"ק לס' את הברכה אשר תשמעו וכו' תר"ס לפ"ק טשארטקוב.

אורך ימים ושנים ושנות חיים ברכה ושלום. לכבוד הרב הגאון הגדול המפורסם בתכמתו ויראתו זקן ונשוא פנים ונכבד בעמו, כש"ת מוה"ר אלי' חיים מייזל נ"י שליט"א האב"ד"ק לאדז יע"א.

אחרי דרישתי לשלום כת"ה, ועתירתי על שלום כל ישראל באהבה, מכתבו מן טו"ב מנחם אב הנערך בתום לבו הבוער־מאש דת תוה"ק. ודבריו היוצאים מלב מרגיש ויודע מצעון של ישראל. ודוע מצבם המוסרי נכון הגיעני, ומה נמצא לבבי גיל, לראות כי עוד נמצא רעים נאמנים לעם ד' צאן קדשים. רעים אשר האובדת יבקשו, ואת הנדחת ישיבו, לנשברת יחבשו ולחולה יבקשו מזור ותרופה, וכל רחשי לבבו הטובים בצירוף יתר הגאונים מליטא ופולין. ליחד את לבב כל ישראל להחזיק בתורת ד' ולעבדו שכם אחד ע"י יסוד חברת "מחזיקי הדת" בכל עיר ועיר וע"י התרכזות הועד הכללי מרבנים וגאונים לפקוח עין על צורכן של ישראל ברוחניות וגשמיות, מאד הוטבו בעיני ומחזקינא לי' טיבותא. על כי התעורר למפעל טוב וגדול ערך כזה. ואני תפלה לד' אשר יבצרו את אשר החלו ודעיונם הטוב יצא לפעולות. ודבריהם הנאמנים ימצא אזנים קשובות, ויכו שורש בלבות כלל אחבי"י אשר כל אחד ואחד יכתוב ידו לד' ולתורתו ולמצותיו, ואי"ה כאשר תצאינה אסיפות הועד לפעולות ידים, בטח אי"ה גם ידי תכון עמכם לעשות בזה לטובת הענין הגדול הלזה. וד' הטוב ירום קרן עמו ישראל ונזכה מהרה לביאת גואל צדקנו בתקות מחכי קץ ישועת עמנו.

כ"ד הדוש"ת ומברכהו בשיבה טובה ואורך ימים, בתבונה ודעת תורה חיי נועם ושלום המצפה לישועת ד'.

דוד משה במהור"ר ישראל זלה"ה.

על פעילותו הנמרצה ביסוד הארגון "מחזיקי הדת" ברוסיה ובליטא כותב בעל "ברכת אברהם" "כן עסק הרבה בהקמת חברות מחזיקי הדת, אשר נסתבב שמה אח"כ לאגודת ישראל, שלומי אמוני ישראל, הכל ע"י גודל השתדלותו — ולא היה הס על כבודו — הוא היה השמש, והמאסף, והמושיב חכמים במקומם, והמזרזם, עד שזכה וזיכה את הרבים..."

בספר "אגרות קודש" מאדמו"ר מליובאוויטש מהרש"ב זצ"ל, שהתפרסם לראשונה מכת"י בשנה החולפת, אנו מוצאים שרידי עקבות והדים מרישומי פעילותו של ה"דברי שמואל" — במכתב מר"ז (מערב פסח שנת תר"ס) לאחד מאנשי־אמונו מבהיר מהרש"ב עמדתו בענין מזימתם של קבוצת רבנים מטעה"מ לסכל הקמתו של ארגון "מחזיקי הדת" ומודיע שביקר אצלו שליח מיוחד של ה"דברי שמואל" במטרה לטכס עצה איך להפר המזימה. שליח זה נפגש כמ"כ עם הגר"ח מבריסק זצ"ל ועם הגרא"ח מייזל זצ"ל בענין האמור. במכתב שהביא עמו שליח זה מה"דברי שמואל" נאמר כהאי לישנא: "בהתאסף ראשי עם נשיאי שבטי ישראל להתאחד ברוא דאחד כל צדיקי ונאותי זמננו שליט"א החרדים לקום ולגדור פרצת התורה והאמונה מהורבים הקמים עליה שמו פניהם על ידי"ן... שיסע... כתוה"ק. שליט"א, וכן הוסכם לפני הרה"ג שליט"א דבריסק. וכעת בהגיע שמועה מבהיל שהרמטעה"מ הידוע נוסף גם הוא על שונאינו ורוצה לעקור את הכל, הרחמן הוא יסכל מחשבתם ויפר עצתם, אצנו חושנו לורז נסיעתו בעיר"ס להגות עצה ותושיה חוגגו דעתו הקדושה, ושיהיה נמנים בראש הקוראים למצוה יקרה כזאת, כי רבה היא, ורבים מהצדיקים שליט"א וביניהם הרה"ק אדמו"ר שליט"א מטשארטקאב נתקשרו בהכנסיה לשם שמים בכל לבבם ונפשם. העליון יגמור בעדדינו לטובה וחפצו הק' בידינו יצליח, ונזכה לחג שמח וכשר ולגאולה וישועה בכו"פ בנו"ג, חותם בברכה ומשתחוה מול הדר"ק ומצפה להתברך מפה"ט בבט"ס שמואל בהרמ"א נכד הרה"ק מהר"א זי"ע ועב"י".

בהקדמה לקונטרס "ומעין מבית ה'" ממהרש"ב מסופר, בין השאר, על ביקורו של ה"דברי שמואל" בליובאוויטש ביום שני כ' בטבת תרס"ב בעניני ארגון "מחזיקי הדת". מסופר שם כי זה יותר משנתיים עוסק האדמו"ר מסלונים ביסוד אגודות של "מחזיקי הדת" בערים שונות, וכי ליום מחר כ"א בטבת נקבעה אספת־יסוד לארגון "מחזיקי הדת" בעיר הגדולה מינסק, בהשתתפות מרא דאתרא הג"ר אליעזר רבינוביץ זצ"ל (וראה אגב, בספר יזכור "קוברין", במאמרו של נחמיה וידניק (עמ' 58) עדות ראיה על הופעת ה"דברי שמואל" בעיר קוברין לייסד בה אגודת "מחזיקי הדת" כמשקל נגדי לסניף התנועה הציונית שנפתח שמה, ועל הפעילות השוטפת של חברי האגודה שהתאספו בכל יום חמישי בשבת בשטיבל הסלונימאי לטכס פעולותיהם). במכתב ממהרש"ב שנדפס בקונטרס הנ"ל (עמ' 22) כתב בלשון קדשו: "בטח נודע לו דבר התעוררות בענין ה' מחזיקי הדת לייסד במדינתנו, אשר המתעסק בזה הוא הרבי דסלאנים, ונתעוררו בזה הרבנים הגאונים וגם הרביים בפולין ה' עליהם יחיו. והנה אני רואה נחיצות הדבר מצד היראים עצמם, לעורדם מתרדמתם העצומה... אשר בשנים האחרונות עזבו כל העניינים שיתנהגו כאשר יתנהגו... ובזה הנני מוצא נחיצות אל הענין הזה, להעריך מכתב כללי בזה, ולהשתדל בעזהי"י לייסד הענין... ושלא יהיה חילוקי דעות וחילוקי אגודות..." במכתבים קודמים (תשע"ב וכן תש"פ) האדמו"ר מתאר את אופי פעילותו של ה"דברי שמואל" בהקמת סניפים של אגודת "מחזיקי הדת" בכל עיר ועיירה. "זה כמה שנים" כותב מהרש"ב (ביידיש) "מתעסק הוא בהשתדלותו לייסד אגו' "מחזיקי הדת" בכל הערים, אשר יקבעו שיעורי תורה ללמוד בכל יום, וללמוד עם בעלי מלאכות לימודים המתאימים להם, ושיתנהלו החדרים ברוח ישראל סבא לא ע"פ מיתודות חדשות, וכן לחזק שמירת שבת ועוד ענינים חשובים... הענין בודאי גדול..." ועוד הוא כותב: "אשר נחיצות הדבר גדול מאד, והרבה רבנים נתעוררו בזה בחזק, והר"ח מבריסק הוא בהתעוררות גדולה בזה, וגם כמה מהרבנים בפולין ווארשא נתעוררו בזה הרבה, וגם בווארשא (כפי שמודיע לי הר' דסלאנים) נעשו אגודות מחזיקי הדת..." במכתבים נוספים (תשפ"ח, תשצ"א) האדמו"ר מציין שעומד לפנות לסלונים בענין אספת הרבנים שנקראת "להתוועד כדי להחליט על דרכי ניהול האגודה "מחזיקי הדת" ופעולותיה, ובמכתב תשצ"ח, המיועד באופן

האוהל על ציון בעל ה"דברי שמואל" זי"ע

האגודות מחזיקי הדת להתחזק בעסק התורה ובכל דבר הטוב והמועיל בגלוי דוקא..."

באגרות הקודש ממהרש"ב (מכתב תשפ"א) חוזר הרבי בעצמו ומספר אודות ביקורו הנזכר של ה"דברי שמואל": "והנה בחודש טבת העבר היה פה הרבי מסלאנים אודות זה והבטחתיו לכנוס אי"ה

(המשך בעמוד י"ד)

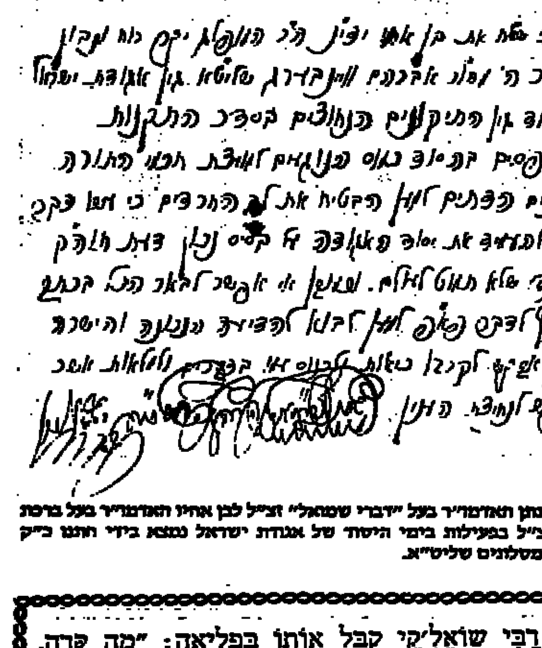
יפוי כח שנתן האדמו"ר בעל "דברי שמואל" זצ"ל לבן אחיו האדמו"ר בעל ברכת אברהם זצ"ל בפעילות בימי היסוד של אגודת ישראל נמצא בידי חתנו כ"ק האדמו"ר מסלונים שליט"א.

בעל ה"ברכת אברהם" (קיצוני מימין) על בימת הכנסיה הגדולה השישית בירושלים. לשמאל, הגרי"ד הוטנר והגרי"ל גורדין זכרונם לברכה, ויבלחט"א כקש"ת האדמו"ר מסלונים והגרש"מ אלטר ראש ישיבת שפת אמת.

המודיע הצעיר

פרשת "יתרו" גליון 53

בינים

צִלְצַלְתִּי לִידִידָה טוֹבָה לְאַחֵל לָהּ מַזָּל טוֹב לְהֻלֶּדֶת בִּתָּהּ. "בְּוַדַּאי אֲחוֹתִי (בִּתָּהּ בְּכִתָּה ז') עוֹזֶרֶת לָךְ הַרְבֵּה?" - שָׁאַלְתִּי "אֲסַפֵּר לָךְ מָה הָיָה כָּאן אֶתְמוֹל" - עָנְתָה.

"אֲחוֹתִי חָזְרָה הַבַּיְתָה בְּשָׁלֹשׁ. הִסְתַּגְּרָה עִם חֲבֵרוֹת בְּחֶדֶר וְלָמְדָה לְמִבְחָן עַד חָמֵשׁ. בְּחָמֵשׁ הִתְחִילָה לְהָכִין שִׁעוּרִים וְגָמְרָה בִּשְׁמוֹנֶה. מִשְּׁמוֹנֶה עַד תֵּשַׁע הִתְאַמְּנָה בְּתַרְגִּיל נְגִינָה קָשֶׁה, עֲדַיִן בְּחֶדֶר סָגוּר. (בְּמוֹחִי דִּמְיַנְתִּי אֶת דִּירַת שְׁלֹשֶׁת־הַחֲדָרִים, הַמִּשְׁפָּחָה בְּרוּכַת הַיְלָדִים, וַאֲחוֹתִי סְגוּרָה בְּחֶדֶר). בְּתֵשַׁע נִגְּשָׁה לֶאֱכֹל מַשֶּׁהוּ, וּמֵרֹב עֲיֵפוּת שָׁפְכָה שַׂקִּית חָלָב. שָׁטְפָה אֶת הָרִצְפָּה מֵהֶחָלָב שֶׁנִּשְׁפַּךְ עַד רֶבַע לְעֶשֶׂר, וְהָלְכָה לִישׁוֹן. הַבֹּקֶר קָמָה בְּקֹשִׁי בְּשֶׁבַע, הִתְלַבְּשָׁה וְהָלְכָה מֻקְדָּם כִּי הַמּוֹרָה לִמְלָאכָה קָבְעָה לְהִפָּגֵשׁ עִם הַבָּנוֹת בְּרֶבַע לִשְׁמוֹנֶה". עַד כָּאן הַסִּפּוּר. נִרְאֶה לִי שֶׁהוּא מְדַבֵּר בְּעַד עַצְמוֹ. לְמִי צָרִיךְ לְהַפְנוֹת אוֹתוֹ? לַמְנַהֲלוֹת? לַמּוֹרוֹת? כֵּן, בְּהֶחְלֵט גַּם אֲלֵיהֶן. אֲבָל גַּם אֲלֵיכֶן, בָּנוֹת. רַק תֵּדְעוּ, שֶׁהַמְדֻבָּר בְּיַלְדָּה טוֹבָה, חֲבִיבָה וּמְסוּרָה וְיֵשׁ לִי רֹשֶׁם שֶׁהַסִּפּוּר הַזֶּה אֵינוֹ יוֹצֵא דֹּפֶן.

עַד כָּאן בֵּינְתַיִם, חַנִּי

ספור

מִן הַשָּׁמַיִם הוֹכִיחוּ

לִיבְּלֶה הֶחַיָּט הֵסֵב לְשֻׁלְחַן הַשַּׁבָּת שֶׁלּוֹ עִם בְּנֵי בֵּיתוֹ. גַּם שְׁנֵי הָעוֹזְרִים שֶׁלּוֹ הָיוּ שָׁם. יַחַד שָׁרוּ זְמִירוֹת שַׁבָּת, וְחִכּוּ לְאִשְׁתּוֹ, שֶׁתּוֹצִיא מִתּוֹךְ הַכִּירָה אֶת הַלֶּפֶת שֶׁל שַׁבָּת הַמְּצֻטְמֶקֶת וְיָפָה לָהּ. שָׁעָה שֶׁל הֲנָאָה הָיְתָה זוֹ עֲבוּרָם, שֶׁזָּכוּ לָהּ רַק מִלֵּיל שַׁבָּת לְלֵיל שַׁבָּת. בְּכָל הַשָּׁבוּעַ עָמַל לִיבְּל קָשֶׁה מְאֹד לְמִחְיָתוֹ. רַק בְּשַׁבָּת הִרְשׁוּ לְעַצְמָם לֶאֱכֹל מַאֲכָל מְשֻׁבָּח שֶׁכָּזֶה.

וְהִנֵּה — אוֹיָה! נִכְנְסָה שָׂרָה, אִשְׁתּוֹ שֶׁל הַחַיָּט לַחֶדֶר, וְהַלֶּפֶת אֵינָהּ בְּיָדֶיהָ. פָּנֶיהָ הִבִּיעוּ צַעַר וּבִלְבּוּל. "מָה קָרָה?" — שָׁאַל אוֹתָהּ לִיבְּל בִּדְאָגָה. "כְּשֶׁהוֹצֵאתִי אֶת הַלֶּפֶת, קָרְתָה לִי שָׁם תַּקָּלָה. וְעַכְשָׁיו יֵשׁ בַּקְּעָרָה שְׁאֵלָה שֶׁל בָּשָׂר וְחָלָב".

יְהוּדִי פָּשׁוּט הָיָה לִיבְּל, אַךְ אֲפִילוּ בִּקְצֵה דַּעְתּוֹ לֹא עָלָה, לֶאֱכֹל תַּבְשִׁיל שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שְׁאֵלָה. שָׁמַע מִפִּי הָאִשָּׁה מַה בְּדִיּוּק קָרָה, וְשָׁלַח אֶת אֶחָד מֵעוֹזְרָיו אֶל רַב הָעִיר לִשְׁאֹל אֶת הַשְּׁאֵלָה. הֵם הִתְגּוֹרְרוּ בְּוִילְנָא, וְשָׁם יָשַׁב עַל כִּסֵּא הָרַבָּנוּת רַבִּי שׁוֹאֶלְקִי, גָּאוֹן וְצַדִּיק, מִזִּקְנֵי הַהוֹרָאָה וּמַתְּקִיפֵי הַדֵּעָה. יָצָא עוֹזְרוֹ שֶׁל הַחַיָּט אֶל הָרַב, שֶׁהָיָה גָּר בְּרִחוּק מָקוֹם. בֵּינְתַיִם — מְחַכִּים בְּבֵיתוֹ שֶׁל לִיבְּל בְּחֹסֶר סַבְלָנוּת. הַסְּעֻדָּה פְּסוּקָה, הַשִּׂמְחָה הַשַּׁבָּתִית.

נִזְכְּרָה אִשְׁתּוֹ שֶׁל הַחַיָּט, שֶׁכָּאן, בִּשְׁכוּנָתָם, גָּר הַגָּאוֹן רַבִּי אֵלִיָּהוּ מִוִּילְנָא. יָדְעוּ הָאֲנָשִׁים שֶׁגַּם הוּא מוֹרֶה הוֹרָאָה בְּיִשְׂרָאֵל. שָׁלַח הַחַיָּט אֶת הָעוֹזֵר הַשֵּׁנִי לִשְׁאֹל אֶת הַשְּׁאֵלָה מִפִּי הַגָּאוֹן.

בְּנֵי הַבַּיִת מְחַכִּים, וְהִנֵּה חָזַר הַשָּׁלִיחַ הָרִאשׁוֹן. — "נוּ, הַאִם יֵשׁ תְּשׁוּבָה בְּפִיךָ?" שָׁאֲלוּ לִיבְּל וְשָׂרָה בְּהִתְנַצְּלוּת. הַשָּׁלִיחַ עָנָה בְּצוּרָה מֻחְלֶטֶת וּבְרוּרָה: "הָרַב הִכְשִׁיר".

שָׂמַח הַחַיָּט מְאֹד. פָּנָה לְשָׂרָה אִשְׁתּוֹ וְאָמַר לָהּ: "נוּ, הִנֵּה קִבַּלְנוּ תְּשׁוּבָה מַכְשִׁירָה. עַכְשָׁיו לְכִי הָבִיאִי אֶת הַלֶּפֶת". עוֹד שָׂרָה נִכְנֶסֶת לַמִּטְבָּח, וְהַדֶּלֶת נִפְתַּחַת. עַכְשָׁיו חָזַר הַשָּׁלִיחַ הַשֵּׁנִי מִבֵּיתוֹ שֶׁל הַגְּרָ"א. הַחַיָּט קִבֵּל אוֹתוֹ בְּפָנִים מְחַיְּכוֹת: "יְשַׁלֵּם לְךָ ה' שְׂכַר הַלִּיכָה, אַךְ טִרְחָתְךָ הָיְתָה מְיֻתֶּרֶת. חֲבֵרְךָ כְּבָר חָזַר וְסִפֵּר שֶׁהָרַב הִכְשִׁיר".

פָּנָיו שֶׁל הַשָּׁלִיחַ הַשֵּׁנִי הִרְצִינוּ: "אֲבָל הַגָּאוֹן רַבִּי אֵלִיָּהוּ הִטְרִיף!" — אָמַר.

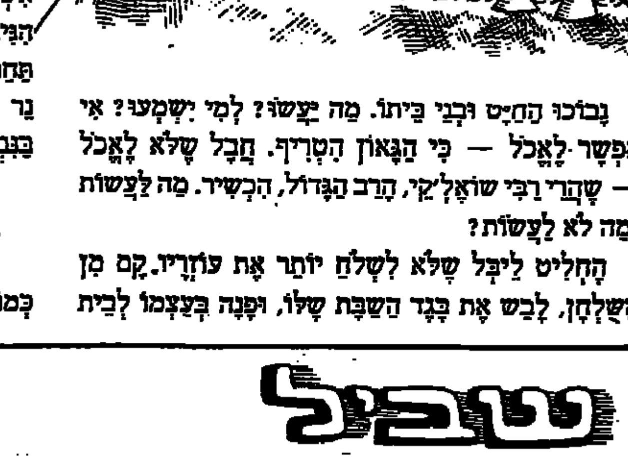

נָבוֹכוּ הַחַיָּט וּבְנֵי בֵּיתוֹ. מַה יַּעֲשׂוּ? לְמִי יִשְׁמְעוּ? אִי אֶפְשָׁר לֶאֱכֹל — כִּי הַגָּאוֹן הִטְרִיף. חֲבָל שֶׁלֹּא לֶאֱכֹל — שֶׁהֲרֵי רַבִּי שׁוֹאֶלְקִי, הָרַב הַגָּדוֹל, הִכְשִׁיר. מַה לַּעֲשׂוֹת וּמַה לֹּא לַעֲשׂוֹת?

הֶחְלִיט לִיבְּל שֶׁלֹּא לִשְׁלֹחַ יוֹתֵר אֶת עוֹזְרָיו. קָם מִן הַשֻּׁלְחָן, לָבַשׁ אֶת בֶּגֶד הַשַּׁבָּת שֶׁלּוֹ, וּפָנָה בְּעַצְמוֹ לְבֵית הָרַב. רַבִּי שׁוֹאֶלְקִי קִבֵּל אוֹתוֹ בְּפְלִיאָה: "מַה קָּרָה, לִיבְּל? הֲלֹא רַק עַכְשָׁיו הָלַךְ מִכָּאן הַשָּׁלִיחַ שֶׁלְּךָ?" סִפֵּר לוֹ הַחַיָּט אֶת כָּל הַמַּעֲשֶׂה. רַבִּי שׁוֹאֶלְקִי הֵגִיב בְּלִי לְהַסֵּס: "לֵךְ לְבֵיתְךָ, עוֹד מְעַט נָבוֹא — רַבִּי אֵלִיָּהוּ וַאֲנִי — אֵלֶיךָ, לִטְעֹם מִן הַלֶּפֶת".

רָץ הַחַיָּט לְבֵיתוֹ, וְהַבְּשׂוֹרָה הַדְּחוּפָה וְהַמַּפְתִּיעָה בְּפִיו: "הָרַב וְרַבִּי אֵלִיָּהוּ הוֹלְכִים לְכָאן לִטְעֹם מִן הַלֶּפֶתָּן". נַעֲשָׂה רַעַשׁ בַּבַּיִת; אוֹרְחִים כָּאֵלֶּה! מִיָּד נוֹדַע הַדָּבָר בֵּין הַשְּׁכֵנִים וְדָרֵי הָרְחוֹב. חִישׁ מַהֵר הָרְחַב הַשֻּׁלְחָן, הִגִּיעוּ מַאֲכָלִים מִן הַבָּתִּים הַסְּמוּכִים, הֵבִיאוּ סַפְסָלִים וְכִסְאוֹת. נִתְכַּנְּסוּ שְׁכֵנִים רַבִּים לְבֵיתוֹ שֶׁל הַחַיָּט, וְהַדִּירָה הַקְּטַנָּה וְהַצָּרָה נִתְמַלְּאָה מִפֶּה לָפֶה. שָׂרָה הָיְתָה נִרְגֶּשֶׁת, לִיבְּל הִסְתּוֹבֵב נִסְעָר כֻּלּוֹ. כָּבוֹד שֶׁכָּזֶה! זְכוּת כָּזוֹ! אֲנָשִׁים פְּשׁוּטִים כְּמוֹתָם יְאָרְחוּ אֶת שְׁנֵי הַגְּאוֹנִים.

וְרַבִּי שׁוֹאֶלְקִי, רַב הָעִיר, הָלַךְ קֹדֶם כֹּל לְבֵיתוֹ שֶׁל הַגְּרָ"א. וְכָךְ אָמַר לוֹ: "נֵלֵךְ, רַבִּי אֵלִיָּהוּ, וְנִטְעַם מִן הַלֶּפֶתָּן הַכָּשֵׁר שֶׁל לִיבְּל".

הַגְּרָ"א הֵבִין מִיָּד בַּמֶּה הַמְדֻבָּר. הֵבִין שֶׁהַשְּׁאֵלָה הִגִּיעָה גַּם לְרַבִּי שׁוֹאֶלְקִי, וְהוּא פָּסַק: כָּשֵׁר. לַמְרוֹת שֶׁחָשַׁב שֶׁהַצֶּדֶק עִמּוֹ, לֹא הִתְוַכֵּחַ. לֹא טָעַן. לֹא נִסָּה לְהוֹכִיחַ. "אִם מַר מְצַוֶּה", הֵשִׁיב הַגְּרָ"א, "מוּכָן וּמְזֻמָּן אֲנִי לִשְׁמֹעַ וְלַעֲשׂוֹת. מַר הֲרֵי הוּא מָרָא דְאַתְרָא". (=רַב הָעִיר)

יָצְאוּ שְׁנֵי הָרַבָּנִים הַגְּאוֹנִים, רַבִּי שׁוֹאֶלְקִי וְרַבִּי אֵלִיָּהוּ, וּפָסְעוּ לְעֵבֶר בֵּיתוֹ שֶׁל הַחַיָּט. לֹא רָבוּ וְלֹא הִתְוַכְּחוּ. לֹא שָׁאֲלוּ מִי קוֹבֵעַ וּמִי בָּרֹאשׁ. רַבִּי אֵלִיָּהוּ הָלַךְ לִשְׁמֹעַ דִּבְרֵי חֲכָמִים... הִגִּיעוּ, וְהַקָּהָל פִּנָּה לָהֶם מָקוֹם בְּפַחַד וּבְכָבוֹד. הִתְיַשְּׁבוּ, וְרַבִּי שׁוֹאֶלְקִי צִוָּה לְהַגִּישׁ מִן הַלֶּפֶת. לָקְחָה אִשְׁתּוֹ שֶׁל הַחַיָּט קְעָרָה חֲדָשָׁה מִכְּלֵי פֶּסַח, כְּיָאוֹת לַמְּאֹרָע, הֵגִיסָה עָלֶיהָ מִן הַלֶּפֶת, וְהִגִּישָׁה לַשֻּׁלְחָן. בַּהֲלִיכָתָהּ עָבְרָה תַּחַת הַנִּבְרֶשֶׁת, שֶׁנֵּרוֹת שֶׁל שַׁבָּת הָיוּ דּוֹלְקִים בָּהּ. פִּתְאֹם נָגַע נֵר (שֶׁהָיָה עָשׂוּי מֵחֵלֶב אֲמִתִּי שֶׁהוּא, כַּמּוּבָן, טָרֵף.) בַּנִּבְרֶשֶׁת, וְנָפַל לְתוֹךְ הַקְּעָרָה.

כָּל הַקָּהָל נִזְדַּעְזַע לְמַרְאֵה עֵינָיו.

קָם רַבִּי שׁוֹאֶלְקִי עַל רַגְלָיו וְאָמַר לַגְּרָ"א:

"נֶעֱנֵיתִי לִכְבוֹדוֹ. מִן הַשָּׁמַיִם הוֹכִיחוּ, שֶׁהֲלָכָה כְּמוֹתוֹ..."

על המחיה ועל הכלכלה

ביקשנו מכם ב"בינים" רעיונות לחיסכון, להשתתפות בבעיות הכלכליות של ההורים. אנחנו מודים מתנובותיכם. קודם כל, משום שבין כל המכתבים הרבים שקיבלנו, לא היה אפילו אחד שטען "זו לא הבעיה שלנו". כולכם מבינים שעליכם לעזור. גם במציאות זה כך? אני מקווה מאד.

יש ילדים, כמו לאה ויזל מבני ברק ואחרים, הסבורים שאפשר לעזור בכסף ממש. למשל, כשהילדים מקבלים דמי חנוכה, או מרוויחים כסף בעבודות שמרטף (בייבי סיטר), הם יכולים להשתמש בזה לצרכיהם במקום לבזבז את הכסף על שטויות ואחר כך לבקש כל דבר מההורים. לדוגמה: דמי טיול, מסיבה, וכדומה — כל אלו ישולמו בכסף של הילדים. רעיון טוב.

ילדים רבים, ובעיקר (למה?) ילדות כמו נעמי הקשר מירושלים, חושים ממכם להצטמצם! לוותר! להסתפק במה שיש ולא לדרוש עוד ועוד! לא לבקש חדשים לבקרים כלי כתיבה, צעצועים ומשחקים. יש ילדים שציינו שגם אם לחבורה יש — זו לא סיבה לבקש. כל אחד צריך לשמוח בחלקו.

ענין אחד שדיברתם עליו, הוא צמצום בהוצאות בכל מיני דרכים. בְּמָה, למשל? לאהובי פפר, מכיתה ב' בחיפה יש רעיונות מגוונים, שהיא טרחה גם לצייר אותם יפה: לחסוך בממתקים — וכך תחסך גם ההוצאה לרופאי שנים... לסגור אורות מיותרים בחדרים, לא לפתוח זרם מים חזק מדי, לכתוב בשני צידי הדף, לחסוך בטלפונים, ואחרון חביב: לא לחדד עפרונות בהפרזה. אהובי מספר שאמא שלה מתלוננת שהיא "זוללת" עפרונות... חנוכי מאשדוד מציע להסתפק מספרת שאמא שלה לקנות ספרים רבים. תמי התל אביבית אומרת: לא כל עונה צריך בגדים חדשים! לקנות תמיד בגד קצת גדול — שנוכל ללבוש גם בשנה הבאה. שלומי מירושלים בן השתים־עשרה אומר בפסקנות: להסתפק בטקס בר מצוה צנוע. לוותר על כל ההגיגות היקרות שבלאו הכי בינן לבין מצוה אין כל קשר. הוא צודק, נכון?

המכתב, שהתרשמתי ממנו ביותר היה של ילדי ויזל מצפת. אחרי כל רעיונות החיסכון כתבו: "לפעמים העזרה הטובה ביותר היא להבין שלאבא ולאמא קשה, ולכן לשמח אותם! לגרום להם נחת ואושר! ילדים טובים הם פיצוי לכל הבעיות הכספיות, והרבה יותר מזה".

טבל בפרשת השבוע — יתרו

"ויחן שם ישראל כנגד ההר" (י"ט ב') "כאיש אחד בלב אחד" (רש"י)

בגמרא מסופר שכשניתנה תורה, נתקבצו אומות העולם אצל בלעם ואמרו לו: ... ה' למבול ישב — שמא מבול בא לעולם? אמר להם: ה' עז לעמו יתן. פתחו כולם ואמרו: ה' יברך את עמו בשלום.

אמר רבי מאיר שפירא מלובלין זצ"ל: לכאורה, מדוע אנו כל כך מחכים לקיום דברי הנבואה "וגר זאב עם כבש, ונמר עם גדי ירבץ?" והלא גם בתיבת נח היו כל הברואים בשלום, וכי היה שם כל כך טוב? אלא, שבתיבת נח אין כל פלא שהיה שלום, כי כולם היו בסכנה. בשעת סכנה משותפת — מתאחדים גם שונאים.

אבל ישעיהו מנבא שאפילו בשעת שלום תשרורנה אהבה ואחדות!

הנה, כשקיבלו ישראל את התורה — חנו כאיש אחד בלב אחד. ראו אומות העולם אחדות כזו, וחששו שמא בא מבול לעולם, ולכן מתאחדים כולם. השיב להם בלעם: "ד' עז לעמו יתן" — זו אחדות אמיתית, התורה מאחדת אותם — ולא הסכנה. פתחו כולם ואמרו: ה' יברך את עמו בשלום — השלום הזה הוא ברכה, ולא תוצאה של קללה.

באו נעצר לרגע־קט, ונשאל: מתי אנו חיים בשלום? מה מאחד אותנו? הסכנה? אפילו לא הסכנה? התורה? נקודה למחשבה.

هكذا من الأصل

לוח המודיע

דירות ובתים

ירושלים

למכירה

★ 2 ברמות א' + הסקה, מטבח גדול, מתוכננת ק"א. טל. 02-662103

★ מבחר דירות ועסקים בהרמנות!!! מודעות להמודיע ושאר העיתונים ללא תווך!!! ב"פרסום חביבה" 02-244415

★ בדיקה הנדסית לפני קניית דירה. דו"ח מהנדס קביל בבית משפט. מיל"ב 02-224388

★ בגבעת שאול רח' כתב סופר 28 דירות בנות 3-4-5 חדרים 225916

★ ברמות ג' 3 חדרים + מחסן ק"א $58,000 "ירושלים — 85" 02-539087-8

★ למכירה בבית הכרם דירת 5 חדרים וגינה פרטית סמוך לבית כנסת 02-521648

★ בגילה 3 + מרפסת + כיורים ק.ב. יפה ומסודרת 02-762353, 02-714112

★ בנין באזור דתי למכירה, שלושים חדרים במצב מצויין, כניסה מיידי, $900,000 אמבסדור 02-668101

★ דירה בסלו סטון ק"ק, 3 + מטבח משוכלל מחסן + סורגים טל 055-96432

בדמ"פ

★ בישעיהו (ליד גאולה) 3 + חצר + גינה שקט + אפשרות להרחבה 02-245330

להשכרה

★ לתיירים! 3 בגאולה מסודרת קומפלט, הסקה, לתקופות קצרות ולחגים 02-824876

★ 3 בסנהדריה המורחבת + רהוט מלא מר' אדר עד ר"ח סיון 02-817784

★ בירושלים בהר נוף 4 חדרים גדולה, חדשה 03-392591

משרדים

★ למסירה בדמ"פ סניף בנק לשעבר בכיכר דוידקה ירושלים (כ-200 מ"ר) לפרטים: (03)260863 בשעות העבודה פרט ליום שישי

מחסנים

★ דרוש מחסן להשכרה באזור חרדי בצפון ירושלים לפנות לטל. 536791

בני ברק

למכירה

★ למכירה 3½ + חצי מיוחדת שרותים כפולים 2 מקומות חניה בטלי"ב 7 בני ברק מול בית בגנר משפחת דיו

★ בדיקה הנדסית לפני קניית דירה. דו"ח מהנדס קביל בבית משפט. מיל"ב 02-224388

להשכרה

★ דרושה דירה מרוהטת לחודשים ניסן-אייר. רצוי באזור רמת אהרון 03-709811

בקוש דירות

★ מעונין בשכירת 2 חדרים במרכז בני-ברק 03-234401 5-8 בערב

★ דרושה לקניה דירה בקריות החרדיות באשדוד 03-793420 052-921554

בערי הארץ

חיפה

★ למכירה במעונות גאולה 4 + הול גדול + מחסן ק"א טל 055-93075

מעלה אדומים

★ וילה בגודל 3 דירות ר"ג מפלסים, בשטח דו משפחתי בניה 370 מ' + גינה 350 מ' 02-352597

תל אביב

★ למכירה בקרית הרי"ם לוין 3 חדרים ק"א, אפשרות לתוספת חדר. 055-33895 מ-8.00 בערב

אבדות

★ אבדה שרשרת זהב באזור פרי חדש הסביבה המצבא הישר יפנה לטל: 02-381591

למכירה מקום
מפואר במרכז ב"ב
כ-100 מ"ר מתאים לאדמו"ר, לבית כנסת, או למסעדה
לפרטים לפנות טל: 05-702045
03-705559

עבודה

★ לבית מסחר לציוד רפואי דרושה עובדת לפני הצהרים טל 02-227884 02-886528

★ למחסן בבני ברק דרוש נהג בעל רשיון ב' 03-795185 בשעות העבודה

★ איש מכירות מנוסה במכירת מתנות ומוצרי פרסום בחוג החרדי 02-245182

★ מתנה קיץ חרדי לבנות בגיר יורק מחפש אופה + נסיון 02-824368

מטפלות

★ מטפלת לתינוק + ילד בן עד 3.00 30 ש' שבועיות בלי יום שישי. באיזור יהודה הלוי 701237 מ-8 בערב

טבעונות

★ "תפוחיך" עם הכשר מיוחד במבצע עד גמר המלאי במחיר הישן צ"ק ל-20.3.87 משלוח הביתה חינם 02-867910

★ 40 ק"ג תפוחים בקופסה ב"תפוחיך" הגדול הסכוני 02-867910 03-790638

★ דבש טבעי טהור "לא מתמצמ" עם הכשר בכמות מצומצמת להשיג "בסופר טבע" מכבו לטבעונות צמחונות הדיאטה רח' הורי"א 19 ב"ב

נקיון ופוליש

★ "המנקים" נקיון ופוליש + הדברה עבודה מעולה באחריות 03-313599

נדוניה
רח' חגי 30 ירושלים (מול קפ"ת לאומית) גאולה טל' 824462

★ המבצע החדש:
● חבילת נדוניה ב 82.5 שקל כוללת שמיכת פוך + כרית פוך + כסוי למיטה
● כלי מיטה החל מ: 42 ש"ח

★ המבצע הישן
עד גמר המלאי:
שמיכת פיק (פרוטית) 31 ש"ח
מגבות רוזן (במבחר) 7.5 ש"ח

חדש!
★ קיבלנו מבחר כתנות לילה תוצרת... לעונת הקיץ
★ מבחר מתנות לנדוניה

★ עזרה בבחירת מקצוע או עיסוק
★ בדיקת התאמה למועמדים/ות לשידוך
★ ייעוץ בהתקשרויות עסקיות ובמיון עובדים
באמצעות ניתוח כתב-יד
(ראיון פסיכולוגי באופציה)
הנערך ע"י גרפולוג מדופלם וירש
יחזקאל פרנקס M.A. פסיכולוגיה רח' עוזיאל 113 בית וגן ירושלים
המלצות גדולי תורה טל: 02-421581 נסיון עשיר

ישיבת בית התלמוד

(המשך מעמוד ט')

של רבי עקיבא איגר. לאחר בירור כל הסוגיא, על יסוד דברי הראשונים והאחרונים, מתבודים דברי הגמרא וזו היתה דרכו של רבי אריה ליב בשיעוריו.

באמת אמרו כי בחידושיו נשתלבו גם דרך הלמוד שהיתה נהוגה בישיבות ליטא מיסודה של ישיבת ואלוזין, המקובלת מאז הנהוג יסודותיה על ידי רבי חיים מואלוזין, גדול תלמידיו של הגר"א מוילנא, יחד עם שיטת ההגיון, שפשטה בעשרות השנים האחרונות לישיבות ליטא.

כוחו בבירור ההלכה

השיעורים והביאורים הכלולים בספרו הם בעיקר שיעורים עיוניים, שיעורים ישיבתיים, אולם גדולתו של רבי אריה ליב היתה שיכול היה לברר את ההלכה הדורות לבקיאותו הגדולה בכל חדרי תורה, עם יכולתו להעמיק בעיון להבנת הסוגיה בכל היקפה, יכול היה להמשיך ולהגיע גם לכלל מסקנה הלכותית, לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא.

רוב שיעוריו בבירורים עיוניים בסוגיות הש"ס אולם בתשובותיו המועטות שהגיעו לידינו אנו למדים על כוחו הגדול של רבי אריה ליב בבירור ההלכה, אם כי היה מיראי הוראה. בתשובתו לעניני מקואות, שהופנתה לרבי ניסן טעלושקין בעל "טהרת המים" שקבע הלכה, שצנור או שאר כלים שנעשו על מנת לקבוע אותם בקרקע, אינם מקבלים טומאה, וכן קבע הלכה דגם בענין שאובים אינו פוסל ואין חילוק לענין זה בין כלים שנעשו לקרקע לבין שאובים לטומאה, מוכיח רבי אריה ליב כי הכלל הזה של המשנה בכלים, על פי פירוש הרמב"ם, ואפילו קודם שיקבעו אינם מקבלים טומאה, כל זה אינו אלא לענין קבלת טומאה, ולא לענין שאובים. (חו"ב סי' ע"ב) בתשובתו בענין כלים שנעשו בקרקע הוא פותח בשבחו של הרי"נ טעלושקין, אולם מדגיש "כיון שמקוה זו מסורה לרבים, והרבים במקומנו רוצים להחמיר לעצמם ולצאת לכל הדעות, ולא לשמוע לסמוך על הוראות שבדיעבד בעניינים חמורים כאלה, הנוגעים עד דכדוכה של נפש, הרי מן הצדק והדין להתחשב עם דעותיהם, ולא להטיל עליהם בעל כרחם הוראות שבדיעבד". והוא מציין שזו חששות של מה בכך, ולדעתו "אין הם חששות של מה בכך, של מתמידים בעלמא אלא חששות גמורות".

בתשובה שניה לרבי ניסן טעלושקין הוא מצרף את הקונטרס שלו שהדגישו כי מרוב טרדותיו בענין "בית התלמוד" המתפתח מבחינה רוחנית, אך מצבו הגשמי דחוק ביותר, לא יכול היה להתפנות בשעתו, וגם עתה לא יכול היה להאריך בעיון המדרש בעניינים עמוקים מאד, בעניני כלים ומקוואות, וגם בחוסר ספרים, ובכל זאת העלה על הכתב בקונטרס קצת בירור בדברים אלו", והערכה: "הוא פותח על הרי"נ טעלושקין, ומבקש את סליחתו שאין כוונתו אלא לברר שמעתתא על בוריה".

חידושי רבי אריה ליב מובאים לדפוס

מיד לאחר פטירתו, נתברר לעין כל החלל אשר השאיר אחריו. תלמידיו פנו איפוא, לאוצר חידושי תורה אשר השאיר אחריו ברכה מרובה, חידושים רבים על כל הש"ס. לאמיתו של דבר הם לא היו מוכנים להדפסה. שקוד היה על משנתו בהתמדה עצומה, ולא היתה לו שהות לערוך אותם ולסדרם לדפוס, ורק לאחר שבאה השמש בצהרים החליטו תלמידיו להציב לו מצבת קודש בהיכל ה', להאיר עיני התלמידים, הקרובים והרחוקים, בתורתו.

תלמידיו החלו איפוא בסידור הדברים לדפוס וכן שקדה אלמנתו הדגולה הרבנית יפה תחי', בהעתקת כתבי היד, לא חסכה עמל וכל מעינה שמה למטרה זו להוציא לאור עולם את כתביו, ואף זכתה לברך על המוגמר בשנת התשכ"ח כאשר הופיע הכרך הראשון של חידושי רבי אריה ליב.

בשנת תשמ"ג סודר מחדש כתביו בשני כרכים "חידושי רבי אריה ליב". חלקו הראשון בעניני מועד נשים ונזיקין, והשני בעניני קדשים וטהרות.

רעיתו תבלח"ט, שעמדה לימינו וסייעה עמו להרביץ תורה לתלמידיו (כיום הרבנית עבור תחי' בירושלים) דאגה גם להמשך פעילותו לאחר שעבר לעולם שכולו טוב, בבחינת צדיקים במיתתם נקראים חיים. שפתותיו דובבות, הורות לספריו שסודרו במוב טעם ע"י גיסו יבלחט"א מרן הגאון ר' דוד פוברסקי ובנו הגאון רבי ברוך דוב, שחלקם מרוכזה בסידור ספריו של רבי אריה ליב הנמנים בין הספרים המבוקשים ביותר, בקרב תלמידי הישיבות, כדוגמא לשילוב דרך ההגיון של ר' שמעון שקאפ בביטוחה הסיוחד עם שילוב יסודות בריסק.

ספריו נתקבלו בהתלהבות באהלי תורה בגלל ייחודו בדרך הלמוד. ראשי ישיבות רבות, גדולות וקטנות, שמו להם לקו לעיין בשעוריו של רבי אריה ליב, לפני שהם משמיעים את שעוריהם ברבים לפני תלמידיהם. יודעי תורה אף יודעים להבחין בין חידושיו שנתחדשו בשנות נעוריו, בתקופת למודיו בישיבת מיר, על יסוד שיטת הלימוד בישיבות ליטא, וחידושים מאוחרים, שנובע בהם חותמה של בריסק, מאז נסע להסתופף בצלו של הגרי"ז מבריסק.

הגרי"ז מבריסק התבטא על אחד מתלמידיו שהצליח בהפלגה, לא משום שכשרונותיו גדולים משל אחרים אלא שידע להתבטל בפני רבותיו, ומכאן ההגדרה של "תלמיד חכם". רבי אריה ליב ידע להתבטל בפני רבי שמעון שקאפ, שקיבל ממנו שני סדרים נשים ונזיקין, ורבי שמעון הכיר בו כתלמיד המובהק, סדר קדשים למד מפי הגרי"ז מבריסק, ואילו הליכות מוסריות קיבל מפי רבו רבי ירוחם בישיבת מיר, וידע רבי ליב לשלב את מכלל התכונות שקיבל מרבותיו, הן בשיעוריו בפני תלמידיו בישיבת "בית התלמוד" הן באישיותו המוסרית כדוגמא וכסמל.

כאשר נקטף בימי עלומיו פתאום חבריו ותלמידיו בקינת נכאים על פטירתו "על במותיך נפל חלל בא השמש בצהרים, על זה היה דוה לבנו, על אלה חשכו עינינו", והם חזרו והדגישו כי "כל השבחים הללו אינם מספיקים, ויתר דברי תקפו וגבורתו, ותוקף חבריו בעת ובמעשה, הלא יכתבו בבוא השעה על ספר דברי הימים למלכי מיר, מאן מלכי רבנן ותלמידיהון".

לקראת פורים
מכירה חד פעמית
של בגדים אלגנטים לנשים
תוצרת אנגליה

קהילת פוטנאק

(המשך מעמוד י')

("רחובות הנהר"), ושני בניו הגאונים הצדיקים ("נטע שורק" ו"דבר בינו"), וכאשר שלשתם הלכו יחד היה נדמה לי, מחמת גדולת תפארתם והדר זיו צורתם, שהנני רואה את "רבי חייא ובניו" (זכור ימות עולם ח"א עמ' ק"א). הגאון מאונסדורף סיפר גם, שרבינו "נשאל מרב אחד שנתקבל בעיר שהביטה מן הצד אם ילך שמה, השיב לו שלא ילך, והוא התנצל שמקוה לתקן הדבר, אבל מי פתי יסור הנה לשמוע בקולו שהוא בעצמו עובר עליו כדי להרחיב את גבולו ולהרבות כבודו" (תולדת שמואל עמ' ע"ו).

מאמר ראשון — המשכו בגליון הבא

בקצב הזה עוד עשוי

(המשך מעמוד ה')

יהודים בטרבלינקה. הסנגוריה, העו"ד אוקתור, ניסה בחלק מן השאלות ששאל להביא את העד לכלל הודאה ש"איוואן האיום", הוא ג'ון דאמיניוק, מצא מותו באחת מן המרידות הללו.

אדר השיב לדברים, גם העמיד את היקף ההתקוממות לפרופורציות הנכונות והאפשריות בתנאי אותו מחנה אכזרי. אבל הוא הוסיף משפט, חשוב מאד, חיוני מאד, שהלוואי וישמע וגם יובן ע"י בני הדור הצעיר בארץ הזאת:

"היו נסיונות התקוממות וגבורה יהודית מסוג שונה. לא התקוממות פיסית אלא התקוממות רוחנית. יהודים ששמרו בעת רוח הגבורות אדירים על צלמם היהודי, על הדרת פניהם, על תפילתם ועל אורחות חייהם היהודיים. זו היתה התקוממות רבת-ערך ומלאת גבורה", אמר ד"ר אדר.

זכור לטוב, למשמע הדברים הללו, הספר החרדי ר' משה פראגר ז"ל. לו היה הוא בחיים.

אין לנו ספק שטרבלינקה היתה מוצגת על-ידיו, מעמקי לבבו ונפשו, בדרך שונה מזו שהוצגה ע"י התביעה באופן הכללי והמשמעותי שלה.

מאבק איתנים ניהל ר' משה ז"ל על הסילוף והסלקטיביות שבהצגת גבורה היהודי באימי השואה. ד"ר אדר הציג זאת כהוגרת אגב, אצל ר' משה, ולא רק אצלו אלא אצל אבותינו כפי שאנו קיבלנו מהם — נקודת "אגב" זו היתה החלק העיקרי. "רבי מגדלי מפאותיך הולך לטרבלינקה", זהו שם פרק בספרו "אלו שלא נכנעו" של ר"מ פראגר.

הספור הזה ודוגמתו, ראויים וחשובים שישמעו דוקא במהלכו של משפט זה, המדובר כה רבות, מצוטט כה רבות ומתועד על פרטי פרטים.

בכל מקרה, השבוע הראשון של המשפט אין בו כדי להעיד על כל מהלכו. עדותם השירה של הניצולים תעורר בודאי ענין רב יותר, היא גם תזעזע הרבה יותר ואפשר תוביל את כולנו אל המסקנה המתבקשת: לא ככל העמים אנחנו, אלא "עם לבדד ישכון", אשר עולם עויין מבקש להמיתו — כל אלו, בנוסף להקשר הישיר ולשאלה העומדת לדיון: מי הוא באמת האיש היושב על ספסל הנאשמים?...

מעונין למסור עבודות
בסדר-צלם
PHOTO-TYPESETTING
קבלת פרטים טל. 02-814989
קורנבלוט

בית מסחר ספרים
ר' עקיבא 124 ב"ב טל. 787365
הופיע
לאחר שנים שאזל מן השוק
ברכת אברהם
ב' כרכים על עניני תפילה
מהגאון רבי אברהם צרפתי זצ"ל
בהסכמת מרן הבית יוסף זצ"ל
*
עבודת הקודש
להחיד"א
מהדורת לוקס מנוקד
עם מפתחות מפורטים
*
הופיע מסדרת ספרי
מרן החפץ חיים
א. חומת הדת ב. תורה אור
מנוקדים באותיות מאירות עיניים
*
להשיג בחנויות לספרי קודש
פתוח כל יום 10-5 5-10 בערב
יום ו' 10-1
"כישור" — איכות בספר-קודש

מכירת סוף העונה
ב-2 תשלומים
הנחות גדולות 20-50%
המבחר הגדול ביותר בארץ
מעילים, ז'קטים, חליפות, שמלות
ותצאיות עד מס' 52
מעיל צמר מבייש 199 ש"ח
ז'קט צמר 125 ש"ח
בלי חשש שעטנז
שיפריז Shiparis
מדרחוב-נחלת בנימין 16 ת"א טל: 655087

"משנכנס אדר מרבים בשמחה"
...וברעיונות מקוריים למשלוחי מנות...
גם השנה מתקיימים קורסים מגוונים ל-:
1. קישוטי עוגות דקורטיביים
2. עיצוב דגמים וצורות ממרציפן
3. עוגות פטיפר כמו בקונדיטוריות
4. עוגות מיוחדות לפורים
קיימת אפשרות לקיים קורסים בקבוצות
גם מחוץ לירושלים
הנאה והצלחה מובטחת
לפרטים: 02-533060

למשרד פרסום מתפתח
דרושים למשרה מלאה:
א. בחור דינמי עם ראש פתוח
הכישורים:
כושר ניהול מו"מ, ידיעת שפות עברית / אנגלית
רצון עז ללמוד ולהתפתח
ב. מזכירה בכירה
מוכשרת לניהול משרד, שליטה מלאה
בשפות עברית / אנגלית כולל הדפסה
תנאים טובים למתאימים!
פניות מתקבלות אך ורק בכתב בצרוף תולדות חיים
לת"ד 23, ירושלים 91000

כרמי שלמה
לפורים!
מבחר יינות מתוצרת מובחרת:
☆ יקבי ציון ☆ יקבי ענב
☆ אליעז ☆ אפרת
למוסדות — ישיבות — צרכניות — חנויות
ואולמי שמחות
הזמנות ומשלוחים לכל איזור המרכז
העליה 4 ת"א טל: 03-621189

"המודף" רח' עמק יזרעאל 25 ת"א טל. 828375
להשיג בסניפינו בבני ברק
"כל בו ריהוט" — המודף
רח' ר' עקיבא 26
★ סלונים ★ חדרי שינה וחדרי ילדים ★
ספריות לספרי קודש ועוד
ריהוט מיוחד לחדרי ילדים ונוער
בהנהלת מנחם אורנבך

חלקו של האדמו"ר

(המשך מעמוד י"א)

אישי לבעל "דברי שמואל" ("כבוד הה"ק המפורסם שלשלת היוחסין מגזע אראלים ותרשישים דורש טובת עמו בכל לב ובכל נפש בבשי"ק כש"ת מהר"ר שמואל שליט"א) הרחיב את הדיבור בנושא העיקרי: "מה הדבר אשר ענין מחזיק הדת דורשת מאתנו".

על הנושא הזה פירסם ה"דברי שמואל" עוד בשנת תרס"א, מעל דפי הבטאון "הפלס" בעריכת הגרא"ע רבינוביץ ז"ל מפולטבה, סמה מקיפה בשם "עוד ישנים". כידוע בקודש לא תתם על המאמר בשמו המלא כי"אם בפסבדונים "רבי זעירא", קיצור של זעירא, לשון ענוה (כן נתפרסמו מפרי עטו עוד מאמרים ב"הפלס" וב"המודיע" בתחתימות שונות. ראה לדוגמא ב"המודיע" שנה ב' גל' 12 עמ' 186 ביחוד דברים אודות ה"צעירי" שדרשו השלטונות מרבני ישראל וחותם עליו "זעירא" ובשולי המאמר "זעירא ולא מן חבריא"). בתחילת דבריו הקדים כי "בהריע בחצוצרות קול תרועה במחנה, לא יביטו כלל למראהו של התוקע, אם ימצא חן בעיניהם, ואם מגעים ומידות הנהו... וכרגע יתאספו כל המחנות אל המערכה... באשר דבר מלך שלטון ופקודתו הנא" והתאונן על כך כי "זה כמה צוחות צווחו לעזרה... ושומע אין להם..." למרות שקול ה' בוקע מגרונם של הקוראים לישע. להלן הוא מתאר את מצב היהדות, המידרדר והולך בכל הפרוסים, ושואל איככה מסוגלים שלומי אמוני ישראל לעמוד שאננים מנגד ולראות כבלע את הקודש. הלא "בן יכבד אב", "וכי יקומו עליו מרעים לחרפו ולגדפו, הלא על הגדול שבבנים לקרוא ליתר אחיו ואהביו לעמוד ולחוס על כבודו, ולדבר על לבו תנחומין ופיוסין: "אבי אבי רכב ישראל, אל תפן אל תריצת לשתם, אנו בניך, אנו עמך, וכבן את אב נכבדך כולנו יחד בכל לב תפש!" ואיך יתכן שרבים עומדים לחלל ולבזות כל קודש בתורה ובמצוות של אבינו שבשמים, ואנחנו בניו עומדים מנגד ודוממים?!" בהמשך דבריו הוא מרחיב את הדיבור על חובת ישראל ערבים זה לזה, שיתקשרו קשר של קיימא במגדל עוז לשם ה', הוא הארגון הארצי "מחזיקי הדת", יקימו לו סניפים בכל עיר ועיר כדי להציל גחלת ישראל, ומציין שבכל יום בבל תאחר קאי "דהא קיימי עניים בתורה ומצוה". הוא מביא לדוגמא בבחינת "מזקנים אתבונן" מהגה"צ רבי שמשון רפאל הירש זצ"ל ואנשיו, אשר במתי-מעט חמשה "המתיקו סוד ויצאו חלוצים" ועל ידם התארגנה "התאחדות החרדים" באשכנז אשר תוך שנה אחת עלתה בידם לייסד לה ("בהוריות ובזריזות פעולת אמת") לא פחות מ-273 סניפים לארכה ולרחבה של המדינה "כי אין מעצור לה' להושיע ברב או במעט, העיקרא ושרשא דכולא הוא רק מה שאמרו הכל לפי רוב המעשה, כי ה"א בראשית האדם בעולם העשיה דייקא, לא המדרש עיקר אלא המעשה". בחותמת הדברים הוא מציין שבמפעל קודש זה תלוי קירוב קץ משיח צדקנו.

וכותב בנוגע לכך אדמו"ר שליט"א בהקדמתו ל"דברי שמואל": "בענין נשגב זה חרג מרן ז"ל ממסגרתו ולא גרס את ההסתגרות בד' אמותיו, אלא דאג בכל עת את דאגות הכלל העולמי של אחב"י, והיו לו בזה כותנות משגבות, כמו ששמענו הרבה דברים מופלאים באותו ענין מפי אדמו"ר שליט"א (זצ"ל) בעל "ברכת אברהם" אשר שימש כשלוחו האישי והסודי אצל כל גאוני וצדיקי הדור בכמה משלבי הפעילות הענפה הזאת..."

בעת ההיא, לפני כשמונים שנה ויותר, היה משום חידוש רב במגעים ההדוקים של ה"דברי שמואל" עם כל מאורי הדור, לרבות גדולים שלא נמנו על דגל החסידות. יד-ביד עם ה"חפץ חיים" זצ"ל — ומסכת הקשרים שנרקמה ביניהם היא פרשה מיוחדת בפני עצמה — יסד וניהל קרן כספים משותפת לשניהם באמצעותה הוקמו תת"ים ומקראות בהרבה ישובי ישראל נידחים, בהתאם למטרה המרכזית של מאות הסניפים "מחזיקי הדת", שהיתה לשקם את חיי הדת המרוכזים בכל אתר וליצור מסגרות חזקות שיבטיחו שמירה מעולה למשפחות ולנוער החוסים בצל הקהילה, וכמ"כ להגן על עצמאות שומרי הדת וזכויותיהם. אולם במימוש מטרה זו עוד לא אמר: סגי! אח"כ בא תור יסוד אגו"י העולמית, הן כמשקל נגדי להתחזקות ההשפעה של הארגונים החילוניים בקנה מדה עולמי, והן ככלי מחזיק ברכה בעצם מהותו, ע"י גוף המייצג את כלל ישראל ההיסטורי ומאחד את כל שבטי האומה כחטיבה אחת לעשות רצונך בלבב שלם. גם בשלב זה פעל ה"דברי שמואל" בחשאי פעולה מכרעת, כשישבו גדולי ישראל על האבניים, להפיח נשמת חיים באגו"י ולהורות על דגלה את השאיפה "לפתור כל השאלות העומדות על הפרק ברוח התורה והמסורה" ככל אשר יורו חכמי התורה.

בן אחיו ה"ברכת אברהם" זצ"ל מספר על כך במכתבו הנזכר אל רבי משה בלוי ז"ל: "לפני המלחמה עבד בלי ליאות לאחד דעת גדולי ישראל, וביקר אז רוב גדולי ישראל, ואני הח"מ נסעתי אתו אז, ואחרי שקירב רחוקים מהתנועה במדינתנו נסע גם לארץ סטריה, ומשם לפרנקפורט, להביא את דעת המנהיגים בגרמניה להסכים לדרישת הגדולים (= הנדון היה בנוגע לתקנות היסוד של מועצגדה"ת, שאין חבריה חייבים לבאר נימוקי החלטותיהם, וכיו"ב) ובזה נגמרה העבודה" והוכשרה הקרקע לכנסיה הגדולה הראשונה שעמדה להתכנס ערב פרוץ מלחמת העולם א'. ובמכתב אחר משנת תשכ"ו אל האדמו"ר מגור זצ"ל בעל "בית ישראל" כתב שנית: "בשנות התייסדות אגו"י ביקרותי הרבה מגדולי ישראל עם כ"ק דודי אדמו"ר מסלתים זי"ע, ובשליחותו, לכבוד זללבן שליט"א... היינו אצל החפץ חיים, הגדול ממינסק, הגאון מבריסק, בגור, בהושיאטין, טשורטקוב, בויאן, ועוד הרבה רבנים אנשי שם, וקבעו ערוכה זו ששום דבר לא יחודש באגודה מבלי דעת תורה מוקדם מגדולי ישראל, מתוך כמחון אשר בסיעתא דשמיא שופיע עליהם יישמרו מלהיכשל ח"ו".

בשיח בע"פ אל כותב השורות, לפני קרוב לשלושים שנה, סיפר לי ה"ברכת אברהם" זצ"ל פרטים הרבה על מהלך הביקורים שערך אז אצל גדולי הדור, אם כשנלוה אל דודו ה"דברי שמואל" זצ"ל (כמו בביקור אצל ה"אמרי אמת" זצ"ל בגור) ואם כשנסע לבדו בשליחותו, ועוד חזון למועד אי"ה להבציא את הדברים המאלפים האלה לזכרון בספר. בין השאר סיפר הוא זצ"ל, כי אחרי ועידת היסוד בקטוביץ, כשהיתה הגר"ח מבריסק זצ"ל את השתתפותו בהנהגת התנועה, כ"שמתנה עשרה תקנות" אשר תבע להכניס בתקנון אגו"י (ותכליתן לשמור מפני התערבות ההנהלה של אגו"י העולמית בעניני חינוך וקהילות מקומיים, ולהבטיח סמכות בלעדית בכל העניינים לגדוה"ת), נפגש ה"דברי שמואל" להתייעצות עם מספר משפטנים בעלי מוניטין ואח"כ הציע מצדו נוסח מחודש של התקנון, שהובא על-ידי שלוחו (הוא אדמו"ר מהר"א זצ"ל בעל "ברכת אברהם") למראה עיניו של הגר"ח מבריסק ושאר גדולי הזמן, ואחרי שתיאם העמדות והשגה תמימות-דעים יחסית בין האישים הנערצים ממזרח וממערב, קיבל את הסכמתו וחתימת ידו של הגר"ח זצ"ל על התקנות. בעקבות המגע הזה אישר מחדש הגר"ח, בחודש טבת שנת תרע"ג, באגרת אל הגרח"ע מוילנא, שמשתתף גם הלאה באופן פעיל באגו"י (ראה קובץ "אגרות אחיעזר" בעריכת כותב השורות ח"א עמ' רע"ה בהערה במכתב הגר"ח: "וכזה הנני בל"נ נמנה ג"כ להבא להוסיף השתדלות ואומץ לטובת האגודה כמצווה עלינו להיות חבר לכל וגו'"). לצורך שליחות זו צייד אותו ה"דברי שמואל" במכתב אישי המייפה את כוחו לייצג אותו בעניני אגו"י ולשם בירור הנושא הספציפי שעמד על הפרק כלשונו הק' "למען הבטיח את לב החרדים כי עשו דבר שלם להעמיד את יסוד האגודה על בסיס דעת תוה"ק כיתד שלא תימוט לעולם".

אלה וכאלה רמזים בעלמא, בחינת איתותים היסטוריים, ה"מגלים טפח ומכסים אלפיים אמה" ממסכת עשייתו המופלאה של ה"דברי שמואל" זי"ע לערוב להמשך קיומו וצביונו של עם ה'. הוא האיש שגדולי עולם קראו אודותיו בלשון מקרא כתוב "שבילך במים רבים ועקבותיך לא נודעו" ולא נוכל לחשוף את מה שהוא זצ"ל הצפין והסתיר בצנעות צדקו. וכל שאר עניינים מפרשת גדולתו ורום קומתו הרוחנית של האי עיר וקדיש, רעיא מהימנא, הלא הם כתובים בהקדמת מרן אדמו"ר שליט"א לספר "דברי שמואל" ומשם תדרשנו. זכותו הגדולה תעמוד לנו ולכל ישראל.

משה רעניא

(המשך מעמוד ד')

שאין אנחנו משיגים מענין בכיינם כלום.

ברם ע"ז דוה לבנו ועל אלה חשכו עינינו, על שנשארנו כצאן אשר אין להם רועה, רעיא מהימנא, אשר ראינוהו בשים את עצמו "כלי כפרה" כולו הפקר כמדבר בעד כללות ישראל, ואיך נשכח? האיך שהיה מצעק בכל רמ"ח ושס"ה ואומר: א איד, א איד, א איד... שיכנס, ופעם אחת שמעתיו, והיה נראה כזקוקין דנורא דנפקין מפומי' דמר באמצע עריכת שולחנו הק', ואמר: צער יהודי נוגע ללבי יותר מהכל. "שום דבר לא מבלבל אותי להפר את סדרי רק עגמת נפש של יהודי". כי מי כמוהו מבין ברוממות נשמת ישראל בשמים ממעל, הנאצלים מתחת לכסא כבודו ית"ש, עוד ביותר למעלה ממחצב הספירות והמלאכים, כן כמה פעמים כשירד רבינו מביתו לבהמ"ד בשב"ק פרץ לו הרבי: "לא ישנתי השבוע מפני קויטלאך קשים" ורבו כמו רבו התבטאויותיו על קוטב זה, וכבר נודע למשגב שרבינו זצ"ל היה תמיד אוהב הקצור ויורא האריכות, ובפרט באמרי פיו, ומכילא נבין שכאשר ישא מדברותיו הן הם כוללים וקולעים.

צא ולמד מה בקש הרבי מאתנו: שבטי קה לישראל עדות בצרתם לו צר, וע"ז אמר, דהעדות לישראל שאכן משבטי קה קאתי היא "בצרתם לו צר", צר בצרת חברו, וגם שמחתו לא יערב לחכו בעת צרת זולתו, ומאידך גיסא ראינו, כאשר שכב על ערש דוי בבי"ח הדסה בקש כו"כ פעמים שיקראו לו מן העתון את השמחות שיש בין בנ"י ובהכי יתחזק כי אכן "שמועה טובה תדשן עצם", ועל זה בכית הדור כולו, ולא של יחידים בלבד, על מושיען של ישראל, אביהם. ופטרונם שאינו, אשר בזה הלא חש כל אחד ואחד עם אבדן הצדיק.

וזהו הענין גם במיתת אהרן שכאשר נסתלקו ענני כבוד היתה זו בכית יחידי סגולה שחשו את העונג האלקי בפרישת ענני הכבוד ושנסתלק לו, אבל במה שהיה אוהב שלום ורודף שלום, כבר היתה זו בכית "כל בית ישראל" על דא ועל הא ודאי קא בכינא.

וע"ז באה תשובת השכינה: אם לא תדעי לך היפה בנשים צאי לך בעקבי הצאן, ופירש בתרגום יב"ע, איבעי להון למהוי גלותא כנישתא וגו' ותהי מאלפא לבנהא למיהך לבית כנישתא ובי מדרשא ובההיא זכותא יהון מתפרנסין בגלותא עד זמן דאשלח מלכא משיחא. — הבכן נייסד ונשיב בעה"י ישיבה על קברו, אשר על שמו ולזכרו תאוות נפש.

דברים שנאמרו בישיבת האברכים לעלוב בבני-ברק

סמינר בית יעקב בני ברק
רחוב הרב הירש 27 ת.ד. 1105 טל. 783211, 706138
הננו מודיעים בזה
כי הרישום לשנת הלימודים תשמ"ח
יפתח בס"ד ביום ראשון כ"ג בשבט דנא זמני הרישום לבתי הספר באיזור בני ברק יתואם עם כל בית ספר בנפרד הרישום לבית ספר מחוץ לבני ברק יתקיים בס"ד בימים רביעי וחמישי י"ז, י"ח אדר לפי תיאום מראש עם בית הספר לצורך הרישום יש להמציא
א. תעודות ציונים של כתות ז',ח' + צילום תעודה
ב. תעודת זהות של ההורים ובה כתובה הנרשמת או תעודת לידה
תלמידות מחוץ לבני ברק צריכות להצטייד גם באישור לימודי חוץ
מגמות: ★ מורות ★ גננות ★ אפנה סריגה ותפירה
★ חשבונאות ומדעי המסחר ★ מסלול לכתות טיפוליות
ההנהלה

חיכיתי עד "בוש"
מבצע חסר תקדים
מחיר לצרכן
765. ש"ח
המלאי מוגבל
הקודם זוכה — המחיר עד גמר המלאי
להשיג בחנויות המובחרות
ירושלים: יאקאב חשמל יחזקאל 2 טל. 02-273675
לוסטיג בני ברק
לוסטיג ירושלים
המכירה לסוחרים 02-227626
בלעדי
BOSCH
מיקסר "בוש"

5 חלקים
בלנדר, מטחנת בשר,
מערבל, מקצפים,
מסחטת מיצים
חוברת הוראות הפעלה בעברית

הכל בגלל חשמל קטלן

מאת: שו"ש

זרם החשמל אכן קטלני, אם מתיחסים אליו בזלזול. אחת הדרכים למנוע בעיות איתו היא "הארקה". המונח הזה בא מהמלה "ארקא" — שפירושה ארץ באר־מית. פירוש המעשי של הפועל הוא — שלזרם החשמל בירותך יש חיבור ישיר לקרקע. המסובכות בינוי זוכרות עדיין את המעבר מ"תקע של שנים" ל"תקע של שלוש", תקע של שנים פירושו: שני חוטים החיובי והשלילי שבזרם החשמל, החוט השלישי הוא החוט שמבצע את ההארקה, וזה אמצעי בטחון שהפך לחובה רק בעשרים השנים האחרונות בערך. מטרתה של ההארקה, למ־נוע מעבר של זרם חשמלי דרך מי שנוגע בו בטעות. זרם השמלי נמשך אל האדמה, הוא עובר דרך הנוגע בו (ומחשמל אותו בינתים) ארצה, אם יש סדר של הארקה — ולזרם יש כבר מוצא לאדמה, יתכן שהנוגע יחוש משהו, אבל המשהו הזה יהיה רק אות אזהרה ולא קטלני.

חשמלאי ירושלמי בשם משה מנדלוביץ הטריח עצמו למערכת "המודיע" משום שבשבוע האחרון נתקל בבתי לקוחותיו בארבעה מקרים בהם לא היתה הארקה, לדבריו אין אלו המקרים הראשו־נים שנתקל בהם, לאחרונה יש הזנחה חמורה בהארקת מערכות החשמל בדירות פרטיות. מנסיונו מצביע מר מנדלוביץ על שתי סי־בות עיקריות להזנחה זו באחת אשם "דוד השמש" ובשניה — "דוד המים".

מה הקשר בין דוד השמש לבין ההארקה? לא מסובך במיוחד. אתם מזמינים דוד שמש אצל אחד המתקינים, כדי להתקין את הדוד החדש מנתקים כמובן את הכבל־התיק ממערכת החשמל: בדרך כלל ההארקה של הדירה עוברת ליד התוטים של הכבל, וכך בלי כוונה כלשהי. מנתקים גם את הה־ארקה. הצוות של "דוד השמש" עשה עבודה מושלמת. אין זה מתפקידו לודא שיש לכם הארקה בדירה. ואתם נשארים בלעדיה בלי לדעת על כך כלל. אם כל המכ־שירים שלכם תקינים, יתכן ולא תחושו בכך, אבל באיזה בית נשארים המכשירים תקינים לאורך זמן?

"דוד המים" הוא פריט ירו־שלמי מובהק, אבל הבעיה איננה רק ירושלמית, כשמחליפים דוד או כשיש נזילה במערכת צנורות המתכת שעל הגג, מזמינים בדרך כלל אינסטלטור, והוא מחליף את הצנור הישן ממתכת שהחליד קמעה בצנור פלסטי, החלפה כזו, בין בירושלים ובין בכל ערי ישר־אל, פירושה — בטול ההארקה, משום שתמיד מחוברת ההארקה לצנור המים של הדירה. והאינס־טלטור — שעשה את שלו, אולי גם איננו יודע, שהכניס אתכם לסכנת התחשמלות.

כיצד ניתן לגלות חוסר האר־קה? כל הבדוק, ולו קל שבקלים, המכונה בלשון העם "זרם" היא אות אזהרה חד משמעי! ואין זה משנה אם חשים זאת בעת נגיעה בשקע כלשהו או במכשיר שבבית, כמו מגהץ, מקרר, מקפיא, מכונת כביסה, טיפ, מכונת יבוש, טוסטר, תנור אפיה, פן, רולים חשמליים, מחשב בית, איזה מכשיר לא הכ־רתי? ההארקה יכולה להיות חסרה בשקע בו השתמשת כרגע, או במכשיר עצמו או בקו הראשי של הדירה. זאת יוכל לקבוע בוד־אות רק חשמלאי, במקרה של חשש כזה, כדאי לברר אצל השכ־נים מה המצב, אם יש כמה שכנים שחוששים מאי תקינותה של הה־ארקה בביתם, כדאי שיפנו יחד לחשמלאי ויבקשו בדיקה. בדיקה מאורגנת בבנין אחד בודאי תהיה זולה יותר.

המכשיר הידוע נגד התחשמ־לות פותר חלק מן הבעיה בלבד, אומר מר מנדלוביץ, כלומר אם אדם מתחשמל חלילה, יש סיכוי שהמכשיר יפעל.

דרך אגב מבקש מר מנדלוביץ להעיר משהו נוסף, וזאת בעקבות האסונות המחרידים בזמן האחרון שהתחילו משריפה בלוחות החשמל. לדבריו לוחות חשמל פגומים "יבתי פיוז" שורפים הם מוקד לשרפות, חשוב ורצוי להח־ליף "בתי פיוז" מיושנים בפקקים אוטומטים, משום שפקקים או־טומטיים מונעים תיקונים תחו־ים ושרפות.

הטור שלנו ושלכן

ביבי סיטר בכל מחיר

אני הרבה מחברותי היינו מוכ־נות לשלם ברצון את ארבעת השקלים שבני עקרון כל כך מצ־טערות עליהם. — אבל אין לנו לסי. במקום שאני גרה (קרית באבוב בבת ים) אין להשיג את המצרך היקר הזה ששמו "שמר־רטפיות" בעד כל הון, ביקוד קצר לסידורים או לרופא, וכל שמחה מהוים ממש בעיה. הבו לנו ביבי סיטר נשלם לכן ברצון!

בת־ימית

הבית שלנו

על כוס קפה

מי תהיה הראשונה?

א. קראת בשבת את המאמר בנושא הפשטות?

ב. ודאי שקראתי, היה נפלא! ואני אומרת לך — גם נכון!

א. טוב שכותבים על הדברים האלה... הלוואי וגם בנות כתתה של ביתי תקראנה את המאמר הזה...

ב. כן, הנושא הזה חייב להפתח, מישהו מוכרח להתריע, בנדון זה — עברנו את כל הגבולות.

א. ומה את חושבת? מתר איי"ה מתחתנת חברה של ביתי. והיום — אני יוצאת אתה, כלומר, עם ביתי לחפש עבורה איזה בגד הולם. אני כבר מכינה מראש סכום אסטרונומי. השמלות היום כל כך יקרות, והוזלות יותר — כבר לא אופנתיות, האופנה דופקת בבקו תופה ואין ברירה... נו נו, די יעזור!

ב. רגע! מדוע אין ברירה? קני לה בגד פשוט יותר או שתלבש משהו מהדברים היפים שיש לה כבר, צריך רק קצת אומץ, לא קראת את המאמר בעיתון?

א. אמר לך בגלוי לב, אבל באמת בגלוי לב: זה מאד יפה כשזה כתוב, ועוד יותר יפה... כשזה, אצל אחרים, אבל אני אישית — לא רוצה להיות הראשונה. כלומר, בחתונה מחר — לא ארצה שדווקא ביתי תהיה בין הפשוטות, מבינה?

ב. כן... בעצם את צודקת, ככה זה... אמרי לי את המאמר על "האילה המובסת" קראת? מאמר נפלא, לא?

א. את מתכוונת למאמר שתאר את האשה שהיא אם לחמשה בנים מוצלחים ותמיד במצב רוח טוב? עם סבלנות לכולם? מאמר מצוין ונכון. שמעתי פעם בשם אחד הגדולים שטען: מי יודע כמה יהודים בשעוד קומה של החזון איש זצ"ל ושל החפץ חיים ועוד, עקבותי' מתחת לשיטתיהם היקרים ולחרסינות המבהיקות — אילו נשים היו משקיעות בילדים את כל כוחות הנפש שהם מבזבזות על האריחים???

ב. לי את מספרת? כאילו שבאמת כל ערכה של האשה אינו נמדד אלא במדת הסדר והנקיון — אותם היא מצליחה להשליט בביתה. רק רגע... המתיני פה! אגיש לך את כוס הקפה לכאן. לא! אל תקומי, אל תבואי אחרי... ממש לא נעים לי. המטבח מבולגן, אם הייתי יודעת שתבואי, אולי הייתי ממרקת את המטבח מעט, אז שבי פה. מיד אביא את הקפה...

א. שטויות! מה זה כבר משנה? הרי קראת את המאמר על "אילה המובסת"! כמה שחיוך חם וקבלת פנים נאה עולים לעין ערוך על צחצוח ומרוק...

ב. אני... אמר לך בגלוי לב: אני מאד בעד המאמר, כלומר, אני מאד בעד זה, כשזה אצל אחרים... אבל באופן אישי?!? האמיני לי, אני מאד מעריכה עקרות בית שמצליחות להתעלות מעל הצורך הטבעי לעשות רשם טוב על האחרות. אבל באשר לי... לא־הייתי רוצה שייתפסו אותי על חם" בלשון הסלנג, אצלי הייתי רוצה שהכל תמיד יהיה טיפ טופ! ו... אל תחשבי שתמיד המטבח שלי מבולגן... זה במקרה היום. איך אומרים? ממש לכבודך...

א. זהו! אני צריכה ללכת, תודה על הארוח, היה באמת מאד נעים. והמאמרים האלו... אני חושבת שבכל זאת טוב שכותבים אותם. אפילו שאנחנו שתינו לא הסקנו מסקנות אישיות מעשי־ות, זה נותן לנו חומר למחשבה. שלא נהיה מרוצות מדי מעצמינו ומהמוסכמות של החברה שלנו...

ב. את צודקת. בעצם, אומר לך בגלוי לב: אינני יודעת אם לפני כן, היה לי את האומץ לשוחח עמך כל כך "פתוח" על החולשות הקט־נות שלנו. ואת יודעת... כשאני מנסה לחשוב עמוק יותר נדמה לי, ששיחות כאלה, גלויות לב ופתוחות, ישחררו אותנו במשך הזמן מן הצורך להרשים אחת את השניה בכל מיני תפאורות חצוניות... האינך חושבת שההצגות ההדדיות שאנו עורכות אלו לאלו הן הן נקודת המוצא של כל המרוץ התמרני הסתוף אותנו? הכבוד המ־הודר? ההוט העשיר מדי? וכל שאר המותרות — שהם מעבר ליכלתנו האמיתית...

הנה ממתר... אם תרצי תוכלי להכנס אפילו לתוך המטבח המבולגן שלי. בעצם — מה יש לי להסתיר ממך? הרי אנחנו חושבות ורוצות אותם הדברים. ו...

ואולי נצליח יחד גם להתגבר על המרוץ המטורף של בנות העשרה בעניני הלבוש, פשוט לא נחשוש כל כך להיות הראשונות, כי אם את ואני ועוד כמה נעשה זאת יחד, מי תהיה הראשו־נה?

רבקה

תרוצים בחרוזים

מאת שו"ש

יש מורות ששומרות אותם, את הפתקים, המקופלים בדיקנות, ומנוסחים בחוסר כל דמיון, במשך כל השנה, המטרה בדרך כלל סט־טיסטית־בלשית, לראות כמה ואלו פתקי תורצים הביאה התל־מידה הממוצעת במשך השנה. ולשמור הוכחה כתובה לתרוצות יוצאות דופן:

יש הורים עם חוש הומור או עם כשרון חריזה קליל, כשרון שכזה, שמופעל כאלו מעצמו ברגע שהם לוקחים עט לידם. הנה פתק שהביאה ילדות בת שבע למורתה, והאחרונה העבירה אותו ממורה למורה בהפסקת עשר:

[כתב יד:]
[illegible]
[illegible]
יש לכלוך את הצלר?
[illegible]

הנה אבא רציני יותר ששלח את בתו עם הפתק הבא:

> אני אשם באחורה של בתי
> ובלי כדי כשיבנה בית המקדש
> אביא חטאת שמנה.

ומה כותבים כתוף לנערה שאחורה בגלל ליל מרורים של כל המשפחה?

[כתב יד:]
[illegible]

יש הורים שמספרים את כל האמת, ובחורוזים היא יותר מש־כנעת:

[כתב יד:]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

והאמת נפוצה אחורת — הפעם בקשר למבחן שמבקשים לדחותו:

> אם אין מבחן או יש
> אורחת לביתך פולש
> הכנסת אורחים
> שלחן ערוכים
> מבחן דוחים
> ועמך הסליחה

מה דעתכן, ובעיקר דעת המו־רות שביניכן על הפתק הבא:

> ילדתי מאחרת...
> אולי מורתי את רוצה לעזור
> ואת תרוצי לגמור?
> אמא

הנה משהו לא שגרתי כלל שהביא ילד ל"יחודי" במקום ההודעה הרגילה על שפעת שכי־חה:

> מחלה אמיתית ואמת גמורה
> כאב ראש ונזלת חמורה!
> נאלץ להעדר מהשעורים
> יסלחו נא המורים!

ואחרון חביב — ההורים מכ־ריזים את המורים למלחמה:

[כתב יד:]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

הילדה ששמחה עם הפתק שקיבלה סוף סוף מגישה אותו בגאוה למורתה ולא מבינה את פשר המבט החמור הנעוץ בה.

כדאי לדעת:

עוד פעם כתם של דבק פלסטי?!

כנראה שגדל לנו דור חדש של עקרות בית מטופלות בילדים רכים, כי בלי הרף מבקשים וכותבים אלינו לגלות שוב את הסוד, שקראו אותו כתלמידות בסמינר ולא יחסו לו תשומת לב, תכשיר הוא מאד מאד חסר — כיצד מסלקים כתמי דבק פלסטי מבגדים, בדרך כלל של ילדים?

שתי דרכים פשוטות:

א. שפשוף נמרץ בטינר, וכל המקיים הרי זה משובח.

ב. לגהץ את הכתם דרך ניר סופג או פרגמנט (לא מודפס) במגהץ חם למדי.

יש להזהר בבגדים סינטטיים, מגהץ חם ישיר מחורר אותם. בזהירות בחום נמוך ורק דרך ניר.

מחרוזות סיפורים - "עם נשמה"

קלטת חדשה של מחרוזות סיפורים לילדים יצאה בימים אלה לאור על ידי "נשמה", מטעמי חינוך תורניים. מדובר בסיפורים "האוצר שהתגלה" ו"הפקיאה השתמך".

והו עוד נסיון מוצלח להוציא לאור קלטת מרתקת, מלווה במנ־גינות ושירים נעימים. קשה להפ־סיק את הקלטת באמצע. הסיפור מועבר בצורה מושכת ביותר, ממש "מגנטית", המחדירה תוך כדי־דיבור יסודות אמונה ובטחון בה.

אמונה תמימה, דבקות בחכמים ומעשה הצדקה — הם המוטיבים המרכזיים בקלטת, החורטים עמוק בלב הילדים המאזינים לה.

הסיפור עצמו לקוח מהווי הי־הודים בעבר הרחוק בין הגויים הערבים, אשר הציקו ליהודים, לגלגו עליהם והתנכלו להם.

קלטת, שמיד בסיומה קיים רצון להאזין לה מחדש ואין מס־תפקים בשמיעה ראשונה וחד פעמית, וזוהי באמת קלטת שנערכה "עם כל הנשמה".

א. ש.

זמירות לשבת במהדורה אמנותית

זמירון חדש יצא באחרונה לשוק ע"י הוצאת "תפרצה", הנושא את הכותרת "מהדורה אמנותית". דפדוף מהיר בחוברת מגלה כי הכותרת מצדיקה את עצמה. מאה ושלושים עמודי כרומו משובח, ועליהם באותיות חדות וברורות מופיעות כל זמירות השבת, מרגע כניסתה ועד לסעודת מלווה מלכה, בתוספת ברכת המ־זון והברכות הנלוות אליה. ליד כל עמוד איורים וציורים מרהיבי עין של כלי זמר, כלי השבת, כוס של קידוש וכיוצא באלה, כשהו פזמון בכל שיר מודגש בצבע אחר. משובב עינים.

3,000 שמות ומענים של תושבים דתיים בלונדון
בסטמפורד־היל ובגולדרס־גרין מעודכנות מידי חודש וגם
מדבקות
להדבקה על מעטפות
ירושלים: 02-539882
בני־ברק: 03-797885

בכל בית חרדי
המודיע
העתון של היהדות החרדית

עולה קצת יותר
שווה הרבה יותר

כשר למהדרין פרווה

בר־ג'ינסנג מיוצר בקוריאה במפעל המייצר רק מוצרי בריאות טבעיים
בר־ג'ינסנג עשוי משורש ג'ינסנג אורגינלי מזן המשובח ביותר
בר־ג'ינסנג טעמו עולה על כל הסוגים האחרים
בר־ג'ינסנג הג'ינסנג הנמכר ביותר בעולם
להשיג בחנויות הטבע המובחרות.
הפצה בטלפון: 04-381449 02-225012
03-727942

חדש
השכרת רכב
לרגל הפתיחה
50% הנחה
לכל המביא מודעה זו
רח' פינס 9 ירושלים
טל. 02-231161
חדש

פנינים ואבני חן
מכירה מיוחדת לקראת פורים!
מחרוזות צמידים ועגילים
מפנינים בשילוב זהב ואבני חן
מחירים זולים ביותר!
בלוך — רחוב צפניה 7 א' ב"ב
טל: 03-706567 בשעות הערב

ערב נשים למען ביהמ"ד למצוות הארץ
באזור נחל שורק
בס"ד
"משנכנס אדר מרבין בשמחה"
לצחוק עד בלי די
עם לאה פריד ושרה קיסנר
בתוכניתן האומנותית הסטירית
"מבט לתוך עצמנו"
הרצאה בליווי שקופיות ע"י
הרב א. שליסל שליט"א
בנושא — "מצוות הארץ"
במוצאי שבת קודש פרשת משפטים אור ל"א' דר"ח אדר מ"ז (28.2.87) במלון רמדה רנסנס רחוב ולפסון 6 ירושלים בשעה 8.00 בערב
מנחת הערב — גב' לאה בינקה
כיבוד קל / הגרלות
כרטיסים במקום / כל ההכנסות קודש

המטבח שלנו

מרק עוף בטעם סיני

(לארבע מנות)

את יכולה להכין את המרק הזה משאריות מרק העוף שלך — ואז הוא יהיה בשרי, או לה־שתמש בקוביות מרק בטעם עוף — ואז הטעם מצוין עדין, והא־רוחה נשארת פרווה, לפחות עד סופה של המנה הראשונה.

מעמידים על האש ארבע כו־סות מרק עוף (בערך שמונה כו־סות) או ארבע מנות מרק שהוכנו מקוביות מרק או מאבקת מרק. רבינתיים עד שזה רותח מוסיפים שתי כפות של רוטב סויה (נמכר בכל חנות) וקופסא לא גדולה של שימורי תירס. בולה כמות שהיא, כשהכל, גם נוזלי התירס — הגיעו לנקודת הרתיחה, מוסיפים בורם דקיק ביצה טרופה, הביצה שוד־מת פנימה באטיות מתקרשת במרק הרותח ויוצרת "אטריות" מעניינות וטעימות. כל הזמן כדאי לבחוש, כדי שהביצה לא תיהפך לעיסה אחת. מסלקים מהאש ומחלקים למנות ומתחממים כהל־כה בצהרים של יום חורפי קר. או בארוחת הערב החמה לאחר יום חורפי קר.

אשה ואם!
להרגשה טובה ולשמחה דרושה בריאות טובה שילוב של
רפלקסולוגי־ה
עם שיטת
אלכסנדר
ירענן, ימריץ, ישחרר ויתן גם הנחי־ה לשפור היציבה ומניעת כאבי גב
שולה זומר טל בבית: 976031
טל בעבודה: 247398
רח' בצלאל 13 ירושלים

קטעות התורנית
בהלכה, אגדה ומוסר
למכירה במחיר מוזל
משלוחים לכל חלקי הארץ
03-770215
גמ"ח "חסדי נעמי"

הזדמנות מיוחדת
מאנגליה
מכירה חד־פעמית
של בגדי חורף וקיץ
לילדים, מבחר עשיר ומגוון
מסיטב היצרנים
במבחר ומעולה, שמלות, חליפות, חצאיות וחולצות לנשים ולנערות
במוצש"ק פרשת יתרו
רח' אליהו הנביא 10, דירה 5, בני ברק
החל מהשעה 7.30

מינה - עיצוב אופנה
רח' ירושלים 9 בני־ברק ק"ב
המכירה הגדולה
שמלות קיץ וחורף
במוצאי־שבת פר' יתרו בשעות 8-11 בערב
להתראות מינה

בואו להנות חבל להחמיץ
מסיבת מלווה מלכה שכולה חוויה
שתערך אי"ה במוצאי שבת
באולמי הדר רח' סידקין גבעתיים
בשעה 7.30
* הרצאה מפי הרב לנדמן שליט"א
* שעה של הנאה בהומור וסטירה ל. פריד - ש. קיסנר
* מסכת השמיטה בביצוע תלמידות נוה־אחיעזר
* ברכתה של הרבנית גודלבסקי תחי'
הגרלות, הפתעות ועוד...
המנחה: ל. בינקה
תחבורה לבני־ברק חזור מובטחת
בברכה
ועד נשים – קרן הילד
הרבנית צ. גרוסברד / יו"ר
הרבנית גודלבסקי תחי' / נשיאה

משנכנס אדר...
"מפי עוללים ויונקים יסדת עוז..."
תמכי דאורייתא סך ·20· ש"ח
אורי זוהר
אלונה איינשטיין
הקרנות בכורה
ערב אקסלוסיבי
וחד פעמי
ערב בכורה
תלמוד תורה "יהדר ציון" ירושלים
המופע יערך אי"ה במוצש"ק פרשת "שקלים" כ"ט שבט תשמ"ז בשעה 8.30 בערב
באולם "פרידלנד" שע"י בית־הכנסת הגדול
רח' המלך ג'ורג' 58 מול מלון פלאדה
ירושלים
בתכנית הערב
★ ר' אורי זוהר - "תשובה בימינו"
★ גב' אלונה איינשטיין - "דרכי אל האמת"
★ הקרנת בכורה על "יהדר ציון"
★ מופע בביצוע בנות מהר"ל
★ הגרלות והפתעות־מזנון תוצרת קריילד

קריאת הצלה!!
עזר נשואין
לבנו נקרע לבנו בראותנו אחד מחשובי תלמידי החכמים בירושלים עיה"ק ת"ו אשר אירס את בנו המצוין בשעטו"מ ונתחייב סכומים גדולים ואין ידו משגת אף להוצאותיו ההכרחיות, אי לכך בהתייעצות עם הרבנים הגאונים שליט"א, הוחלט להקים ועדה אשר תסייע ותעמוד לימינו ולעזרתו
המלצת הרבנים והוו לשונם:
ב"ה
הנני פונה בזה אל אחב"י נדיבי הלב להושיט עזר וסעד עבור הרה"ג מוה"ר... שליט"א אשר עיניו לבנו המצוין הי"ו, ומצבו דחוק מאוד כי בקושי מכלכל את בני ביתו מיום ליום, וההוצאות לנשואין הם גדולות מאוד כידוע ע"כ אבקש מאת אחב"י נדיבי הלב לעזור לו ביד רחבה וברוח נדיבה בהתאם לצורך השעה, וכל הנושים והמעשים יזכו להתברך ממקור הברכות בכל מילי דמיטב
וחותם בברכה לכל המסייעים
הק' משה אריה פריינד / ראב"ד פעיה"ק ירושלים ת"ו
נסים קרליץ
גם אני מצטרף להנ"ל. יצחק יעקב וויס - רב ואב"ד פעיה"ק ירושלים
גם אני מבקש לעשות מצוה רבה ולבא לעזרתו - שלמה זלמן אויערבך
הנני להצטרף להנ"ל - יוסף שלום אלישיב
התרומות לשלוח ת.ד. 2492 בני ברק נא לציין עבור קרן "עזר נישואין"
להרה"ג יהושע נויבירט שליט"א בישיבת קול תורה ת.ד. 16023 בית וגן
להרה"ג ר' יצחק שינלזון שליט"א, סמטת האר"י 3 בני ברק.
להרה"ג משה מרדכי שולזינגר שליט"א רח' השל"ה 18 בני ברק

מזל טוב באסותא
ישראל וגילה גפרפייג	בן
משה ומירית מרק	בן
מיכאל ומרינה קנר	בת
אלון וארנה שמעוני	בן
דוד וריקה פרחי	בת
יעקב ומרים מועלם	בן
עמי ואידה מני	בן
יוסף ומרסלה לוי	בת
יוסף ואורית כלילי	בן
דב ודינה און	בת
ירון ודבורה יהושוע	בן
מיכאל ודבורה סוכפלד	בן
יעקב ואילנה סקר	בת
עומר ויורה בר	בת
אבי ורחל קרסו	בן
מיכאל וארנס לאנס	בת
אלי וחנה גולדשמיט	בן
אלי ואסתר מנדלקרן	בת
מכאל ותקוה שורץ	בן
אבישי ושובע אפרתי	בן
רפי ואביבה יחמוביץ	בן
יוסף לוין וסלי בר	בת
שמואל וסליה פרסמן	בת
אביעד ופורה סמשה	בת
אבי וברכה איתנאל	בן
מאיר ויעל קסירר	בת
רפאל ורחל אליאן	בן
אלברט ועלמה סגס	בת
אלי ורות און	בת
חנוך וליאורה זלוטניק	בת
אלי ורבקה זהבי	בן
מתיתיהו ולאה גולדבסקי	בת
דני וזהב מפרי	בן
אילן ותמר אבן אור	בן
מנחם וחסידה נחשון	בת
משה ואילנה צרף	בת
אליעזר ולאה ארנסטר	בת
משה ותנית אבני	בן
מאיר וקרולין שבת	בן
אמנון ויעל רענן	בת
צבי והפנה סרן	בת
צבי וניצה גילת	בת
שרף ודינה פרץ	בן
מיכאל ואילנה סיסי	בת
עדי ופרידה שרף	בת
פרדי וקרן אפשטיין	בת
אירל ושרה וסרשטרום	בת
שבתאי ואביגיל יהושוע	בן
שלמה וגזית פרידמן	בן
חיים וחיה פלד	בן
אברהם ואסתר צימרמן	בת
מרדכי וצביה יבנאלי	בן

גם לך מגיע אסותא
220 155

בית הורים חדש בירושלים
חמדת ימים
סיפול אישי ומסור ע"י צוות רופאים ואחיות (24 שעות)
מבנים מרווחים אווירה שקטה ודתית
פעילות תברתית ותרבותית מגוונת
מבצע הכרות: 40% הנחה
לחודש הראשון לשהות
מתקבלים קשישים לתקופות קצרות וארוכות
רח' אלקבץ 11 ירושלים
טל. 02-535540 02-535523
בשעות הערב: 02-825427 / 02-863906

פירות וירקות
חיים משה
אגריפס 46 שוק מחנה יהודה
בהשגחת בד"ץ העדה החרדית ירושלים
לרגל הרחבת החנות
אנו מודיעים על סידור מיוחד של
משלוחים לבית הלקוח
סחורה טריה יום יום באיכות ובמחירים ללא תחרות
אשראי 30 יום
המשלוחים חינם
הזמנות גם בטלפון 232826 למוסדות ולמסעדות
במחירים סיטונאיים

קלין סוכנות ושווק טל. 03-772121
הודעה חשובה
זמנית עד להודעה חדשה מתקבלות הזמנות
לעופות ומוצרי הודו קפואים
בהשגחת הבד"ץ דקהל מחזיקי הדת בארץ ישראל
אך ורק בטל. 03-772121

את כלים הביקור הזה כדאי לך לשמור!
תרים
חברה לעבודות אלומיניום ותריסים בע"מ
המפעל: רח' השב"ג 10 ירושלים טל' 712679 (24 שעות ביממה)
תצוגה: רח' יונה 2 (פינת מלכי ישראל) טל' 288766

נשי אגודת ישראל תל־אביב
בזאר צדקה מסורתי
בבזאר השנה תשמח להציע מגוון מרהיב של: מצעים, מפות תחרה וטרלין. מגבות, תכשיטים, תכשירי אפור, צעצועים, מתנות, בגוד לכל המשפחה. מזנון עשיר: פלאפל, עוגות, שתיה קלה וחמה
הבזאר יתקיים בעז"ה בבית יוצא ליטאי, רח' המלך דוד 1 פינת אבן גבירול (מול העיריה). ביום שלישי כ"ה בשבט (24 בפברואר) משעה 10.00 בבוקר עד השעה 7.00 בערב
סרט לילדים בשעה 3.30 אחה"צ
אוטובוסים: 174, 89, 18, 92, 26, 12
בואי והביאי חברתיך!

هكذا من الأصل

2 ישראלים נפצעו בהפרות סדר ביו"ש

נמשכו הפרות סדר גם ברצועת עזה

2 נוספי רכב ישראלים נפצעו אתמול בבוקר לאחר שנרגמו מכוניותיהם באבנים בשתי תקריות באזור ג'נין ורמאללה.

התקרית הראשונה אירעה בסביבות השעה 8.30 בבוקר, כאשר מתוך התקהלות מקומיים במחנה הפליטים ג'לזון הושלכו אבנים לעבר רכב ישראלי. שמשת הרכב נופצה ואחד מנוסעיו נפצע קלות בפניו. הפצוע הועבר לטיפול בבית החולים הדסה הר הצופים בירושלים. כוחות צה"ל שהגיעו מיד למקום, פיזרו את המתקהלים.

בתקרית השניה, בשעה 10.30 לערך, הושלכו אבנים מתוך קבוצת מקומיים שהתקהלה בכיכר המרכזית ברמאללה לעבר רכב ישראלי שעבר במקום. שמשת הרכב נופצה. אחד מנוסעיו נפצע באורח קל והועבר לטיפול במרפאה צבאית סמוכה.

ברחובי יהודה ושומרון היו אתמול עוד מספר מקרי הפרות סדר והפגנות.

גל הפרות סדר ברצועת עזה

הפרות סדר נמשכו גם אתמול בערי רצועת עזה, אם כי היקפן הצטמצם ביחס לאלה שהיו בתחילת השבוע. במהלך הפרות הסדר נפצעו שלושה נערים מירית חיילי צה"ל.

יידוי אבנים לעבר חיילי צה"ל ושוטרי משמר הגבול, הנפת דגלי פלשתין, הבערת צמיגים והתקהלויות תלמידי תיכון, היו בעזה, חאן יונס, רפיח ובמחנות הפליטים ברצועה (עתי"ם).

התחדשה העבודה במפעל "תדיראן" בעפולה

העבודה במפעל "תדיראן" בעפולה התחדשה אתמול בבוקר ו־500 העובדים שהושבתו מעבודתם שבוע שלם, חוזרים לאולמות הייצור.

יעקב אבימור מזכיר מועצת פועלי עפולה מוסר, כי ביום ד' בערב חודש ביזמתו, המו"מ עם הצדדים ולאחר שהושגה התקדמות נוספת נחתם, בשעה 2 בבוקר, אור ליום חמישי, ההסכם המאפשר את חידוש העבודה ב"תדיראן" (עתי"ם).

נסגרה אוניברסיטת ביר־זית

אוניברסיטת ביר זית הסמוכה לרמאללה נסגרה ביום ד' בלילה ל־3 ימים נוספים, בהוראת אלוף פיקוד המרכז האלוף אהוד ברק.

הסגירה נעשתה מחשש להפגנות והפרות סדר בתוך האוניברסיטה, על רקע האירועים האחרונים ברמאללה ובשכם (עתי"ם).

אורחים בישראל

הרה"ג ר' אליעזר הורוביץ, סגן נשיא ארגון רבני סניפי אגודת ישראל באה"ב, ורב בביהכ"נ המרכזי של אגודת ישראל בשדרה ה־14 בבורו פארק, הגיע לביקור קצר לארץ.

הרב הורוביץ הוא מטובי הרבנים הצעירים ומרביצי התורה בנ"י יורק, מתומכיה וחבריה הנ' להבים של אגודת ישראל, משתתף בכל ועידותיה וכינוסיה, נואם מחונן ומקובל ביותר בקרב המתי' המתפללים בביהמ"ד הגדול של אגודת ישראל שהוא משמש כרבו כזה מספר שנים.

בועידה הארצית של אגו"י באה"ב שנערכה בראשית החורף, הוקם ארגון מיוחד של רבני סניפי אגו"י שיעסוק בבעיות והענינים המיוחדים שיש להם בתפקידם המיוחד. הרב הורוביץ נבחר אז לכהן בתפקיד סגן נשיא של ארגון זה.

ילד נהרג במהלך משחק

ילד בן 6 שנים נהרג אתמול במהלך משחק עם אחיו.

סמוך לשעה 6 בערב שיחקו שני אחים בחצר בית הוריהם בחאן יונס. תוך כדי כך טיפס אחד האחים על מעקה, ולפתע מעד, נפל ארצה ושבר את מפרקתו. הילד נהרג במקום.

עובדי בתי־המשפט בת"א שבתו בעת ביקור שריר

עובדי בתי המשפט המחוזי והשלום בתל־אביב השביתו אתמול בבוקר את העבודה, בעת ביקורו של שר־המשפטים, אברהם שריר, בהיכל־המשפט בתל־אביב.

העובדים קיימו אסיפה כללית במחאה על כך, ששר־המשפטים לא מצא לנכון להיפגש עם נציגות העובדים במהלך 9 החודשים האחרונים בהם הוא מכהן כשר המשפטים. לאור זאת, החליט השר להפגש עמם והם נועדו אתמול (עתי"ם).

אלוף פיקוד הצפון:

"חיזבאלה" החליט למוטט את אזור הבטחון

בתשובה לשאלות חברי הכנסת הכחיש האלוף פירסומים שראו אור בעתוני חוץ כאילו צה"ל הגביר את נוכחותו בלבנון (עתי"ם).

הארגון השיעי "חיזבאללה" לקח על עצמו למוטט את איזור הבטחון בלבנון ולהשגת מטרה זו הוא פוגע בחיילי צד"ל — אמר אלוף פיקוד הצפון, יוסי פלד, בשיחה עם 8 חברי כנסת, מכל הסיעות, שהגיעו ללשכתו אתמול בצהריים.

האלוף הוסיף כי הארגון יודע שקשה לו להתמודד עם צה"ל ולכן הוא משקיע את מאמציו בפגיעה בצד"ל. עם זאת אסור לנו להיכנס להתלהבות יתר בעקבות ההצלחות האחרונות של צד"ל. יתכנו גם כשלונות, ויש לשמור על פרופורציה מתאימה בהערכת המצב. הוא ציין, שהמטרה היא, שצד"ל יוכל להגן על איזור הבטחון לבד ללא סיוע של צה"ל, ואז תצומצם בהרבה נוכחות צה"ל בלבנון.

● דינבה — ועדת האו"ם לזכויות האדם, במושבה בז'נבה, גינתה אתמול את המשך שליטתה של ישראל בשטחים שכבשה בתקופת מלחמת ששת הימים. 29 מדינות תמכו בהצעת ההחלטה, 6 התנגדו, ו־7 מדינות נמנעו. (ע"ר).

היום משפט עובדי מוסד "רוחמה"

היום בבוקר ייפתח בבית משפט השלום בכפר סבא, שלב הראיות במשפטם של 8 מעובדי המוסד "רוחמה" למפגרים שמונת הנאשמים מואשמים בתקיפת חוסים במוסד.

למשפט הומנו שישה עדי תביעה, ראשונה תעיד השוטרת והסמיה שעבדה במוסד דינה רייקום.

השופט יהודה פרגון החליט לבקר במוסד בטרם ישמע את הראיות במשפט, ולפני שבועיים, ערך את הביקור, שוחח עם הצוות, התרשם מהחוסים עליהם מדובר בכתב האישום ועיין בתיקים האישיים שלהם.

המשפט יימשך במשך כל השבוע הבא, כל יום, עד לסיומו (עתי"ם).

שופט אישר החלטתו הקודמת:

כליית מפגר תוצא מגופו ותושתל בגוף אביו

שופט מחוזי בבאר שבע דחה אתמול ערר של היועץ המשפטי לממשלה ושל אגודת אקי"ם על החלטתו הקודמת, שהתירה הוצאת כליה מגופו של גבר מפגר בשכלו והשתלתה בגופו של אביו החולה.

פסיקה של שופט בית המשפט המחוזי בבאר שבע, השופט אפרים לרון, עוררה סערה ציבורית בחודש אוקטובר האחרון. זאת, כאשר אישר לנתח גבר בן 39 מבאר שבע מפגר בשכלו, להוציא מגופו כליה ולהשתילה בגופו של אביו בן 65 הסובל מאי ספיקה חמורה של כליותיו. האב נימק את בקשתו בכך, שהוא מטפל בבנו במסירות ואילו מצבו הברי־אותו הקשה יכול לגרום למותו, כשלאחריו לא יינתן טיפול מסור כזה לבן המפגר.

היועץ המשפטי לממשלה ביקש מהאב לעכב את ביצוע הניתוח, כדי לאפשר לו הגשת ערר על החלטת השופט, ובו שלוש טענות עיקריות: הבן המפגר אינו יכול להבין ולהעריך את מהות הפעולה הנדרשת ולכן אינו יכול לתת הסכמה מודעת לכך; מתן היתר תרומת אברים על ידי פסולי דין, כוללת שלילת ערכם היחוסי של בני אדם, תוך הדפת אדם אחד על משנהו וניצול נחי־תותו של פסול הדין ותוסר יכולתו לתת ביטוי של התנגדות למעשה; חוק הכשרות המשפטית חוזק האפוטרופסות אינם מתירים תרומת אברים על ידי פסולי דין.

השופט לרון דחה את הערר בפסק דין ארוך ומנומק. השופט כתב בהחלטתו: "החלטתי המ־קורית היתה מבוססת על כך, שהטוב הצפוי לבן בהמשך המצב הנוכחי כשהוא בחיק המשפחה ונהנה מהטיפול הטוב והמסור שנותן לו אביו, שקול ועדיף מהנזק הצפוי לו מכריתת הכליה, שהוא נזק ניתוחי בעקרו". השופט סיכם, שכיוון שלא הובאו בפניו עובדות חדשות ונוספות, שיביאו לערעור נכונות מסקנתו הראשונה, הוא דוחה את הערעור ומאשר שוב את ביצוע כריתת הכליה מהבן והשתלתה אצל אביו. (עתי"ם).

2 חולים נוספים הוטסו להשתלת לב בחו"ל

שני ישראלים נוספים הוטסו אתמול לחו"ל להשתלות לב דחופות.

השניים, יעקב חלפון בן 25 מגבעת אולגה ואריה פילשטיינר בן 48 מהוד השרון, הועלו באלונקותיהם לחלק האחורי של מטוס בואינג 767 שטס לבריסל, שם יעברו השניים השתלות לב במרכז רפואי גדול (עתי"ם).

צרפת תייצר נשק כימי ותמשיך בניסויים גרעיניים

דינבה — צרפת מתכוונת להתחיל בייצורו של נשק כימי ולהמשיך בפיצוצי־ניסוי גרעיניים בדרום האוקיאנוס השקט — הד־דיע אתמול שר החוץ הצרפתי, ז'אן ברנאר ריימונד.

הוא אמר במסיבת עתונאים בג'נבה שנערכה בשולי הועידה לפירוק החימוש, כי הממשלה השמרנית בראשותו של ז'אק שיראק החליטה לרכוש כושר מבצעי של נשק כימי, למטרות הרתעה בלבד. (ע"ר).

עיסקת חבילה בין מצרים וקרן המטבע

קהיר — מצרים הסכימה לעסקת חבילה של רפורמות כלכ־ליות, שתאפשר לקרן המטבע הבינלאומית לתמוך במצרים בס־כום של 250 עד 300 מיליון דולר, כדי לאפשר לה לשפר את מצב חובות החוץ שלה — על כך מסרו אתמול דיפלומטים בקהיר.

הדיפלומטים אמרו כי שני הצדדים ניסחו טיוטה של הצהרת־כוונות, המתווה בקוים כלליים קודים שיש לנקוט, ואשר הנשיא חוסני מובארק לא יראה בהם בעיות פוליטיות (ע"ר).

חשוד בריגול תעשייתי

מהנדס באחת מחברות האלקטרוניקה הגדולות באיזור המרכז נעצר על ידי משטרת מרחב השרון, בשער המפעל בו הוא מועסק, כשברשותו שרטוטים וחומר הקשור לעבודתו.

המשטרה מייחסת לו חשדות של ריגול תעשייתי ושופט השלום שלי טימן, בבית המשפט בפתח תקווה, שהאריך את מעצרו ב־24 שעות, ציווה לאסור את פירסום שמו. שם המפעל בו הוא מועסק, או כל פרט מזהה אחר אודותיו (עתי"ם).

פועל נהרג וחברו נפצע בהתמוטט גג

פועל נהרג ופועל שני נפצע קל בהתמוטטות גג במיבנה תעשייתי ההולך ומוקם לבית מפעל "אמבידר" בבני ברק.

● תל־אביב — בני משפחתו של חולה הנזקק להשתלת כיליה וקבוצת חולי כלית הפגינו אתמול ליד לשכת שרת הבריאות בתל אביב, בתביעה לאפשר ניתוח ההשתלה ביחידת ההשתלות בתל השומר. יחידה זו לא מופעלת בעקבות פרשה הקשורה בסכסוך הרופאים על רקע השתלות במוסד הרפואי (עתי"ם).

● ירושלים — מרצה בביר באוניברסיטת ביר זית הואשם אתמול בבית המשפט הצבאי ברמאללה בהסתה ובהנהגת הפגנת נשים ברמאללה. (עתי"ם).

● ירושלים — אלמונים גרמו ביום ד' בלילה נזק לסניף בנק הפועלים במזרח ירושלים. חלונות הראווה של הסניף נופצו וכן נעשה ניסיון להצית את דלת הכניסה ולעקור את הסורגים (עתי"ם).

● ביירות — הממשלות המער־ביות הציעו להקים משרד מיוחד למלחמה בטרור בקפריסין שבו יטלו חלק מדינות נאט"ו ארה"ב ומדינות השוק האירופי המשותף — כך מסר העתון "אוסבוע ערבי" (ע"ם).

60 יום של מבצעי תשלומים והנחות שלא היו במותן

לרגל יובל ה־30 שנה לרשת חנויות לוסטיג

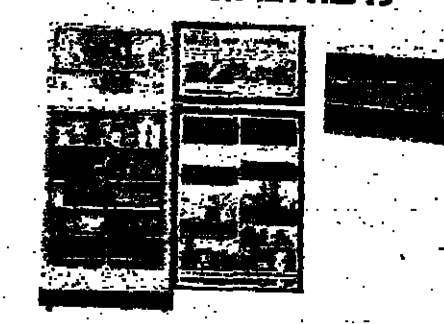

חברת תדיראן עורכת מבצע מיוחד בחנויות לוסטיג

מקררי תדיראן מכל הסוגים ★ מזגני אויר תדיראן מכונות ומייבשי כביסה בוש ★ סימנס מיקסרים בוש גדולים וקטנים באספקה מיידית ובתשלומים נוחים

חנויות מורשות למוצרי תדיראן

בירושלים: לוסטיג רח' שטראוס 29 02-222946

בבני ברק: סלון המרכז רח' ירושלים 12 03-702153

30 שנות נסיון עם אלפי לקוחות מרוצים

זמירות שבת המפורש

כמוכרת נאה ביותר לחתונות ולמסיבות ולכל אירוע

במחיר הקרן

המלאי הולך ואוזל

טל. 02-817570

אולם אפריון

לשמחת ולארועים

ירושלים

רח' בר אילן פינת ירמיהו

למהדרין מן המהדרין

600 מקומות ישיבה

שירותי קייטרינג

02-813284

פונססטיק פלסטיק

שמירת הריהוט לשנים

ציפויי ניילון

לספות כורסות וכסאות

עבודה מומחית

02-538001 ★ 02-810072

"סלע" — הדברות מזיקים

רשיון משרד הבריאות 197

עם ריח ובלי ריח

ללקוחות ללא הוצאת כלים

03-494936

בס"ד

הופיע בפעם הראשונה

יוצרות המבוארות לד' פרשיות וקחבץ לפורים ושבת הגדול

מאת המו"ל "זמירות המבוארות לשבת" ו"קינות המבוארות לת"ב"

מבוארות כולם בביאור קל ונוח עפ"י פירושים נאמנים במקביל להפיוטים כדי שירוץ הקורא בעת אמירתם

★ הלכות ומנהגים הקשורים לד' פרשיות ★

★ כל סדר התפלות לליל שבת ויום שב"ק ★

יצא לאור בהסכמתם הנלהבת של גדולי דורנו שליט"א

ניתן להשיגו במהדורה בינונית וכן במהדורה מוקטנת

הפצה ראשית: מכון "אור הספר"

רח' מלכי ישראל 41 ים טל. 381429

בית החולים בקור חולים ירושלים

ברכות מזל־טוב להולדת הבנים/הבנות

אבטליון אהרן ומרגלית	בן	זרציקי מנחם ורחל	בן
אברהמי מאיר ורחל	בן	חסון רפי ולאה	בן
אסטלס יוסף ותמר	בן	חורץ יגאל ונעמי	בת
אלי סימן טוב וגילה	בן	סאובר דוד ואידל	בת
אלבוים נחום וצפורה	תאומים	סיבלה משה ואורית	בת
אקער אברהם ומרים	בת	כהן יוסף ויהודית	בן
אסולין שלום ואסתר	בת	ליפשיץ טוביה ורחל	בת
איידלשטיין יהושע ועפרה	בת	מזרחי חיים ותקוה	בת
אבוכזר אפרים ושושנה	בת	מרמרש יוסף וטובה	בת
בן נון אלדד ואירית	בן	מוסקוביץ אלימלך ורחל	בת
בידרמן יחיאל ורבקה	בן	מצליח אליהו ויפה	בת
בן אהרן אשר ונינה	בן	נימה עובדיה ודליה	בן
בוסו שלמה ורות	בן	ניימן אליעזר ורחל	בן
בוססי מרדכי ושולה	בת	נוה דניאל וטלי	בן
גופין דלמן ורבקה	בת	סטוליק נפתלי ופייגה	בן
גליסקו ישראל וסמדר	בת	סטרוק אברהם ורחל	בן
דגן אברהם וצביה	בן	סריאשווילי יוזה וגילה	בת
דזהוקי בנימין ואביבה	בת	סעדון עמרם ומוניק	בן
דדי נסים ויעל	בן	פלוק גבריאל ומירה	בן
הירשמן משה ויפה	בת	פרץ ציון ומרי	בת
וויזר צבי וחנה	בת	פהלגי יוסף ורבידה	בת
וייס יוסף וחיה	בת	פלדמן משה וחנה	בן
זוננבנד דוד ויונה	בן	קהאן מנחם ורחל	בן

יזכו ההורים לגדלם לתורה לחופה ולמעשים טובים

כתבי סופרים

מכון חתם סופר

ירושלים רח' חפץ חיים 16 (ע"י זכרון משה)

אנו פותחים במבצע ענק של כל ספרי הוצאתנו ועוד ספרים

מחירים לדוגמא

ירושלמי גדול מפואר 7 כרכים	185 שקל
שולחן ערוך 10 כרכים	185 שקל
סורים חדשים ומפוארים תוצרת חוץ	195 שקל
סט חומשים גדול ומפואר ע"פ באר מים חיים ועוד	43 שקל
חתם סופר תורת משה 5 כרכים	40 שקל
דרשות חתם סופר 2 חלקים	30 שקל
יש נוחלין ספר חדש	22 שקל
שו"ת מנחת יצחק 9 כרכים	160 שקל

ובנוסף לזה 5 תשלומים חודשיים

פתוח כל יום מ־12 עד 2 לפנה"צ ומ־5 עד 8.30 אחה"צ יום שישי מ־10 עד 1.00

ת"ד 836 טל 638175 ירושלים

סמינר חסידי "בית יעקב"

רח' הרב הרצוג 28 בני ברק טל. 781493

החלה ההרשמה

לשנת הלמודים הבעל"ט תשמ"ח

מתקבלות בוגרות בתי ספר "בית יעקב

א. תיכון עיוני־פדגוגי

חוגי השתלמות:

★ מחשבים

★ הנהלת חשבונות

★ כלכלת בית

★ עזרה ראשונה

★ תפירה

★ גרפיקה

ב. סמינר למורות ולגננות

מגמות הלמודים:

1. מחנכות — מורות לבית הספר היסודי

2. גננות לגן הילדים, ומורות לכתות א־ב של ביה"ס היסודי

התמחות מיוחדת בתחומים הבאים:

★ לשון עברית

★ מתמטיקה

★ אנגלית

★ חניך הרך

★ חנוך מיוחד

★ אמנות

ההרשמה תחל אי"ה ביום ראשון א' דר"ח אדר, ותערך במשרד הסמינר בימים א־ה בין השעות 9.00-13.00 וביום ב' גם אחה"צ בין השעות 4.30-6.30

נא להביא:

1. תעודת ציונים של שהי"ל המבחנית

2. תעודת לידה או תעודת זהות של אחד ההורים שבה רשומה התלמידה

כל תלמידה תוזמן לראיון אישי, ותקבל תשובה בכתב בדבר קבלתה לסמינר

בברכת

ויהי נועם ד' אלוקינו עלינו עליכם

בס"ד

דירות מרווחות

השכונות ענק!

ב־ עמנואל חדשה אמינה ובטוחה

אחרי הכל...

תושבי עמנואל אוהבים את מקומם

חלק מההלוואה — הופך למענק! וחלק — לא צמוד!

מבחר דירות 3 ו־4 חדרים

לחלק מהדירות מרפסות ענק ולחלקן - גינה גדולה.

חיי תורה שלום

פעולת קהילה תוססת

מוסדות חנוך מפוארים

מרכז מסחרי וכל השירותים הדרושים

הדירות מוכנות לכניסה מיידית

לפרטים ותאום סיורים בדירות

ירושלים: "דור־נוף" רח' יעקב מאיר 9, גאולה טל' 02-243557/8

בני־ברק: טל' 03-707057

עמנואל: טל' 052-921475

מפעל הכללי ללומדי המשניות החדשיות

בהנהלת רבנים ובע"ב חשובים ובפקוח האדמו"ר מטולנא שליט"א

הפסגה 60, ת.ד. 16326 בית וגן ירושלים 02-419541 (אחה"צ 5-6)

בס"ד

הודעה לנבחנים

מבחן מס' 19 על מסכת כתובות יתקיים ביום שלישי כ"ה בשבט תשמ"ז החל משעה 7.00 והמבחנים יחולקו עד שעה 7.15 בערב

ביג–בן סורס, מטוסף ומחשב, רח' עקיבא 115, בני ברק

מודעה זו נתרמה למפעל המשניות ע"י

הנחבנים מתבקשים ללמוד החודש לע"נ הרה"ח ר' נחום יואל (הלפרין) בן הרה"ח ר' חיים יעקב זצ"ל (בתוך השנה מהפטירה).

★ "עשר בשביל שתתעשר — ותתרום לעמלי תורה". מס' חשבוננו בבנק הדואר 4-48827-6.

המבחן הבא יתקיים בס"ד ביום שלישי כ"ג באדר בשעה 7.00 בערב במקומות הקבועים, על מסכת נדרים. על הנבחנים לעקוב אחר הפרסום ביום שישי שלפני כל מבחן

תורה וברכה לכל המארגנים המסייעים להצלחת הבחינות ההנהלה

מרכז אופטומטריה ירושלים

אשר סמואל

אופטומטריסט מדופלם (פריס - מונטריאול)

★ בדיקת עיניים

★ מומחה לעדשות מגע

★ שיפור הראיה

(מניעת כאבי ראש, קוצר ראיה וכו')

★ התאמת משקפיים

★ זכוכיות מיוחדות, אקססורה דק ועוד

רח' שטראוס 10 א' (בחצר) י־ם טל. 246259

תנאים מיוחדים למביא מודעה זו

ונשמרתם לנפשותיכם

בני ברק: ר' עקיבא 56 טל. 702864

פותח מספר מקומות לחוג גברים

שיפתח אי"ה ביום א' בשעה 8.30 בערב

מחשבת

ר' עקיבא 56 ב"ב טל. 702864

קורס כתבנות לנשים

ב"ב ובירושלים

וקורס הנהלת חשבונות

לגברים בב"ב

יפתחו אי"ה השבוע

הופיע

הספר החדש

משנת יעבץ

חידושי הלכות וביאורים על הרמב"ם

הלכות שמיטה ויובל

עם תוספת שביעית

לקט עניני שביעית משאר הלכות הי"ד החזקה

מאת מרן שר התורה

הר' יעקב בצלאל ז'ולטי זצוקללה"ה

רבה של עיה"ק ירושלים תובב"א

להשיג בכל חנויות הספרים

במחיר מבצע מיוחד

מפעל עזרת נשואין לתלמידי ישיבת ויזניץ

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

בני ברק קרית ויזניץ ת.ד. 1153 טל. 763403

הננו מתכבדים בזה להזמין את ידידנו ואנ"ש

למסיבת מלוה מלכה השנתית

של חברי מפעל עזרת נשואין ותומכיה בהשתתפות

כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שתתקיים אי"ה במוצש"ק פר' יתרו כ"ב שבט תשמ"ז בשעה 8.30 באולמי ויזניץ קרית ויזניץ בני ברק מקוים אנו שמע"כ יתפנה להשתתף במסיבת מצוה זו לשמוע מפעולות המפעל הק' אשר בלי ספק יגרום לכם הנאה מרובה

בכבוד רב ההנהלה

נ.ב. היות וחלק מההזמנות לא הגיעו מפעת שיבושי דואר נא לראות הזמנה זו כאישית

קרן "יונה ואהרן"

מזמין את הציבור להשתתף

במסיבת סיום ש"ס "ירושלמי"

שתתקיים בעז"ה ביום שלישי אור לכ"ו שבט תשמ"ז בשעה 6.00 בערב בבית הכנסת "ישורון" שברח' זמנהוף 37 תל אביב בהשתתפות הגאונים

הרב ר' שמחה הכהן קוק שליט"א רבה הראשי והראב"ד של רחובות

הרב ר' שלמה דיכובסקי שליט"א אב"ד תל אביב ורב בית הכנסת

באותו מעמד יחולקו פרסים מקרן "יונה ואהרן"

לזוכים מבין השולחים חודית על "ירושלמי" לזכרו של הגאון ר' יונה הכהן זצ"ל

ואלה שמות הזוכים:

פרס ראשון בסך של 500 דולר להרב אליהו חיים שפירא ר"מ

פרס שני בסך של 250 דולר להרב חיים יעקב כגן ב"ב

שלושה פרסים בסך של 150 דולר כל אחד:

להרב מנחם חסידה ב"ב, להרב יעקב מזין ב"ב, ותלמיד חכם שחפץ בעלום שמו

המשטרה הורידה את השלט

65 שנה לאחר הירצחו עדיין הוא מפריע להם

● מי הוא האיש?

● מי רצחו?

● למה נרצח?

● ומי עמד מאחורי הרצח?

על כך בספר: "הרצח הציוני הראשון בא"י"

הספר שנחטף שבועיים לאחר הופעתו ועכשיו הופיע מחדש

להשיג בחנויות הספרים

הפצה ראשית: אור הספר מלכי ישראל 41 ירושלים טל. 381429

לשלושה ימים בלבד

מחסן המכירות עמוס 6 י־ם

מודיע על מבצע טרום עונתי

לבגדי חג במחירים מדהימים

ובאשראי עד 20.3.87

מחירים לדוגמא

מכנסיים הגיגות עד מס' 10 — 13 ש"ח, מס' 10-12 — 14 ש"ח

חולצות דיאולן בנים בגזרת תפירה עצמית — 13 ש"ח

אוברול חגיגי בשילוב קטיפה — 12.50 ש"ח

כמו"כ הגיעו חליפות בנים, כותנות, בגדי תינוקות ועוד

פתוח במוצש"ק 8-10

זכרו! זו הזדמנות עבורך לארגן את הקניות לחג בזמן ובחצי המחיר ובאשראי גבוה

נ.ב. עקב תקלה במכנסים מס' 8 יגיעו רק ביום ד' שאר המספרים נמצאים כבר בחנות

שבת פרשת יתרו

מוקדש למגבית שובבי"ם — ת"ת עבור הישיבה הקדושה ללומדי תורת הנגלה והנסתר

"שער השמים"

בעיה"ק ירושלים תובב"א

ת.ד. 193

מטעם הרבנים הגאונים מאורי ומאורי דארעא דישראל נקראים כל גבאי בתי הכנסת להחליץ לעזרת הישיבה הק' הנמצאת במצוקה כספית גדולה ולחוש לעזרתם ולערוך המגבית וברכת ה' תבוא על העושים והמעשים

מפאת שיבושי הדואר הרבה בתי כנסיות לא קבלו את החומר נא להתייחס בהתאם לכך

לוח המודיע

דירות ובתים

שערי ברכה
שירותי מידע (אינפורמציה) לדיור
באזורים הדתיים-חרדים מאות הצעות
מציע דירה!
קניה ★ השכרה ★
עשרות מבקשי דירות
מחכים לדירתך
ללא דמי תיווך
שער הדירות הגדול בעיר במיוחד לשומרי תורה ומצוות
מותנה בתשלום סמלי
02-285676, 282770, 282352
עו"ד ישא ברכה לשכונות בעולה כולו

ירושלים

למכירה

★ בהזדמנות בבית וגן (לדתיים) 3 + הול, דרומית, מרפסות, נוף "הבאמן יהני" 232581.

★ ברמות, 3 + גג לסוכה ל־42,000!!! ברמות 3 ק"ב 46,500, בגבעת מרדכי 3½ + גינה 55,000 02-249247.

★ ברמות ג' 3½ ק"ב 58,000!!! בעוזיאל 3 + מרפסות + נוף יפה־פיה 70,000 249141.

★ הר נוף שבוע הפנטהאוז 4 נפלאים ר־6 מרווחים פנו למומחים "מיכאל סטאר" (מלד"ן) 02-228371.

★ הר נוף קוטג' 5 עם גינה, כניסה מיידית 140,000 "אנגלו־סכסון" 02-221161 (מלד"ן).

★ באזור הר נוף בפרויקט הכוכב של רסקו מבצע מיוחד על דירות 4 חדרים, פרטים בדור נוף 02-243557-8.

★ דירות 2 חדרים + פינת מטבח קרוב למרכז אידיאלי להשקעה הר נוף 02-228633.

★ ברוממה באהליאב 13 3 מסודרת + דו"ש ק"ב מיידית + מרפסת 02-522893.

★ בהר נוף 4½ מרווחת ק"ד כניסה באוגוסט 85,000 "אור טלי" 02-287973 02-288588.

★ ברמות 3 חדרים + פ"א דוד מ"ת 40,000 דולר "עם גרי" 02-816833.

★ במקור ברוך 3 105 מ"ר + מרפסות + גינה מחסן כניסה פרטית "ירושלים 2000" 383136 383411.

★ ברמות ג' מציאה! 3 + מחסן ק"ד + נוף ושמש 47,000 "תווך רמות" 02-863207.

★ באפיזה למכירה בהזדמנות 4 (1 קטן) ק"ד באה ומסודרת + נוף + מרפסת לסוכה 73,000 02-814643.

★ בסנהדריה המורחבת 4½ + פינת לימוד גישה לגינה, ארונות, כותים 115,000 02-823963.

★ בבית וגן הפסגה 4 + פ"א + מחסן + מעלית ק"ג מיידית 02-865479 02-421547.

★ בפאגי סנהדריה 2 חדרים בהזדמנות טעון שיפוץ 02-819331 (02)812527.

★ במעלות דפנה 5 ק"ד דו מפלסית שרותים כפולים + מרפסות + ארונות 02-811357.

★ בהר נוף!!! 4 + פ"א שרותים כפולים נוף, חדשה + הסקה דירתית!!! 02-535542.

★ בבית וגן פנטהוז מפואר 5 חדרים + דירת חדר בקומת קרקע + מעלית "הצבי" 431172 424938.

★ הר נוף דירות 3, 4, 5 חדרים לכניסה מיידית בניה מעולה "הצבי" 424938 431172.

★ דירות בהזדמנות! אצל המתווך הותיק "מן" 02-286355 עו"ד על חשבוננו!

★ ע"י רבינו גרשום 3½ + הול (הר קומתי) 70,000 בית + אפשרויות בניה 200,000 "יוריד" 02-245258 מ־10.00.

★ בהר נוף בשאולזון 3 חדרים דרום מערב 3 מרפסות. שרותים כפולים יפה מאד 75,000 דוד נוף 228633.

★ בהר נוף דירות בשלבי גמר 4 חדרים כולל מחסן או גינה מ־83,000 85,000 דוד נוף 243021.

★ בסנהדריה עיסקה מצויינת!!! 3 יפיפיה + שקט + גינה!!! 72,000 02-272710 מיידי.

★ בהר נוף בשאולזון 4 חדרים + מחסן + נוף דרומית משופצת קומה א' כניסה מיידית דוד נוף 228633.

★ בבניה באנטנדרף (מעלית) דירות פאר 4 חדרים (120) דירות 6 חדרים פנטהאוז (180) "המתווך" 02-273355 10.00-12.00 5.00-7.30.

★ קנוב למאה שערים דירת 3 חדרים ק"ב 60,000 02-421105 02-630368.

★ 4 בסנהדריה המורחבת ק"ב ומרפסת גדולה 78,000 2 בבר אילן ק"ג משופצת 45,000 המתווך מלכי ישראל 6 02-273355.

★ בשמואל הנביא 3 חדרים + דו"ש + פלדלת מסודרת + בניה 02-817777.

★ דמות 03 3 חדרים + פינת אוכל + 3 מרפסות ק"ב (02)867844.

★ ברמות 04 התהדית דירות בנות 3, 3½, 4, 4½ חדרים 5 חדרים + חצר פרטית משכנתאות לבעלי חסכון בר מצוה ומה"ל ללא תווך "ישורש" רח' הזנביץ 3 (02)224778.

★ בגאולה (ע"י כבר השבת) 3 והול ק"ב כותים מרפסות 4.5, 85, 000 ק"ג חדשה 120,000 המתווך 02-273355.

★ בהר נוף 3 חדרים מ־$ 62,000 4 חדרים מ־$ 72,000 מוכן 5 חדרים מ־$ 97,000 מוכן 6 חדרים פנטהוז לופיאן ושות' 02-521038.

★ בהר נוף קוטגים 5 ו־6 חדרים כניסה נפרדת נוף שמש חניה פרטית לופיאן 02-521038.

★ ברמות פולין 3 חדרים ק"ד כותים מצויינים $ 40,000 תשלומים נוחים טל. 02-866690 861180.

★ בהר נוף מבחר דירות גדול 4, 5 חדרים, פנטהאוזים טלפון 414184.

קבלנים

★ בהר נוף "סילוב" מציע דירות 4-5 ופנטהאוזים כניסה מיידית 02-713376 02-538716.

בדמ"פ

★ במקור ברוך ברח' אלפנדרי 3½ ק"ב + מרפסות + דו"ש 30,000 גמיש 02-381884.

★ 2 חדרים (בלי אמבטיה) ק"ב מאה שערים בדמי מפתח טל. 03-778763 7.00-10.00 בערב.

★ בדמ"פ ברח' חפץ חיים 2½ + תוספות כניסה פרטית 418701 בערב מידי.

★ 4 גדולים בישיבה 4 כיוונים $ 60,000 "מן" 02-286355.

הפאנית שולה
מודיעה שמרידה אצל
ג'ורג'י באירופה
יחד כבר נפתחה
בניו יורק

להשכרה

★ 3 חדרים ברמות 04 לזוג צעיר טלפון: 02-861066 02-820486.

★ 5½ בגאולה ק"ג מרוהטת 8550 דו"ז 02-245258.

★ באנטנדרף דירת חדר + הסקה מתאימה גם למשרד 120 לחודש, 02-637801.

★ בהר נוף 4 חדרים עם גינה להשכרה מידי לתקופה ארוכה לופיאן ושות 02-521038.

★ 4 חדרים ברמות ד' טל. 381797, 382031 מ־4.00-7.00 אחה"צ.

★ ברמות ד' אשד"ר 3 + פ. אוכל לתקופה ארוכה (02)528765.

חנויות

★ דרושה חנות בשטח עד 70 מ"ר להשכרה בלב גאולה בתנאים טובים 02-855622/3 (02)867220.

בני ברק

למכירה

★ מרווחת יפה 3½ + שרותים חדשים כפולים + מטבח אמריקאי ק"א ע"ע 03-793227.

★ למכירה 3 חדרים ק"ב + טלפון מושקעת בקרית הרצוג בני ברק 03-353826 03-349252.

★ לרציניים בלבד! מפוארת 3 גדולים ומטבח גדול ק"ג באהוד נובי'ן 03-708651.

★ ברח' הרצוג 3½ ק"ג סביבה שקטה 3 כ"א + דו"ש 798665.

★ 3 חדרים ק"ג חזית דרום מערב מטופחת במרכז $68,000 704216.

★ 2½ כ־3 גדולה ומטופחת מאורות בסוקולוב 2 חזיתית אור טל 03-797413.

★ בהזדמנות!!! 3½ יפיפיה קומת קרקע 4 מדרגות בכהנמן מאיר 03-785272.

להשכרה

★ להשכרה 5 חדרים + הול גדול מרוהטים + טלפון בסביבת ישיבת סלבודקה ללא תיווך 03-790620.

ביקוש דירות

★ דרושה דירה בת 4 חדרים לקניה באזור השלשה פינת הרצל בני ברק טל. 705347.

★ דרושה דירה בשכירות באיזור חזמיה חזון איש 4, 4½, 5 עם בלי ריהוט 02-382826 (03)769975.

מגרשים

★ ברחובות לדתיים מגרש לקוטג' לבניה עצמית באזור יוקרתי 03-7516561.

עסקים

★ למסירה בשכ"ה חנות פעילה בעלת מוניטין פרנסה ברווח 03-708003/4.

בערי הארץ

אשדוד

★ מציאה דירת ענק 148 ממ"ר מרפסות ... שרותים כפולים ... 03-495087/055-34790.

פתח תקוה

★ מעונינים בדירה 3½ חדרים ק"א או ב, בפתח תקוה בסביבת ביהכנ"ס מקור חיים טלפון 9227805.

תל אביב

★ 3 ק"ה מעליה פינתית אפשרות להוסיף חדר אפשרי מרוהטת 03-499182.

עמנואל

★ דרושה בעמנואל להשכרה דירה מרוהטת לתקופה קצרה 03-769710.

עבודה

★ דרושה מוכרת דינמית לחנות ברמות לשעות אחה"צ. טלפון 868830.

★ מודעה זו מופנית אליך, אתה הנמרץ והדינמי בעל הרכב! אנו מחכים לך עם עבודה מעניינת ושכרה הנאה בציזה לקבלת מידע הכנס ל"איטרנשיונל" יעקב מאיר 7 ירושלים.

★ דרושה רצינית לשקילת תקוי יהלומים תנאים טובים תוך כדי לימוד תפקיד מהולי למתאימה 03-784371.

★ בבני ברק דרושה בתבנית מנוסה המעונינת לקבל לביתה מסוף סדר מחשב למשרה מלאה 03-785933.

★ דרושה תופרת לקונפקציה, עסק פרטי, לדגלי ברמן (02)226081.

★ לישיבה בהר נוף דרושה טבחית לארוחות ערב 02-525832 לפנה"צ.

★ אברך חרוץ מעונין בעבודה טובה ומשתלמת בכל תחום 02-286569.

★ דרוש קונדיטור ועוזר לקונדיטור זריז ובעל נסיון 03-792856.

★ דחוף דרושה בחורה/אשה ללינה חינם אצל אשה מבוגרת 03-701515.

★ למשרד פרסום דרושה גרפיקאית מעולה בעלת נסיון רב התנאים הנ"ל הכרוזיים להתקשר 02-246043.

★ לשי עתון בית מסחר לכל חלקי חילוף למכונות כביסה ותנורי אפיה + קורר תוקנים דרוש טכנאי בעל נסיון מחנה יהודה 539550-02.

★ בפרסום תביבה 02-244415 שטראוס 1 מקבלים הצעות עבודה למקצועיים/ות ובלתי!!! מודעות ל"המודיע".

★ למוסד ציבורי דרושה מזכירה עברית אנגלית בעלת נסיון תנאים טובים לפנות בפרטום קורות חיים תסיון קודם (בכתב יד) לת.ד. 23393 ירושלים.

מטפלות

★ מטפלת + עזרה בבית 4 ימים בשבוע מ־8.00-1.00 טל. 03-785135.

★ דרושה מטפלת לאחה"צ 3-2 ימים בשבוע בתנאים טובים 02-810252.

★ דרושה אישה מסורה לטיפול בילדים ולעזרה ליולדת א-ה 02-536149 4.00-10.00.

★ דרושה מטפלת אחראית עדיף בחורה לשעות הערב + עבודות קלות 02-381998.

★ דרושה מטפלת ברמות 04 5 ימים בשבוע אפשרות לשלושה אחה"צ 02-861084.

שעורים

★ מלמד בעל נסיון מקבל תלמידים ללמוד קריאה גלאי 4 פרסים 03-774997.

קורסים

★ מתניה בית ספר אומנותי חרדי לילדות ולנערות, תחומים רבים טל. 02-526512 בהנהלת צ. איגל.

מכירות

★ מכירת ענק!!! בגדי נשים ונערות מתוצרת ארה"ב במחירים סבירים בכל המדות במוצש"ק ויום א' פנים מאירות 5 כ"ג ירושלים מ־20.00-22.00.

★ בהזדמנות בגדי תינוקות בנים ובנות חליפות לבנים כלי מיטה במוצש"ק הרצל 16 ק"ד מעלית בני ברק עגלת תינוק כחדשה 709413.

★ שמלות ספורט לנערות ובגדי הריון במכירה חד פעמית, בהזדמנות ברח' סורוצקין 35/3 במוצש"ק יתור 7.30-10.30.

★ למכירה מכונת תפירה חדשה "ברנינה" מודל 810 במחיר הזדמנותי 03-786017.

★ מכירה!!! בגדי תינוקות ונוער תוצ"ת שמלות לכל הגלאים חליפות לבנים מעילים במחירי מבצע סודרים חולצות מכותנה, חצאיות חורפיות, וקיצית לעונת הפסח תתקיים במוצש"ק ברח' הישיבה 12 בין השעות 8.30-10.30.

★ מכירה חד פעמית שמלות וחליפות לנשים תוצרת חוץ, בגדי הריון, בגדי תינוקות תוצרת איטליה דברים מיוחדים תתקיים במוצש"ק ובראשון ברח' שאולזון 6/19 הר נוף מ־8.00-10.00.

★ "אצל שרי" מכירת סוף העונה בעיצומה!!! חליפות סריג 150 ש"ח חולצות 45-55 ש"ח, ועוד מבחר עצום, שמלות אלגנטיות, גם לארועים מיוחדים, חצאיות וחולצות "אצל שרי" תפארת רמות 81/4 טלפון 02-868799.

★ במוצש"ק וביום ראשון תתקיים מכירה של בגדי קיץ וחורף לילדות ונערות חזון איש 39 קומה ב' בין 7.00-10.00.

★ בגדי נשים מפריז מכירת מבצע עד 55% עד ל־6.3.87 טל. 246312 מ־10.00 עד 19.00 ובערב 763783.

★ למכירה בהזדמנות כספת גדולה 2 טון 02-271982.

לפנימיה בבני ברק
דרושה טבחית
03-799325
03-709019

מכוניות

★ פג'ו J-S 1983, ראשונה 90,000 ק"מ 03-795185 בשעות העבודה.

★ סובארו 1300 83/84 50,000 ק"מ מעולה!!! 02-867538 בערב.

★ פג'ו 204 סטיישן מצב מכבי מצוין 1972 03-5743302.

רהיטים

★ למכירה ארון ספרים/מזנון מפואר לסלון 2.50 מ'×3.00 מ' 03-791929.

יודאיקה

★ תיווך של ספרים וכתבי יד עתיקים ואומנות יהודית עתיקה יעוץ והדרכה בבני ברק רבי עקיבא 93 ק"ב טלפון 03-790154.

אבידות

★ אבד סוודר כחול של ילד בשכונת בית ישראל המוצא יפנה 02-823251.

שירותים

★ "אדירי" פוליש, נקיון, הדברה, העברת דירות ורהיטים, ציפוי אמבטיות ר"ע 15 ב"ב 788048-03.

שונות

★ צביעה, שיפוץ, וכו' ע"י אומן ירא"ש בירושלים עבודה מעולה ומיוחדת טל. 051-888138 בין השעות 9.30-11.00 בערב.

★ בחורה דתית מחפשת מגורים אצל משפחה תמורת תשלום ועזרה קלה 03-792537.

★ מומחה בבניה ושיפוץ מאפיות בעץ וגז באחריות 03-5524154 אלפונסו.

בית הורים "בית אורה"

נשארו מספר מקומות
במשפחתון החדש
בשכונה רחביה רח' ז'בוטינסקי 33 ירושלים
במסורת מוסד שהוא בית באוירה משפחתית עם טיפול אישי שרות אדיב ומסור בפיקוח צוות רפואי חרדי בעל נסיון
ההרשמה ופרטים **"בבית אורה"**
טלפונים 02-690640, 02-822633

בירושלים דרושות משפחות אומנות

חרדיות חמות ומסורות
בעלי גישה חנוכית מתאימה
1. לנער בן 15.5 (חריגות קלה)
2. לאח ואחות בני 5, 7 (אפשרי לזוג חשוכי ילדים)
תמורת תשלום ממשרד הרווחה (בין $150 ל־$200)
להתקשר מיום ראשון בצהרים 410883

חדש בלעדי בב"ב — חדש בלעדי בב"ב
לאחר ההצלחה הגדולה עכשיו גם בבני-ברק
טיפול חדיש לאקנה וקצעי בגרות
לעשית עור חלק ללא פצעים
תוצאות מובטחות
בואי לקבל דף הסבר ללא כל התחייבות מצדך
חוה אדלהיט
קוסמטיקאית ואפרת כלות מדופלמת
מוסמכת ע"י משרד העבודה
רח' יצחק מאיר 9 רמת־אהרן ב"ב טל. 707796

מכירה חד פעמית
בגדי הריון לכל העונות
תוצרת חוץ, במוצש"ק יתרו בין 10 — 8 בעזרת תורה 41 ירושלים

חיסול בגדי חורף
במחירים מפתיעים!
★ סרפנים לילדות - 20
★ חצאיות לילדות - 15
★ חצאיות לנשים - 29
★ שמלות לילדות עד - 39
אצל **"בתיה"**
רח' ירושלים 52 ב"ב

דרושה
גננת
ממלאת מקום
לתקופה 4-3 חדשים
פרטים
בטלפון 02-341814

בס"ד
80, 78, 70
74, 72, 68
64, 60
הרזיה לצמיתות
האם
קשה לך לרדת ולהשאר רזה?
את מוכנה לפתרון?
להרזות ולשמור על המשקל הנכון לצמיתות
★ בשיטה מיוחדת
הזקרוסית יעילה ב־100%
★ המדריכה מוסמכת בעלת נסיון רב
★ מפגש הכרות ראשון אינו מחייב
★ הזדרזו... מספר המקומות מוגבל
טל: 03-783201

אלפי דירות ומאות הצעות עבודה
"מעון" שרותי מידע
ללא דמי תווך
רח' פינס 9 קומה ב
טל. 233266 — 233913

הקהילה הספרדית במלבורן
מחפשת **רב**
השולט טוב באנגלית
P.O.B. 43 BALACLAVA
3183 VIC. AUSTRALIA
ולבוא שבת הגדול לנסיון

דרוש
משקיע דתי
בענף המלונאות
באזור הצפון
טלפון 04-440931

מכירת חיסול
עד הפריט האחרון
של
בגדי נשים
ובגדי ילדים
במחירים מפתיעים לדוגמא:
אוברול קורדרוי 22 ש'
חליפות בנים 15 ש'
שמלות לילדות החל מ־9.5 ש'
חליפות 5 ש'
חצאיות נשים 25 ש'
חולצות 35 ש' ★ סוודרים 5 ש'
בקטים במבצע
המכירה תערך בשבתו"ק, ברח' דון יוסף הנשיא 10, קומת קרקע, ירושלים בין השעות 6-10.30

סיוד צביעה וטמבורטקס
הזול ביותר בעיר
03-702951, 700186

הגיעו!
בגדי אביב
חגיגיים
גם לאירועים מיוחדים
הכל תוצרת אנגליה
★ ★ ★
רותי'ס -
הכתובת שלך לטעם טוב
★ ★ ★
פתוח כל השבוע
מ־7.00-9.00 בערב
ובימי א' וג' גם
לפנה"צ מ־10-12
מיכלין 14 בית וגן
טל. 418940 ירושלים

ליבוביץ - חשבונאות ודווח

רח' הרב קוק (אברהם) ב"ב בני ברק טל: 792888
הננו להודיע בזה לצבור לקוחותי ידידי ומכרי כי בעזה"י
עברתי למשרדי החדש
רח' הרב קוק (אברהם) 22
טל: 03-792888
הנהלת חשבונות ממוחשבת — כולל מט"ח
נהול ספרי תקבולים ותשלומים — כולל דוחו"ת
שרותי מיכון — כרטסת או נייר רציף
הכנת משכורות במחשב — כולל מורים
דוחו"ת חדשיים ושנתיים
הנחה מיוחדת למוסדות
שרות אמין אדיב ומסור
להתראות
אלי יצחק ליבוביץ
טל בבית 03-773830
— לשעבר ממשרד ויזל את ליבוביץ —

אצל שעטנז לשלושה תשלומים
שיק מודל
בית חרושת למעילים וקסים
חליפות צמר ומעילי גשם לנשים
גם במידות גדולות
ניתן להזמין לפי מידה
תל־אביב רח' קלישר 46 ליד מגדל שלום
טלפונים: 03-657186, 03-659118

פירות וירקות
אחים מרדכי
עץ חיים 5 שוק מחנה־יהודה
בהשגחת הבד"צ העדה החרדית ירושלים
לרגל הרחבת החנות
אנו מודיעים על
סידור מיוחד של משלוחים לבית הלקוח
סחורה טריה יום יום
באיכות ובמחירים ללא תחרות
אשראי 30 יום
המשלוחים חינם
הזמנות גם בטלפון 227326
למוסדות ולמסעדות במחירים סיטונאים

החורף בעיצומו! קר לכם??

הפתרון אצל תריסי א.ל. אלומיניום
תריסי א.ל. יבצעו עבורכם סגירת מרפסות, חלונות כפולים ודלתות באיכות גבוהה ובאחריות מלאה.
תוכלו גם להזמין אצלנו זכוכית בידודית לאטימות מוחלטת.
הרי לכם פתרון לקור ולחסכון באנרגיה לחימום
זכרו!
הפתרון אצל תריסי א.ל. אלומיניום
אזור התעשיה מקור ברוך
טלפונים: 02-539093, 02-532386
מרכז—02-246044

כדאי לקנות אצל מרכז רפאלי
עקיבא 115 בני־ברק
במרכז הגדול בבני־ברק תוכלו לקנות במחיר הזול ביותר ובתשלומים ללא ריבית!

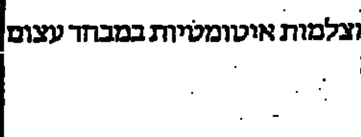

מחלקת חשמל
רשמי קול ★ מכונות גילוח ותספורת ★ טלפונים ★ אינטרקום לדירות ווילות
מחלקת שעונים
שעוני גברים ונשים במבחר הגדול ביותר במחיר הזול ביותר
מחלקת צילום
פיתוח היפה והזול בארץ ★ מצלמות אוטומטיות במבחר עצום ★ פילים לכל סוגי המצלמות
מחלקת קסטות
המבחר הגדול ביותר בארץ
★ הפצה ראשית של קסטות חינוכיות
מחלקת תכשיטים
שרשרות וצמידי זהב ★ שרשרות וצמידי פנינים ★ מבחר עצום של תכשיטים ויהלומים
מחלקת כלי עבודה ומשחקים
★ מחשבים ★ מקדחים ★ מכוניות חשמליות

הכל אצל רפאלי
עקיבא 115 בני־ברק

ועד נשים למען ישיבת **"אור אלחנן"**
נשמח לארח אותך בערב מהנה שיתקיים אי"ה ביום שני כ"ד שבט (23 פברואר 87), באולם וינגרטן רח' העילוי 5 קרית משה ירושלים בשעה 7.00 בערב בדיוק
בתכנית:
★ *"הורים, ילדים, תלות או עצמאות?" ע"י הרב שלום סרבריק מראשי תנועת ערכים*
★ *"כחה של אמונה" סיפורה המרתק של הגב' שולה כהן שישבה בכלא לבנון*
★ *תכנית אמנותית בזמר ותנועה*
★ *הגרלות, פרסים יקרי ערך, ועוד הפתעות*
★ *כיבוד קל*
המנחה: גב' לאה סומפולינסקי
הדלתות תנעלנה בשעה 7.20 בדיוק **להתראות**
כרטיסים להשיג:
בית וגן: חנות עופות רוזנבוים הפסגה 45
הר נוף: בית מרקחת שאולזון 31
ג. שאול: משפ' אלישיב ג. שאול 26
עזרת תורה: חנות הפציבה ע"ת 20
ובערב האירוע בכניסה מחיר כרטיס 10 ש"ח

יד אליעזר
אמרי בינה 16 812060 810976
כדאי לך לקרוא
האם היית שמחה לו היו מציעים לך לתרום עכשיו ולזכות **לשמח בפורים עצמו!??**

ובכן —
ישנם עשרות משפחות **בודדות מאוד** הסובלות בדממה את סיבלם, כגון: אלמנות עם ילדים רכים, עיורים בודדים, משפחות גרים וכו' קשה לתאר עד כמה ישמח אותם משלוח מנות לבבי שישלח בס"ד בסלסילת קש מלאה בכל טוב שתהיה עטופה בצלופן עם סרט מבריק בתוספת ברכת
פורים שמח"
★ ביום שבו אנו וילדינו מלאי שמחה ובתינו גדוש בכל טוב עם ממתקים, מתנות וכו' והדפיקות בדלת של בני משפחה, מכירים שכנים וידידים שמגיעים עם משלוחי מנות מהודרים אינם פוסקות לרגע
תוכלי לקיים את מצוות היום העיקרית
של משלוח מנות בדרך נסתרת בצורה המכובדת והאיכותית ביותר
עם הכן רחב ליבך והיית מעוניינת להיות שותפה למצוה גדולה זו אנא התקשרי למספר. טלפונים הבאים בכדי לברר את תחנת האיסוף הקרובה ביותר לביתך
815429 **424-107**
821816 **820086**
286355 **272433**
418049
אפשר להביא שימורים, למיניהם יינות דברי מתיקה שונים (כגון חבילת שוקולד, סוכריות, פרות מיובשים, צבעים מכשירי כתיבה וכו')
צעצועים לילדים — שאין לתאר עד כמה הם משמחים את ליבם של הילדים המסכנים, (כגון כדור, 5 אבנים, צבעים מכשרי כתיבה וכו')
דברי שי שונים כל שהם — (בושם קטן, תכשיט צבוע, מפה לשולחן וכדומה)
וברכותיהם מלאות הכרת הטובה של המשפחות הנזקקות — יחולו על ראשכם

לוח היום

בס"ד יום וערש"ק פ' יתרו כ"א שבט מ"ז
הדף היומי בבלי: בבא מציעא ל"ג
ירושלמי: כתובות נ"ו
משנה יומית: מקואות ב, ג-ד
הלכה יומית: אורח ...
...
קריאת שמע	8.19
תפלת השחר	9.29
שקיעת החמה	5.32
מחר	
יציאת השבת	4.44
נר החמה	6.13

קול הדף
לשמיעת השעור בדף היומי טל. 02—243121 02—241112. השעור מתחדש בכל הלילה שנה.

תורנות בתי מרקחת
ירושלים: ליל שבת: חשמה, רח' הנביא 28. שבת: הר הזיתים, רח' הר הזיתים. מוצ"ש: מרקחת חשמה, רח' הנ"ב 28.
תל־אביב: ליל שבת: שד' סוקולוב, רח' המלך ג'ורג' 54. זיוה, רח' אצ"ל 52, שכ' התקוה. שבת ומוצ"ש: שתר (ברט"ס), רח' פנקס 27. ארלוזורוב, רח' ארלוזורוב 76.
בני־ברק ורמת גן: ליל שבת: המגן, רח' ביאליק 30, רמת גן. מוצ"ש: אסותא, רח' ז'בוטינסקי 41, רמת גן.
חיפה: ליל שבת: הנשיא, שד' הנשיא 33. מוצ"ש: מרחבי, רח' מרחבי 18.
הקריות: גיבור הקריות, שד' בן גוריון 73, ק. מוצקין. מרכז מטחם, שד' ירושלים 39, ק. ים א'.
פתח־תקוה: ליל שבת: רסל, רח' רוטשילד 89. מוצ"ש: הירקון, רח' שטמפפר 24.
נתניה: ליל שבת: פורת, רח' פ"ת 76. מוצ"ש: הרסה, רח' הרצל 24.
מגדים: ליל שבת: מוזר, רח' הבקעה רייך 20. קופ"ח, רח' עין יהב 4 חולון. שבת: בלפור, רח' בלפור 90.
חולון: ליל שבת: אסותא, רח' סוקולוב 4. שבת: דייר המרי, רח' סוקולוב 70.
אשדוד: ליל שבת: קופ"ח מאוחדת. מוצ"ש: קופ"ח מאוחדת.
רחובות: ליל שבת: מאוחדת, רח' בנימין 23. שבת: ברק, רח' הרצל 155.
שעות הפתיחה של בתי המרקחת מתנהלות בדרך כלל עד 10 בלילה.

תורנות בתי חולים
ירושלים: יום ו' וליל שבת: בקור חולים — כירורגית, א.א.ג. הדסה הי"צ — אורטופדית. מוצ"ש: בקור חולים — ילדים, א.א.ג. שערי צדק — כירורגית. הדסה הי"צ — אורטופדית. שאר המחלקות בהדסה עין כרם.

הודעות
בית המשפט המחוזי תל־אביב־יפו
תיק מ.א. 4619/85
בפני כבי השופט ח. פורת. נקבע דיון ביום 22.3.87 בשעה 10.00.
המבקשת: שורץ עליזה — נגד — המשיב: שורץ אשר.
הזמנה לדין בתביעת החזקת ילדים ואפוטרופסות.
אל: המשיב, שורץ אשר ת.ז. 00607523 הע. כי האיל המבקשת הגישה נגדך תובענה לבית המשפט המחוזי בתל־אביב, כמפורט בכתב התביעה על נספחיו ואשר העתק ממנו תוכל לקבל במשרד הרישום של בית משפט זה.
אם יש בדעתך להתגונן, הנך מוזמן להגיש כתב הגנה לתובענה, שיאומת בתצהיר שלך ויוגש לבית המשפט תוך 30 יום מיום פרסום הזמנה זו. אם לא תעשה כן, הוא להתובעת הזכות לקבל פסק־דין שלא בפניך בהתאם לכתב התביעה ו/או כי שכבי ביהמ"ש ימצא לנכון.
18.2.87
חתימת פקיד בית המשפט
יוזי אוחיון

חובה לראות
את הסרט המרתק
והנוגע ללב
"באין משפחה" (מבוקה)
שיוקרן לנשות ונערות בני ברק בעז"ה במוצ"ש הקרוב כ"ב שבט באולם "נחוד" בני ברק רח' אור החיים 19 בשעה 8.00 בדיוק מחיר כניסה רק 6 שקל
ההכנסות לצדקה

שערים יציגים

סל	1.6711
דולר ארה"ב	1.6166
מרק גרמני	0.8767
לירה שטרלינג	2.4621
פרנק צרפתי	0.2634
ין יפני (100)	1.0463
פלורין הולנדי	0.7759
פרנק שויצרי	1.0369
כתר שודי	0.2469

המודיע
עתון יומי — ירושלים
המו"ל: הסתדרות אגודת ישראל העולמית — הועד הפועל
העורך הראשון: ר' י' ל' לוין ז"ל
איזור התעשיה מקור ברוך
רח' יהודה המכבי 5
טל. 539255-8 ★ ת.ד. 1306
דפוס "הדי", בע"מ
הדפסה: לירושלים ...
סניף ת"א: אלנבי 132, ת"ד 1869
טלפון 624353
בשעות הערב: טלפון 614950
אין המערכת אחראית לתוכן המודעות וסגנונן
סוכנות בארצות־הברית:
R. LICHTENSHTEIN
324 Ave. I
Brooklyn, N.Y. 11230
U.S.A.

هكذا من الأصل

הדר היום

תפנית במוסקבה

מ/ה. החנינה שהעניק הקרמלין ליוסף ביגון, יש בה לגרום שמחה בלבם של יהודים רבים, גם ברוסיה הסובייטית הם מחוצה לה. יוסף ביגון לא היה עצור בבית הכלא המרוחק כל כך בשל עבירות פליליות או אחרות, הוא נשפט ונשלח לכלא, על שהעיז להפיץ את התרבות היהודית בין יהודים דבר שהיה בעיני הסובייטים קשה יותר מכל מעשה אחר הנוגד את עקרונות המדיניות הסובייטית שמאז עלותה לשלטון, עשתה הכל כדי לעקור משורשה את התרבות היהודית האמיתית, רדפה עד חורמה כל גילוי יהודי, סגרה בתי כנסת וישיבות ומנעה מיהודים קיום מצוות הדת, אם אכן, מבשרת חנינה זו תפנית מהפכנית ביחס הסובייטים למורשת היהדות, תגדל פי כמה השמחה אצל יהודים בכל מקום שהם.

אולם, יהיה זה מוקדם לומר, כי אכן זוהי תפנית משמעותית בשאלה היהודית וטיפוח תרבותה, הימים הבאים יגידו ויפענחו תעלומה זו. יתכן מאוד, שאי אפשר להתיחס לסנונית זו כאל מיפנה, שתאפשר קיום חיים יהודיים בברית המועצות. הלחצים הפומביים כלפי השלטונות הסובייטים שלוו במערכת סוערת, העמידו את הקרמלין בפני מצב קשה במדה כזאת שאי אפשר היה להם לשלטונות להתעלם מדעת הקהל היהודית, זו שבמשך שנים רבות הרימה את קולה נגד מדיניות הדיכוי כלפי המיעוט היהודי שעדיין נשאר נאמן למורשת היהדות.

אולי זה יהיה זה נמהר להסיק מכך מסקנא מרחיקה לכת שהיהודים הנמצאים תחת שלטון זה יוכלו מעתה, להחזיק את המסורת היהודית. עובדה היא שבשנים האחרונות הלכה וגדלה תנועת התשובה למורשת היהדות בין יהודים רבים, אלה שנחלו אכזבה קשה מן המשטר של דיכוי ולחימה עקבית נגד כל התעוררות יהודית, מלחמה שהמיטה אסון על קיבוץ יהודי גדול זה שבעבר הרחוק, היה מרכז גדול של תורה ויראת שמים טהורה.

המדיניות החדשה שאותה מבטא עלייתו של גורבאצ'וב, יש לה גם מגמה פוליטית של הפשרה ביחסים עם העולם המערבי החופשי. הסובייטים הגיעו למסקנא, שהדרך שבה נקטו נגד היהודים, מקוממת נגדם לא רק את העם היהודי, כי אם גם את שוחרי החופש כולם בעולם.

על אף החששות וההסברים שתלו במיפנה זה, יש לעקוב אחרי המיפנה שמבשר תכנית הריפורמות של ג'ורבאצ'וב, שאולי אינה מקובלת עדיין על ההנהגה הסובייטית המנהיג הסובייטי הקורא לפתיחות גדולה יותר. רמז בשבוע שעבר לכתבים סובייטים בכירים, כי אם לא תאושר תכנית זו של ריפורמות במשטר, הוא יתפטר. איום מרומז זה השפיע, כנראה. על אותם חברי הפוליטביורו של ברית המועצות, שראו בתכניתו, צעד יותר מדי מהיר ויותר מדי רחוק.

עדיין לא ידוע, אם שחרורו של יוסף ביגון מהווה צעד ראשון לקראת מתן רשות לעלות ארצה, בעבר היו אלה סימנים לכך, כאשר שוחררו אישים יהודיים כמו, יוסף מנדלוביץ, נתן שצ'רנסקי, והגיעו ארצה, כך יש גם מקום לחקור, אם היתר היציאה מחכה לו ליוסף ביגון, במקרה כזה, יהיה מקום לחשד, כי הסובייטים רוצים להיפטר מאותם אישים אשר הטרידו את המשטר מבית ומבחוץ. צריך להתאזר בסבלנות לראות עד היכן הדברים יגיעו. אם אכן מבשר שחרור זה, חלק ממדיניות הפתיחות גם כלפי העם היהודי.

מדיניות חדשה זו, עשויה גם להוליד שינויים ביחס של ברית המועצות כלפי מדינת ישראל. מגעים בענין זה נערכו בחדרי חדרים, אולי אף כדי להסיר את התנגדותה של ישראל לשיתופה בועידה בינלאומית לענין המזרח התיכון.

דובר סובייטי, שהשיב זו לראשונה לשאלות של כתב "קול ישראל", ניסה להתחמק מתשובה לשאלה זו, כאשר אמר "כי אתם הרי מתנגדים בישראל לקיומה של ועידה בינלאומית וכי שר החוץ העמיד תנאי קודם למעשה, על ידי מתן רשות ליהודים לצאת, ואמר, שוב בלשון המוכרת כל כך מפיהם של דוברים ואישים סובייטים, כשאמר, "זה תנאי שוא, ד י השערים פתוחים". ובזמנו אמר מי שהיה שר החוץ גרומיקו לשר החוץ הישראלי, כי כל היהודים הרוצים לצאת כבר עשו זאת.

גם אם יש כאן תפנית חיובית, יש להתיחס בספקנות ובחשדנות כלפי הצעדים הסובייטים. כיון שהסובייטים עדיין משאירים מקום לנחושים אשר רק הימים הבאים יגידו, אם אכן זו תפנית משמעותית, שתאפשר ליהודים הנמצאים תחת מסך הברזל לחיות חיים יהודיים מלאים ורשות לאלה הרוצים לצאת, כל זה עדיין תעלומה גדולה, שמצפה לפתרון.

תחת סמל הנאצים אוגרים נשק במערב גרמניה

מאגר של כלי נשק וסמל נאצי נמצאים על ידי משטרת מערב גרמניה בדירה בבאד־וורטמברג. סוחר נשק בלגי ושני נאשמים מערב גרמנים נעצרו בימים האחרונים בקשר למימצאים אלה. (סי"ג)

שר ההגנה הספרדי: אין לנו קשרים צבאיים עם ישראל

רבת עמון — שר ההגנה הספרדי נארסיס סרה אמר, כי ארצו, שכוננה קשרים דיפלומטיים עם ישראל בינואר השנה, אינה כרגע מקיימת קשרים צבאיים עמה.

"כרגע, אין לנו שיתוף פעולה צבאי עם ישראל... לעולם אינך יכול לומר מה יקרה בעתיד, אך ברגע זה אינני צופה קשרים כלשהם בתחום זה", אמר במסיבת עיתונאים ברבת עמון.

הוא הוסיף כי קיים שיתוף פעולה צבאי בין ספרד וירדן, הכולל חילופים תכופים של קצינים וחיילים.

עוד אמר כי הקשרים בין חיילות האויר של שתי המדינות יחוזקו, עם מכירתם לירדן של 16 מטוסי־אימונים סי־101 מתוצרת ספרד. (ע"ר)

שרי אופ"ק ייפגשו בחודש הבא

וינה, — ועדה של שרי הנפט של אופ"ק עומדת להתכנס ב־9 במארס כדי לסקור את מאמצי הארגון להעלות את מחירי הנפט, במורת הסכם המגביל על קביעת המחירים והגבלת התפוקה שהושג בדצמבר.

הישיבה תדון ביישום ההסכם שהושג באופ"ק בדצמבר, אשר לפיו תוגבל התפוקה של חברות הארגון ל־15.8 מיליון חביות ליום — היינו קיצוץ של 7.25 אחוז לעומת הרמה הקודמת. כמו כן ידונו השרים בהסכם המחירים שנכנס לתוקפו ב־1 בפברואר.

המטרה היא לגרום להעלאת המחירים עד לשיעור של 18 דולר לחבית — בערך מחיר כפול מזה ששרר בקיץ שעבר כתוצאה מן השפע בשוק הנפט העולמי (ע"ר)

ערב נשים באשדוד למען "אם וילד"

מחר בערב, יתקיים אי"ה ערב נשים למען "אם וילד" באולם "בית יעקב אבות" באשדוד.

לקיום הערב סייעו פעולות הציבור החרדי באשדוד.

ניכרת תכונה לקראת הערב שאורגן במיוחד בתוכנית מגוונת ומרתקת.

מפני קדושת השבת...

יוסף ביגון נשאר בעיר כלאו — צ'יסטופול ביום שישי

מאת סופר "המודיע"

שנתיים ימים לא ראו גב' ביגון ובנו ברוך את הבעל־והאב ולקראת שחרורו ביום שישי נסעו ממוסקבה לצ'יסטופול לקבל את פניו. את השבת עשו ביגון בעיר כלאו. מפני קדושת השבת — הצהירה גב' ביגון — לא יצאו למוסקבה מיד עם שחרורו.

הכרזתה של גב' ביגון כי קדושת השבת היהודית עומדת מעל לחישובים האחרים הקשורים בשחרורו של בעלה, גם אחרי שנים רבות של מאסר ועינויים בכלא הסובייטי — עוררה תשומת לב מרובה.

כתב "שידורי ישראל" אשר שוחח בעברית בבוקרו של יום שישי. לקראת צאתה של גב' ביגון הבה לצ'יסטופול, שאל את המרואיינת על תוכניתה של המשפחה המאוחדת לקראת שיבתה לעיר מוסקבה. בתשובה אמרה גב' ביגון כי בוודאי בעלה יתגבר על הרצון לעזוב מהר את עיר הכלא אשר בו עונה רבות, מפני שהוא מקפיד לשמור על קדושת השבת והם ישהו במלון בעיר עד אחר צאת השבת.

כזכור, נאבק יוסף ביגון על זכותו לחבוש כיפה בבית הכלא. למרות האיסור אשר הוציאו שלטונות הכלא על חבישת כיפה בין חומות בית הסוהר. למרות זאת ביקש ביגון כי יותר לו לשמור על זהותו היהודית ואף שבת שביתת רעב למען זכות זו.

יוסף ביגון במחנה עבודה בסיביר בשנת תשמ"ג

חוסיין: ארה"ב איבדה את אמינותה בעקבות עיסקת הנשק עם איראן

אינו רואה המחשה להצהרות וושינגטון שהיא מסייעת בפתרון הסכסוך הערבי

לונדון — חוסיין מלך ירדן אמר בראיון שהתפרסם ב"פייננשל טיימס", כי ארה"ב איבדה את אמינותה בעולם הערבי בשל עיסקת הנשק שלה עם איראן.

בהמשך הראיון דחה המלך חוסיין את הצהרותיה של וושינגטון, שהיא מבקשת לסייע בפתרון הסכסוך הערבי־ישראלי. לדבריו אין לראות כל נסיון לכך.

"הובטח לי כי הם (האמריקאים) מעונינים בפתרון הבעיה הערבית־ישראלית. אבל לא ראיתי כל המחשה של ההבטחה הזאת", אמר המלך חוסיין.

בהתייחסו לעיסקת הנשק עם איראן, אמר חוסיין, כי הוא "יותר ממזועזע" בענין הזה, והוסיף: "ארה"ב איבדה כליל את אמינותה באיזור הזה. הדברים שנתגלו מנוגדים בצורה קוטבית לכל ההבטחות שקיבלתי. נאמר לי כי האמריקנים יעשו את כל אשר ביכולתם כדי למנוע אספקת נשק לאיראן ולסייע להפסקת המלחמה במפרץ הפרסי. הדבר האחרון שאפשר היה לצפות לו הוא — שארה"ב עצמה תחזק את מכונת המלחמה של איראן, מדינה אשר סירבה להיענות לכל הקריאות בדבר סיום המלחמה".

המלך הוסיף, כי עיסקות הנשק שינו את מאזן הכוחות העדין לטובתה של איראן במלחמתה עם עיראק.

חוסיין אמר להלן, כי אין הוא רואה טעם להיענות להזמנה לבקר בוושינגטון בחודש הבא לשיחות עם הנשיא רייגן. הוא גילה, כי תחת זאת יש לו כוונה לחתור לשיתוף פעולה הגנתי הדוק יותר עם ארצות מערב אירופה.

"לא ביקשנו נשק מארה"ב ואין אנו מתכוונים לעשות כן. נטיית לבי היא לבדוק את האפשרות של שיתוף פעולה הדוק יותר עם ארצות אירופה בכל הנוגע לצרכים ההגנתיים שלנו", אמר חוסיין.

בשאילתה של בציג אגודת ישראל:

מדוע משחררים יולדות מבי"ח אחרי 2־3 ימים ומקבלים תשלום ל־5 ימים?

מאת סופר "המודיע"

חה"כ הרב אברהם יוסף שפירא פנה בשאילתה אל שר העבודה והרווחה, לאחר שנמסר לו, כי המוסד לביטוח לאומי משלם לבתי חולים עבור חמשה ימי אשפוז ליולדות, בעוד שרוב בתי חולים משחררים ומאלצים יולדות להשתחרר בתום 2־3 ימי אשפוז.

הרב שפירא שואל, כמה ימי אשפוז משלם המוסד לביטוח לאומי לבתי חולים עבור יולדות? ב. האם ידוע להמוסד לביטוח לאומי, כי בתי חולים מאלצים יולדות להשתחרר אחרי יומיים בעוד הם מקבלים תשלום עבור חמשה ימים? האם זה מקובל על משרד העבודה והרווחה? ומה בדעת המשרד לעשות לתקן את המצב?

אבו־ג'יהאד צופה התקרבות בין אש"פ וירדן

רבת־עמון — אבו־ג'יהאד, סגנו של ראש אש"פ, יאסר ערפאת, הביע ברבת־עמון את הדעה, כי חידוש עבודתה של הועדה הירדנית־פלשתינאית המשותפת לסיוע לתושבי השטחים המוחזקים פתחה "אופקים חדשים" בקשרים שבין רבת־עמון ואש"פ, אשר נותקו למעשה בפברואר 1986.

כזכור זהו ביקורו הראשון של אבו ג'יהאד ברבת עמון, מאז גורש מירדן בחודש יולי אשתקד.

ממשלת ירדן הסכימה לביקורו של אבו־ג'יהאד ברבת־עמון "למשך תקופה מוגבלת" בהקשר לדיוני הועדה המשותפת. אולם הממשלה הטילה איפול מוחלט באמצעי התקשורת הירדניים על כל ידיעה הנוגעת לביקורו של אבו־ג'יהאד. (ע"צ)

חילופי עתונים בין סוריה וירדן

כווית, — "אלסיאסה" מדווח כי הושג הסכם בין סוריה וירדן המחייב חידוש האספקה והפצת העתונים הלאומיים בין שתי הארצות.

ההסכם נערך כחלק משורה של בעיות פוליטיות, כלכליות, והסברתיות שהועלו לדיון בביקור שקיים המלך הירדני בדמשק. (ע"מ)

פרשת פולארד גרמה נזק לבטחון הלאומי של ארה"ב - אומר תובע אמריקני

פולארד צפוי למאסר עולם על מסירת סודות לישראל

וושינגטון, — רשת הריגול הישראלית שבה פעל איש מחלקת הביון של הצי האמריקני לשעבר, ג'ונתן פולארד, גרמה נזק עצום לבטחון הלאומי — קובע התובע הראשי האמריקני ג'וזף דיג'נובה, במסמכים שהגיש לבית המשפט.

"ההיקף הכמות של האינפורמציה המסווגת האמריקנית, שנמכרה ע"י פולארד לישראל היו עצומים, בדומה למקרים רבים אחרים שבהם דווח על ריגול למדינה זרה", אומר דיג'נובה.

בקובר הודה פולארד ביוני שעבר כי במשך 18 חודשים מכר סודות לרשת ריגול ישראלית עד אשר נעצר בנובמבר 1985, לאחר נסיון נפל לבקש מקלט בשגרירות הישראלית בוושינגטון. הפרשה גרמה בראשיתה למתיחות ביחסי ארה"ב־ישראל, ובסופו של דבר התנצלה ממשלת ישראל על המעשה.

דיג'נובה אומר, כי פרשת פולארד השפיעה בצורה שלילית על האינטרסים של ארה"ב כלפי מדינות אחרות רבות, כולל בריה"מ.

על פולארד הוטל לשלוח לישראל צרורות של מסמכים מסווגים, כולל דיווחים סודיים ביותר על העוצמה הצבאית של אויבי ישראל במזה"ת, וכן ניתוחים על הכישורים של מערכות הטילים הסובייטיות.

דיג'נובה לא אמר פרטים נוספים על מהות הנזק שנגרם ע"י פולארד, אך ציין כי שר ההגנה האמריקני קספר וינברגר מסר לבית המשפט בחודש שעבר מסמך סודי בן 46 עמודים, ובו הערכה לגבי אופן הפגיעה בבטחון הלאומי של ארה"ב.

שופט בית המשפט המחוזי, אוברי רובינסון קבע את מועד מתן גזר דינו של פולארד ל־4 במארס. יחד עימו ייגזר גם דינה של אשתו, אשר הודתה באשמות פחות חמורות.

העונש המקסימלי שניתן להטיל על פולארד לפי האשמה שבהן הודשע הוא — מאסר עולם. דיג'נובה כתב, כי חשוב שיוטל עליו עונש מאסר משמעותי.

במהלך משפטו של פולארד הוזכרו 4 ישראלים בקשרים בשותפות לקשר, אולם נגדם לא הוגשו כתבי אישום. הארבעה הם רפי איתן, הנחשב למנהל רשת הריגול, יוסף יגור ואירית הרב, שני דיפלומטים ישראליים שהיו מוצבים בארה"ב, ותת־אלוף אביעם סלע, המשמש כמפקד בסיס של חיל האויר.

איתן, לשעבר יועץ לענייני טרור של שני ראשי ממשלה ישראליים, ושני הדיפלומטים קיבלו חסינות בעת שנחקרו ע"י חוקרים אמריקניים בישראל בסוף 1985. אולם משרד המשפטים האמריקני טוען עתה, כי הם שיקרו ועיכבו מתן אינפורמציה.

במסמך שהוגש לבית המשפט מכחיש דיג'נובה את טענת פרקליטיו של פולארד, כי היתה זו מדיניות של ממשלת ארה"ב שלא להעמיד לדין אזרחים אמריקניים באשמת ריגול לטובת ישראל. הוא ציין, כי "צידי המרגלים" של משרד המשפטים האמריקני לא יודעו על כל מקרה קודם של ריגול ע"י אזרח אמריקני לטובת ישראל, תמורת כסף. (ע"ר ע"צ)

ממשל רייגן יחליט בקרוב בענין ניסויים בתכנית "מלחמת הכוכבים"

וושינגטון — הנשיא רייגן יחליט תוך כמה חודשים אם לערוך ניסויים בתכנית "מלחמת הכוכבים". על פי פרשנות נרחבת של ההסכם בענין הטילים האנטי־באליסטיים — אמר שר ההגנה האמריקאי קאספר ויינברגר.

השר אמר את דבריו בפני ועדת השירותים המזויינים של הסנאט, לאחר שהבית הלבן הכחיש את האשמתו של מנהיג בריה"מ מיכאיל גורבאצ'וב, כי הנציגים האמריקניים בשיחות פירוק החימוש בז'נבה הציעו ליישם את הפרשנות הליברלית של ההסכם משנת 1972 לענין הטילים האנטי־באליסטיים.

הפרשנות הליברלית קובעת, כי ההסכם אינו מטיל הגבלות על הפיתוח והניסוי של מערכות נשק עתידיות. לעומת זאת, ההשקפה המסורתית היא, שההסכם אוסר כל פעילות כזאת בין שהטכנולוגיה אשר בה מדובר היתה קיימת בזמן חתימת החוזה, ובין אם לאו.

הממשל האמריקני טוען, כי הפרשנות הליברלית יותר מאפשרת עריכת ניסויים נרחבים במסגרת תכנית "מלחמת הכוכבים", היינו מערכת הגנה מפני טילים, הידועה בשם הפורמלי "יוזמת ההגנה האסטרטגית".

מר ויינברגר אמר לחברי הועידה, כי הוא מתכוון להגיש לנשיא רייגן בשבועות הקרובים רשימה של ניסויים המותרים על פי הפרשנות הליברלית, והוא מקווה שהנשיא יחליט בענין זה תוך החודשים הקרובים. (ע"ר)

סעודיה הפיצה מכרז לרכישת טנקים

קהיר — סעודיה ערכה מכרז אצל ארבע חברות בינלאומיות לרכישת טנקים מוסר העתון "אל־אחראר".

החברות הן: אמריקנית, בריטית, ברזילאית וצרפתית.

ארה"ב מנסה למכור עתה לסעודיה 200 נגמ"שים מדגם "יבר־אצלי". (ע"מ)

יחס משפיל לפלסטינים במצרים

קהיר, — תלונות קשות על היחס לפלסטינים הנמצאים במצרים פורסמו בכתבה בעתון "אל־שעב" במצרים.

הכתב מחמוד בכרי, סוקר את היחס לפלסטינים במצרים כהדגמה מביא את סיפורו של אלמוני המספר על אשר אירע לבן אחיו תושב ראס טובאס ברצועת עזה. הלה עבר דרך המסוף היבשתי ברפיח למצרים ומשם המשיך לאלג'יר בה שהה חודשיים ולאחר מכן חזר למצרים עם כרטיס לכיוון אחד.

מאחר שכוונתו היתה לחזור לרצועה ולא היה ברשותו כרטיס חזרה הוא עוכב בנמל התעופה 29 יום ושוחרר רק לאחר שישראלי שעוכב ג"כ בנמל התעופה ושוחרר בהתערבות השגרירות הישראלית העלה את עניינו והשגרירות התערבה גם עבורו והטיסה אותו לישראל במטוס "אל־על".

הכתב מסיים זאת במשפט: "כך דגה ישראל במים שהועכרו ע"י התנהגות לא אחראית".

להלן מובאים דברי איש צבא פלסטיני הנמנה על הכוחות הפלסטיניים מחוץ למצרים האומר: "אנו נעדרים ממצרים למשך 3 חודשים ולאחר מכן אנו מגיעים כדי לשהות חודש עם משפחתינו. לפני שאנו מגיעים נשלחות רשימות ובהן שמותינו למנגנוני הבטחון המצריים כדי לקבל את הסכמתם לכניסתנו למצרים, כשעל חלק מן האנשים נאסרת הכניסה. למרות זאת מיד לאחר שמותחמים הדרכונים אומר לנו הקצין להמתין 5 דקות שהופכות ל־7 או 8 שעות ובהן שואלים אותנו את אותן שאלות.

מאנשי צבא פלסטיניים רוחקים נמנעת הכניסה אלא באישור מוקדם ממחלק בטחון המדינה, שלרוב אינו מאשר את הבקשות. "באתי למצרים מתוניס ומיד לאחר שהגעתי לבית משפחתי, הגיעו שני שוטרים שהודיעו לי שדרכוני החותם בטעות ואני מנוע מכניסה למצרים. רק לאחר התערבות השכנים ההודים הסתפקו השוטרים בהחרמת הדרכון ודרשו ממני להתייצב במודיעין כעבור 3 ימים לקבלו". (ע"מ)

סעודיה מגישה סיוע כספי נדיב למצרים

כווית — סעודיה נותנת בזמן האחרון סיוע נדיב למצרים — על כך נודע ממקורות מצריים בכירים לעתון "אלראי אלעאם".

במאמר על שובה של מצרים אל העולם הערבי כותב העתון כי מצרים חוששת עתה מפני תוכניות ישראליות להנחית מכה על סוריה עם כל המשתמע מכך עתה והמבוכה שתגרום למצרים למעמדה ולאמינותה בעולם הערבי, לכן עשויה קהיר להתקרב לדמשק כדי להגיע למצב שירתיע את הישראלים וימנע מהם לבצע את תוכניות האיבה שלהם — כותב העתון. (ע"מ)

סגן הקאנצלר האוסטרי הגיש תלונה על זיוף מיסמך

וינה — אלויס מוק, סגן הקאנצלר האוסטרי ושר החוץ, הגיש תלונה בוינה נגד אלמונים על שזייפו מיסמכים.

היתה זו תגובתו של מוק למכתב שפורסם ביום ג' שעבר בעתון "ג'רוסלם פוסט" המיוחס לו. במכתב זה, שכאילו נשלח לראש ממשלת בריטניה, מרגרט תאצ'ר נאמר, שסגן הראשי שנשיא אוסטריה, קורט ואלדהיים, יתפטר מטעמי בריאות.

עתוני אוסטריה מוסרים, כי מוק מצפה להתנצלות מעורכי "ג'רוסלם פוסט", הם מציינים, כי עתונים רבים בעולם קיבלו את המכתב, אך לא פירסמו אותו מפני שהחשש שהוא מזוייף.

בינתיים נודע, כי ממשלת ישראל הביעה צערה נוכח פירסום המכתב (עסט"א).

שמיר: ישראל מודאגת מהגירת יהודים מבריה"מ למדינות זולת ישראל

וושינגטון, — ראש ממשלת ישראל יצחק שמיר אמר כי ישראל מודאגת מן העובדה שיהודים סובייטיים רבים מהגרים לארצות אחרות זולת ישראל.

"אנחנו מעוניינים מאוד לשים קץ לתופעת הנשירה, אשר גורמה נזק רב", אמר שמיר בסעודה אשר נערכה ביום ד' בערב מטעם מפעל אגרות החוב הישראליות.

הוא ציין, כי יהודים סובייטיים רבים אשר קיבלו אשרות יציאה לישראל היגרו למדינות אחרות כולל ארה"ב.

"זוהי תופעה שלילית שגררה אחריה תוצאות שליליות. המדינה שלנו לא הוקמה כדי לאפשר העברת יהודים מגולה אחת לאחרת. אנו רוצים ששארית יהודי רוסיה יבואו הביתה", אמר שמיר.

הוא ציין עם זאת, כי אם תושבים ישראליים מבקשים לקבל אשרה לצאת לארץ אחרת, הם רשאים לעשות זאת. (ע"ר)

העתון הלונדוני "סנדיי טלגרף":

ישראל הכפילה את מספר חייליה בדרום לבנון

לונדון, — ישראל הכפילה בשבועיים האחרונים את מספר חייליה בדרום לבנון כמעט לכדי 3000 איש, כדי למנוע את התמוטטות צד"ל — כתב העתון הלונדוני "סנדיי טלגרף".

העתון טען כי צה"ל העביר לרצועת הבטחון חטיבה של חיל רגלים מוכן כדי לחזק את צד"ל, שהיה נתון תחת לחץ כבד מצד מחבלים שונים.

העתון העיר, כי צעד זה העלה זכרונות מהפלישה הישראלית ללבנון ב־1982, וגם חידש את החשש מפני עליית מספר הנפגעים בין חיילי צה"ל.

המתאם הישראלי לעניני לבנון, אורי לובראני, אמר לפי העתון: "אני מתעורר באמצע הלילה בגלל החשש להגדלת מספר הנפגעים. לבנון היא כיום מלה מלוכלכת בישראל".

"בשנתיים האחרונות איבדנו רק 12 חיילים בלבנון, אולם בגלל הצורך בתמיכה בצד"ל, עלול ח"ו מספר זה להיות מוכפל תוך זמן קצר".

העתון גם ציטט מפי שר הבטחון יצחק רבין שאמר: "נחושה החלטתנו לא להניח לצד"ל להתפרק ולא להניח לרצועת הבטחון להיהפך לאזור שממנו יוכלו הטרוריסטים לבצע התקפות טרור נגד האוכלוסיה הלבנונית בתוך האזור או נגד ישראל". (ע"ר)

קהיר: ירושלים וארה"ב מכשילות תוכניות גרעיניות של מצרים

קהיר — העתון "אלאהאלי" מוסר כי פקידים ברשות לאנרגיה אטומית גילו כי ארה"ב וישראל מכשילות את ביצוע התכניות הגרעיניות של מצרים.

הפקידים אמרו שחברות אמריקאיות עיכבו הקמת תחנת כוח גרעינית ליד אלכסנדריה. לעומת זאת הוחל המו"מ עם ממשלת גרמניה המערבית לחתימת הסכם להקמת שני כורים אטומיים למחקר במצרים. (עמ).

בשאילתה של בציג אגודת ישראל:

מחאה על אילוץ עולים מאירן לחלל שבת

מאת סופר "המודיע"

חה"כ הרב מנחם פרוש פנה בשאילתה אל השר הקליטה, בעקבות ידיעה שפורסמה בעתוננו על אילוץ משפחת עולים מאירן לחלל שבת מיד עם הגיעה ארצה, כאשר הסידורים והליכי הקליטה נמשכו ביום שישי שעות רבות וגרמו שהמשפחה הגיעה למרכז הקליטה במבשרת ציון שעתיים וחצי לאחר כניסת השבת.

הרב פרוש שואל, האם המקרה ידוע לשר? מדוע לא זורזו הליכי הקליטה ביום שישי ולחילופין, מדוע לא איפשרו למשפחה להשאר בנמל התעופה עד צאת השבת כפי שביקשה? האם יוצב בנמל התעופה קלוט דתי? ומה בדעת השר לעשות כדי למנוע מקרים דומים בעתיד?

ארה"ב מגנה בחריפות את דרום אפריקה

ז'נבה — ארה"ב הגישה, זו הפעם הראשונה לועדת זכויות האדם של האו"ם בז'נבה הצעת החלטה, התובעת בניסוח חריף את חיסול מדיניות האפרטהייד והקמתה של חברה חופשית ודמוקרטית בדרום אפריקה.

הצעת ההחלטה קוראת לכל הממשלות והעמים לשתף פעולה עם האו"ם ו"להגיש סיוע חומרי וטכני לדרום אפריקאים, המתאמצים להביא בדרכי שלום להקמתה של חברה חופשית ופתוחה בדרום אפריקה".

עם זאת הודגש הצורך לחסל את האפרטהייד ואת תוצאותיה "בדרכי שלום". (ע"צ)

קאדומי ניפגש עם אנדריאוטי

רומא, — ראש המחלקה המדינית של אש"ף פארוק קאדומי, ניפגש עם שר החוץ האיטלקי, ג'וליו אנדריאוטי, ודן עמו במצב המדיני במזרח התיכון — על כך מסר דובר משרד החוץ ברומא.

השניים דנו ביחסי ערב־ישראל ובסיכויים לכינוסה של ועדת שלום בינלאומית בחסות האו"ם.

אנדריאוטי אמר לקאדומי כי איטליה תומכת מאז ומתמיד בזכותם של הפלשתינאים להשמיע את דברם בשיחות, אם ישירות ואם באמצעות משלחת ערבית.

נציג אש"ף עמד להיפגש בשעה מאוחרת יותר ביום ה' עם נציגי הואתיקן. (ע"ר)

ארה"ב תטיל באו"ם וטו על עיצומי־חובה על דרום אפריקה

מרכז האו"ם, — שגריר ארה"ב לאו"ם, ורנון וולטרס, אישר כי ארה"ב מתכוונת להטיל וטו על החלטה שתונח בקרוב על שולחנה של מועצת הבטחון, המטילה על חברות האו"ם את החובה להנהיג עיצומים על דרום אפריקה.

"כפי שהדברים נראים בשעה זו, נצביע בכל הנראה נגד עיצומי־חובה", אמר השגריר האמריקאי במסיבת עיתונאים במרכז האו"ם.

וולטרס הזכיר כי ארה"ב עצמה כבר הטילה שורה של עיצומים על דרום אפריקה, והיתה המדינה הראשונה שהטילה האמברגו על מכירת נשק וציוד משטרתי לפרטוריה. (ער).

שעון הקיץ בירדן יופעל ב־3 באפריל

רבת עמון, — משרד האנרגיה והמחצבים הירדני המליץ בפני ראש ממשלת ירדן להפעיל את שעון הקיץ בירדן ב־3 באפריל — מודיע העתון "אל־דסתור".

מיום ליום

☆ אין מחלוקת...

בתום הפגישה הרשמית בין נשיא ארה"ב, מר רונלד רייגן לבין ראש ממשלת ישראל, מר יצחק שמיר, נודע בבירור כי למעשה אין כל מחלוקת בין שני האישים במה שקרוי "הועידה הבינ"ל". מסתבר כי אם אמנם מר רייגן איננו מתנגד לראות בענין הזה אחת מכמה וכמה אפשרויות, הרי רחוק הוא מלדגול בכך ולומר מעין "דוקא" לדרך הזו.

ההתרשמות הזו שונה בהרבה ממה שהתקבל בעקבות פגישת מר שמיר עם שר החוץ, מר שולץ, אשר ביטא ביתר תוקף עמדה אמריקאית בעד רעיון הועידה הבינלאומית. על ההבדל בין שתי הפגישות אפשר להעלות שתי אפשרויות, או שהנשיא איננו תמים־דיעים לגמרי עם שר החוץ שלו בנושא האמור, או שהתבטאותו התקיפה והנחרצת של מר שמיר נגד הרעיון הפתיעה את מר רייגן ונתנה לו להבין כי הדבר בין כך לא יעבור בהרכב הנוכחי של ממשלת ישראל ועדיף לסגת, לפחות מגישה פסקנית בנושא.

יש להניח כי העמדה שבאה עתה לידי ביטוי בדברי הנשיא רייגן, אינה כל כך לרצונו של שר החוץ, מר פרס, חבר עוזריו ויועציו, שאולי קיוו כי הביקור בארה"ב אולי יביא לשינוי עמדה דוקא אצל מר שמיר, אם יווכח לדעת שזוהי עמדת הממשל. והנה קרה דוקא ההיפך מזה, שעמדת הממשל השתנתה במידה ניכרת. מר שמיר, בכל מקרה, יכול להיות מרוצה מן ההתפתחות הזאת לטובה עמדתו...

☆ סוי"ס היתה הצבעה...

לאחר הויכוחים מרובים כל כך, היתה סוי"ס בכנסת הצבעה בקריאה ראשונה על חוק התקציב. לאחר המערכות הגדולות בין חברי הליכוד והמערך בכנסת, הרימו כל חברי הקואליציה את ידיהם למען ההצעה, אחרי שמאחורי הקלעים התנהלו מגעים קדחתניים וכולם הבינו כי אי־אפשר לעכב את העגלה בלי סוף.

האולם ברור, כי אין לראות בכך את סוף המערכה בין שתי המפלגות הגדולות של הקואליציה, שכן עדיין יש לעשות עוד את רוב הדרך בטיפול ובדיון בכל ההצעות הפרובלמטיות. ההצבעה בקריאה ראשונה איננה אלא אישור המסגרת הכוללת של התקציב, אך המריבה הרי לא היתה על זה אלא על הפירוט, ההצעות והסעיפים הרבים. שאלת ההקצבות לתק"ם, לישובי פיתוח, לישובים בורים והישיבות — עדיין פתוחה והיא בודאי תעסיק עוד הרבה את חברי ועדת הכספים עד שיצליחו להתגבר על המכשולים ולהביא בפני הכנסת, לאישור סופי, את חוק התקציב על כל מרכיביו.

יש להניח, כי גם אם יחזרו המתנגדים מכאן ומכאן לעיקרי עמדותיהם והצעותיהם, לתמוך בהקצבות רק בעד מי שהם מעונינים, תוך התנגדות לאחרים, לא תהיה להם ברירה אלא להיכנע למציאות ולהסכים לכך, כי אם ירצו למענם יאלצו גם להסכים לתת לאחרים. זוהי מסגרת של שותפות, כל צד יכול גם לעכב לשני ולומר "גם לי גם לך לא יהיה", ואז אין מנוס מפשרה בין כל הצדדים. אמנם הדבר היה ידוע גם מראש, ללא כל קשר לשאלת התקציב והכסף. אוהבים לריב, וכאשר פולטים את כל התחמושת — מרימים ידים ומצביעים...

☆ להיות מוכנים...

לעולם אין לדעת מה היא אמת ומה הוא דמיון בהודעות סוביטיות או ברמזים ובידיעות הנפוצים לפתע בדבר "מפנה" בגישת הקרמלין לגבי יהודים. כבר הורגלנו לכך, שפעמים רבות נפוצו שמועות על "ליבראליזם" חדש שמנצנץ שם ובעקבותיו יבוא זרם של יציאת יהודים, אך לבסוף התנדף הכל כעשן.

לרוב — מפיצי השמועות הם הסובייטים בעצמם, אם כי הדבר נעשה בהסוואה ובמיומנות גדולה. הם בקיאים היטב במלאכה ה"דיסאינפורמציה", השתלת ידיעות ופרסומים, כשאלה נחוצים להם לצרכים מיוחדים. לפעמים מדובר באיזה כינוס בינלאומי, כאשר הם זקוקים או לדעת־קהל טובה ולפעמים מעונינים סתם בהקלת לחץ דעת־הקהל. על רקע זה צריכים גם לראות את השמועות האחרונות שנפוצו, אך ביחד עם זאת — צריכים גם להביא בחשבון אפשרות אחרת, שמא בכל זאת יש בכך משהו. אלה שרואים בהם מומחים לנושא, גם הם אינם מוכנים לדחות מכל וכל את האפשרות שהפעם זה יהיה אמתי.

לאור זה, אם רק קיים סיכוי קטן ליציאה ניכרת של יהודים משם, צריכים להיות מוכנים לזה, ולהיות מוכנים — פירושו, בעיקר, במובן הרוחני, ולהיות מוכנים במובן הרוחני פירושו גם להכיר בשעתה [illegible] כמעט נכשלו לגמרי בתחום מהדות עם הבעיה של יוצאים מרוסיה, כלומר מן ההכרח הוא לבדוק דרכים חדשות, שמא באלה כן נראה הצלחה.

☆ למצוא שפה משותפת

הבעיה של קליטה רוחנית ליהודים מרוסיה היא מורכבת ביותר, קודם כל משום שמדובר ביהדות מנותקת מזה הרבה עשרות בשנים, באשר ישנם כבר שלושה דורות שלא ידעו טעמה של אמונה ושל יהדות, מנותקים מהכל בגלל גזירות משטר אתיאיסטי שאסר על אמונה ודת, ובמיוחד כלפי יהודים.

רבבות יהודים הספיקו במשך השנים לצאת משם, ברובם הגדול לא הגיעו לארץ אלא בחרו להם בעיקר את ארה"ב במקום להשתקע. למרבה הדאבון, רובם הגדול שם ממשיך להיות בניתוק גמור מן היהדות, ועם כל המאמצים שעשו גורמים שונים לקרבם ליהדות, הצליחו בזה רק במעט. אלא שלאחרונה התעורר איזה שהוא סיכוי מכיוון אחר, לגבי פעולה יהודית מוצלחת בקרב היהודים הללו.

כידוע, ישנם כיום בני תורה מובהקים מקרב היהודים היוצאים מרוסיה, ואלה נמנים על תנועת התשובה, ובאחרונה נרתמו כמה מגדולי ראשי הישיבות בארה"ב ליוזמה של הקמת כולל מיוחד, כשמסביבו פעילה משפחה כזו, שעלתה לפני מספר שנים ארצה מרוסיה. ראש המשפחה, בן תורה בעל הכרה עמוקה הסכים לצאת לארה"ב למטרה זו, והוא עתה פועל בצורה נמרצת כדי למצוא דרכים לחזור לקהילה של יוצאי רוסיה החיים באמריקה. יש לעודד בכל דרך פעולה מיוחדת וחשובה זו, שכן לגבי היהודים מרוסיה — זו ההזדמנות האחרונה לנסות ולהצילם ליהדות, בטרם יאבדו, חלילה, לחלוטין ממפת־הקיום שלה.

☆ התנגדות שאפשר להבינה...

חה"כ הרב דרוקמן יצא בימים אלה בדברי מחאה חריפים נגד ההצעות המסוכנות שהעלה מזכ"ל "בני עקיבא", אמנון שפירא, בועידת הקיבוץ הדתי שנערכה בשבוע שעבר. כידוע העלה הצעה של "אמנה" לגבי יחסים בין דתיים וחילוניים, שתבוא במקום הסטטוס־קוו בעניני דת, שלדבריו כבר מיצה את עצמו.

הסכנה איננה אולי בקביעה שהסטטוס־קוו מיצה את עצמו, שהרי זוהי למעשה מציאות, שהצד החילוני מפר אותו לכל אורך החזית, אלא שה"אמנה" המוצעת על ידו, גרועה הרבה מהרעיון של הפרדת הדת מהמדינה, כי היא, למעשה, באה להכשיר לגמרי הרבה טריפה ואת תחת חיפוי של "הסכמה משותפת" או "אמנה" שרק באה לתת לחילוניים את מה שהם מבקשים, חילולי שבת "מאושרים", ויתורים בתחומי אישות ועוד כיו"ב, הכל כדי למצוא חן בעיניהם, ולא פלא שגם אישים במפד"ל נחרדים מזה, ומכאן מחאתו החריפה של הרב דרוקמן.

האולם, ספק אם יועיל הרבה במחאתו כדי להשתיק את הקולות הרבים העולים בחוגים שונים במפד"ל. במיוחד בקיבוץ הדתי. יש שם, למשל, קבוצה ניכרת המציעה להבדיל בין רפורמים וקונסרבטיבים, ואם הם מסכימים שאת הראשונים צריך להרחיק, הרי הם מציעים לקרב את האחרונים, על אף שאינם פחות מסוכנים מהראשונים, ואולי גרועים מהם, מחמת הצביעות שלהם, ומענין שיוצאי אמריקה החיים בקיבוציהם, הם ראשי המתנגדים להצעה המסוכנת הזאת, מפני שמנסיונם בארה"ב הם מכירים היטב את ה"מוצר" הזה ויודעים את הסכנות הנוראות הטמונות בו...

☆ רוב לתומכי ההפקרות

הרוב בכנסת שתמך בקריאה הטרומית בהצעת־החוק של ח"כ וירשובסקי לבטל את הצנזורה על סרטים ומחזות, נתן כבר בעצם ההצבעה זו, למרות שעוד לא נוסח כל חוק — הסכמה להשרשת ההפקרות המוחלטת בחיים הציבוריים. זוהי גישה של "הכל מותר", "הכל הפקר", ואת גם אם כולם יודעים ומודעים למציאות הקשה של ההפקרות המוחלטת השוררת כיום בחברה הכללית.

אלה שהעלו את ההצעה הסתמכו על דברי ביהמ"ש העליון לאחרונה, אך נמנעו מלהתייחס לקטעים הקשים הכלולים באותה ההחלטה המדברים על הקטעים המבחילים והמקוממים שיש באחד המחזות, לא רק ניבול פה מהסוג הגרוע ביותר, אלא גם השוואה מחרידה של חיילים יהודיים לנאצים. כל זאת מפני שהם פועלים בפקודה נגד מחבלים ואנשי סיור ערביים.

על אף שסגן־השר מילוא ניסה לטעון כי בהסכמה להעברת ההצעה לדיון בועדה אין עדיין לראות ביטול הצנזורה, נדמה כי יש לחשוש מאוד שתגבר גם במהלכים הבאים ידם של אנשי־ההפקר, והמענין הוא רק, כי מדובר באותם אנשים שתובעים להעמיד למשפט דיינים על שהתבטאו נגד ההתערבות הפסולה של ביהמ"ש החילוני בעניני הלכה. נגד תובעים סתימת פיות הצעירים משפטים, אך למזהמים המהמהים את האוירה ומטמאים את המדינה בטומאתם המצחינה — תובעים חופש שאינו אלא הפקרות מוחלטת.